

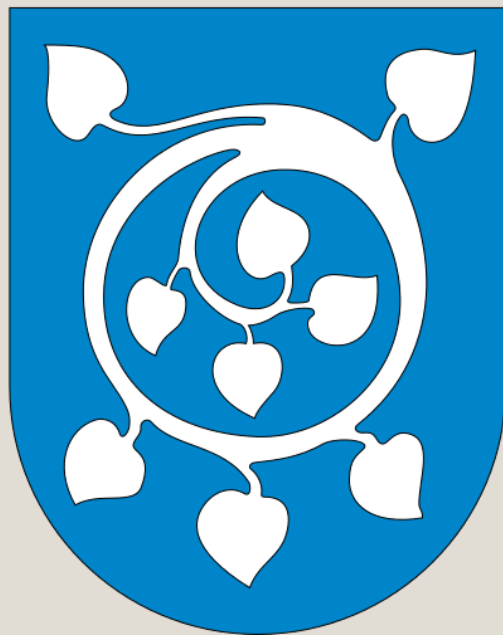

KS KONSULENT

KOSTRA-analyse

Luster kommune

KOSTRA-publisering pr 15. mars 2017

Innholdsfortegnelse

1	<i>Innledning</i>	5
	Bakgrunn	5
	Valg av sammenligningskommuner	5
	KOSTRA	12
	Om denne rapporten	13
	Tekniske forutsetninger for analysen	14
2	<i>Finansielle nøkkeltall</i>	15
	Netto driftsutgifter pr formål	15
	Driftsresultat	19
	Langsiktig gjeld	22
3	<i>Administrasjon</i>	27
4	<i>Pleie og omsorg</i>	32
	Befolkningsprognose for eldre frem til 2040	32
	Pleie- og omsorgstjenesten samlet	33
	Institusjonstjenester	42
	Hjemmebaserte tjenester	46
5	<i>Helsetjenester</i>	52
6	<i>Sosialtjenesten</i>	56
7	<i>Barnevern</i>	64
8	<i>Grunnskole</i>	68
	Befolkningsprognose for unge frem til 2040	68
	Grunnskoleopplæring	69
	Produktivitet i sektoren	76
	Spesialundervisning	84
	Voksenopplæring	89
	Skolefritidsordning - SFO	90
	Skoleskyss	94
	Oppsummering	95
9	<i>Barnehage</i>	97
10	<i>Kultur og kirke</i>	105
	Kultur	105
	Kirke	111
11	<i>Plan, kulturminne, natur og nærmiljø</i>	113
12	<i>Brann- og ulykkesvern</i>	118

13	<i>VAR (Vann, Avløp, Renovasjon)</i>	120
14	<i>Samferdsel</i>	123
15	<i>Kommunal næringsforvaltning og konsesjonskraft</i>	126
16	<i>Kommunale boliger</i>	128
17	<i>Eiendomsdrift</i>	130
18	<i>Avslutning</i>	133

Denne rapporten tar for seg ressursbruken i Luster kommune sett i lys av tre andre sammenlignbare kommuner samt landsgjennomsnittet. Rapporten bygger på de foreløpige KOSTRA-tallene (regnskapstallene) for 2016, som er publisert av Statistisk Sentralbyrå 15. mars 2017.

Rapporten viser at Luster er en kommune med et høyt inntektsnivå og kommunen driver med et høyt ressursnivå på de aller fleste tjenesteområder. Særlig ser det ut til at tjenestenivået og kostnadsnivået på skole, helse, kultur, samferdsel og administrasjon er høyt. Men også barnevern og kirke er områder som skiller seg ut med et høy ressursbruk i forhold til sammenlignbare kommuner.

Rapporten viser at Luster kommune har et betydelig potensiale for å øke produktiviteten hvis det er ønske om det på alle tjenesteområder, men at det kommer til å kreve en del politiske prioriteringer som går på tvers av det man tradisjonelt har valgt å vektlegge i Luster.

Lillestrøm, april 2017

1 Innledning

Bakgrunn

Luster kommune har bestilt en KOSTRA-analyse for å få vurdert prioriteringer, produktivitet og dekningsgrader i kommunen. Bakgrunnen for dette er at Luster går inn i kommende budsjett/økonomiplanperiode med et behov for å redusere aktivitetsnivået med minst 20 millioner sammenlignet med nivået for 2016. Kommunestyret har derfor bedt om en helhetlig gjennomgang av ressursbruken i hele kommunen

Rapporten går systematisk igjennom alle tjenesteområder i kommunen, og synliggjør hvordan ressursbruken er i Luster kommune sett i lys av tre andre utvalgte kommuner, og gjennomsnittet for landet. Hensikten er å gi økt innsikt og kompetanse, samt et kvalifisert beslutningsunderlag som grunnlag for de valgene kommunen til en hver tid måtte stå ovenfor. Rapporten identifiserer også hvordan det økonomiske handlingsrommet er i Luster kommune på de fleste tjenestene.

Rapporten baserer seg på de publiserte regnskaps- og produksjonstallene fra kommunene, pr 15. mars 2017, dvs de foreløpige regnskapstallene for 2016. Vår erfaring er at kvaliteten på KOSTRA-tallene begynner å bli svært gode. Men; KS-Konsulent har ikke kvalitetssikret tallgrunnlaget. Det betyr at hvis det er rapportert feil inn i KOSTRA, så blir det også feil i denne rapporten. Luster kommune må selv kvalitetssikre dette.

Valg av sammenligningskommuner

Når man skal gjennomføre en KOSTRA-analyse, blir ofte valg av sammenligningskommuner avgjørende for hva rapporten forteller. Det er tre hovedvariabler som er avgjørende for hvilke kommuner man skal velge å sammenligne seg med:

- Kommunestørrelse
- Utgiftsbehov
- Inntektsnivå

Når det gjelder kommunestørrelse, så er det naturlig å sammenligne Luster med andre mellomstore kommuner. Antall innbyggere pr 31.12.2016 i de tre kommunene vi benytter i denne rapporten er:

Luster	Sogndal	Kvinnherad	Stryn
5 151	7 941	13 241	7 218

Luster, Sogndal, og Stryn er med andre ord tilnærmet like store og de forskjellene som er, vil ikke påvirke KOSTRA-tallene i nevneverdig grad, mens Kvinnherad er vesentlig større. Når de allikevel er tatt med her er det fordi de har en desentralisert tjenestestruktur som på mange områder er lik Luster både når det gjelder oppbygning og befolkningens behov for tjenester. Men man må være klar over at der hvor målgruppen for tjenestene er *alle innbyggere* (politisk styring, administrasjon, samferdsel, kultur, etc) så vil det kunne være til dels store forskjeller mellom Luster og Kvinnherad. Her vil Luster fremstå som vesentlig dyrere enn Kvinnherad, da de har betydelig færre innbyggere å dele basiskostnaden på. I tillegg har vi med gjennomsnittet for landet uten Oslo. Dette er ikke et måltall, men en referansebane i forhold til hvordan kostnadene totalt utvikler seg i landet.

Den andre variabelen som må vurderes er kommunens utgiftsbehov, det vil si hvor stort er innbyggernes forventede behov for tjenester. Dette måles/vurderes gjennom *kostnadsindeksen*. Kostnadsindeksen for disse kommunene er som følger:

2016	Luster	Sogndal	Kvinnherad	Stryn
	Utgifts- behovs- indeks	Utgifts- behovs- indeks	Utgifts- behovs- indeks	Utgifts- behovs- indeks
0-2 år	1,05791	1,05223	0,87203	0,95477
3-5 år	0,89457	0,96474	0,92286	1,02542
6-15 år	1,11124	1,02565	1,11799	1,10033
16-22 år	1,04849	1,10760	1,05581	1,04977
23-66 år	0,91472	0,98215	0,92018	0,93557
67-79 år	1,14398	0,96728	1,20392	1,11311
80-89 år	1,36250	1,03190	1,26009	1,13993
over 90 år	2,03398	1,03311	1,53621	1,53315
Basistillegg	2,38073	1,57020	0,91482	1,69700
Sone	2,37275	1,10910	2,22746	2,74251
Nabo	1,94089	1,37862	1,21558	1,86384
Landbrukskriterium	4,99699	1,84542	1,90470	3,15067
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,67929	0,77245	1,01709	2,02028

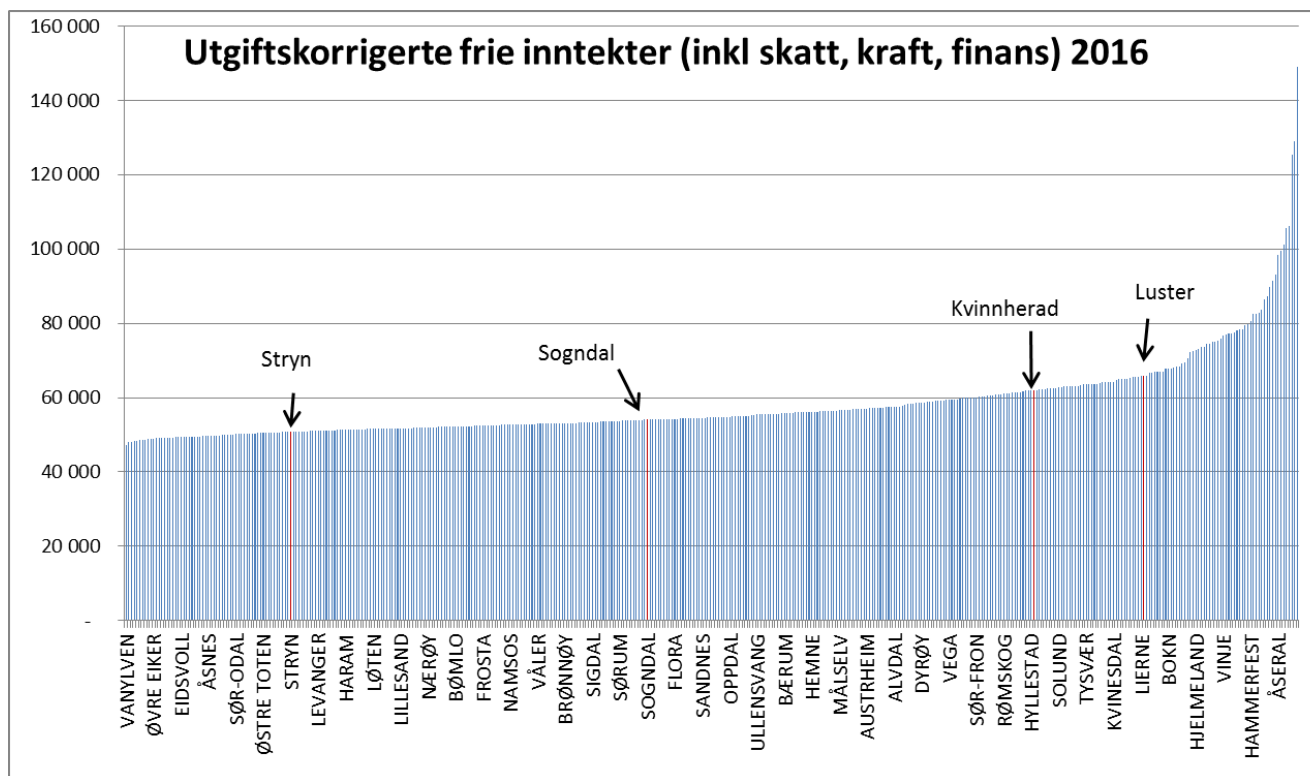
Norskfødte med innv foreld 6-15 år ekskl Skand	0,09449	0,12464	0,14523	0,38727
Flytninger uten integreringstilskudd	0,09630	0,25895	0,26758	0,41715
Dødelighet	0,91074	0,90101	0,94989	0,85784
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,64886	0,76825	0,97930	0,89716
Fattige	0,82916	0,80356	0,71851	0,78100
Uføre 18-49 år	0,77890	0,56739	1,08552	0,62978
Opphopningsindeks	0,21696	0,20620	0,47656	0,40905
Urbanitetskriterium	0,64481	0,69181	0,77476	0,68709
PU over 16 år	1,48199	0,86883	1,22331	1,44762
Ikke-gifte 67 år og over	1,25037	0,93109	1,16004	1,10138
Barn 1-2 år uten kontantstøtte	0,89932	0,96566	0,91438	0,81585
Innbyggere med høyere utdanning	0,84647	1,14148	0,69155	0,72451
1 Kostnadsindeks	1,15714	0,98734	1,07880	1,11790

Luster har en kostnadsindeks som ligger 15,7 % over landsgjennomsnittet (1,15714), Sogndal 1,3 % under, Kvinnherad 7,9 % over og Stryn 11,8 % over landsgjennomsnittet. Luster, Kvinnherad og Stryn har omtrent samme utgiftsnivå, mens Sogndal ligger under. Grunnen til at Sogndal ligger under landsgjennomsnittet er først og fremst på grunn av interne avstander og bosetningsmønster (sone & nabo kriteriene), men også at de har en lavere andel av mennesker med psykisk utviklingshemming og lavere andel av de eldste eldre.

Den tredje variabelen som må vurderes når man skal velge sammenligningskommuner er *inntektsnivå*. SSB har klassifisert alle kommuner i Norge etter tre dimensjoner: kommunestørrelse, objektivt utgiftsbehov og inntektsnivå. Luster kommune tilhører kommunegruppe 12 i KOSTRA. Kommunegruppe 12 er gruppen med mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, og *høye frie* disponible inntekter. Kvinnherad ligger i kommunegruppe 11 som er mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, og *middels frie* disponible inntekter. Stryn ligger i kommunegruppe 10 som er mellomstore kommuner med *høye* bundne kostnader per innbygger, og *lave frie* disponible inntekter, mens Sogndal er i kommunegruppe 8 som er mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, og *middels frie* disponible inntekter.

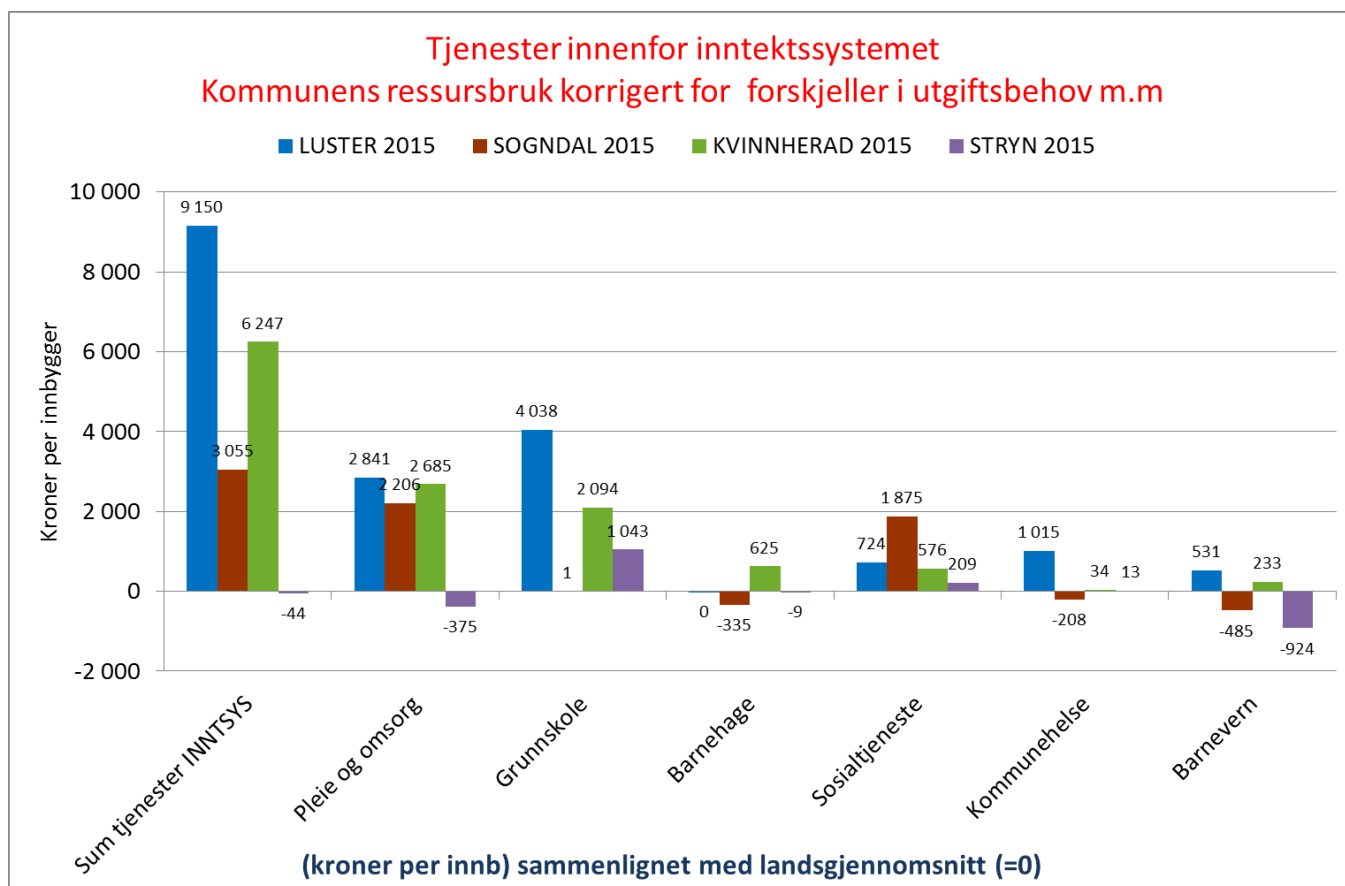
Dersom vi ser på de *utgiftskorrigerede inntektene*, som tar høyde for ulikheter i forventet kostnadsnivå og som også inkluderer inntekter ut over de frie inntektene (høye personskatteinntekter, eiendomsskatt, regionalpolitiske virkemidler,

kraftinntekter, etc), ligger Luster på 372. plass (nedenfra). Det vil si at det i 2016 var 56 kommuner i landet som hadde mer penger å rutte med pr innbygger (når man har korrigert for utgiftsbehovet) enn Luster. Kvinnherad ligger på 332. plass, Sogndal ligger på 191. plass, mens Stryn ligger på 61. plass. Forskjellen er illustrert i diagrammet nedenfor:

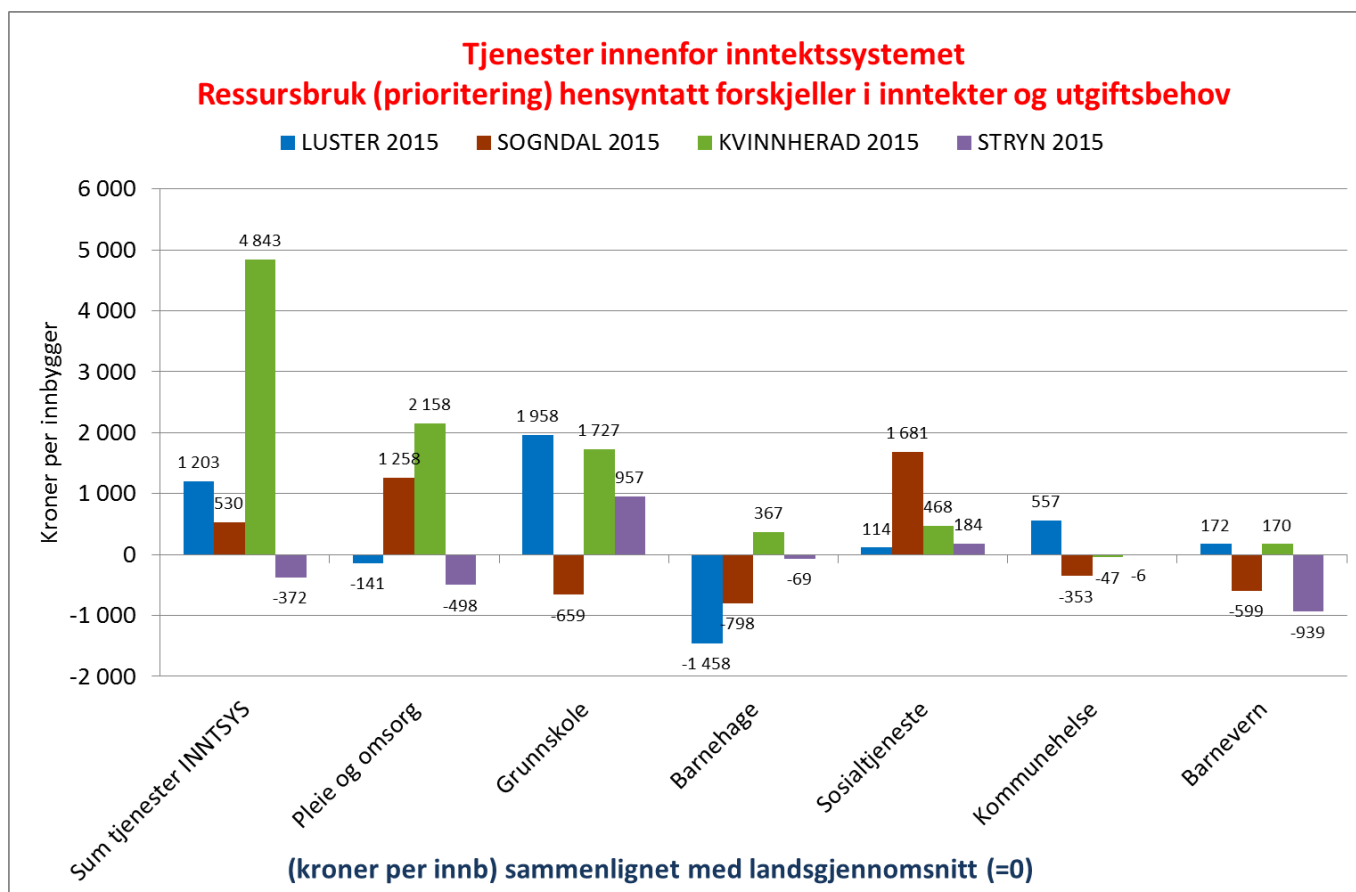
Oppsummert kan vi derfor si at Luster og Kvinnherad er kommuner med høye frie inntekter, mens Sogndal er middelinntektskommune og Stryn er den «fattigste» av kommunen i utvalget (etter at man har korrigert for utgiftsbehovet). Skulle Luster drevet på samme nivå som Stryn i 2016 så hadde man drevet 77 millioner billigere enn det man gjorde i 2016. Dette tilsvarer omtrent det beløpet Luster har i lokale inntekter fra eiendomsskatt, konsesjonskraftsinntekter, konsesjonsavgifter og finansinntekter.

Når man sammenligner kommuner er det viktig at man er klar over disse ulikhetene i utgiftsbehovet og inntektsnivået. KOSTRA tar ikke hensyn til dette, og ser alle kommuner som «like». KS har derfor lagt ut en modell hvor kommunen kan sammenligne seg med andre kommuner *korrigert for utgiftsbehov pr innbygger* basert på de frie inntektene som kommer gjennom inntektssystemet og etter at man tar hensyn til de ekstra inntektene som kommunene har:

Her ser vi at Luster bruker mer på samtlige tjenester enn det man faktisk får i forhold til *utgiftsbehovet definert igjennom inntektssystemet* (det vil si uten at man tar med de lokale kraftrelaterte inntektene) For pleie og omsorg utgjør dette kr 2 841 pr innbygger eller 14,6 millioner mer enn det man ville ha fått hvis man hadde hatt et «penger-følger-brukeren» system i Norge. På skole bruker man 20,8 millioner mer. Også på sosial, barnevern og kommunehelse bruker man mere, mens på barnehage bruker man i henhold til kostnadsnøklenes fordeling. Av de øvrige kommunene i utvalget skiller jo Sogndal seg ut ved å bruke lite (i forhold til øvrige kommuner i utvalget) på grunnskole og mye på sosial.

Men nå har jo også Luster som vi så over store og til dels veldig store inntekter i form av lokal inntekter fra kraft, eiendomsskatt, mm. Hvis vi tar med dette inn i regnestykket, så ser vi at bildet endrer seg ganske mye:

Her ser vi nå at Luster bruker 726' mindre (-141 * 5151 innbygger) enn det man skulle anta på pleie og omsorg, mens man bruker 10,1 mill mer enn det man skulle anta på grunnskole. Sogndal er diametralt motsatt og bruker 10 mill mer på pleie og omsorg og 5,3 mill mindre på grunnskole. Men her har man altså tatt inn alle de lokale inntektene Luster har og forutsatt at de skal fordeles ut i fra den samme prosentvise nøkkelen som man allerede har fordelt budsjettet, ut på alle tjenester/funksjoner. Hovedutfordringen for Luster er at de lokale inntektene (reduksjon av kraftrelaterte inntekter og næringsinntekter) antas å falle kraftig i årene som kommer og at dette ikke på noen måte kompenseres igjennom inntakssystemet.

I resten av rapporten vil vi bruke de ordinære KOSTRA-tallene som inkluderer alle de lokale inntekten, men det er viktig at man har disse forskjellene i mente når man ser på ressursbruken og prioriteringene.

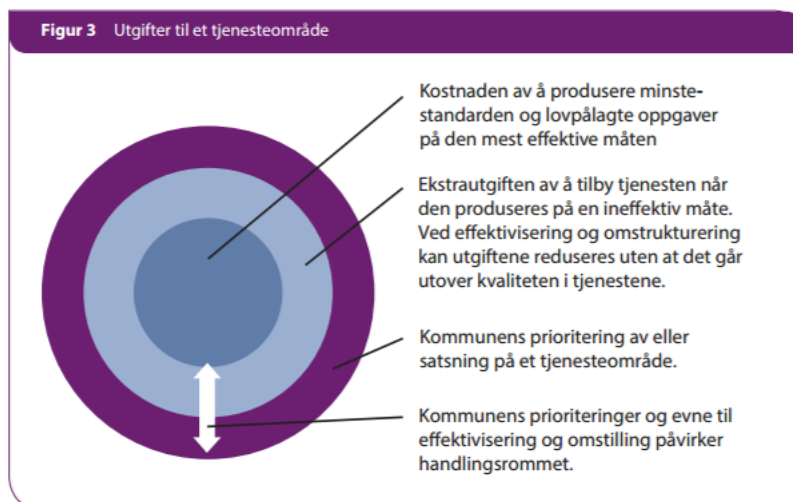
Når kommuner må se på kostnadssiden sin, løftes det ofte frem et spørsmål om hva som er lovpålagte og ikke lovpålagte tjenester og om kommunen yter tjenester ut over dette? Dette spørsmålet må forstås i to dimensjoner; for det først er om man gir tjenester som ikke er direkte hjemlet i lov. Nå er jo de aller fleste tjenester som norske kommuner yter hjemlet i lov, men særlig på kultur, næring, administrasjon og

samferdsel gir kommuner tjenester som ikke har en direkte lovhjemmel (men også her er deler av tjenestene hjemlet i lov). Uten at denne rapporten går i detalj på dette, så er det ingen tvil om at Luster på disse fire områdene har et tjenestenivå som går langt ut over det som er direkte lovhjemlet. Den andre dimensjonen av spørsmålet om lovpålagt eller ikke, må forstås som om man gir tjenester i et omfang som er ut over lovens minstestandard? Da kan det være formålstjenlig å bruke denne modellen for å beskrive dette:

Må	Bør	Kan
<i>Myndighetskrav</i>	<i>Interne krav</i>	<i>Samfunnskrav/ Brukerkrav</i>
Lov	Faglig/Etisk standard	Tilleggstjenester

De tjenestene en kommune **Må** gi, er det som loven krever som myndighetsgitt minstestandard. Det er ikke alltid helt enkelt å si hvor denne grensen går, da vi stort sett har formålslovgivning («Kommunen skal gi et forsvarlig helsetilbud») i Norge. De tjenestene en kommune **Bør** gi defineres ofte av fagfolkene i kommunen som en faglig forsvarlig standard («Vi begynner nå å nærme oss et nivå som er faglig uforsvarlig»), mens de tjenesten en kommune **Kan** gi har ofte karakter av brukerkrav og forventninger («Kan ikke kommunen handle for gamle folk lenger nå da?»). Denne analysen tar ikke for seg disse perspektivene i detalj, men oppsummert kan man si at Luster både gir mange tjenester som ikke er direkte lovhjemlet og at nivået på de aller fleste tjenestene som er lovhjemlet ligger langt over hva som er lov/forskriftsgitt.

Man kan legge til grunn følgende modell når man snakker om utgiftene til tjenesteområdene:

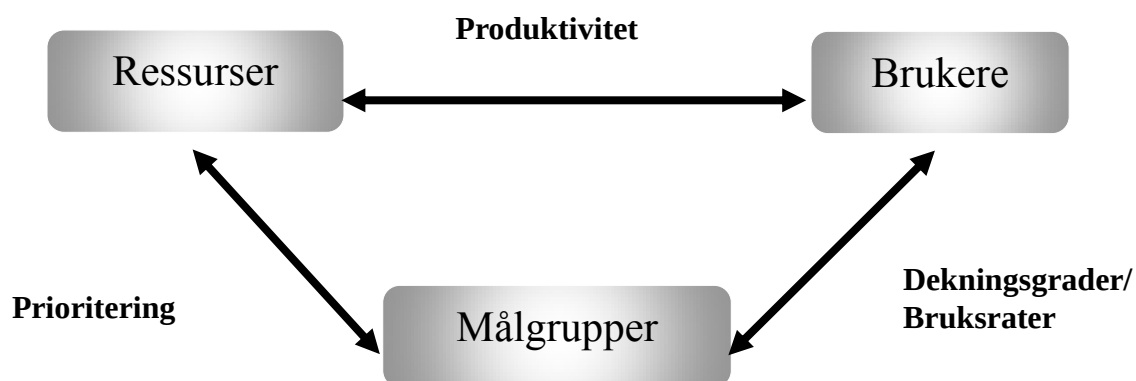

Som vi vil se i denne rapporten, er det få eller ingen tjenester i Luster som produseres i henhold til den innerste sirkelen (minstestandard og høy produktivitet). Tjenestene ligger i stor grad i den 2. og 3. sirkelen. Om tjenesten ligger her fordi man har vedtatt det eller at det bare har blitt slik, må Luster selv avgjøre.

KOSTRA

KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet. Informasjonen om kommunale og fylkeskommunale tjenester, bruk av ressurser på ulike tjenesteområder og egenskaper ved befolkningen, blir registrert og sammenstilt for å gi relevant informasjon til beslutningstakere i kommuner, fylkeskommuner og staten.

KOSTRA rapporterer på tre dimensjoner – ressurser, brukere og målgrupper, som igjen danner grunnlaget for og presenteres som nøkkeltall for *prioriteringer, produktivitet og dekningsgrader*:

Produktivitet – sier noe om hvor mye man bruker pr tjenestemottaker / plass, og omtales i noen sammenhenger som enhetskostnad. Måles ofte i korrigerte brutto driftsutgifter pr bruker eller pr plass. I sammenligningen av produktiviteten mellom kommunene i denne rapporten er nettopp denne type nøkkeltall brukt.

Dekningsgrad – sier noe om hvor mange av kommunens innbyggere i en målgruppe som mottar tjenester. Eks: antall barn i barnehage av kommunens 1-5 åringer, eller antall innbyggere 80+ på institusjon av alle kommunens innbyggere 80+.

Prioritering – sier noe om hvor mye penger man bruker på en målgruppe. Uttrykkes ofte som netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa. Spesielt for tjenestene i pleie og omsorg, barnehage, skole, sosial og barnevern vil nettoutgiftene i målgruppen bestå av forholdet mellom andel innbyggere som mottar tjenester og nettoutgift pr bruker.

Det som er viktig å bemerke er at selv om KOSTRA har omfattende informasjon knyttet til prioritering og produktivitet, finner vi svært lite informasjon om kvaliteten på tjenestene som kommunene leverer, hvor effektivt kommunen drives eller hvor godt lokaldemokratiet ivaretas.

Om denne rapporten

Dette er en KOSTRA-analyse som fokuserer på likhet og variasjon i prioritet, dekningsgrader og produktivitet. Analysen vil kunne gi sentrale svar på kostnadsnivå, ressurs pr bruker og den samlede struktur i tilbudet sammenlignet med øvrige kommuner. Dette kan gi klare holdepunkter for hvor kommunen bør rette oppmerksomheten, men sier lite om hva som er årsaken til variasjonen, være seg etablert praksis, brukergrupper med særskilte behov eller faktiske kvalitetsforskjeller.

Rapporten sier derfor heller ikke noe om hva man konkret bør gjøre – hvilke tiltak som bør iverksettes – for å øke inntektene eller redusere kostnadene dersom det skulle være behov for/ønske om det. Dette er kommunen selv den beste til å vurdere.

KOSTRA-indikatorene gir isolert sett få holdepunkter på hvorvidt tjenestene er i samsvar med lokal behov. Informasjon om det lokale handlingsrommet er derfor begrenset til hva indikatorene for prioritering, ressursbruk pr plass/bruker og tilgjengelighet viser, samt at vi i på enkelte av deltjenestene visere ressursbruken sett opp mot delkostnadsnøklerne fra inntektssystemet.

Tekniske forutsetninger for analysen

Datagrunnlaget for denne rapporten er i sin helhet basert på de foreløpige KOSTRA-tallene for 2016, som ble publisert 15. mars 2017.

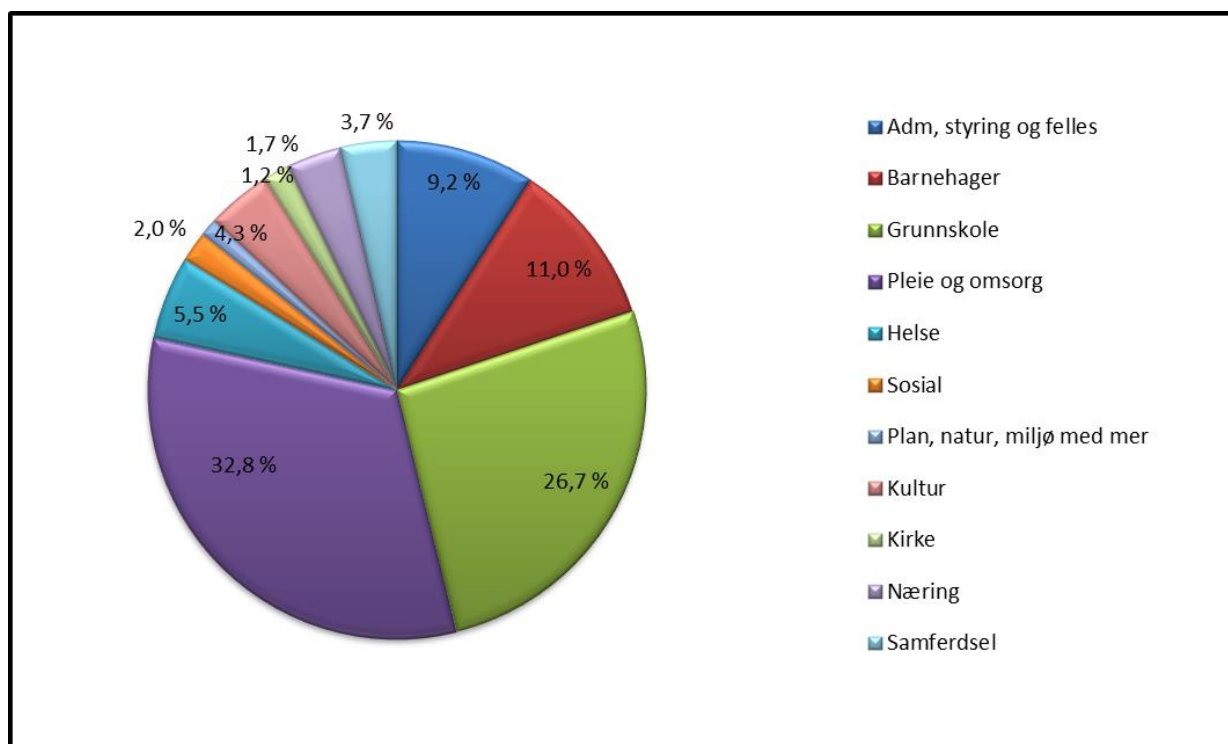
I dokumentet brukes ofte begrepet *korrigerte brutto driftsutgifter*. Korrigerte brutto driftsutgifter omfatter driftsutgiftene ved kommunens egen tjenesteproduksjon pluss MVA-utgift og avskrivninger, minus dobbeltføringer i de kommunale regnskaper som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp mv.

KS-K har erfaringer for at det er på noen tjenester og indikatorer kan være variasjoner som følge av ulik føringspraksis mellom kommunene eller feilrapporterte tall. Men generelt kan man si at kvaliteten på KOSTRA begynner å bli svært god og at det er sjelden man finner de helt store feilene eller ulikhetene i føringspraksis.

2 Finansielle nøkkeltall

Netto driftsutgifter pr formål

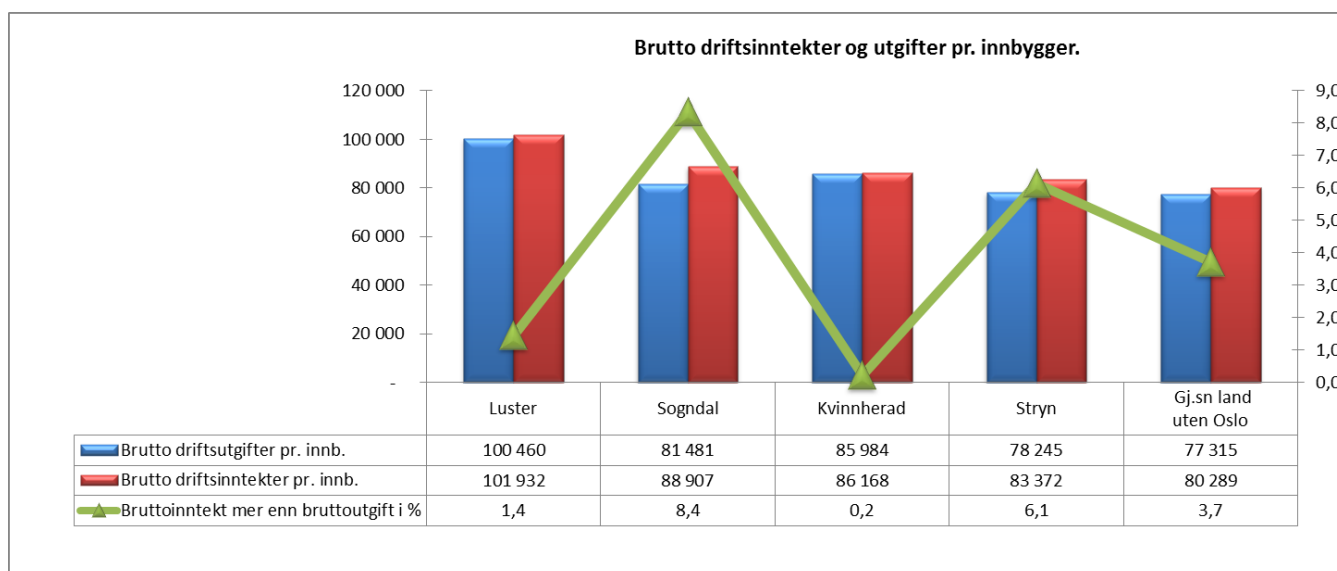
Netto driftsutgifter er et tall for hvordan kommunen prioriterer, dvs hvordan budsjettet fordeler seg på de ulike virksomhets-/tjenesteområder (her gruppert i tråd med KOSTRA-funksjonene). Ser vi på tallene til Luster kommune, gjorde kommunestyret følgende prioritering i 2016:

Pleie og omsorg disponerte 32,8 % og skole 26,7 % av kommunens totale budsjettramme, og er dermed de klart største tjenesteområdene. Barnehager utgjorde 11,0 % og området administrasjon, styring og fellesutgiftsområdet 9,2 %. Samferdsel utgjorde 5,5 % og kultur 4,3 %. Et utvalg av øvrige tjenesteområdene er lavere enn dette.

Driftsinntekter og driftsutgifter

Driftsinntekter består av frie inntekter som skatt og rammetilskudd, salgs- og leieinntekter, eiendomsskatt, samt andre overføringer og gebyrer som kommunen krever/mottar. Finansinntekter og finansutgifter er ikke med i denne sammenligningen. Regnskapet for 2016 viser følgende brutto driftsinntekter og driftsutgifter pr innbygger for våre utvalgte kommuner:

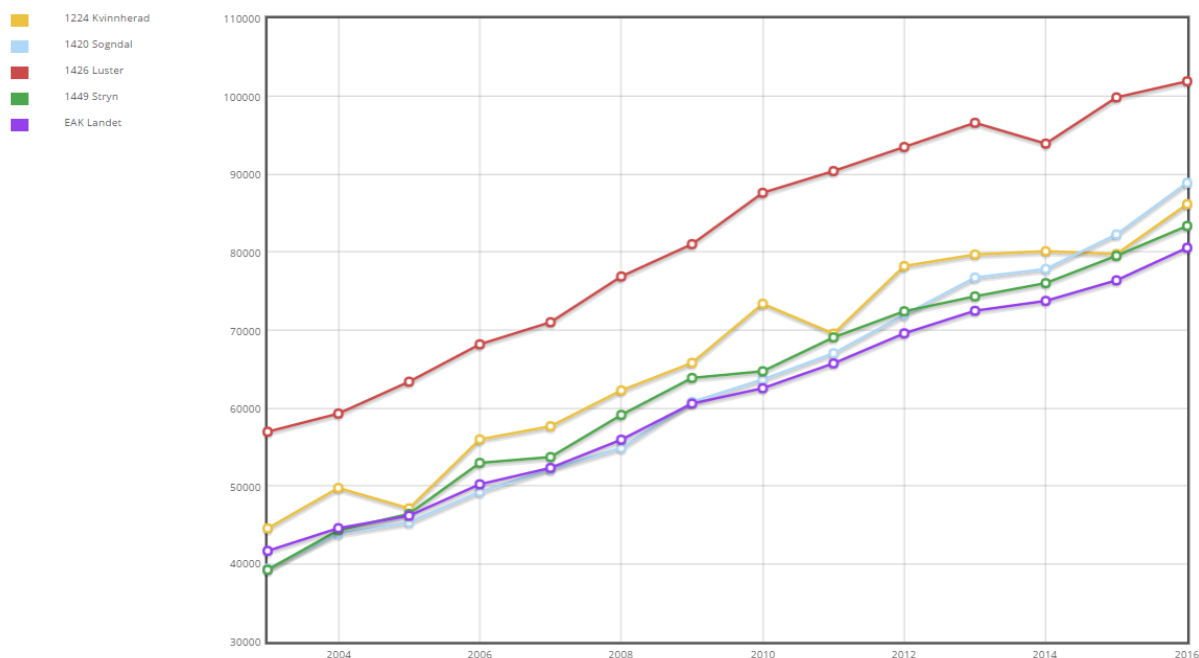

Av diagrammet ser vi at Luster ligger klart høyest blant kommunene når det gjelder omfanget på brutto driftsinntekter. Når det gjelder brutto driftsutgifter pr innbygger, så ligger Luster også høyest.

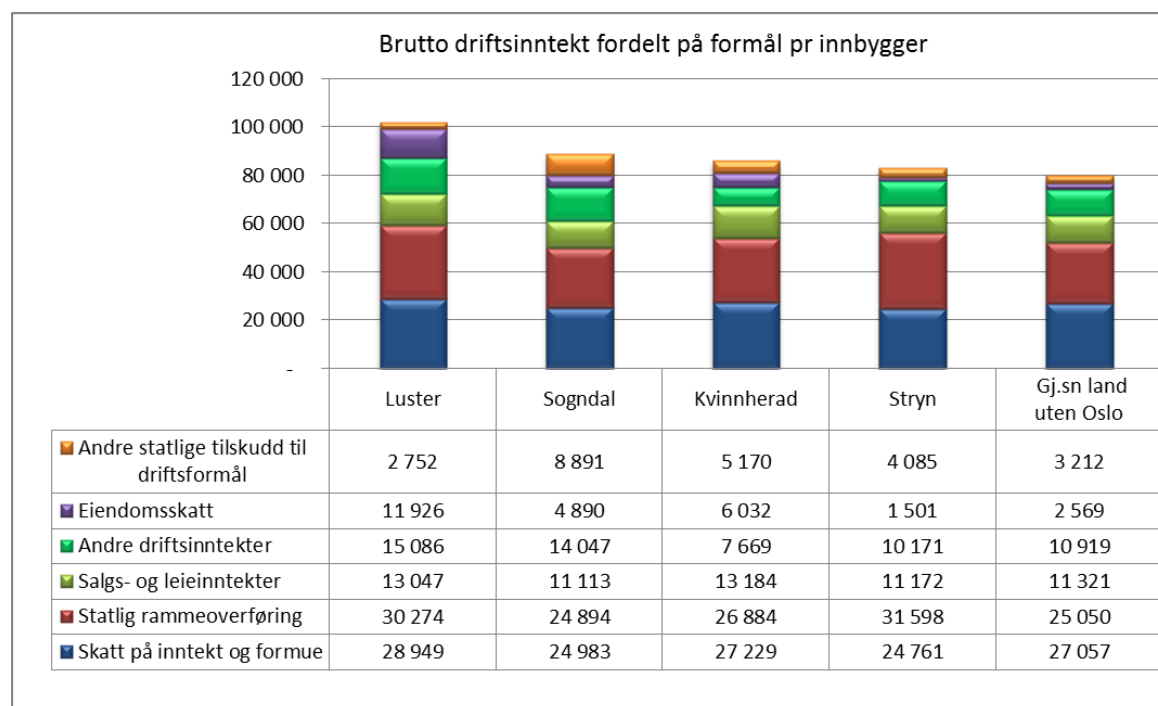
Den grønne linjen i diagrammet viser hvor stor andel bruttoinntekten er større enn bruttoutgiften i % sett i forhold til hverandre, og som er en viktig størrelse fordi den blant annet gir et bilde av hva kommunen har å disponere til netto finansutgifter (renter og avdrag). Hovedregelen er at dette nøkkeltallet bør ha positivt fortegn. Denne viser 1,4 % for Luster, som er nest lavest av kommunene i utvalget. Sogndal ligger klart best an med hel 8,4 % større brutto driftsinntekt enn brutto driftsutgift. Størrelsen på netto finansutgifter fremgår ikke her, men en hovedregel er likevel at % - tallet her bør være godt over på den positive siden (erfaringsvis minimum 3 – 5 %) slik at driftsnivået på kommunens tjenesteyting ikke overstiger kommunens økonomiske bæreevne, samt at man også bør ha «muskler» til å betjene langsiktig gjeld.

Ser man på den historiske utviklingen finner man at Luster i hele perioden hadde en vekst i brutto driftsinntekter litt høyere enn landsgjennomsnittet for perioden 2003 - 2013, for deretter å falle til 2014, før den tok seg litt opp igjen i 2015 og falt igjen i forhold til landsgjennomsnittet for 2016:

Tidsserie

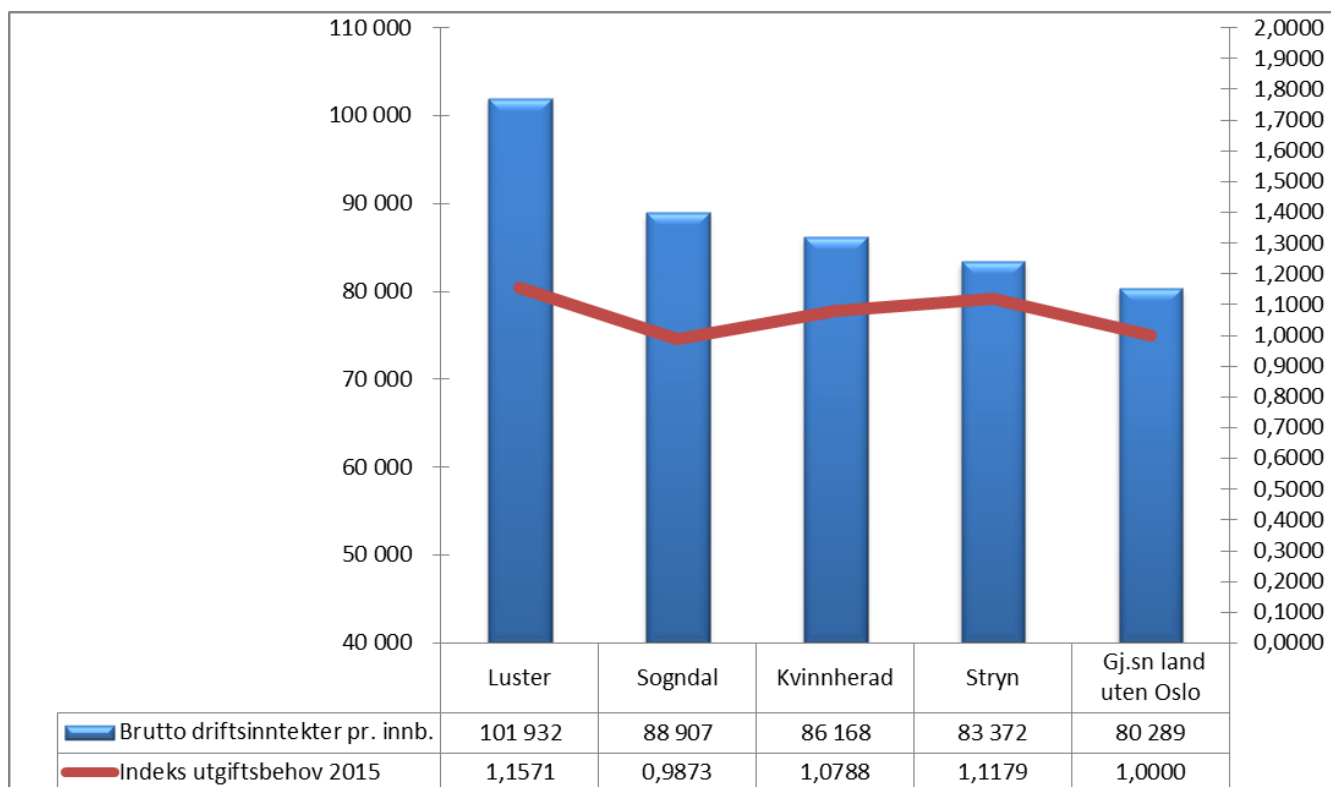
Neste steg tar for seg kommunens ulike inntektskilder:

I tabellen over sammenstiller vi inntektssiden til kommunene. Inntektene er oppgitt pr innbygger. Ser vi på de ordinære skatteinntektene ligger disse på kr 28 949 i Luster. Dette er høyest av kommunene i utvalget, og høyere enn landsgjennomsnittet som er på kr 27 057. Naturressursskatten inngår i disse tallene.

Alle kommunene i utvalget har valgt å innføre eiendomsskatt, men på grunn av kraftbeskatningen er den vesentlig høyere i Luster enn i øvrige kommuner og landsgjennomsnittet. Luster tok inn 11 926 kr pr innbygger i eiendomsskatt, Kvinnherad kr 6 032, Sogndal kr 4 890 og Stryn kr 1 501. Landsgjennomsnittet i 2016 var på kr 2 569. Ved utgangen av 2015 var det 344 kommuner (av 428) som hadde valgt å innføre eiendomsskatt.

Sammenligner vi frie inntekter (skatt og rammetilskudd) pr innbygger som illustreres av søylene, med utgiftsbehovet som er et mål hentet fra inntektssystemet til kommunene, her illustrert av den røde linja, får vi følgende bilde:

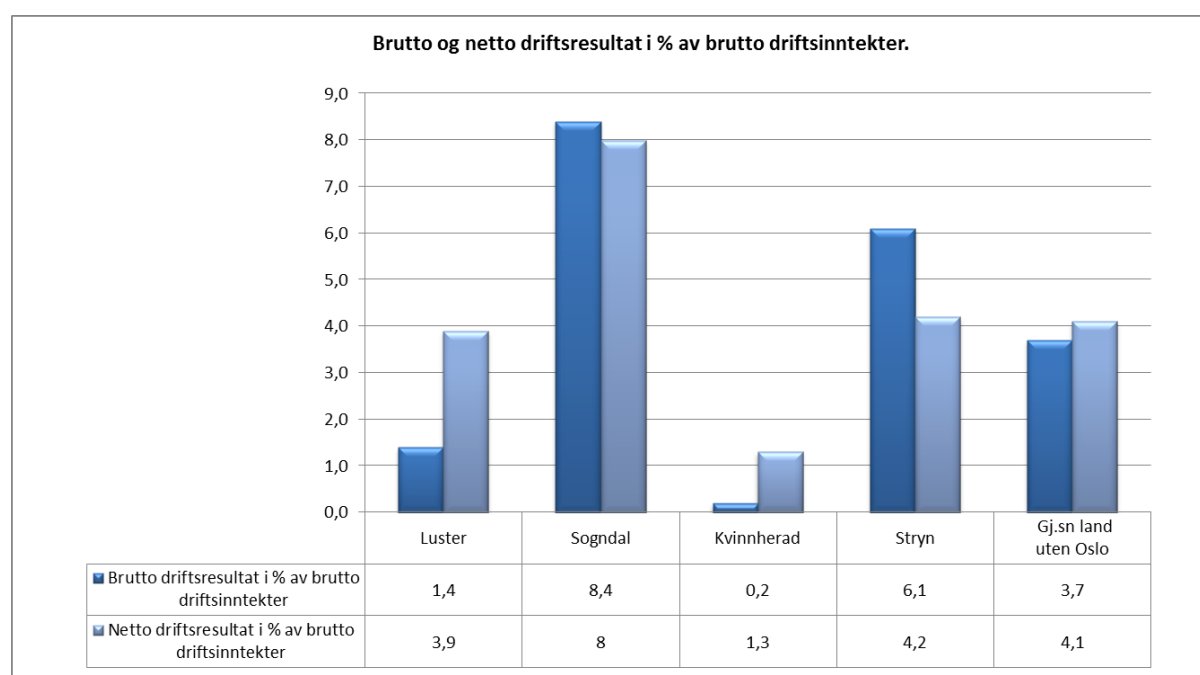

Indeksen for utgiftsbehovet sier noe om hvor mye billigere eller dyrere (forventet / antatt behov for tjenester blant innbyggerne) en kommune er å drive enn landsgjennomsnittet (etter et objektiv sett av kriterier – se side 6). Fordelingen av frie inntekter skjer med utgangspunktet i dette, korrigert for politiske ønsker om utjevning og omfordeling. Et kostnadsnivå på 1,000 tilsvarer et landsgjennomsnitt.

Her ser vi at Luster kommune er 15,7 % dyrere å drive enn en gjennomsnittlig norsk kommune. Sogndal er 1,3 % billigere, Kvinnherad 7,9 % dyrere og Stryn 11,8 % dyrere enn landsgjennomsnittet. For Luster og Sogndal er *avstand mellom søyle og linje* vesentlig større enn avstanden er mellom søyle og linje for landsgjennomsnittet, og kommunene har dermed bedre økonomiske kår enn gjennomsnittskommunen. Kvinnherad har noe bedre kår enn landsgjennomsnittet. I andre enden ser vi at Stryn har noe mindre avstand mellom søyle og linje enn landsgjennomsnittet og de har da noe vanskeligere kår enn landsgjennomsnittet (og øvrige kommuner i utvalget).

Driftsresultat

Hva sier så tallene når vi ser på brutto og netto driftsresultat? Enkelt beskrevet sier brutto driftsresultat noe om hvor godt man organiserer og driver i forhold til de inntektene man har, mens netto driftsresultat sier noe om resultatet etter at renter og avdrag er betjent. For våre kommuner ser bildet slik ut:

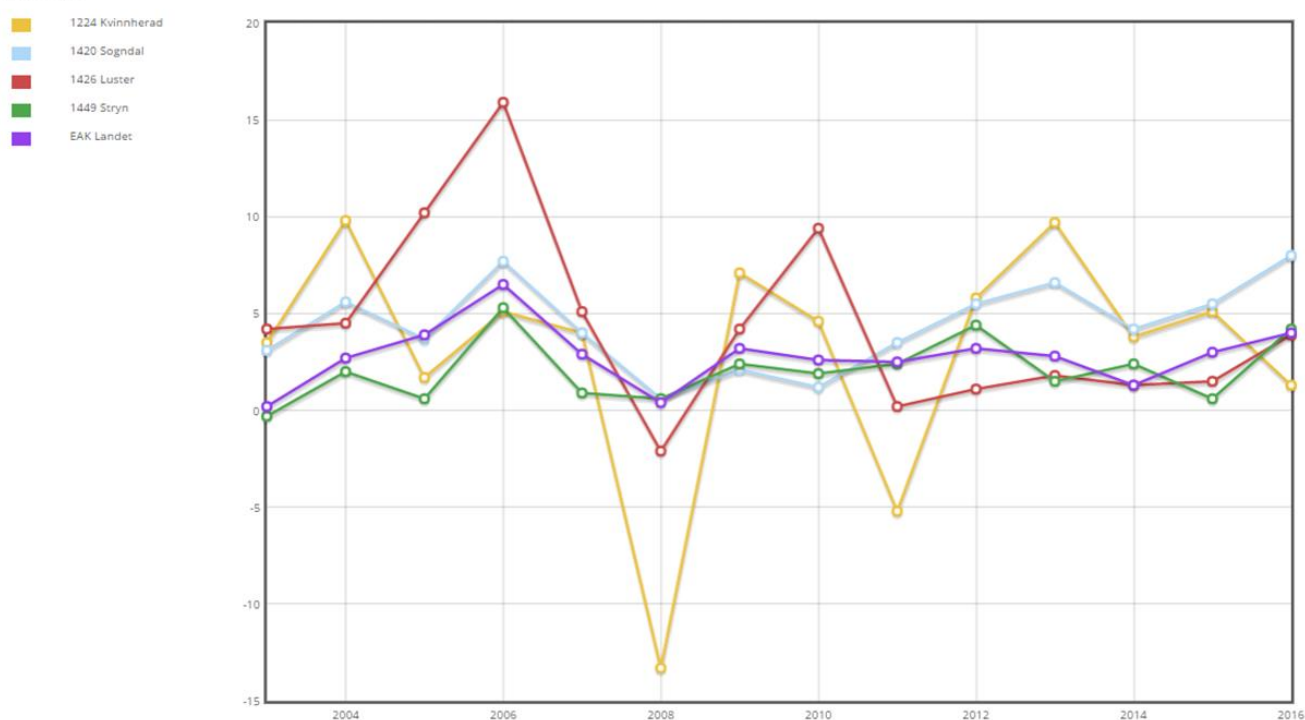

Ser vi på brutto driftsresultat i % av driftsinntektene har Luster et resultat på 1,4 %. Og ser vi på netto driftsresultat, så er resultatet 3,9 % av brutto driftsinntekter, noe som er nest dårligst i utvalget. Isolert sett er resultatet helt greit. Når vi ser på netto driftsresultat, opereres det med et måltall for kommunal sektor som tilsier at netto driftsresultat bør utgjøre minimum 1,8 % av brutto driftsinntekter over tid. Dette for å

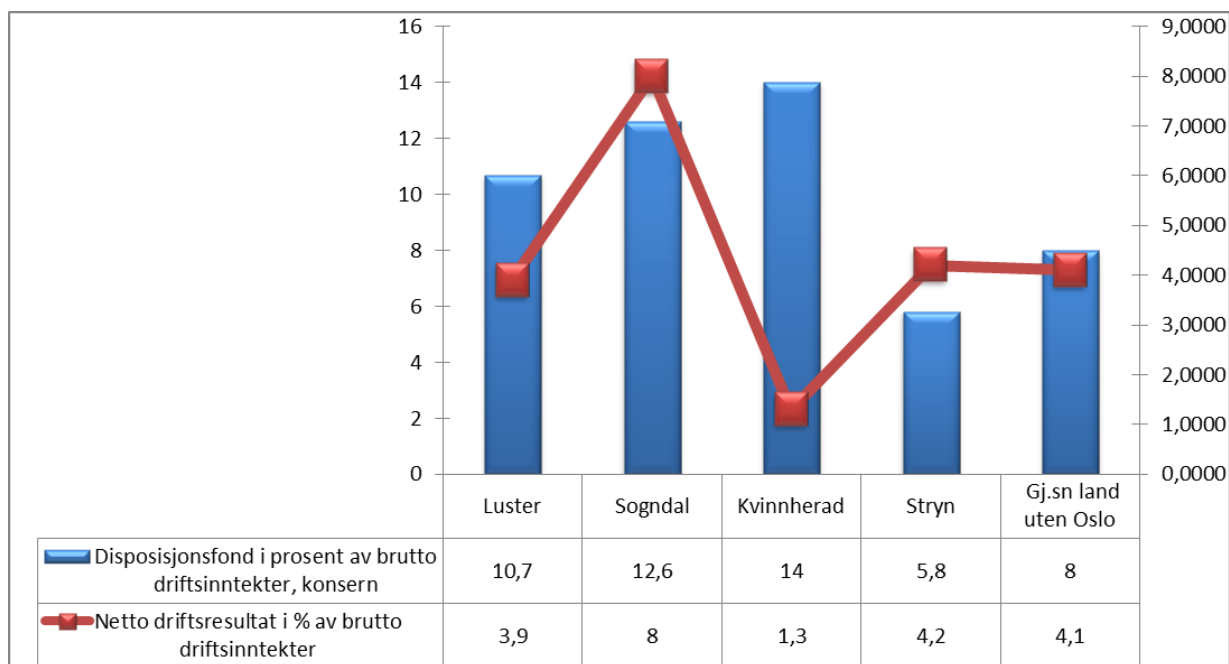
ha solid nok økonomi til å tåle svingninger i kommunens egen økonomi og ellers i landet, på en slik måte at man kan opprettholde et jevnt og stabilt tjenestenivå. Men sett i lys av at 2016 omtales som tidens kommuneøkonomiår og resultat for landsgjennomsnittet var på hele 4,1 %, så er resultatet i en kraftkommune av Lusters kaliber svakt. I Luster er også 3,9 % i realiteten «kunstig» høyt da utbytte fra næringsaktivitet er årsaken til dette resultatet. Det er jo ellers verdt å merke seg at det er de to kommunene med lavest inntekt i vårt utvalg som har det klart beste resultatet.

Som vi ser av diagrammet nedenfor har netto driftsresultat i Luster variert noe over tid. Vi ser at det i hele perioden (med unntak av 2008) har det vært på den positive siden av skalaen men at det fra 2011 har vært relativt sett svakt og stort sett dårligst blant kommunen i dette utvalget.

Tidsserie

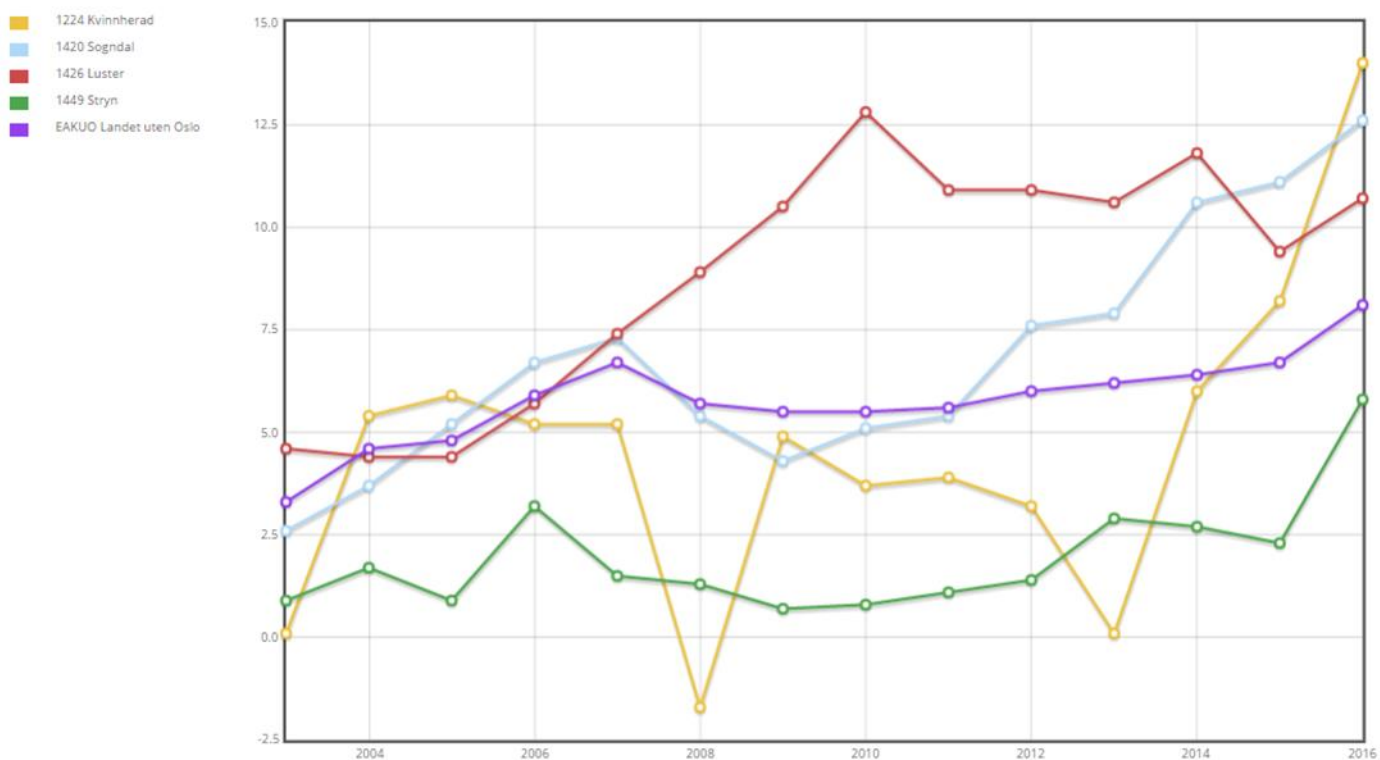

Ser vi på disposisjonsfondet så finner vi følgende:

Som vi ser utgjør disposisjonsfondet 10,7 % av brutto driftsinntekter. Det er bra og over landsgjennomsnittet. Kommunen har ligget relativt stabilt på dette nivået de siste fem årene.

Tidsserie

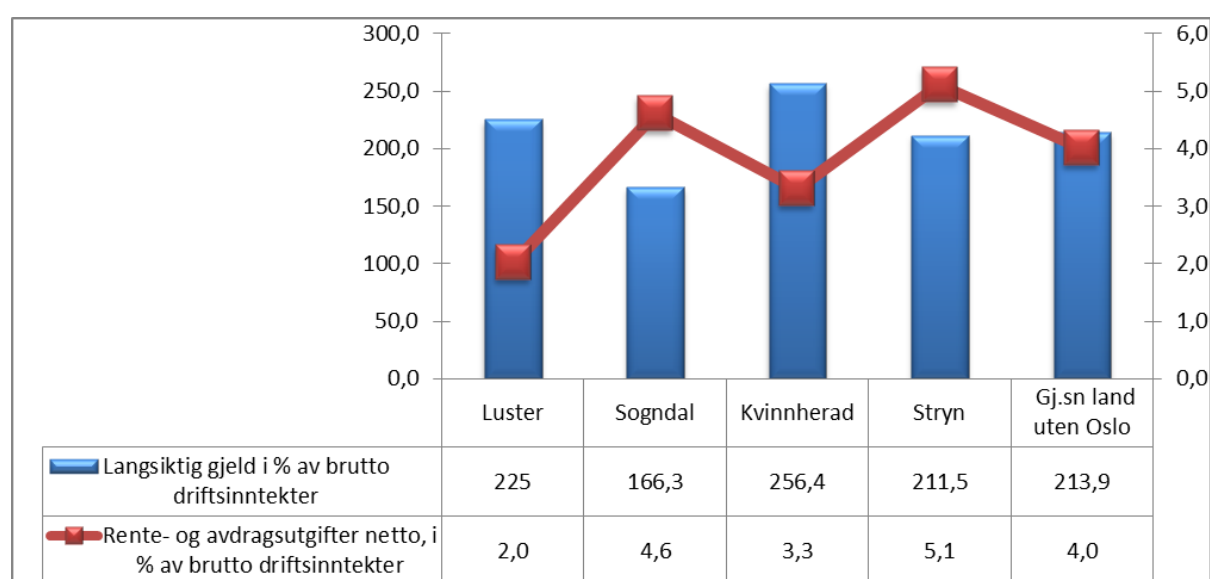

Langsiktig gjeld

En kommunes langsiktige gjeld legger beslag på driftsinntekter som ellers kunne vært benyttet til tjenesteproduksjon. Samtidig er en kommune en «evighetskonstruksjon» og man skal passe godt på at man driver formuesbevaring, dvs at man reinvesterer i realkapital tilsvarende den man forbruker/sliter.

Lånedekningsgraden viser langsiktig gjeld (hovedstol) i % av brutto driftsinntekter og sier noe om hvilken belastning den langsiktige gjelden utgjør for kommunen.

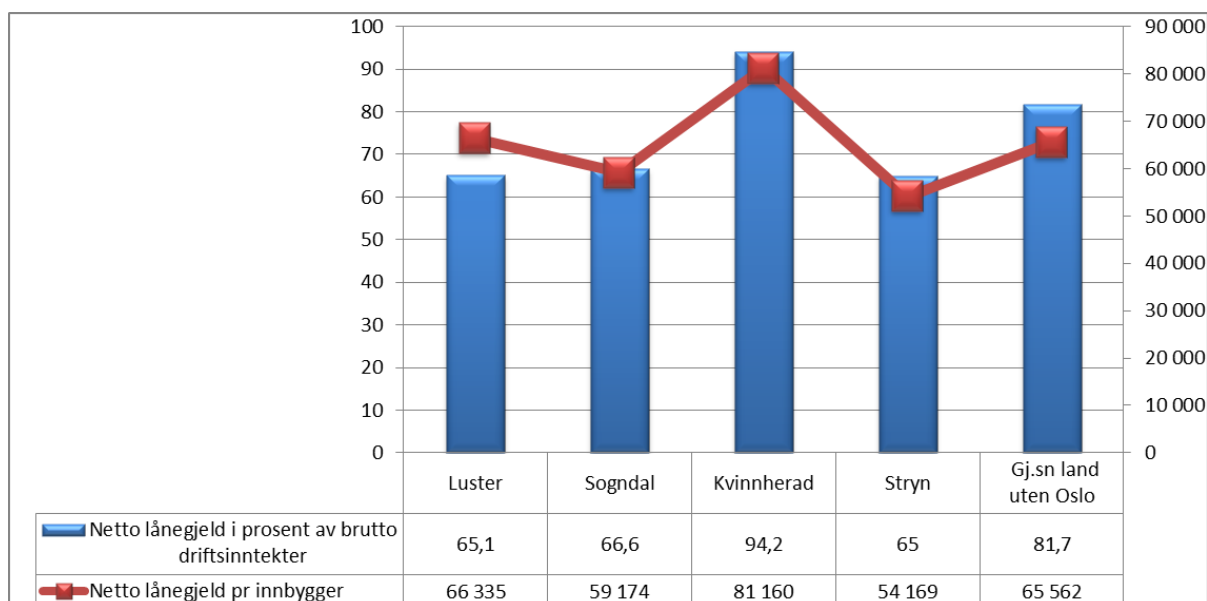
For våre kommuner ser gjeldsbelastningen ut som følger:

Søylene viser at den langsiktige gjeldens andel (inkl pensjonsforpliktelser) varierer mye mellom kommunene i utvalget. Luster har en brutto gjeldsgrad på 225 % (målt i andel av brutto driftsinntekter), noe som er nest høyest i utvalget. Sogndal har lavest brutto gjeld med 166,3 %.

Ofte kan det se ut til å være en sammenheng mellom størrelsen på den langsiktige gjelden og rente- og avdragsutgifters andel av brutto driftsinntekter. Men det trenger ikke å være en entydig sammenheng, da den enkelte kommunes rente- og avdragsutgifter avhenger av hvilke investeringer (avskrivningstid) pengene har vært brukt til, rentevilkår og hvorvidt man legger seg på minste lovlig avdrag eller ikke. I tillegg inneholder langsiktig gjeld kommunens pensjonsforpliktelser (som vist over), noe som gjør at tallene ikke blir direkte sammenlignbare. I neste diagram har vi valgt å trekke ut pensjonsforpliktelsene og bare presentere kommunens netto lånegjeld,

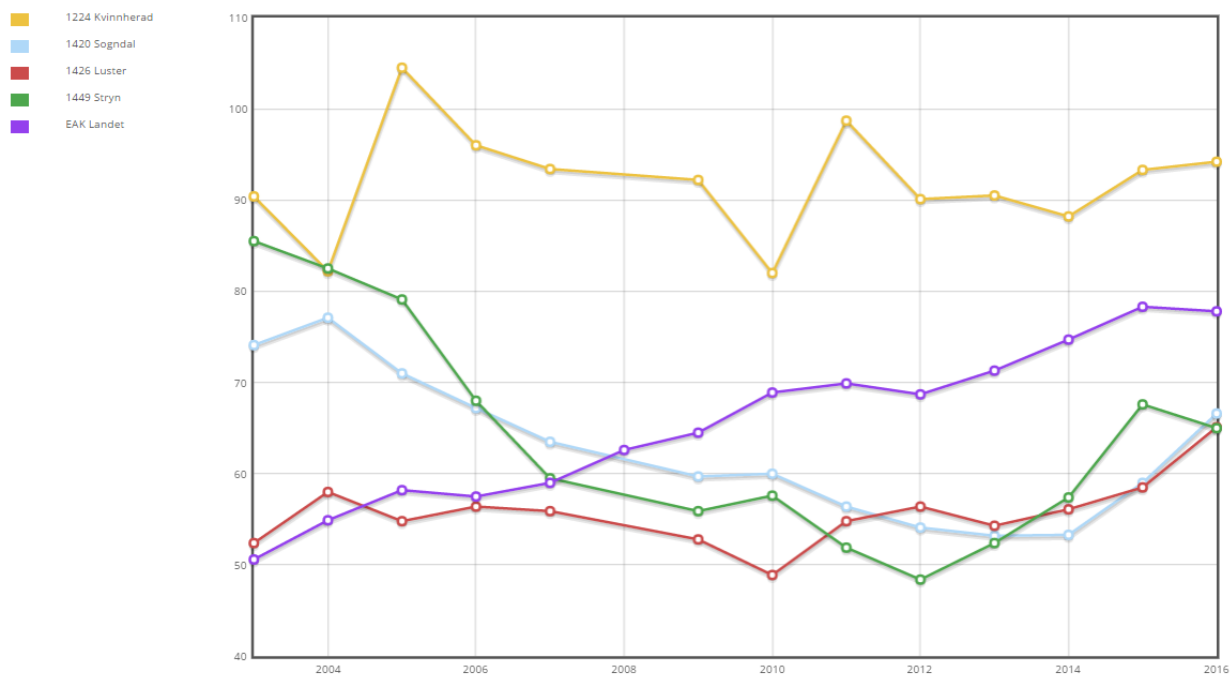
altså langsiktige innlån, fratrullet egne utlån (startlån, sosiale utlån, samt andre utlån av egne midler) og ubrukte lånemidler.

I diagrammet over viser de blå søylene at netto lånegjeld for Luster sin del utgjør 65,1 % av brutto driftsinntekter, noe som er på nivå med Sogndal og Stryn, men vesentlig lavere enn landsgjennomsnittet. Her ligger Kvinnherad klart høyest med 94,2 %. Ser man på lånegjelden pr innbygger (den røde linjen) derimot er den høyere sett i forholdet til landsgjennomsnittets nivå. Luster har en netto lånegjeld pr innbygger på kr 66 335. Dette er nest høyest i utvalget og på nivå med landsgjennomsnittet. Dette indikerer at Luster blant annet er sårbare for eventuelle endringer i systemet for kraftbeskatning eller andre strukturendringer i inntektssystemet, da man i noen grad er avhengig av de høye inntektene for å betjene gjelda pr innbygger. I samtale med administrasjonen og økonomiplanen fremkommer det at kommunen har ambisjoner om å øke gjelda betraktelig i årene som kommer. Når dette gjøres, må man også frigjøre midler til å håndtere rentekostnader og avdrag og dermed øker omstillingsbehovet tilsvarende.

Med lav gjeldsgrad (målt i forhold til brutto driftsinntekt) betyr det at man kan bruke en større andel av driftsinntektene til tjenesteproduksjon, da man må bruke en mindre andel til å betjene renter og avdrag enn de øvrige kommunene i utvalget. Samtidig så er det viktig å fokusere på om den lave gjeldsgraden skyldes «smarte investeringer» eller om man velger og ikke gjennomføre nødvendig og påkrevde oppdateringer og investeringer.

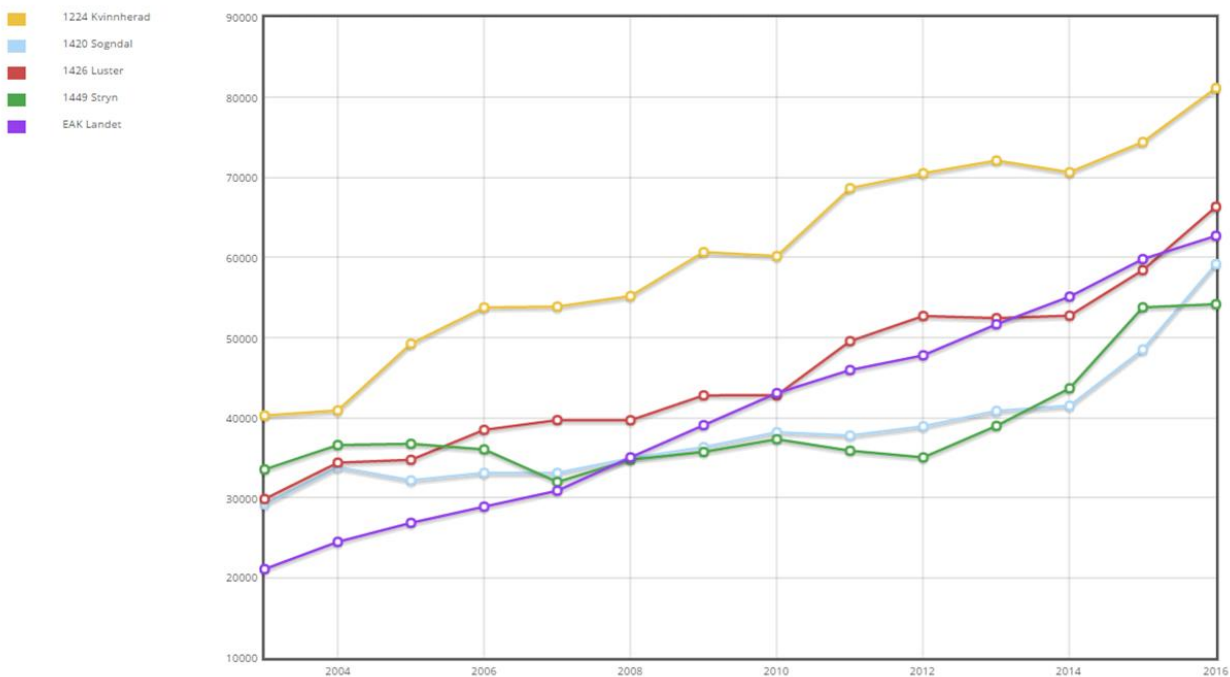
Tidsserie

Lånegjelden i Luster har ligget lavt igjennom hele perioden, men har hatt en liten vekst de tre siste årene. I 2010 var den på 48,9 % av brutto driftsinntekter, mens den i 2016 som tidligere vist er på 65,1 %.

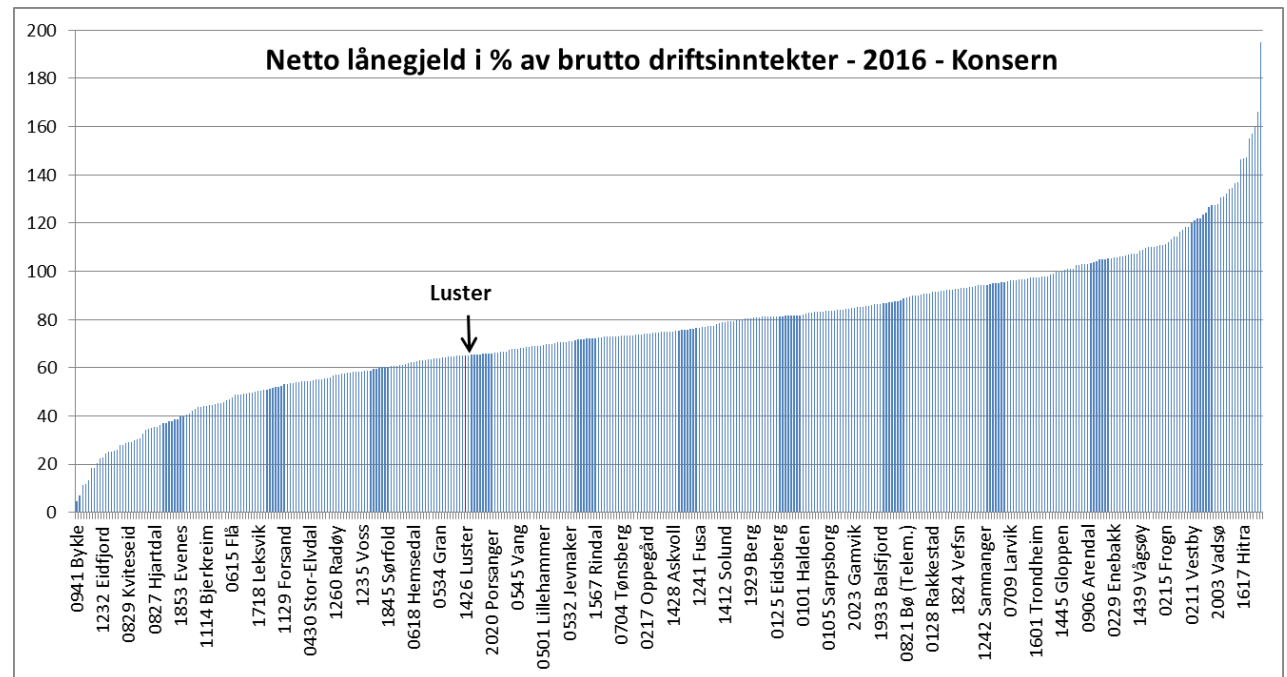
Diagrammet som over er netto lånegjeld målt i % av driftsinntekter. Nå har jo Luster veldig høye lokale inntekter som gjør at gjeldsgraden er lav. Ser man derimot på gjeldsgraden *pr innbygger* så er bildet annerledes:

Tidsserie

Her ser vi at lånegjelden i Luster er mer på nivå med landsgjennomsnittet. Dette betyr at Luster har middels høy gjeld, men at man også har høye inntekter til å betjene gjelden. Som påpekt over, ligger risikoen i at hvis det blir endringer på inntektssiden/inntektssystemet, så kan man få økonomiske utfordringer som følge av det.

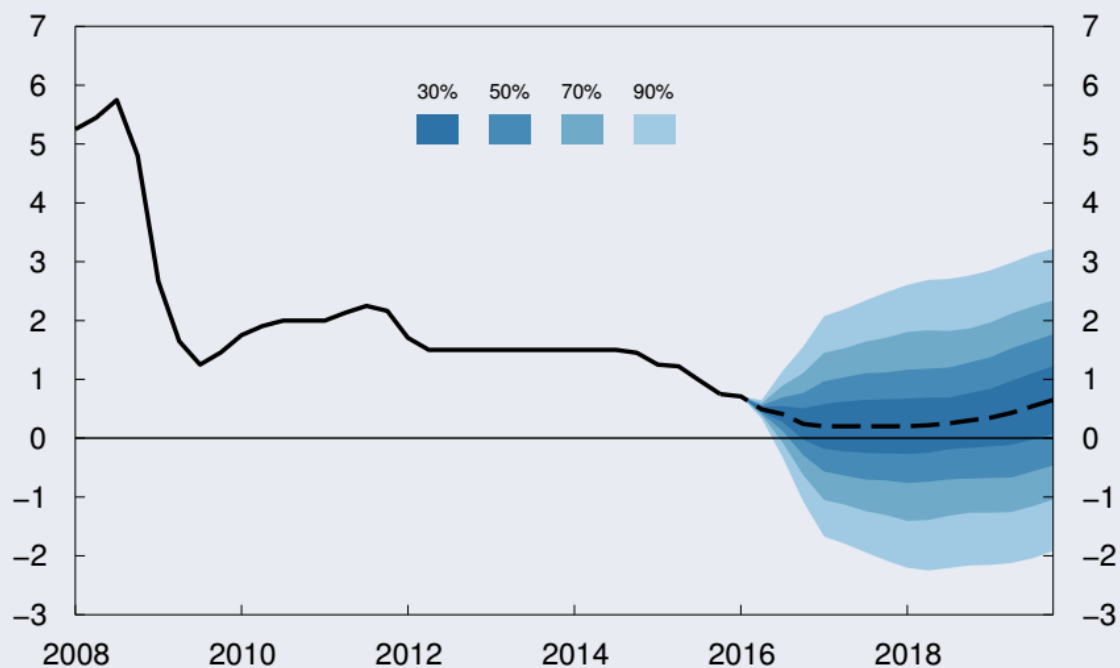
I diagrammet nedenfor ser vi at Luster har en gjeldsgrad som er lavere enn gjennomsnittet for landet (målt som andel av brutto driftsinntekter):

Hvorvidt dette er en smart strategi avhenger av tilstanden på realkapitalen (bygg, veier, etc) i kommunen, og fremtidige investeringsbehov, ref punktet om formuesbevaring over.

Nedenfor ser vi ulike rentekurver som Norges Bank opererer med for de kommende årene. Styringsrenta har i normale tider et strekt gjennomslag for hvordan de mest kortsiktige rentene i pengemarkedet og for bankenes innskudds- og utlånsrenter utvikler seg.

Figur 2.4a Anslag på styringsrenten i referansebanen med sannsynlighetsfordeling.¹⁾ Prosent. 1. kv. 2008 – 4. kv. 2019²⁾

1) Usikkerhetsviftene er basert på historiske erfaringer og stokastiske simuleringer fra vår makroøkonomiske hovedmodell, NEMO. Usikkerhetsviften for styringsrenten tar ikke hensyn til at det eksisterer en nedre grense for renten

2) Anslag for 1. kv. 2016 – 4. kv. 2019 (stiplet)

Kilde: Norges Bank

Hvordan rentekurven faktisk utvikler seg er det ikke opp til oss å mene noe om her, men det ser ut til at den på kort og mellomlangsikt vil forbli svært lav.

3 Administrasjon

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

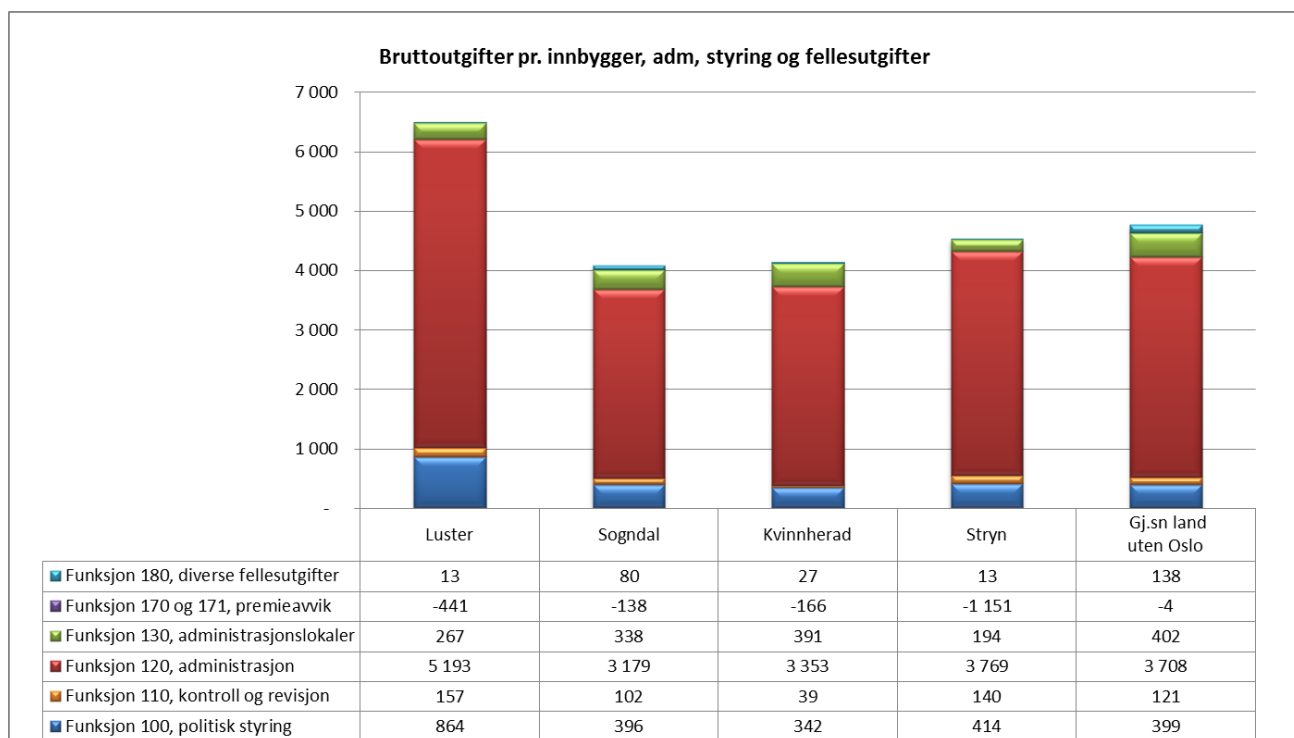
- 100 Politisk styring
- 110 Kontroll og revisjon
- 120 Administrasjon
- 130 Administrasjonslokaler
- 170 Årets premieavvik
- 171 Tidligere års premieavvik
- 180 Diverse fellesutgifter

Dette kapitlet omhandler i praksis flere områder. I tillegg til administrasjon, har vi også utgifter til politikk og kontrollvirksomhet, fellesutgifter og utgifter til premieavvik.

Når vi har valgt å ta med administrasjonslokaler og premieavvik er dette mest for å sette fokus på disse. Administrasjonslokaler benyttes i mange kommuner til mer enn bare administrative tjenester uten at man er flink nok å fordele utgiftene ut på de funksjonene som også har kontorer sammen med administrasjonen.

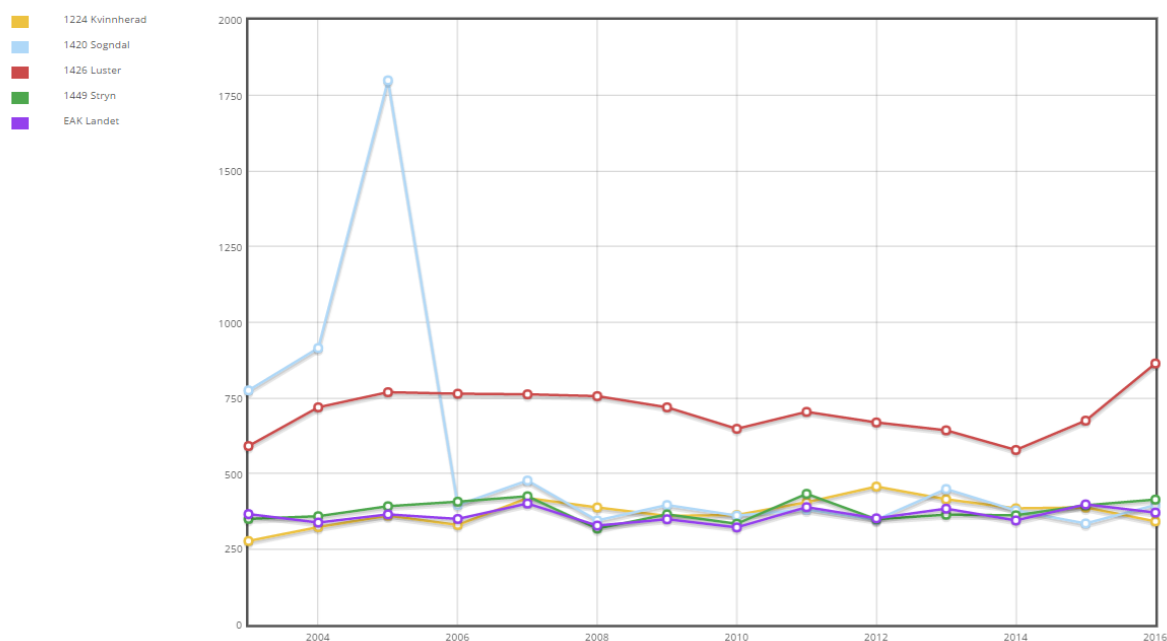
Når det gjelder premieavvik er dette i ferd med å bli betydelige akkumulerte beløp i balansen i norske kommuner. Den gang endringen for regnskapsføring av dette ble innført, var det meningen at dette skulle jevnes ut over tid og ikke bygge seg opp i balansen. Erfaringen viser at dette nå har bygget seg opp til å bli en betydelig utgiftspost i mange kommuners regnskaper.

Ser vi på fordelingen av bruttoutgifter pr innbygger for disse funksjonene får vi følgende bilde:

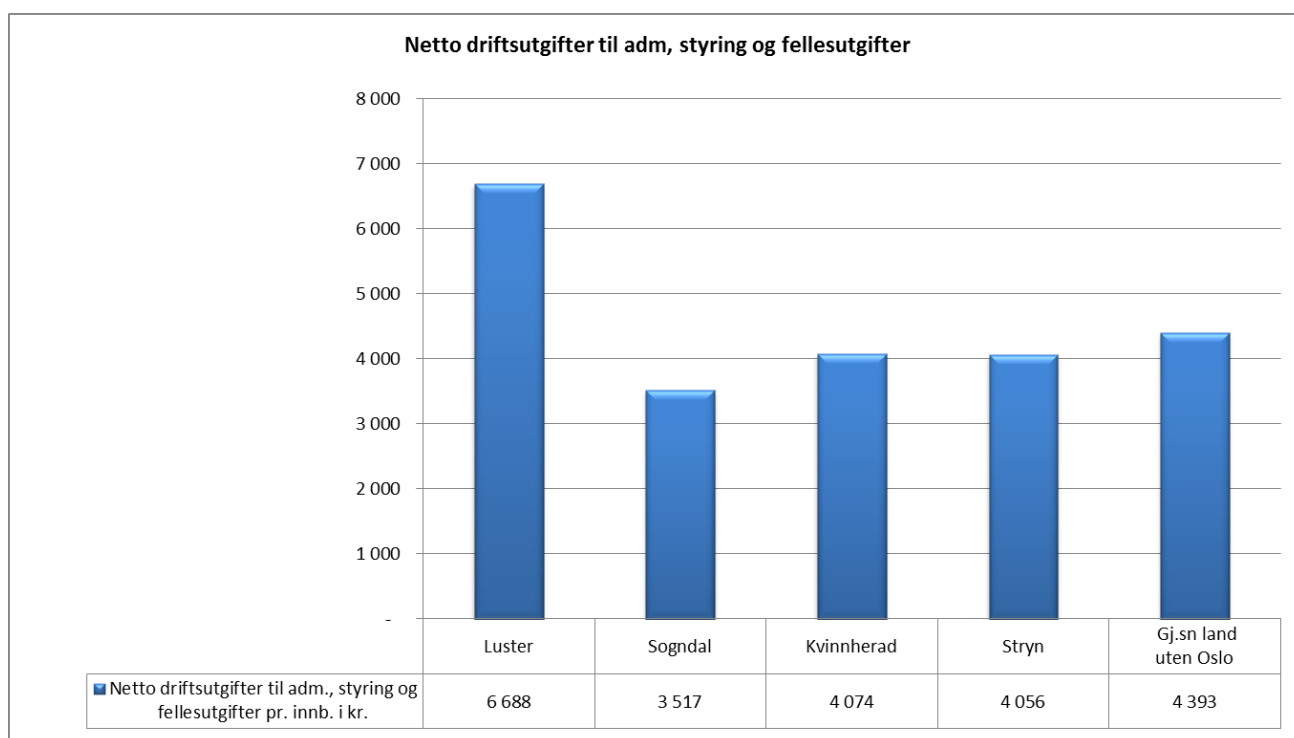
Brutto utgifter til funksjon 120 administrasjon i Luster er på kr 5 193 pr innbygger, noe som er klart høyest i utvalget. Sogndal ligger lavest med kr 3 179, mens Stryn ligger med kr 3 769 og Kvinnherad med kr 3 353. Landsgjennomsnittet ligger på kr 3 708. Når det gjelder kostnader til politisk styring ligger også Luster klart høyest med kr 864. Dette er mer enn dobbelt så mye som øvrige kommuner i utvalget. Luster har tradisjon for å ligge svært høyt på kostnader til politisk styring

Tidsserie

Veksten fra 2015 til 2016 skyldes først og fremst en feilføring av et politisk bevilget tilskudd.

Funksjonsinndelingen skal være bygget opp på en slik måte at kommunenes valg av organisering ikke skal ha innvirkning på tallene, men i praksis ser vi vel at både kommunens organisering og praksisen for hvordan man konterer utgiftene påvirker størrelsene. Spesielt gjelder dette på funksjon 120, der interkommunalt samarbeid eksempelvis kan slå kraftig inn. Hvis vi derfor ser på *netto driftsutgifter* til administrasjon, styring og fellesutgifter (funksjonene 100,110,120,121,130) har vi følgende situasjon:

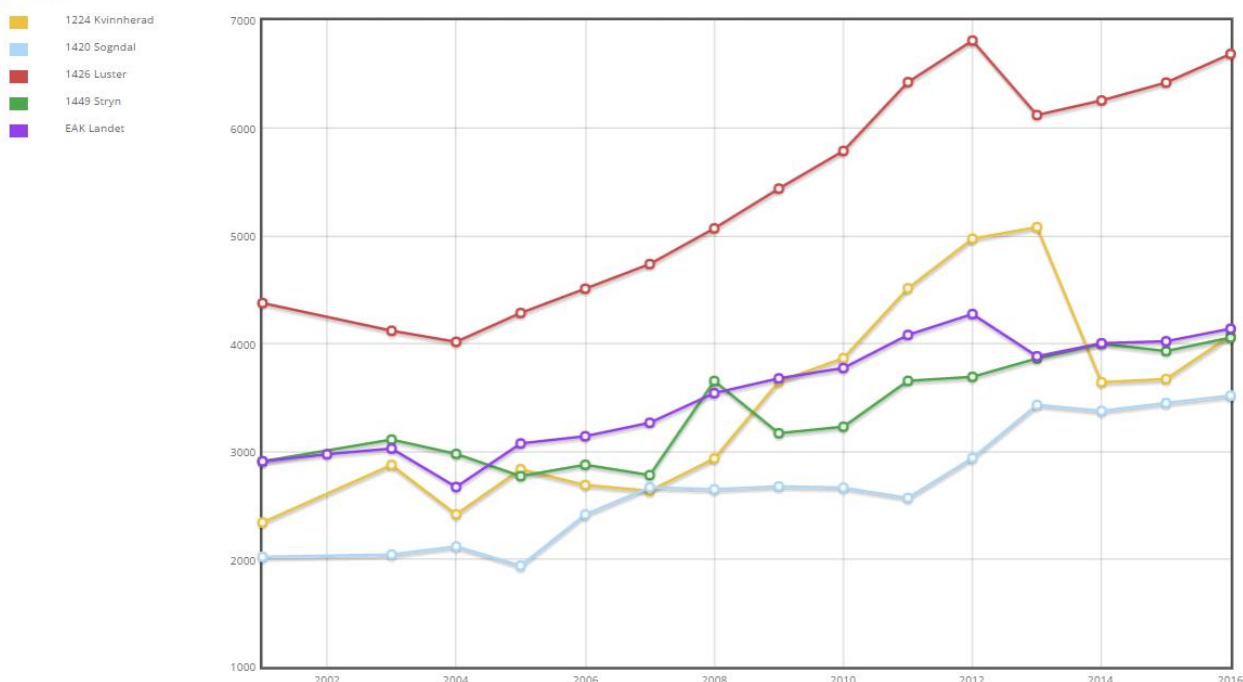

Her ligger Luster klart høyest i utvalget med kr 6 688 pr innbygger. Sogndal ligger vesentlig lavere med kr 3 517 pr innbygger, mens Kvinnherad bruker kr 4 074 og Stryn kr 4 056. En korreksjon ned til nivå med Sogndal ville bety en reduksjon på 16,3 mill i Luster. Det fremkommer for øvrig ikke av KOSTRA hva som ligger til grunn for disse kostnadsforskjellene, men det er viktig å påpeke her at funksjon 120 er den klart svakeste i KOSTRA når det gjelder grunnlaget for sammenligninger. Hva som føres på funksjon 120 kan variere mye mellom de enkelte kommunene. I samtale med kommunen fremkommer det blant annet at man har feilført hele eller deler av planavdelingen på funksjon 120, men store deler av denne skulle sannsynligvis vært ført på 301. I har man heller ikke fordelt fellesutgifter og kostnader knyttet til IKT ut

på einingane i tilstrekkelig grad. Her spiller også antall innbygger inn; i Sogndal er det 2 790 flere innbyggere enn i Luster og det betyr eksempelvis at det er 2 790 flere innbyggere å dele rådmanns-/ordførerlønna på. Det er derfor helt naturlig at kostnaden her er vesentlig høyere i Luster enn i Sogndal og Kvinnherad som begge er vesentlig større kommuner.

Ser vi på den historiske utviklingen på dette området, ser vi at Luster har hatt en langt kraftigere vekst enn landsgjennomsnittet for hele perioden, med unntak av 2013 da man fikk en relativt kraftig reduksjon:

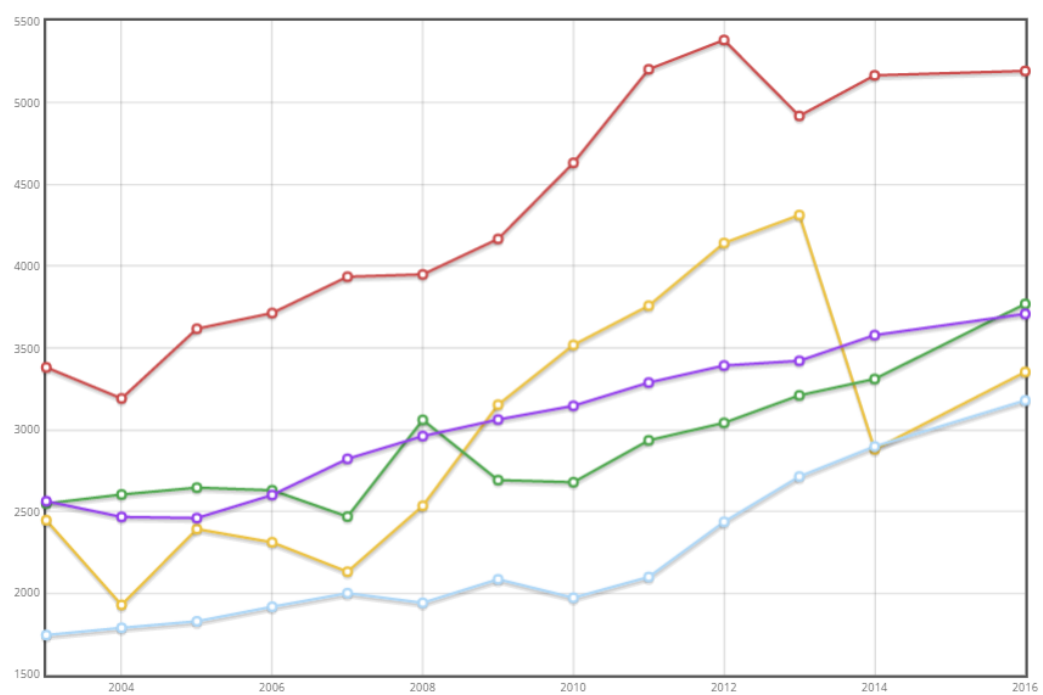
Tidsserie

I 2006 brukte man 6,2 mill mer enn landsgjennomsnittet på netto driftsutgifter til administrasjon og styring (ikke korrigert for inflasjon og regnet ut fra dagens innbyggertall), mens man i 2016 brukte 13,2 mill mer. Det fremkommer ikke direkte av KOSTRA hva som er årsaken til veksten vi ser i diagrammet over, men går vi inn på *bruttotallene*, er det særlig funksjon 120 (administrasjon) som har hatt en tilsvarende vekst i perioden:

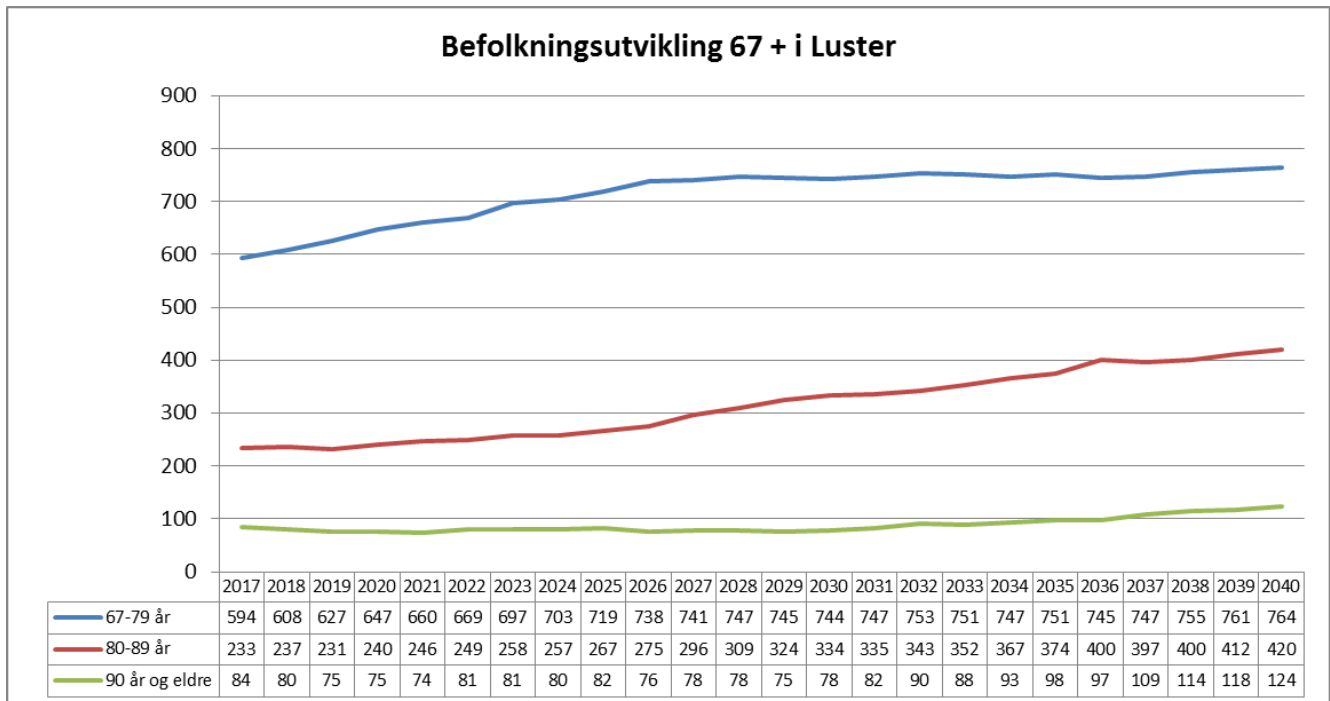
Tidsserie

- 1224 Kvinnherad
- 1420 Sogndal
- 1426 Luster
- 1449 Stryn
- EAKUO Landet uten Oslo

4 Pleie og omsorg

Befolkningsprognose for eldre frem til 2040

I henhold til SSBs befolkningsprognose alternativ MMMM (middels nasjonal vekst) fra 2016, får Luster følgende befolkningsutvikling for innbygger over 67 år frem mot 2040:

- ✖ For aldersgruppa 67 – 79 år, forventes moderat vekst frem til 2028 og deretter en forholdsvis stabil situasjon.
- ✖ For aldersgruppa 80 - 89 år, vil det være en relativt stabil situasjon frem til 2026, for deretter å vokse jevnt frem til 2040. I denne perioden vil antallet mellom 80-89 år doble seg i Luster.
- ✖ Aldersgruppa over 90 år, forventes å ligge relativt stabilt frem til 2030 før den deretter vokser kraftig frem til 2040.

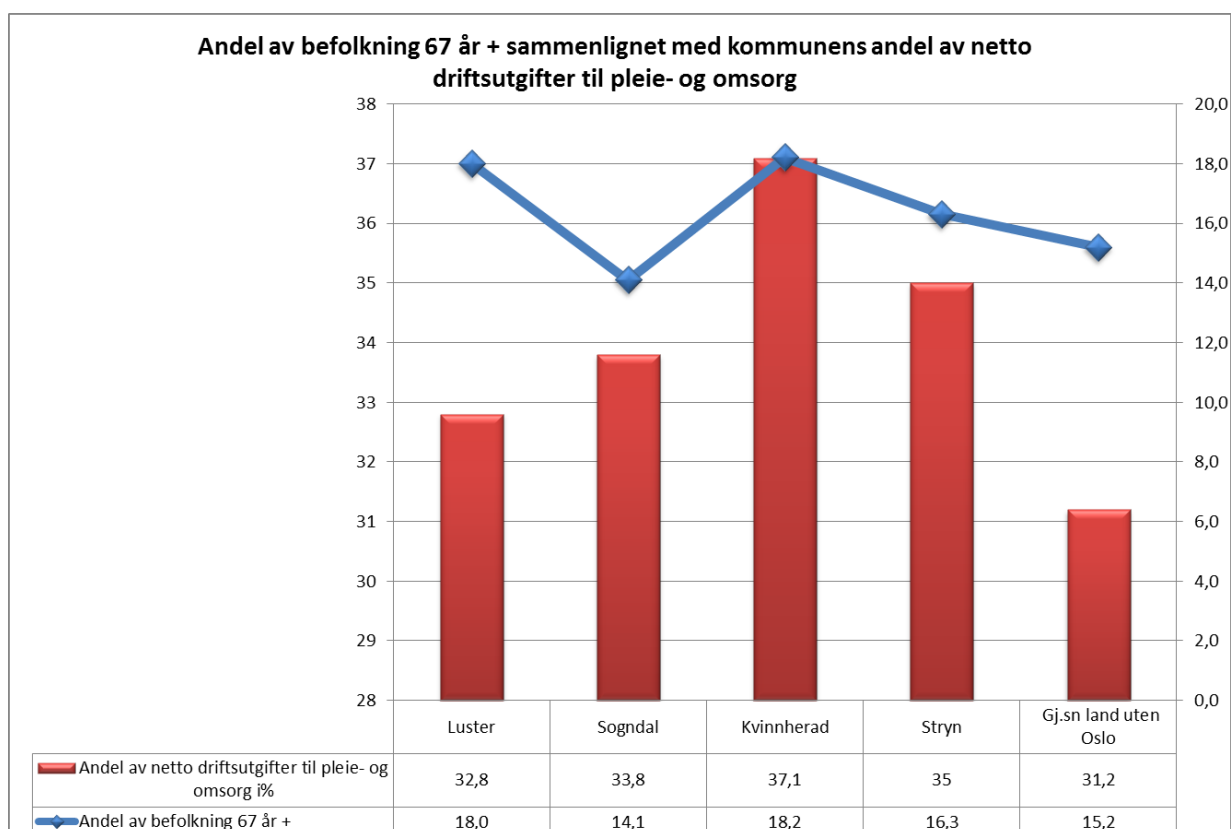
Samlet vil dette bety at behovsprofilen for tjenesten vil være rimelig stabil i de neste to økonomiplanperiodene, og deretter endres kraftig igjennom de to neste periodene. Dette området vil måtte ta en stadig større andel av ressursene som kommunen har til rådighet.

Pleie- og omsorgstjenesten samlet

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

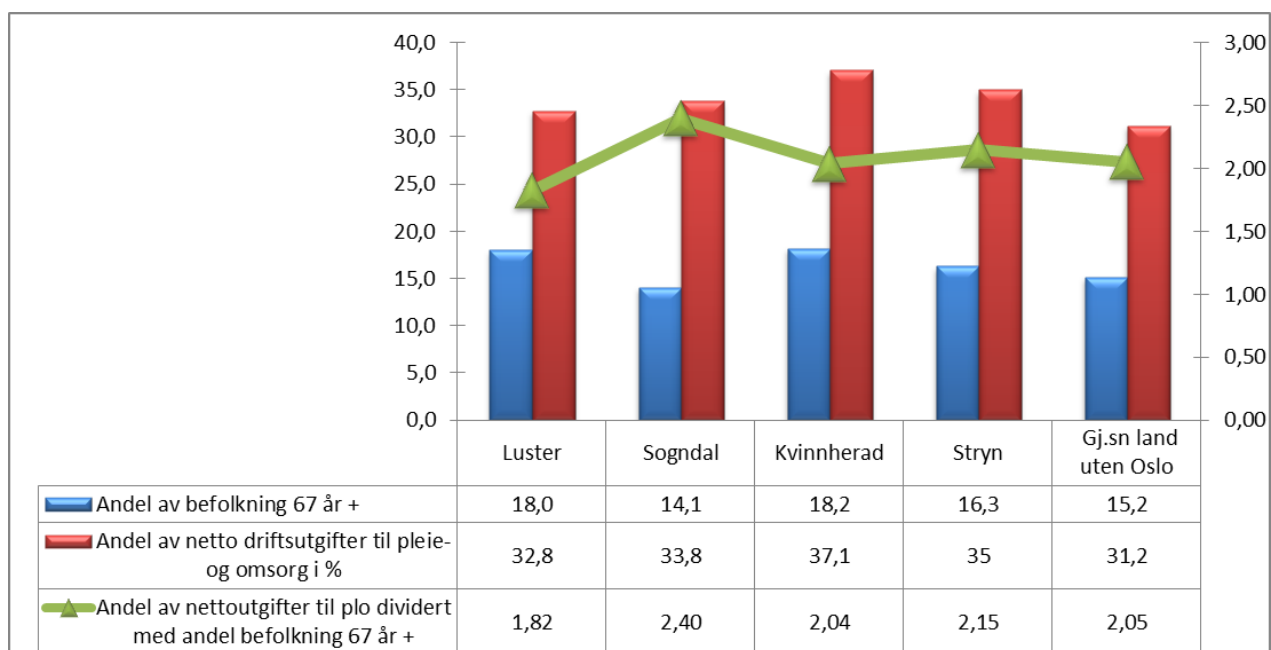
- 234 Aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og funksjonshemmede
- 253 Bistand, pleie og omsorg i institusjoner for eldre og funksjonshemmede
- 254 Bistand, pleie og omsorg for hjemmeboende
- 261 Institusjonslokaler

Vi starter med å se på sammenhengen mellom andelen de eldste utgjør av befolkningen og hvor mye av kommunens økonomiske ressurser som går til denne målgruppen:

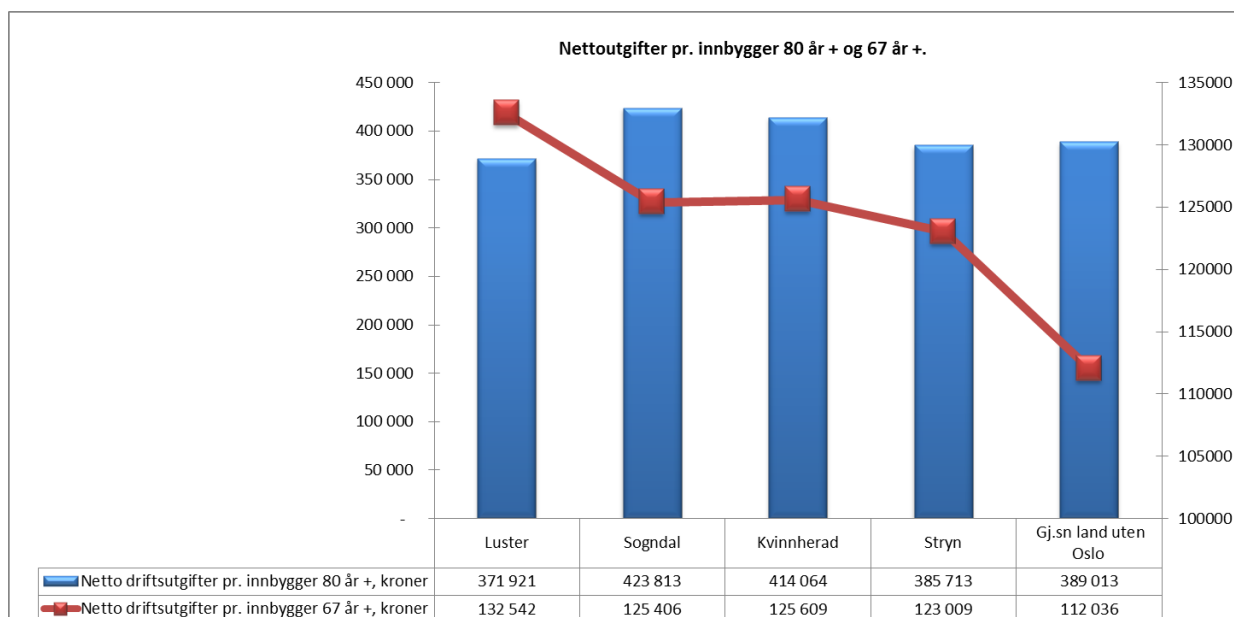
Ser vi på de sammenlignbare kommunene, skiller Luster seg litt ut mht andel av kommunens totale netto driftsutgifter som går til dette område. Luster kommune ligger lavest i utvalget med en andel på 32,8 % av budsjettet som går til pleie og omsorgsformål. Landsgjennomsnittet ligger på 31,2 %, og høyest er Kvinnherad der 37,1 % av budsjettet går til dette formålet. Ser vi på andelen som innbyggere over 67 år utgjør av den totale befolkningen, så er dette nest høyest i Luster der 18 % av befolkningen er over 67 år. Høyest er Kvinnherad med 18,2 %. Landsgjennomsnittet er 15,2 % og dette er nest lavest i utvalget.

Sammenligner vi den andelen som pleie- og omsorgsbudsjettet utgjør av kommunens totale driftsbudsjett, med andelen innbyggere over 80 år, så får vi et interessant tall:

Ved å dividere disse tallene med hverandre får vi et uttrykk for hvordan de ulike kommunene *prioriterer denne sektoren i forhold til størrelsen på målgruppa* (jo høyere tall man får, jo høyere prioriterer man). Som vi ser ligger Luster lavest av kommunen i utvalget med en faktor på 1,82. Sogndal ligger høyest med en faktor på 2,4, mens landsgjennomsnittet (som trekkes opp av en mengde små og svært rike kommuner) er på 2,05. Samlet sett betyr det at ressursbruken i Luster er noe lavere enn i de andre kommunene i utvalget målt i forhold til målgruppens andel av budsjett.

Sammenligner vi netto driftsutgifter pr innbygger 67+ og 80+ får vi følgende bilde:

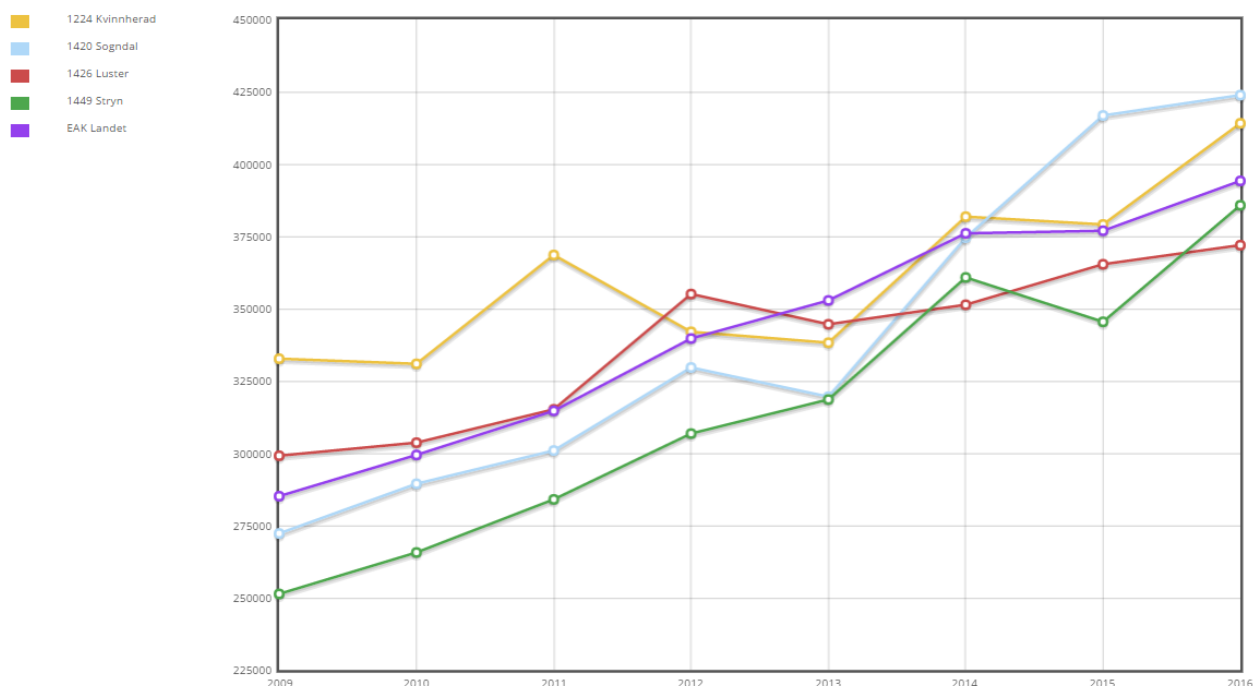
Luster kommune bruker kr 371 921 pr innbygger i gruppen 80+ som er lavest i utvalget. Sogndal ligger høyest i utvalget pr innbygger over 80 år på kr 423 813, mens landsgjennomsnittet kr 389 013. Forholder oss til innbyggergruppen 67+ så ligger Luster kommune høyest i utvalget, med en kostnad på kr 132 542 pr innbygger over 67 år. Her er landsgjennomsnittet kr 112 036. Grunnen til at Luster ligger med lavest kostnad på 80 + og høyest på 67 +, er at de relativt sett har flere 80 åringer og færre mellom 67 – 79 år bosatt i kommunen enn øvrige kommuner (unntatt Sogndal) i utvalget. Dette ser vi av kostnadsnøkklene på dette området:

2016	Luster	Sogndal	Kvinnherad	Stryn
	Utgifts- behovs- indeks	Utgifts- behovs- indeks	Utgifts- behovs- indeks	Utgifts- behovs- indeks
67-79 år	1,14398	0,96728	1,20392	1,11311
80-89 år	1,36250	1,03190	1,26009	1,13993
over 90 år	2,03398	1,03311	1,53621	1,53315

Her ser vi at Luster ligger med klart høyest kostnadsindeks knyttet til innbyggere 80-89 år (1,36) og over 90 år (2,03), mens man ligger midt i utvalget når det gjelder innbyggere 67-79 år.

Tar vi for oss utvikling for tjenesten over tid (målt som netto driftsutgifter pr innbygger 80 +), så får vi følgende bilde:

Tidsserie

I diagrammet over presenteres netto driftsutgifter pr innbygger 80+ i perioden 2009–2016. Luster hadde i perioden 2012 - 2016 en vekst i kostnadene pr innbygger over 80 år som var noe lavere enn landsgjennomsnittet.

Variasjonen mellom ulike kommuner i netto driftsutgifter pr innbygger (over 67 år og 80 år) i diagrammet varierer noe, og vil normalt skyldes en eller flere av følgende faktorer:

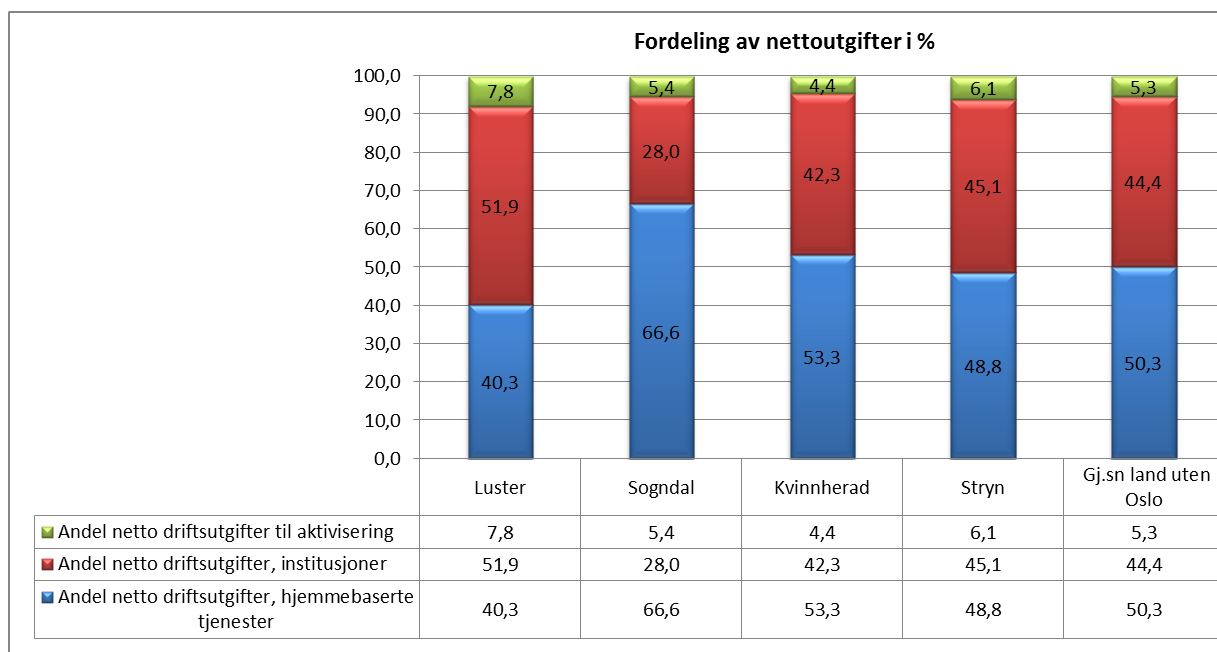
- ✖ Ulikt behov i befolkningen
- ✖ Ulik vekting mellom hjemmetjeneste og institusjonstjeneste
- ✖ Forskjell i årsverk/kostnad pr bruker
- ✖ Ulik prioritering/tilgjengelighet/dekningsgrad til tjenesten generelt, spesielt sykehjem
- ✖ Omfanget av tjenester til psykisk utviklingshemmede/ynge funksjonshemmede

Fra delkostnadsnøklerne (2015 tall) for pleie og omsorg finner vi følgende informasjon om de ulike aldersgruppene:

Kriterium	Luster	Sogndal	Kvinnherad	Stryn
Innbyggere 0-66 år	0,1100	0,1146	0,1105	0,1120
Innbyggere 67-79 år	0,1248	0,1063	0,1318	0,1221
Innbyggere 80-89 år	0,2759	0,2110	0,2367	0,2207
Innbyggere 90 år og over	0,2564	0,1408	0,2155	0,2160
Andel døde	0,1227	0,1214	0,1282	0,1168
Andel ikke gifte over 67 år	0,1664	0,1205	0,1516	0,1435
PU 16 år og over	0,2110	0,1147	0,1650	0,2047
Sone	0,0273	0,0129	0,0257	0,0317
Nabo	0,0225	0,0161	0,0143	0,0215
Basiskriteriet	0,0285	0,0190	0,0109	0,0202
Delkostnadsnøkkel pleie og omsorg	1,3454	0,9774	1,1902	1,2093
Landsgjennomsnitt	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000

Som vi ser av delkostnadsnøkklene for pleie og omsorg ligger Luster høyest med 34,5 % (1,3454) over landsgjennomsnittet. Lavest ligger Sogndal med 2,2 % under landsgjennomsnittet (0,9774). Luster ligger høyere fordi man stort sett ligger høyest på alle delkriterier. Spesielt har Luster vesentlig flere innbygger over 80 år enn øvrige kommuner, man har flere ikke gifte over 67 år og man har en høyere andel psykisk utviklingshemmede over 16 år.

Dersom vi ser på tjenesteprofilen (sammensetningen av tjenesten) får vi følgende bilde:

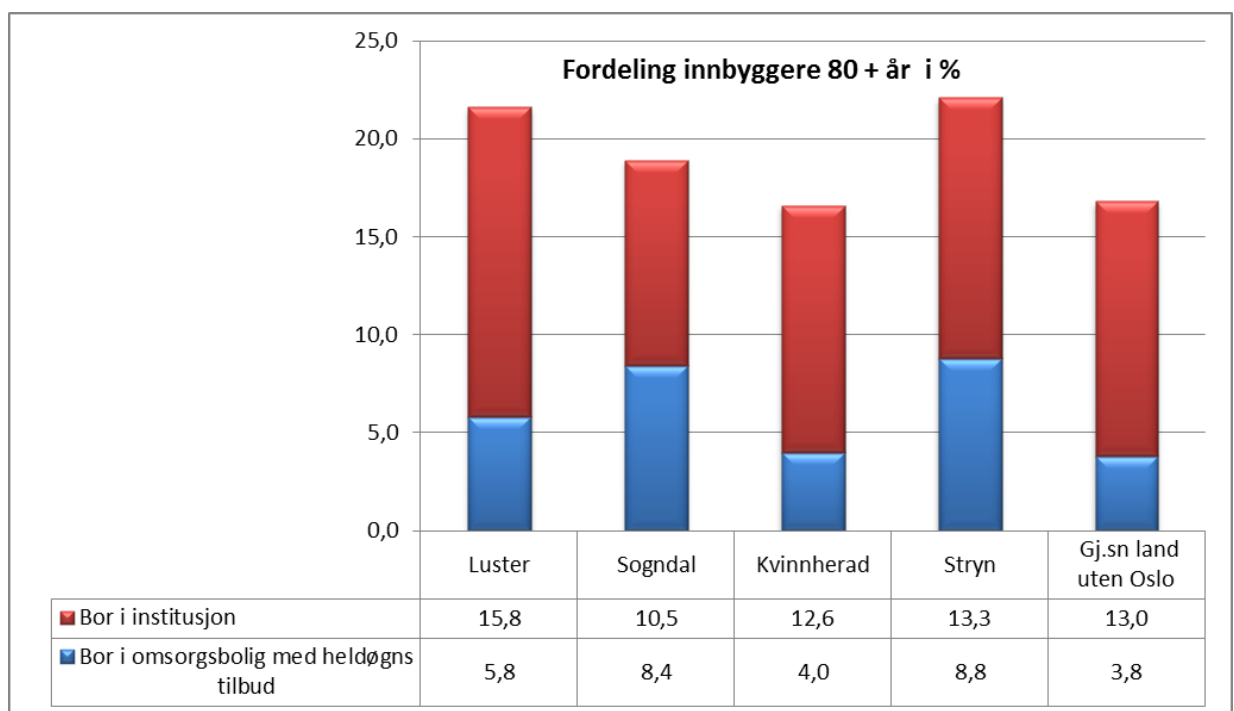
Fordelingen av netto driftsutgifter til pleie og omsorg mellom institusjonstjenesten, hjemmetjenesten og aktivisering, viser at Luster hadde:

- ✱ Høyest andel i utvalget mht til aktivisering – 7,8 %

- ✖ Høyest i utvalget til institusjonstjenesten – 51,9 %
- ✖ Lavest i utvalget til hjemmetjenesten – 40,3 %

Generelt kan man si at i et økonomisk perspektiv bør man søke å begrense bruken av institusjonsplasser. Institusjonsplasser er svært dyrt, og ofte er det slik at man både kan få bedre og billigere tjenester ved i større utstrekning å satse på hjemmebasert omsorg (herunder omsorgsboliger med heldøgns bemanning), forutsatt at man ikke overstiger et gitt timetall pr bruker i hjemmetjenesten, og har et godt tilbud på aktivisering og opptrening. Luster har som vi ser over tradisjonelt en veldig institusjonsbasert profil, men har i løpet av 2016 satt i gang et betydelig arbeid for å omorganisere tjenesten med mer vekt på egenmestring, hverdagsrehabilitering og omsorgsboliger med heldøgns bemanning.

Det neste vi ser på er derfor omfanget av heldøgns tilbud om omsorgsplasser i institusjon og heldøgnsbemannede boliger:

Som vi ser av diagrammet over bor 15,8 % av alle innbyggere over 80 år i Luster på institusjon, noe som er klart høyest i utvalget, og godt over landsgjennomsnittet. I tillegg bor 5,8 % av innbyggerne over 80 år i boliger med heldøgns tilsyn og bemanning. Samlet sett betyr det at Luster har 21,6 % av innbyggerne over 80 år i et tilbud med heldøgns omsorg. Dette er like bak Stryn som har 22,1 % av innbyggerne

over 80 år i et slikt tilbud, men godt over landsgjennomsnittet der 16,8 av innbyggerne over 80 år bor i et tilbud med heldøgns omsorg. Lavest er Kvinnherad der 16,6 % er beboere i et slikt tilbud. En reduksjon ned til Kvinnherads/landsgjennomsnittets dekningsgrad ville betydd 16 færre plasser med heldøgns omsorg i Luster.

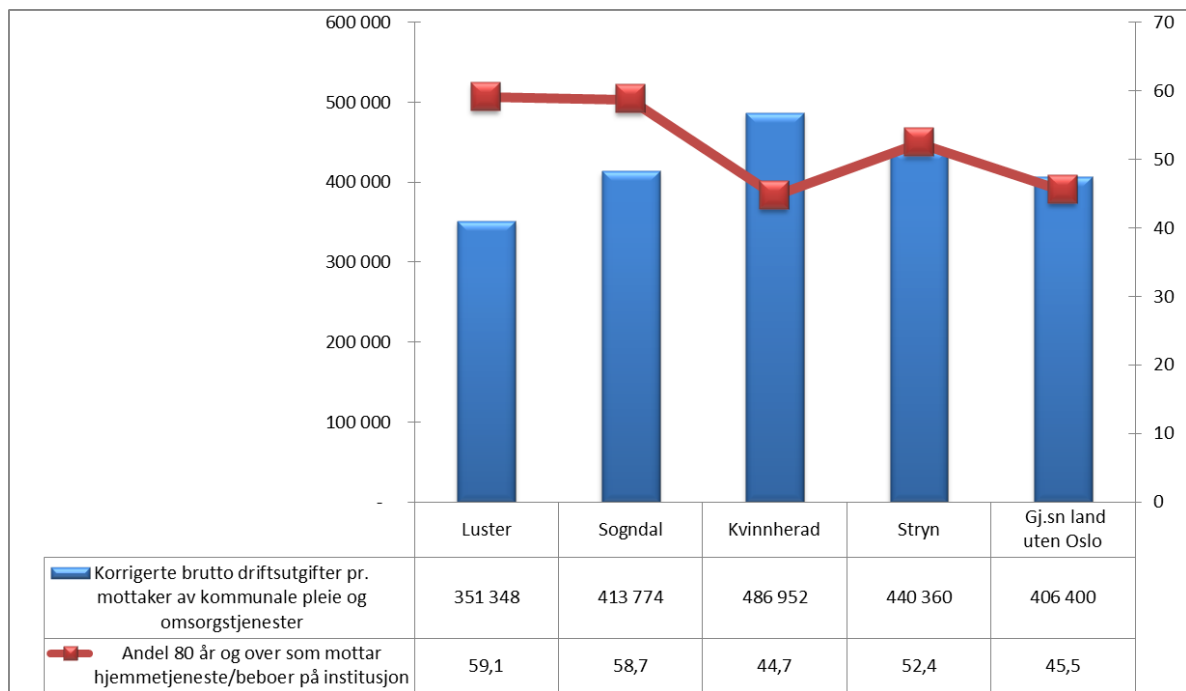
KOSTRA bruker korrigerte brutto driftsutgifter pr bruker/plass for produktivitet. Korrigeringen består av at driftsutgiftene, inkludert avskrivninger ved egen tjenesteproduksjon, er korrigert for dobbeltføringer som skyldes viderefordelingen av utgifter/interntkjøp mv. pr bruker. Indikatoren viser dermed enhetskostnadene eller produktiviteten ved den aktuelle tjenesten. Normalt vil variasjoner i slike driftsutgifter følge antall årsverk pr bruker. Følgende er normalt bestemmende for ressurser pr bruker for tjenesten samlet sett:

- ✖ Fordelingsprofilen mellom institusjons- og hjemmetjeneste
- ✖ Alderssammensetning av eldre over 67 år, da pleiebehovet stiger med økt alder
- ✖ Det generelle pleiebehovet i brukergruppen
- ✖ Andel ressurskrevende brukere og antall psykisk utviklingshemmede (i gjennomsnitt går omtrent 60 % av kostnadene til hjemmetjenestene til brukere under 67 år/psykisk utviklingshemmede)
- ✖ Lokale prioriteringer avhengig av "behov" eller terskel for å få tildelt tjenester

Andre forhold som også påvirker nivået på korrigerte brutto driftsutgifter vil være:

- ✖ Utdanningsnivå og ansiennitet hos personalet
- ✖ Størrelsen på institusjonene

Ser vi på korrigerte brutto driftsutgifter for tjenesten samlet har vi følgende bilde:

Ser vi først på korrigerte brutto driftsutgifter pr mottaker, ligger denne lavest i utvalget for Luster på kr 351 348. Høyest ligger Kvinnherad med 486 952. Når det gjelder *brutto driftsutgifter* må man være klar over at her inngår også kostnader til særlig ressurskrevende brukere før refusjonen fra staten trekkes fra.

Ser vi så på andelen av de over 80 + som mottar tjenester fra pleie og omsorgssektoren utgjør denne hele 59,1 % i Luster. Dette er høyest blant kommunene i utvalget (sammen med Sogndal) og hele 13,6 % over landsgjennomsnittet. En reduksjon i antall mottagere ned til landsgjennomsnittet ville bety at 45 færre personer over 80 år ville få tjenester. Terskelen for å få tildelt tjenester i Luster er med andre ord lav.

Telemarksforskning skriver/dokumenterer i rapporten «Kostnader og kvalitet i pleie og omsorgssektoren» fra 2011:

Kommunens frie inntekter har en klar og sterk positiv effekt på tjenesteomfanget og synes å være den enkeltfaktoren som har størst betydning for forskjellene i dekningsgrad mellom kommuner¹

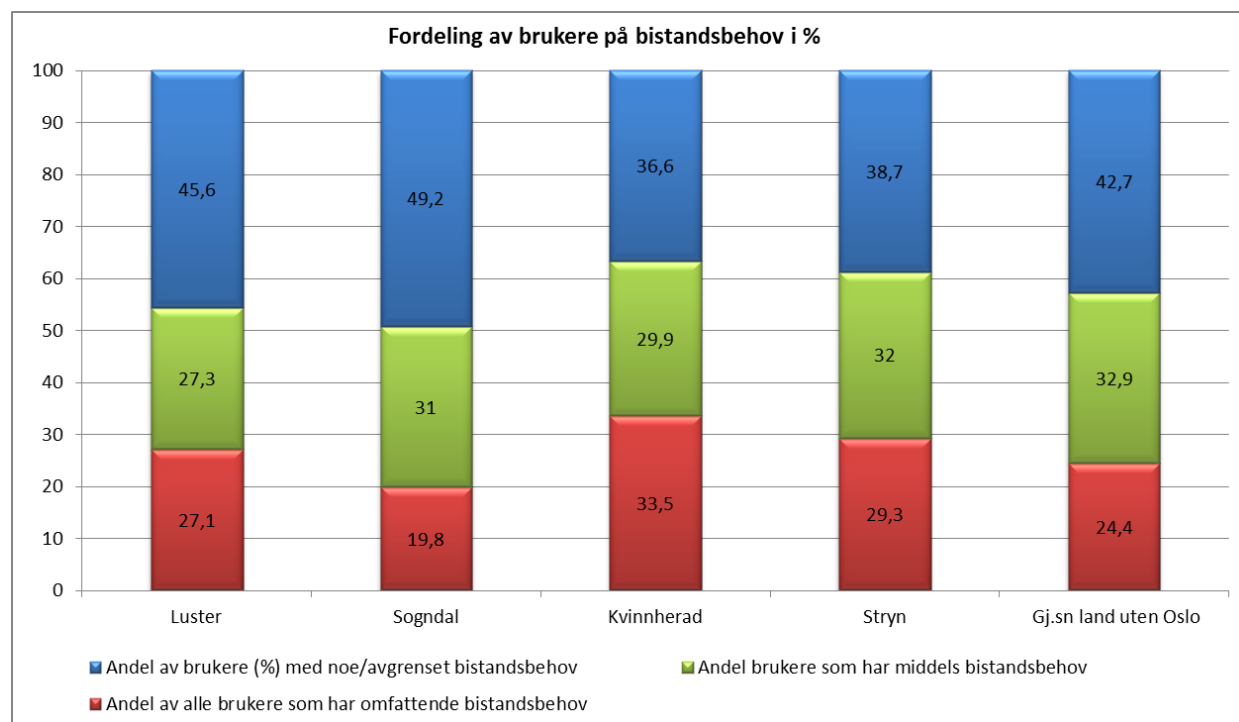
Det vil altså si at det ikke er noen definert «objektiv størrelse/omsorgsbehov» som nødvendigvis skal dekkes i en kommune. Man bruker de pengene man har (ofte pluss litt til) og gir tjenester ut i fra det. Det vil si at hvor mye pleie og

¹ Telemarksforskning TF-rapport 280/2011 «Kostnader og kvalitet i pleie og omsorgssektoren», side 15.

omsorgstjenester som gis i en kommune, først og fremst defineres ut i fra de ressursene som er til rådighet og den sedvane/praksis man har, og ikke ut i fra et objektivt, allmendefinert behov.

Hvor stort er behovet hos brukerne egentlig? Og hvilke tjenester skal dette utløse? Vurderingen av dette blir dermed helt sentralt, og til dette brukes IPLOS. «IPLOS» er et nasjonalt helseregister med data som beskriver ressurser og bistandsbehov til dem som søker om eller mottar nærmere definerte kommunale helse- og omsorgstjenester. I IPLOS registreres brukernes funksjonsnivå etter 17 bistands-/assistansevariable: Alminnelig husarbeid, Skaffe seg varer og tjenester, Personlig hygiene, På og avkledning, Toalett, Lage mat, Spise, Bevege seg innendørs, Bevege seg utendørs, Ivareta egen helse, Hukommelse, Kommunikasjon, Beslutninger i dagliglivet, Ivareta egen økonomi, Sosial deltakelse, Styre atferd og Syn/hørsel.

Ser vi på den kartlagte profilen når det gjelder bistandsbehovet i brukergruppa i våre utvalgte kommuner, er den som følger:

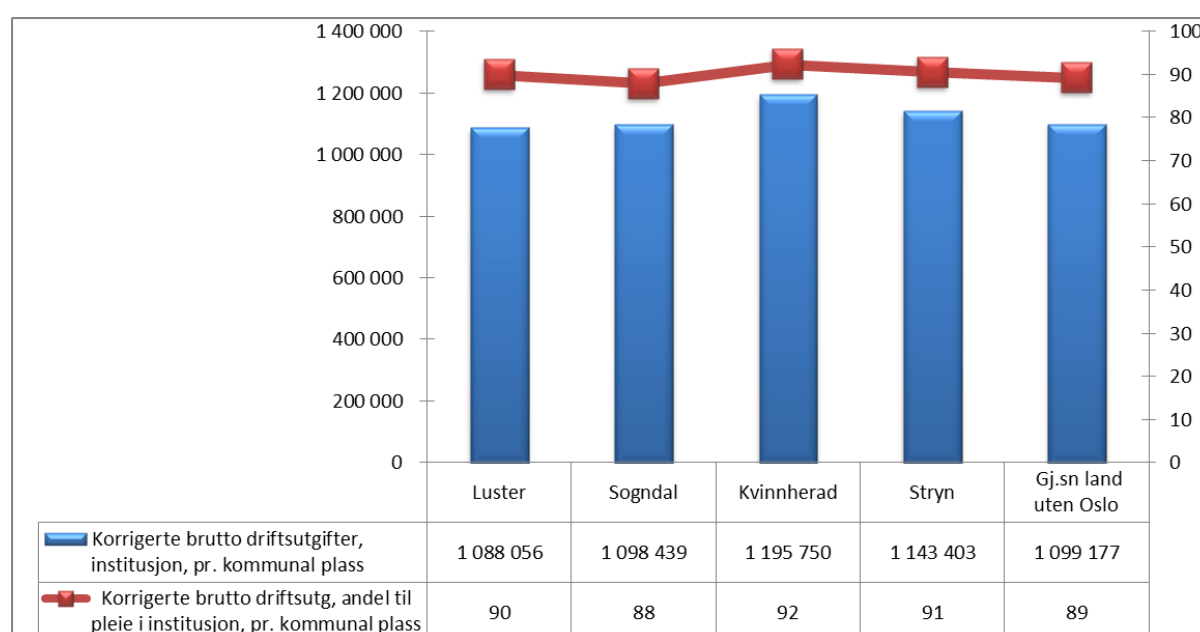

For Luster sin del ser vi at omfanget på andel brukere med omfattende bistandsbehov er middels blant kommunene med 27,1 %. 27,3 % av brukerne har et middels bistandsbehov, mens 45,6 % har et avgrenset bistandsbehov. Når vi ser at det er forskjeller mellom kommunene kan dette skyldes flere forhold. Det første er at

det er en faktisk variasjon i behov. Den andre er den faglige vurderingen av hva som er omfattende behov eller ikke, og det tredje er vurderingen av hvilket omfang på tjenestetilbudet de ulike behovskategoriene utløser – bruken av omsorgstrappa. Her ser vi ofte at skjønnet varierer ganske betydelig i mellom kommunene.

Institusjonstjenester

Neste skritt i rapporten blir å se nærmere på de ulike tjenesteområdene hver for seg, og første ut er den institusjonsbaserte delen av tjenesten. Diagrammet nedenfor sier noe om produktiviteten i den institusjonsbaserte tjenesten:

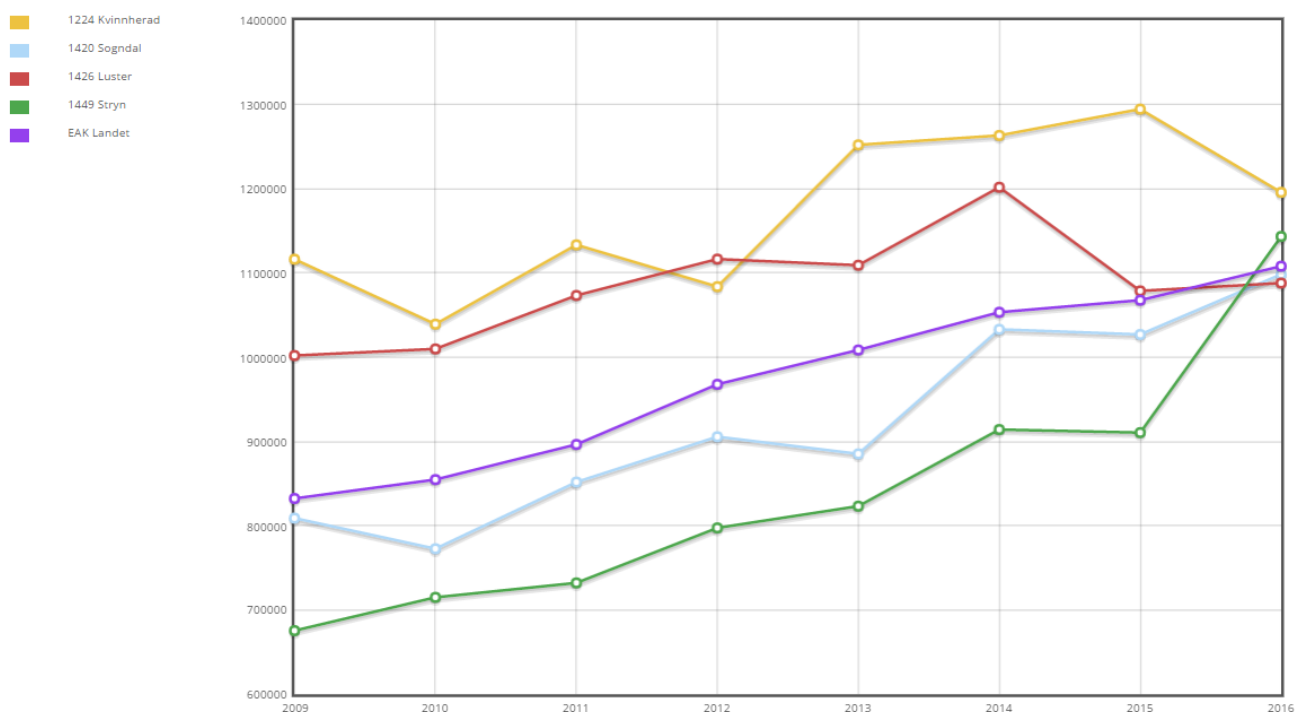

Linjen i diagrammet setter fokus på andelen som går til pleie pr kommunal plass. I Luster det 90 %, noe som er middels i utvalget. Søylene i diagrammet viser korrigerte brutto driftsutgifter pr kommunal plass for kommunene. Høyest andel her betyr lavest produktivitet i utvalget. Luster ligger med lavest kostnad med kr 1 088 056 pr plass og har dermed best produktivitet. Tallene her sier imidlertid ingen ting om omfanget og kvaliteten på tjenesten. Samtidig er det slik at jo færre plasser du har, jo dyrere blir de. Både fordi det er færre å dele overheadkostnadene på, og fordi de som er beboere der ofte er dårligere og har større omsorgsbehov.

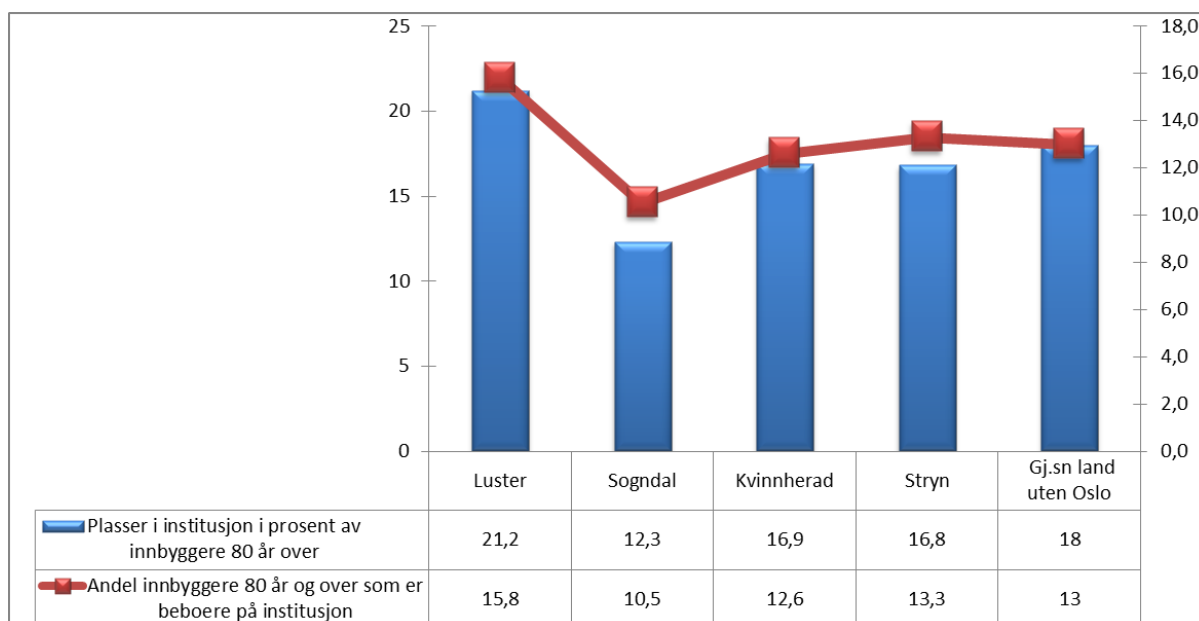
I diagrammet på neste side, ser vi at Luster hadde en vekst i brutto korrigerte driftsutgifter til institusjonsplasser omtrent som landet fra 2009 – 2012. Etter det flatet den ut før den falt kraftig i 2015. Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som er

årsaken til dette, men også her anføres det av kommunen selv at det er omstillingsprosjektene med felleskjøkken og omgjøring av nattevakter er hovedårsaken.

Tidsserie

Grundigere analyser i KOSTRA viser at det i mange tilfeller er en nær sammenheng mellom det antallet plasser som en kommune har i forhold til antall innbyggere i aldersgruppen 80+, og den faktiske bruken av plassene og dekningsgraden for gruppen 80+. Det ser vi også er tilfelle her:

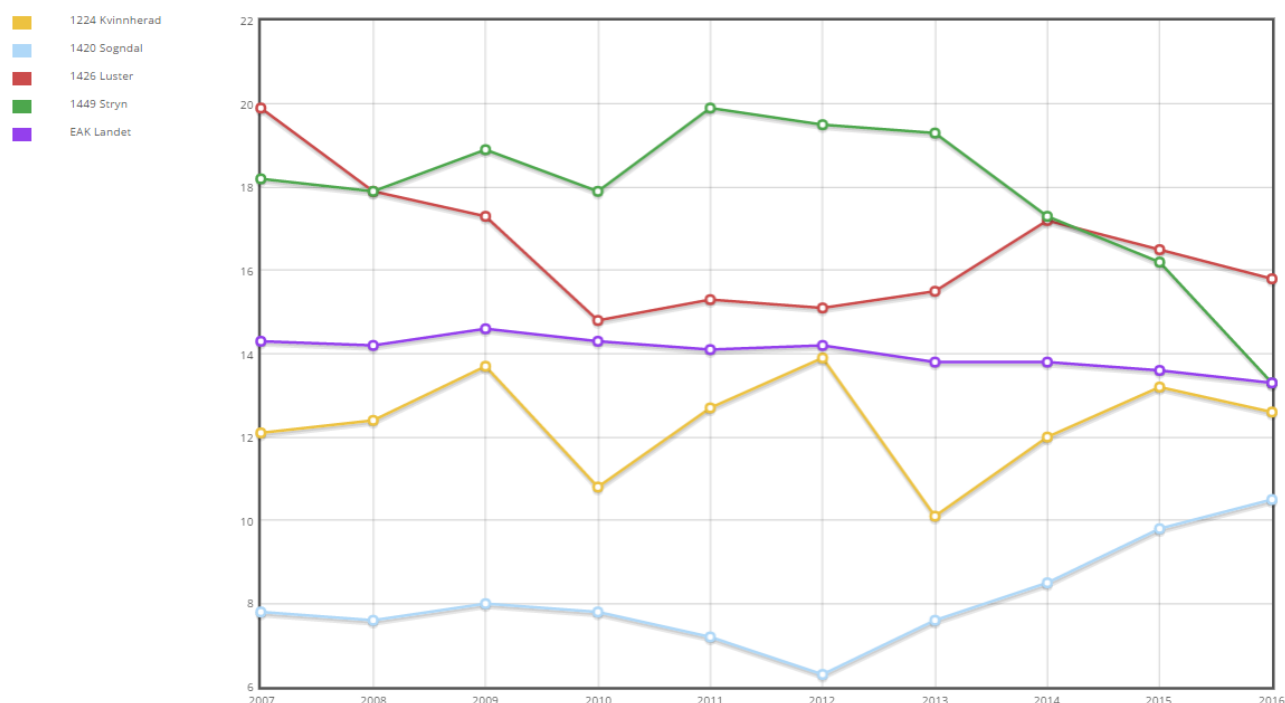
Ser vi først på andelen plasser i institusjon i forhold til andel innbyggere 80+ utgjør denne 21,2 % i Luster, som er klart høyest i utvalget.

Ser vi så på hvor stor andel av de over 80 år som bor på institusjon ligger Luster med 15,8 % av innbyggerne over 80 år som beboere i institusjon, noe som også er høy i utvalget. Lavest ligger Sogndal med 10,5 %. Landsgjennomsnittet er 13,0 %.

Ser vi på sammenhengen mellom disse to faktorene, ser vi at nivået på andel plasser og andel innbygger 80+ som bor på institusjon er relativt sammenfallende. Men noe forskjell er det, og det fremgår ikke direkte av KOSTRA hva forskjellen mellom disse to tallene skyldes. Hovedforklaringen er ofte at man bruker plasser til rehabilitering og avlastningsopphold, men det kan også være at man har beboere under 80 år på institusjon, har ledige plasser, at man har overbelegg eller at man selger plasser ut av kommunen. Det som er felles for alle kommunene er at man bruker de plassene man har. Tilgjengelighet skaper behov.

Ser vi på den historiske utviklingen for andel innbyggere 80+ som er beboere på institusjon, så ser bildet slik ut:

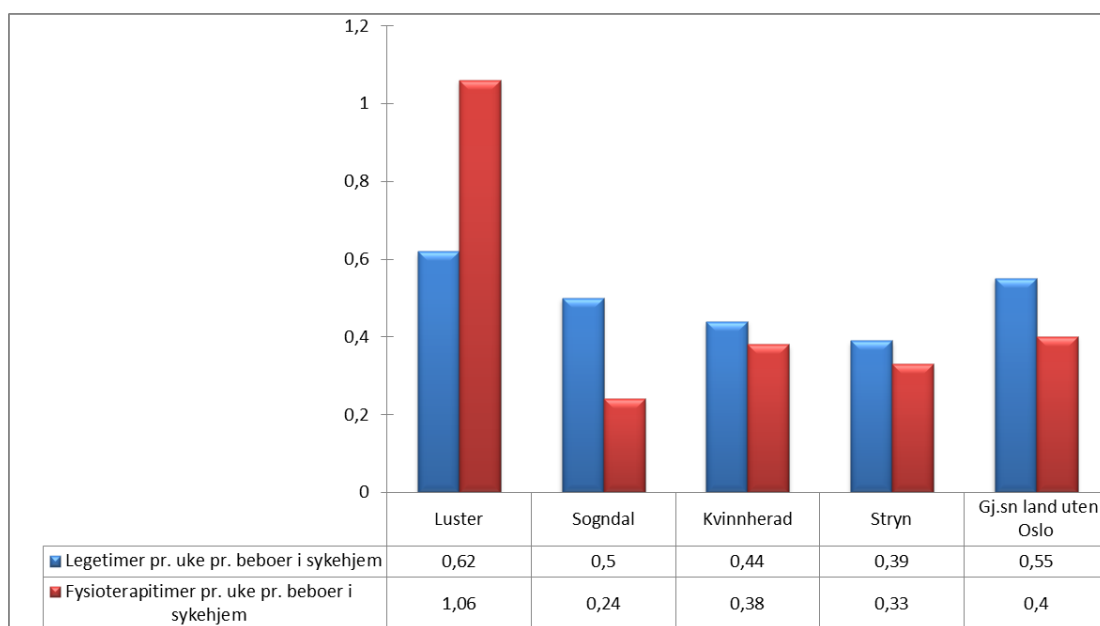
Tidsserie

Andelen innbyggere 80+ som er beboere på institusjon hadde en reduksjon fra 19,9 % i 2007 til 14,7 % i 2010, før den er vokst til 15,8 % i 2016. Kommunen ligger som tidligere vist fortsatt klart høyest på andel institusjonsplasser.

Forskjellen i dekningsgrader refererer hovedsakelig til nivået på tilbudet i hjemmetjenesten, ulike terskler for innleggelse mellom kommunene, antallet plasser i institusjon i forhold til antallet eldre 80+ og tilgangen på omsorgsboliger med heldøgns tilsyn. Hva som er riktig nivå på antall institusjonsplasser avhenger av omsorgsfilosofien hos den enkelte kommune. Det er kommuner i Norge hvor mer enn 45 % av innbyggerne over 80 år bor på institusjon, og blant de som bruker minst er tallet under 2 % prosent.

Til slutt for institusjonstjenesten, ser vi på omfanget av tilgang til lege- og fysioterapitjenester:

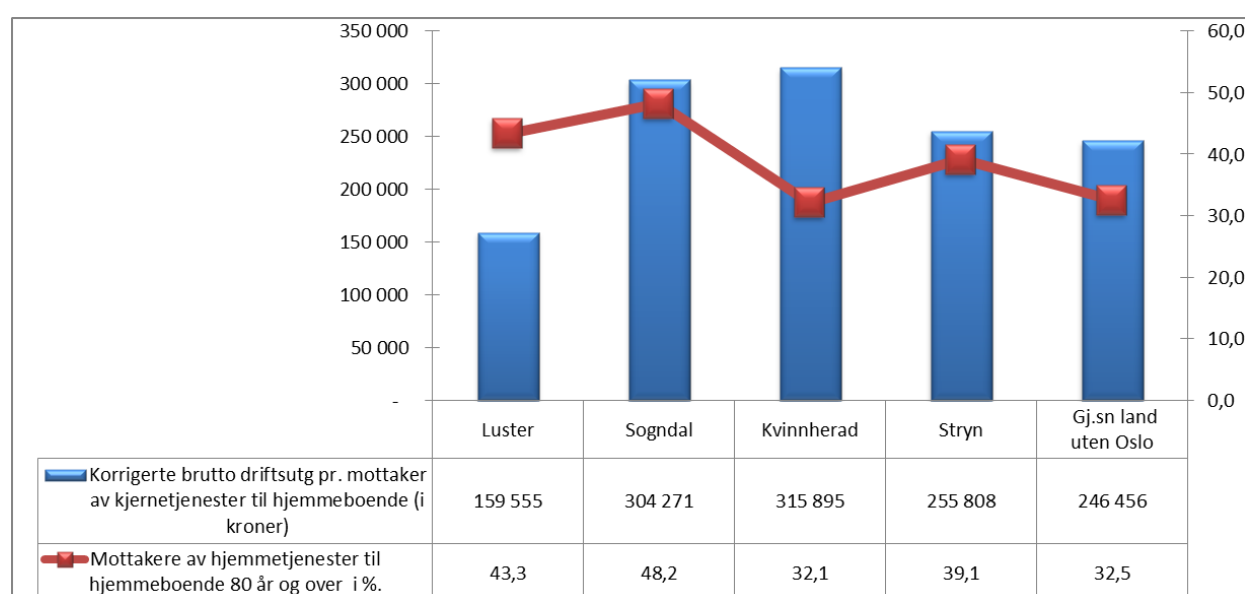

I Luster har beboerne 0,62 legetimer og 1,06 timer med fysioterapeut hver uke. Det er noen variasjoner i mellom kommunene, hvor særlig Luster skiller seg ut med høy tilgangen på lege og svært høy tilgang på fysioterapi. Hvor vidt man bruker tid på rehabilitering, tilrettelegging og forebyggende tiltak fremgår ikke av tallene, men verdien av denne type virksomhet er at man i neste runde kan spare kommunen for direkte utlegg gjennom f.eks. høyere bruk av institusjonsplasser.

Hjemmebaserte tjenester

KOSTRA bruker også korrigerte brutto driftsutgifter pr bruker som indikator for produktiviteten i hjemmebasert omsorg. Korrigeringen består av at driftsutgiftene, inkludert avskrivninger ved egen tjenesteproduksjon, er korrigert for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp mv. pr bruker.

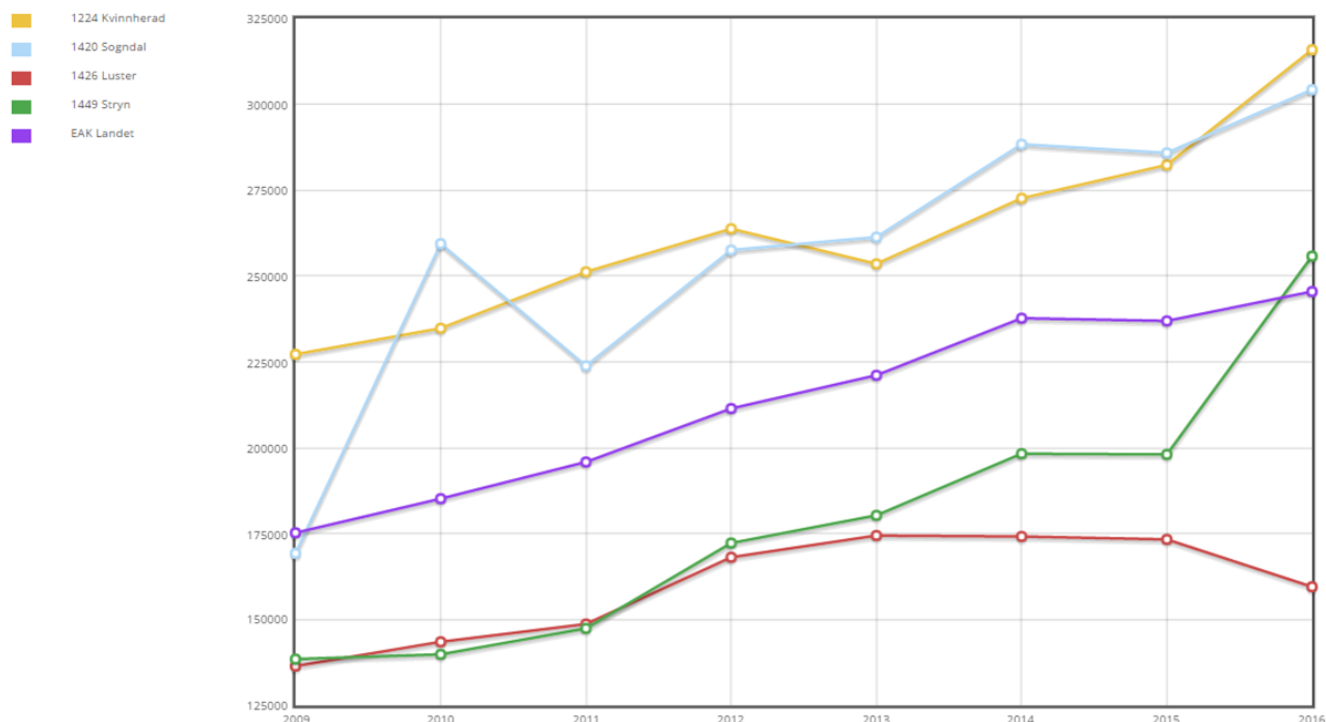
I diagrammet under er andelen innbyggere 80+ som mottar hjemmetjenester illustrert ved den røde linja, og korrigerte brutto driftsutgifter pr mottaker illustreres av de blå søylene.

Vi ser av søylene at Luster kommune brukte kr 159 555 pr mottaker av hjemmetjenesten. Dette er klart lavest i utvalget. Landsgjennomsnittet ligger på kr 246 456, men her må vi huske at dette også inkluderer at en lang rekke kommuner har bygget opp et omfattende botilbud med heldøgns omsorg i form av omsorgsboliger, noe som utgiftsføres som hjemmetjenester. Ser vi på omfanget av de over 80+ som mottar tjenester, ligger dette på 43,3 % i Luster, noe som er nest høyest i utvalget. Her er landsgjennomsnittet 32,5 %.

Tar vi så for oss kostnadsutviklingen (korrigerte brutto driftsutgifter pr mottaker) for hjemmetjenesten over tid, så får vi følgende bilde:

Tidsserie

Den historiske utviklingen i viser at kostnadene i Luster har fulgt utviklingen for landet frem til 2013, for deretter å flate ut frem mot 2015. I 2016 falt den litt.

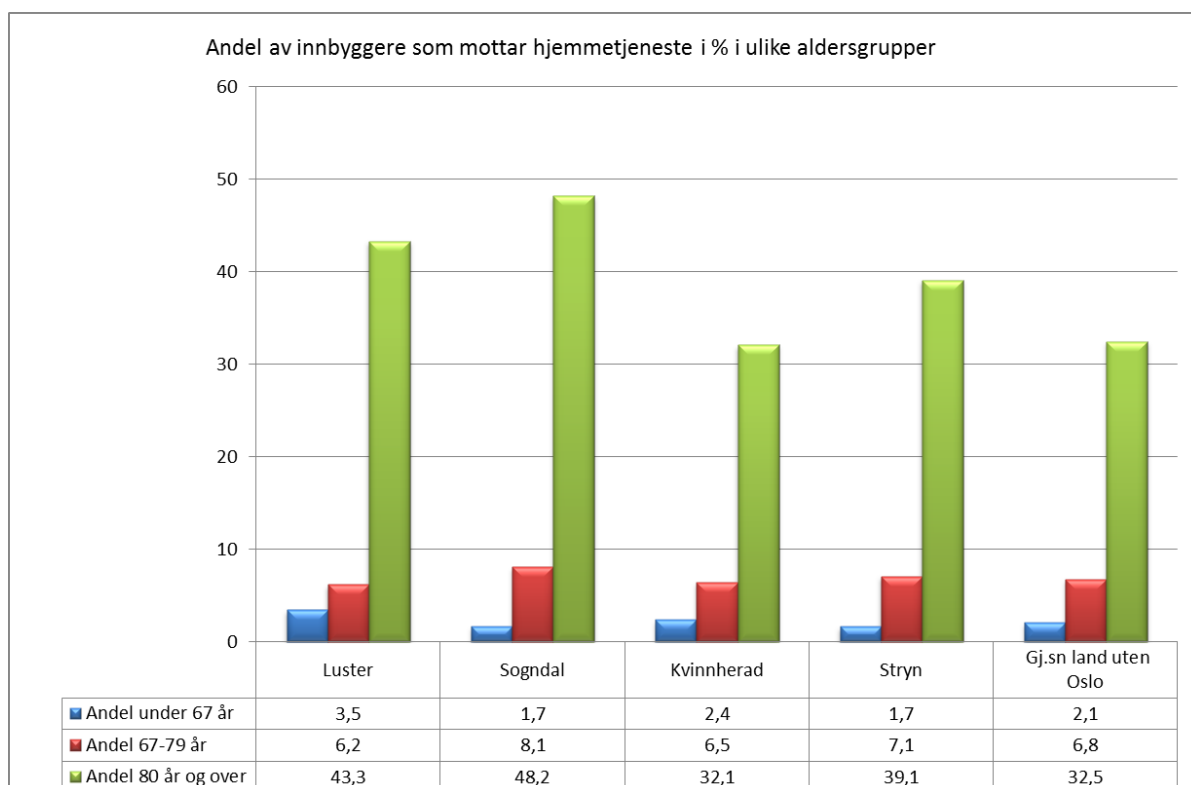
Korrigert bruttokostnad pr. bruker i hjemmetjenesten vil normalt variere med:

- ✖ årsverk pr bruker, dvs. timetildelingen pr bruker
- ✖ Antall brukere som mottar tjenester
- ✖ aldersfordelingen i kommunen og andel 80 år + i institusjon
- ✖ andelen ressurskrevende brukere / PU
- ✖ utdanningsnivå / ansiennitet hos ansatte, dvs. lønnskostnader
- ✖ andel av det samlede antall årsverk som brukes direkte i tjenesteytingen / brukerkontakt vs. kjøring, administrasjon mv.
- ✖ lokale prioriteringer for øvrig

I KOSTRA er det ikke foretatt noe skille mellom ulike brukergrupper i rapporteringen av korrigerte utgifter pr mottaker, men erfaringsmessig går en betydelig andel av hjemmetjenestens kostnader til brukere under 67 år og/eller PU i en kommune. Disse er vanligvis ikke mange i antall, men har ofte et desto mer omfattende pleiebehov. Det fins heller ikke indikatorer i KOSTRA som kan angi behovet for ressursinnsats til spesielt kostnadskrevende brukere.

Som følge av dette er det derfor heller ikke mulig å vurdere om kommunen har en tilstrekkelig ressursinnsats pr mottaker eller ikke. Kommunen kan få enda større innsikt i dette ved i større grad å vurdere egen registrering av IPLOS-data og timetildeling pr bruker sammenlignet med registrert pleiebehov.

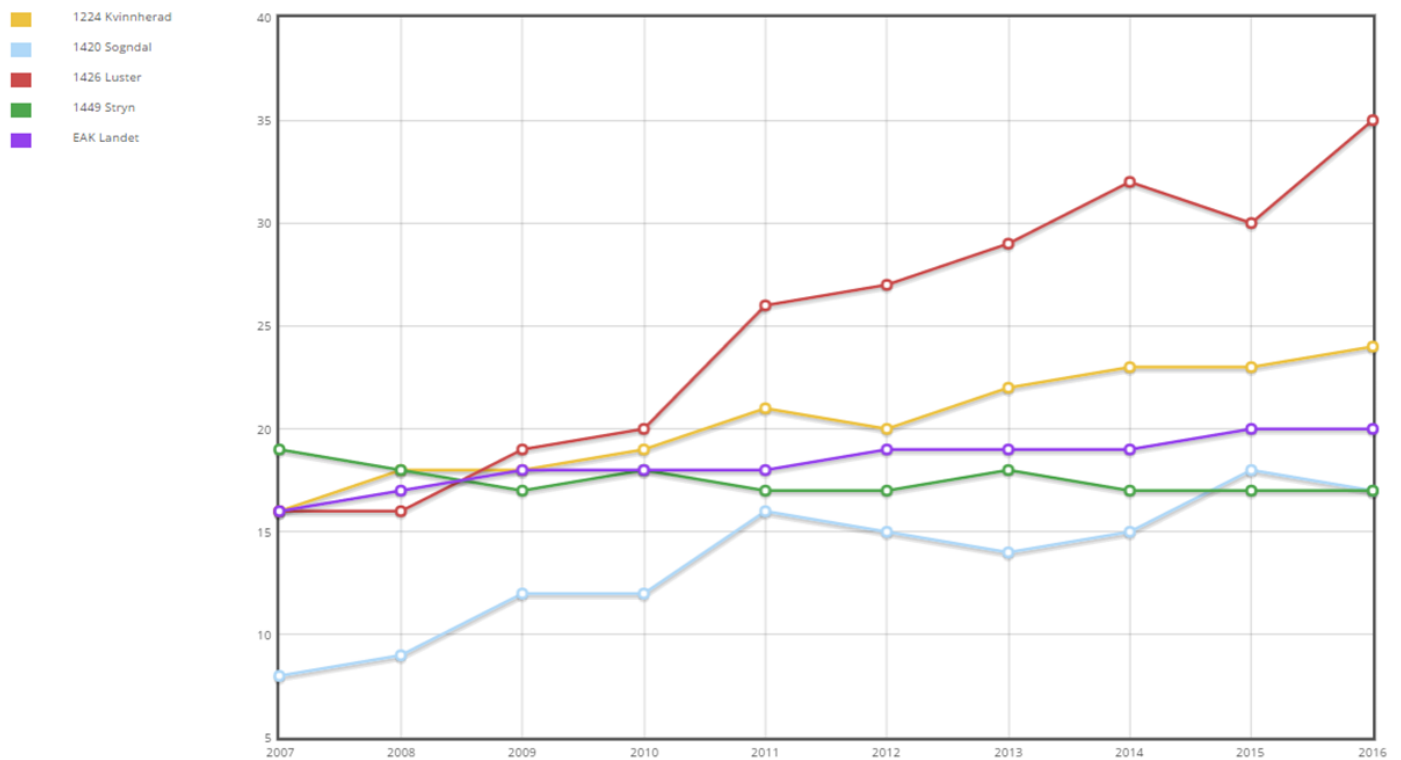
KOSTRA inneholder opplysninger om andel av innbyggere i ulike aldersgrupper som mottar tjenester og omfanget på bistanden. Ser vi først på fordelingen mellom de ulike aldersgruppene, har vi følgende bilde:

Ut fra dette bildet ser vi at 43,3 % av alle innbyggere over 80 år mottar hjemmetjenester, noe som er nest høyest i utvalget. I aldersgruppen 67-79 år har Luster middels lavest andel (6,2 %) som mottar hjemmetjenester. For aldersgruppen under 67 år, er det 3,5 % av innbyggerne som mottar hjemmetjenester, noe som er nest høyest i utvalget. Her skal man være klar over at dette er 3,5 % av en stor gruppe (alle under 67 år). Hvis Luster hadde hatt samme dekningsgrad som snittet av Sogndal og Stryn (dvs 1,7 %) så hadde man hatt 76 færre brukere i denne kategorien.

Ser vi på den historiske utviklingen for innbyggere under 67 år som mottar hjemmetjenester, så finner vi følgende:

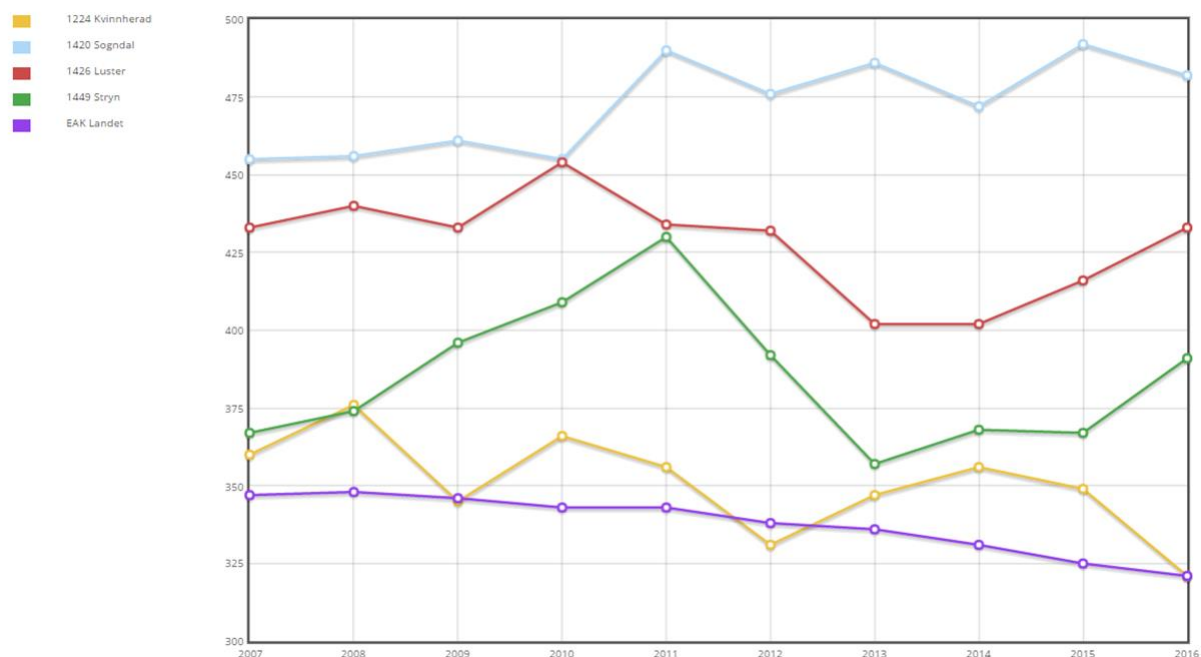
Tidsserie

Vi ser her at Luster lå som de andre kommunene frem til 2010, men at man har hatt en kraftig vekst i denne målgruppa fra 2011. Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som er årsaken til denne veksten, men i samtale med kommunen fremkommer det at dette i stor grad er brukerne av psykisk helseteam sitt lavterskeltilbud.

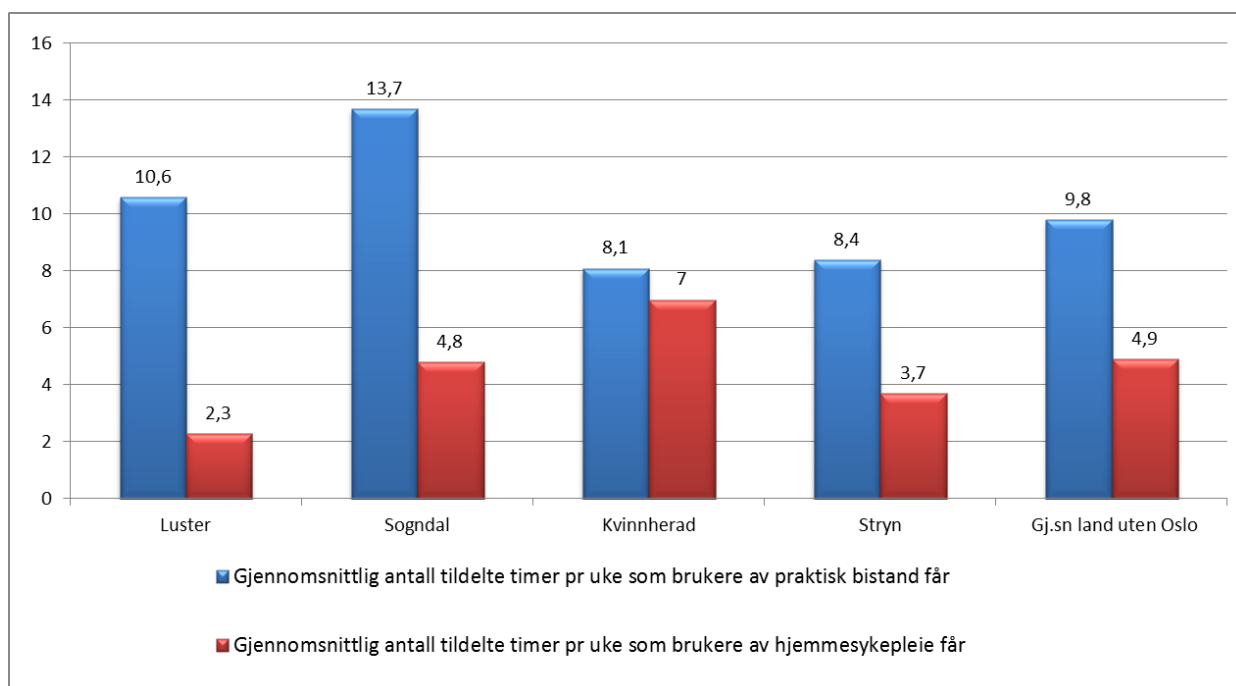
Ser vi på utvikling for innbyggere 80 + som mottar hjemmetjenester finner vi følgende:

Tidsserie

Luster har i hele perioden ligget høyt. Man hadde en reduksjon fra 45,5 % i 2010 og ned til 40,2 % i 2013, før den nå er vokst til 43,3 igjen i 2016.

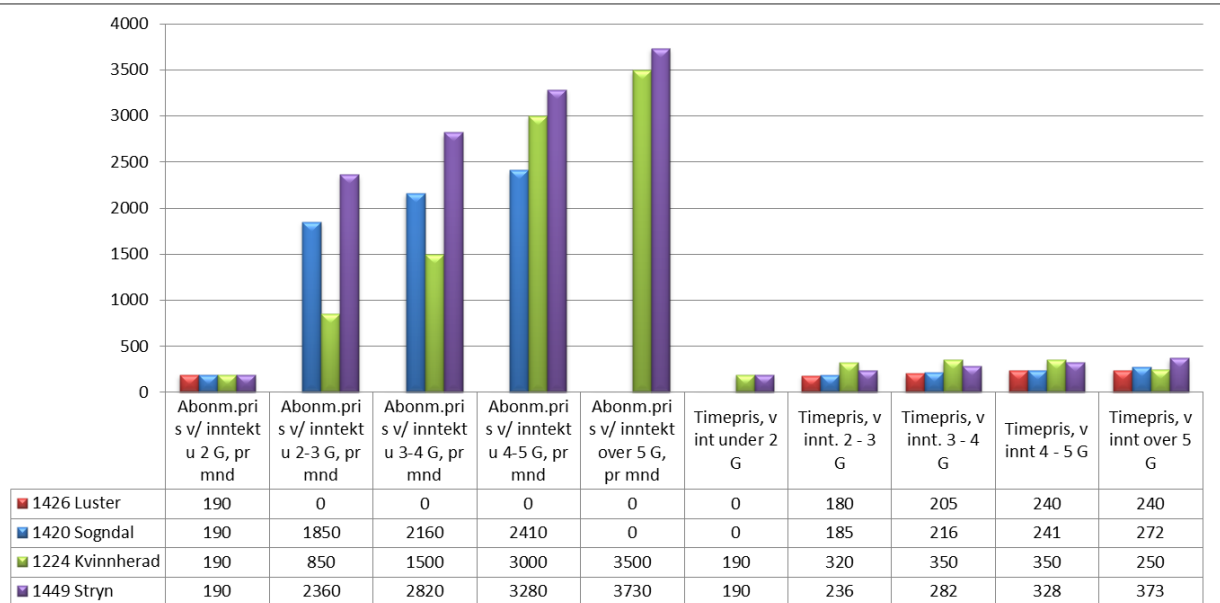
Ser vi så på profilen når det gjelder antall timer praktisk bistand og hjemmesykepleie som mottakerne får, har vi følgende bilde:

Her ser vi at tildelingen pr mottaker varierer noe mellom kommunene i gruppa. I Luster får brukerne av praktisk bistand gjennomsnittlig 10,6 timer pr uke, noe som er

nest høyest i utvalget. Sogndal ligger klart høyest med 13,7 timer pr uke pr bruker. Når det gjelder hjemmesykepleie, så mottar brukerne gjennomsnittlig 2,3 timer, noe som er lavest i utvalget. Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som er årsaken variasjonene her.

Ser vi til slutt på brukerbetalinger for praktisk bistand i hjemmetjenesten, så finner vi følgende:

Ut i fra de rapporterte tallene her ser det ut til at Luster har valgt å legge seg relativt lavt på timepris.

5 Helsetjenester

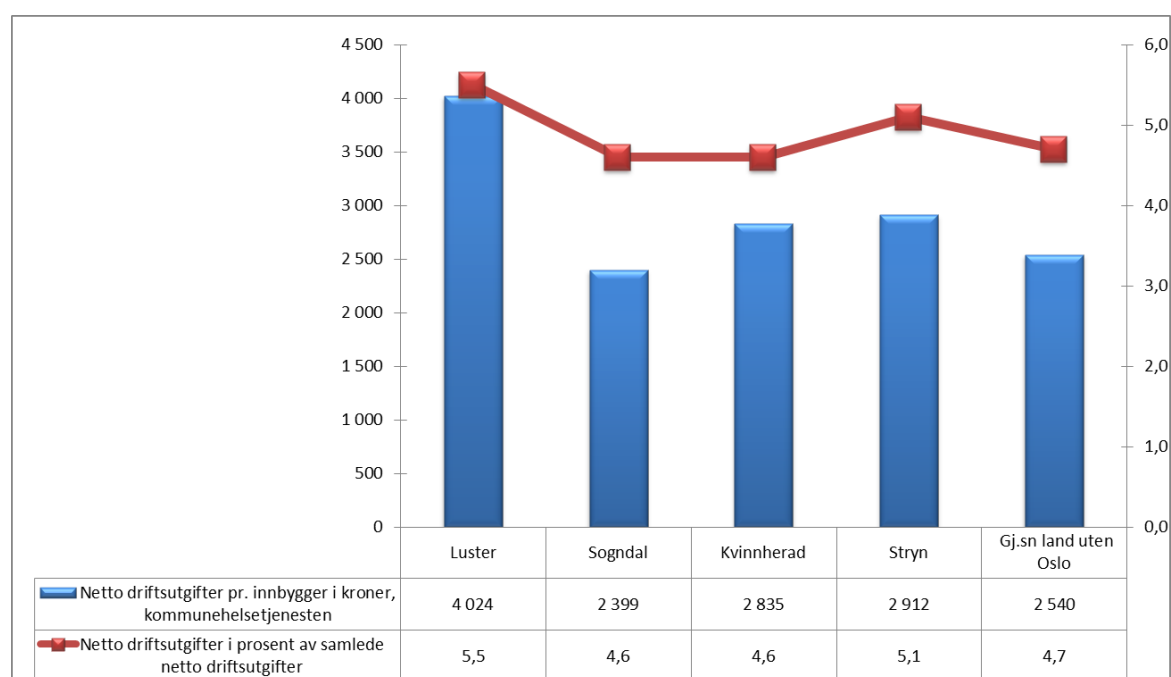
Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

232 Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste

233 Annet forebyggende helsearbeid

241 Diagnose, behandling og re-/ rehabilitering

I det første diagrammet her starter vi med å gi et bilde av hvordan kommunen prioriterer helsetjenester. I diagrammet er netto driftsutgifter pr innbygger til helse vist på søylene og hvor stor andel disse utgjør i % av kommunens samlede utgifter illustreres ved hjelp av linjen:

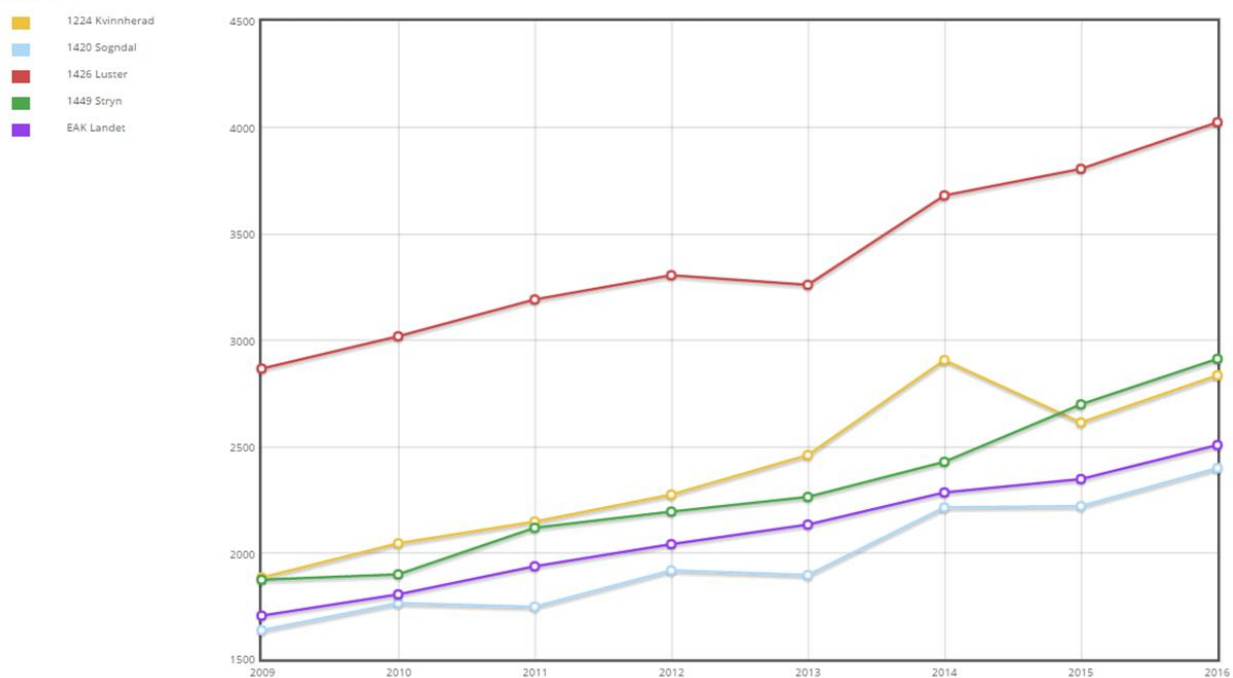

Sammenlignet med pleie- og omsorgssektoren utgjør dette et betydelig mindre omfang av tjenester. For Luster kommune ser vi at netto driftsutgifter pr innbygger er kr 4 024, noe som er klart høyest i utvalget. Sogndal ligger lavest i utvalget på kr 2 399 pr innbygger. En reduksjon ned til nivået til Sogndal ville bety en reduksjon på 8,3 millioner kroner i helsebudsjettet i Luster. Som vi så på side 9 og 10, har jo Sogndal en ressursbruk på området som ligger godt under det objektivt beregnede behovet, men Luster må uansett redusere ressursbruken med 5,2 millioner kroner for å komme ned på det objektivt beregnede behovet for helsetjenester i kommunen.

Av de samlede utgiftene til kommunal tjenesteyting, utgjør utgiftene til helse 5,5 % som er høyest andel i utvalget. Landsgjennomsnittet er på 4,7 %.

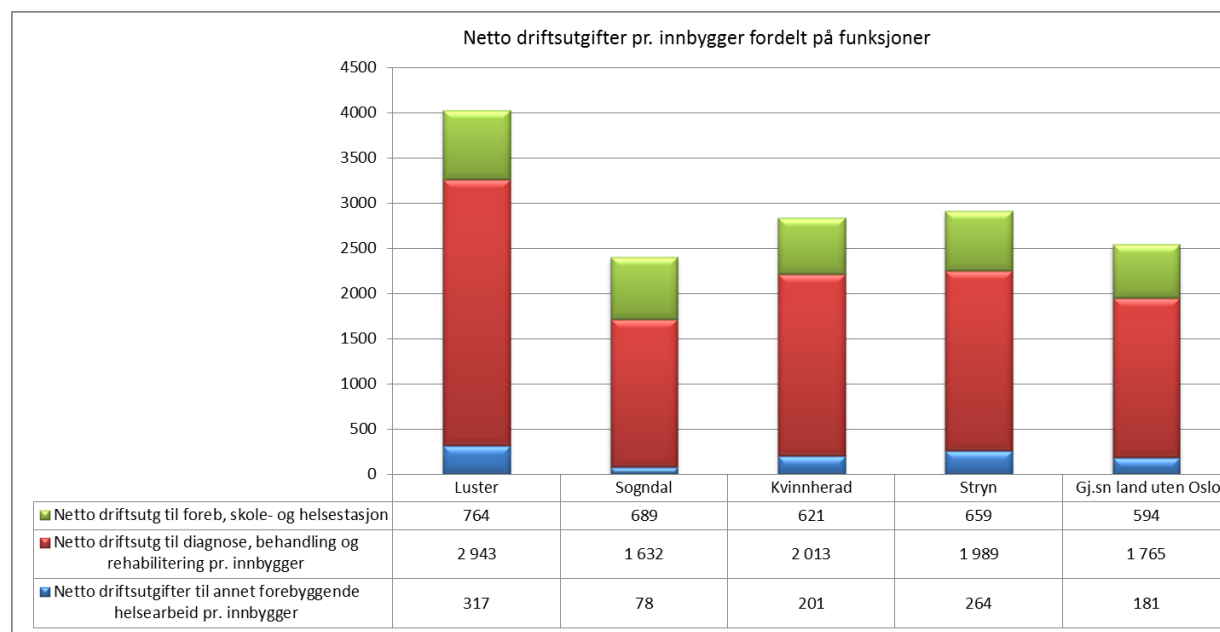
Ser vi på utviklingen over tid, så finner vi følgende bilde:

Tidsserie

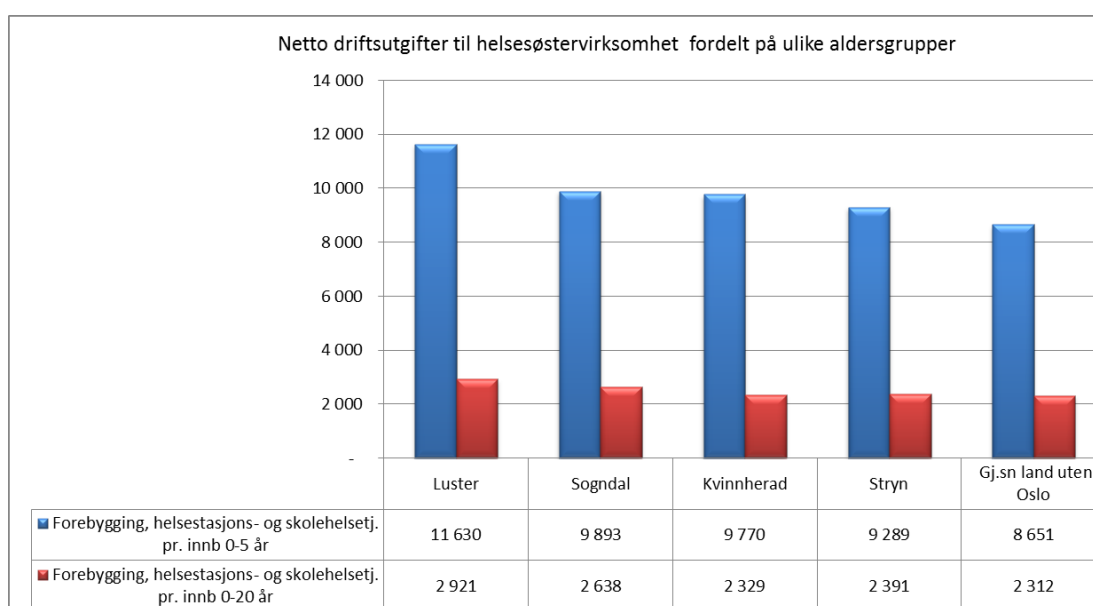
Her ser vi Luster har hatt samme utvikling i kostnadsutviklingen i forhold til utviklingen for landet frem til 2012, før man reduserte litt i 2013, men at man i 2014 fikk en kraftig vekst før og at man etter det har hatt en kostnadsutvikling som landet.

Ser vi på nettoutgiftene pr innbygger fordelt på hovedfunksjonene i KOSTRA, har vi følgende bilde:

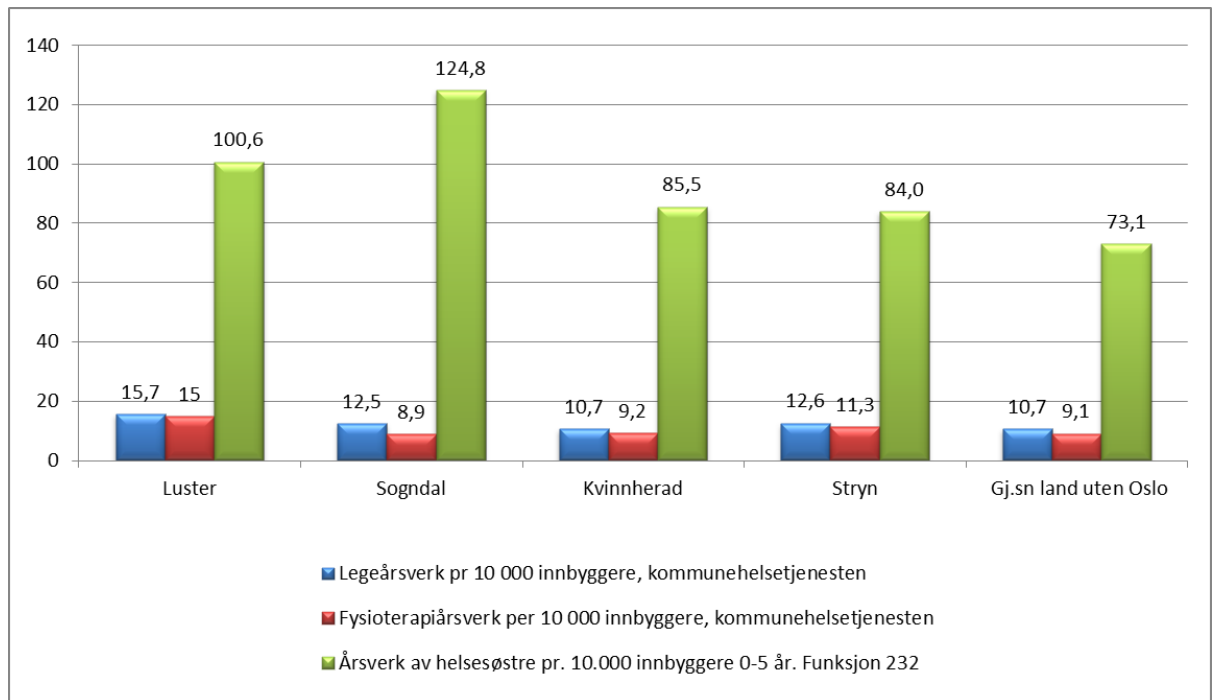
Diagnose, behandling og rehabilitering utgjør den største andelen av de 5,3 % angitt over. Her bruker Luster kr 2 943 pr innbygger, som ligger klart høyest i utvalget. Videre ser vi at det forebyggende arbeidet som utføres av helsestasjon og skolehelsetjenesten i Luster ligger høyest med kr 764 pr innbygger, men at det her er mindre avstand til øvrige kommuner. Ser vi på netto driftsutgifter til annet forebyggende helsearbeid i Luster, så ligger det en netto kostnad på kr 317 pr innbygger, noe som også er høyest i utvalget.

Ser vi på hvordan utgiftene til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste fordeler seg på brukergruppene ut fra to aldersgrupperinger, har vi følgende bilde:

Diagrammet viser nettoutgifter fordelt på aldersgruppene 0 - 5 år og 0 - 20 år for helsestasjonen og skolehelsetjenesten (funksjon 232). Ser vi på målgruppa 0-5 år ligger Luster klart høyest i utvalget på kr 11 630. Målt i forhold til målgruppa 0 – 20 år ligger Luster også høyest med kr 2 921 pr innbygger i denne målgruppen.

Årsverksinnsatsen for de viktigste tjenesteområdene ser vi i følgende figur:

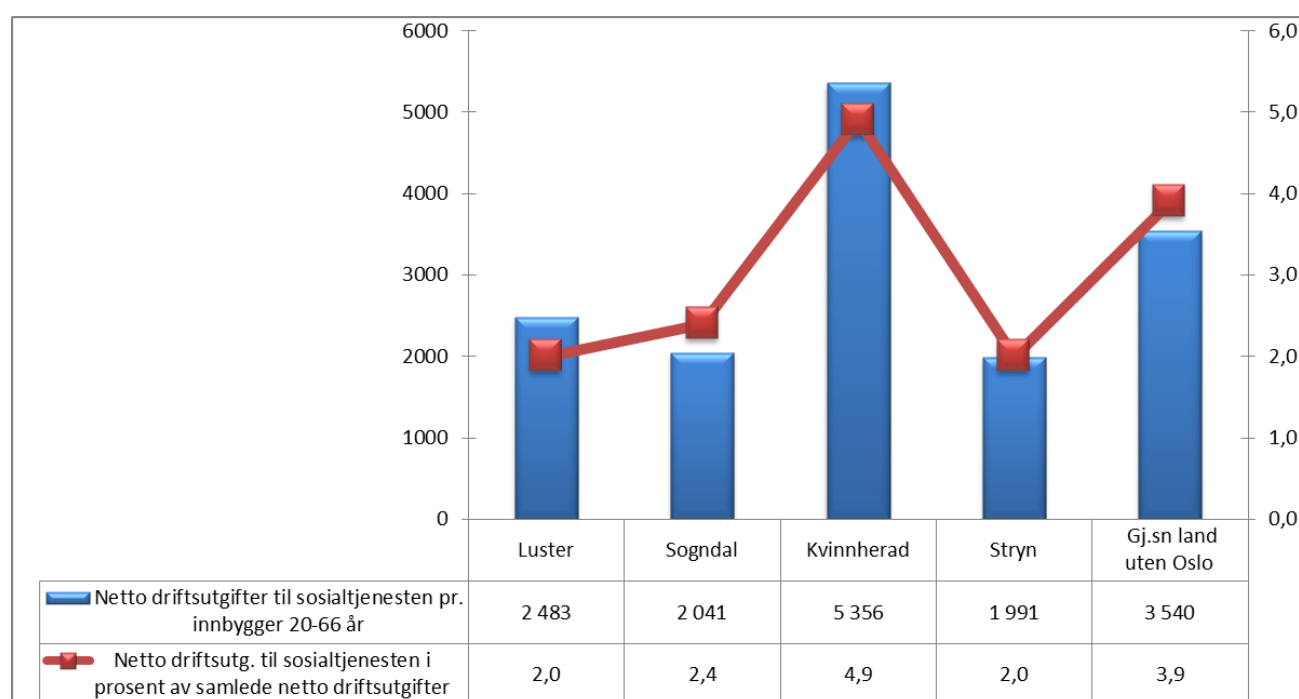
Ser vi først på årsverk for leger, ligger Luster klart høyest i utvalget mht omfanget på legeårsverk med 15,7 årsverk - omregnet i hele årsverk pr 10 000 innbyggere i målgruppa. Lavest i utvalget ligger Kvinnherad med 10,7 årsverk, noe som er samme nivå som landsgjennomsnittet. For fysioterapeuter ligger andelen i Luster med 15 årsverk pr 10 000 innbyggere, noe som også er klart høyest i utvalget. Her ligger Sogndal lavest med 8,9 årsverk pr 10 000 innbyggere. Og for helsesøstertjenesten ligger man med 100,6 årsverk, omregnet til antallet man hadde hatt hvis man hadde hatt 10 000 innbyggere i aldersgruppa 0-5 år, noe som er nest høyest i utvalget. Her ligger Sogndal høyest, som er knyttet til at Sogndal også yter skolehelsetjenester på en stor videregående skole.

6 Sosialtjenesten

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 242 Råd, veiledning, og sosialt forebyggende arbeid
- 243 Tilbud til personer med rusproblemer
- 281 Økonomisk sosialhjelp

Prioriteringen av sosialtjenesten finner vi ved å se på netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa illustrert av søylene, og andelen disse utgjør av kommunens samlede utgifter illustreres ved hjelp av linjen:

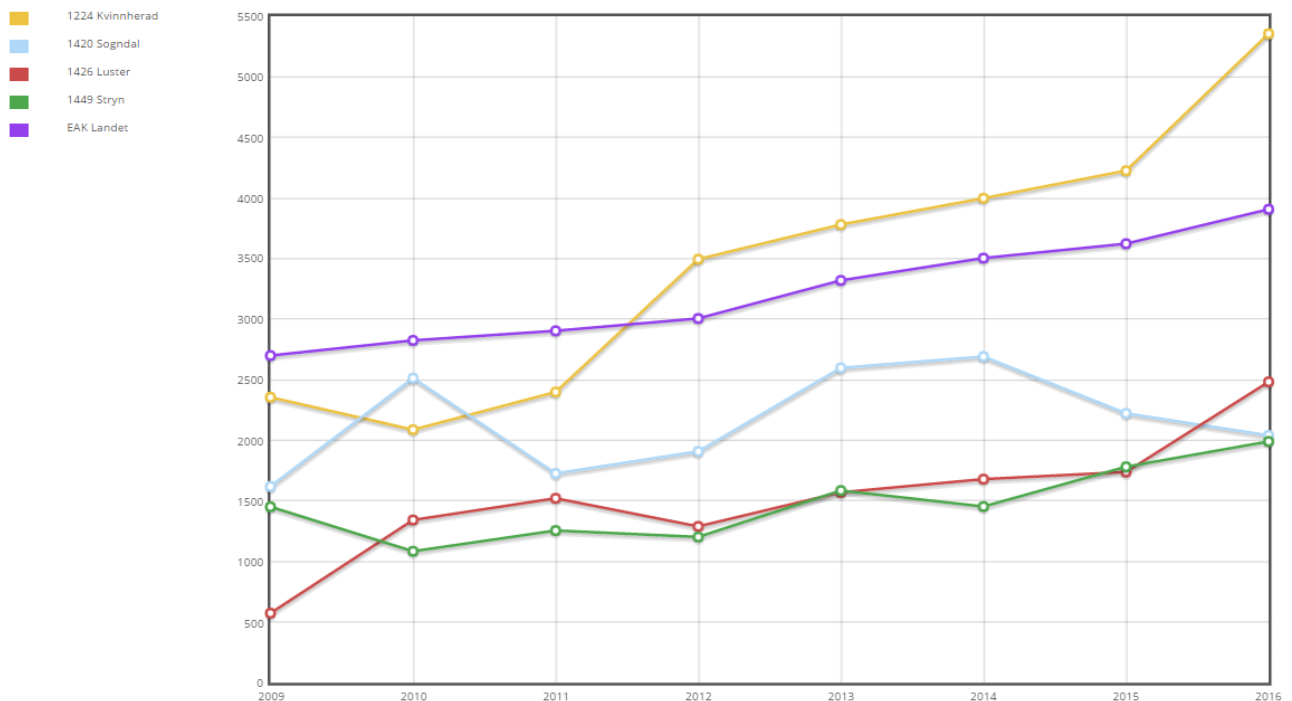

Når det gjelder netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr innbygger 20 – 66 år ligger Luster middels i utvalget med kr 2 483 pr innbygger 20-66 år, mens Kvinnherad ligger klart høyest med kr 5 356. Ser vi på andelen dette utgjør av kommunens totale budsjett, så er den på 2,0 % i Luster. Ser man ressursbruken i forhold til det objektive utgiftsbehovet (gjengitt på siden 9) er dette 2,7 mill mer enn beregnet utgiftsbehov. Tar man høyde for at også de lokale inntekten skal komme denne mottagergruppen til gode, er ressursbruken 590' høyere.

Historisk sett har utgifter til sosialtjenesten pr innbygger 20-66 år i Luster ligget rimelig stabilt i forhold til landsgjennomsnittet, men det var en relativt kraftig oppgang

i 2016 som kommunen tilskriver mottaket av ganske mange flyktninger som kommer i store familiegrupper.

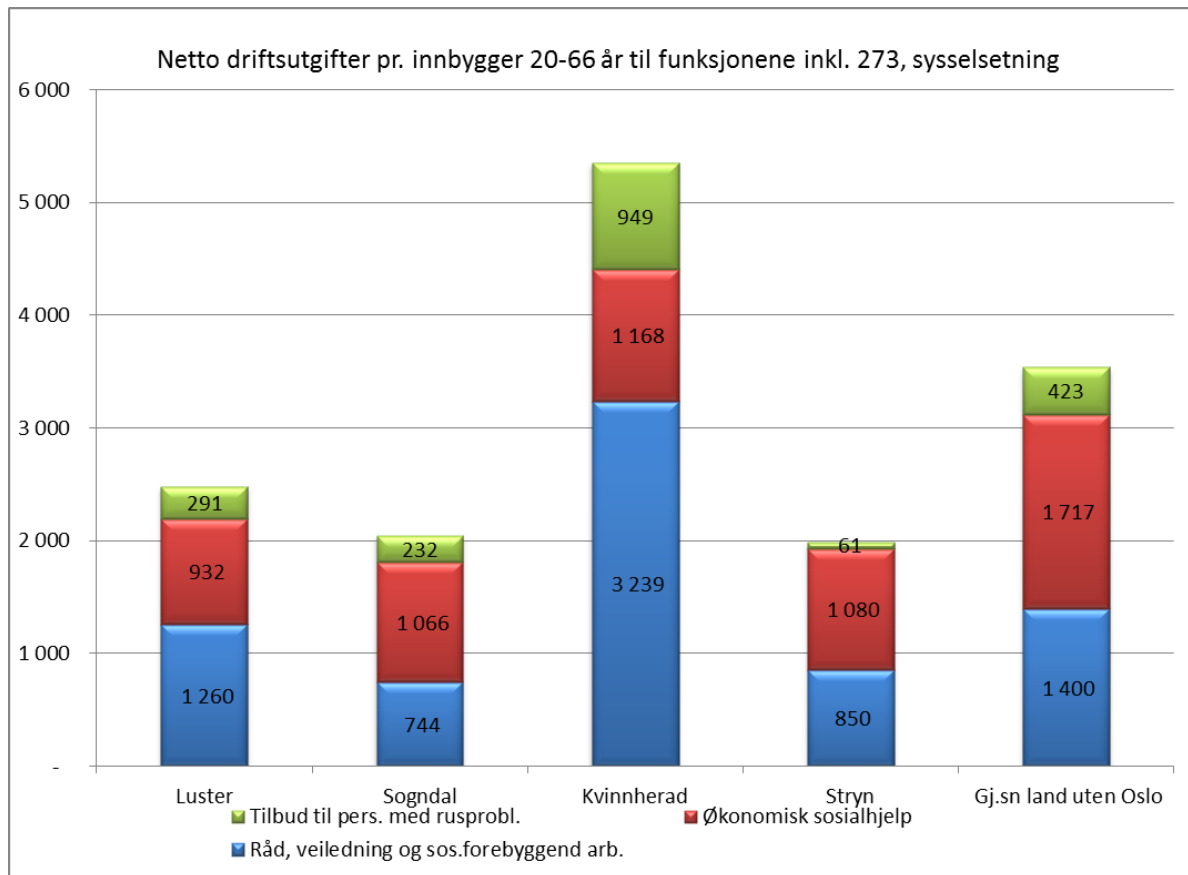
Tidsserie

Nettoutgifter pr innbygger i målgruppen er normalt et resultat av fem forhold:

- ✖ Andel innbyggere som har tjeneste, dvs. antall
- ✖ Andel bosatte flyktninger
- ✖ Gjennomsnittlig stønadslengde
- ✖ Satser/gjennomsnitt utbetaling pr mottaker
- ✖ Årsverksinnsats pr mottaker på sosialkontoret

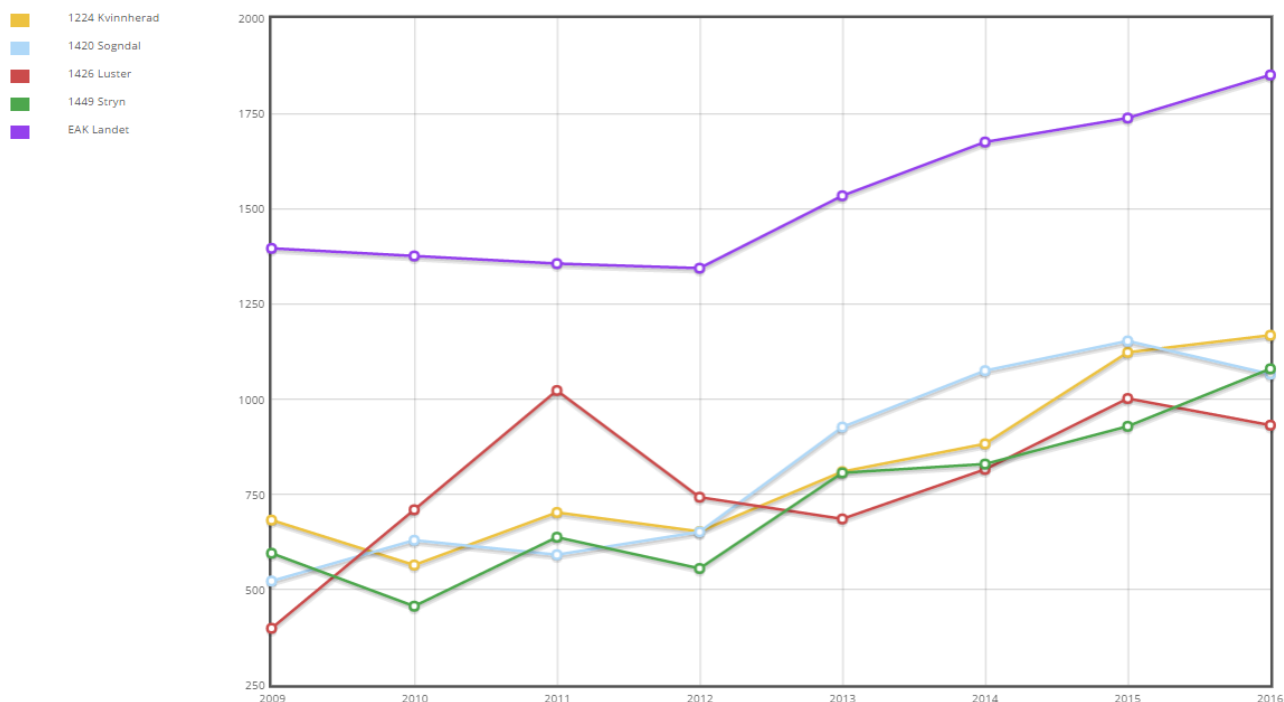
Ser vi på hvordan utgiftene fordeler seg mellom funksjonene i KOSTRA får vi følgende bilde:

Av diagrammet ser vi hvor stor andel de ulike funksjonene utgjør av netto driftsutgifter. Rådgivnings- og veiledningstjenesten/driften av kontoret (blått) ligger middels i utvalget for Luster på kr 1 260 pr innbygger i målgruppa 20 – 66 år, mens landsgjennomsnittet er på kr 1 400 pr innbygger i målgruppa. Ser vi så på utgiftene til økonomisk sosialhjelp for Luster viser denne kr 932 pr innbygger i målgruppa, som er lavest i utvalget. Luster står oppført med kr 291 til tilbud til personer med rusproblemer. Det må bemerkes at det erfaringsvis er store ulikheter i kommunenes føringspraksis knyttet til rusfeltet i KOSTRA og det er ikke sannsynlig at Stryn bare bruker kr 61 på dette området.

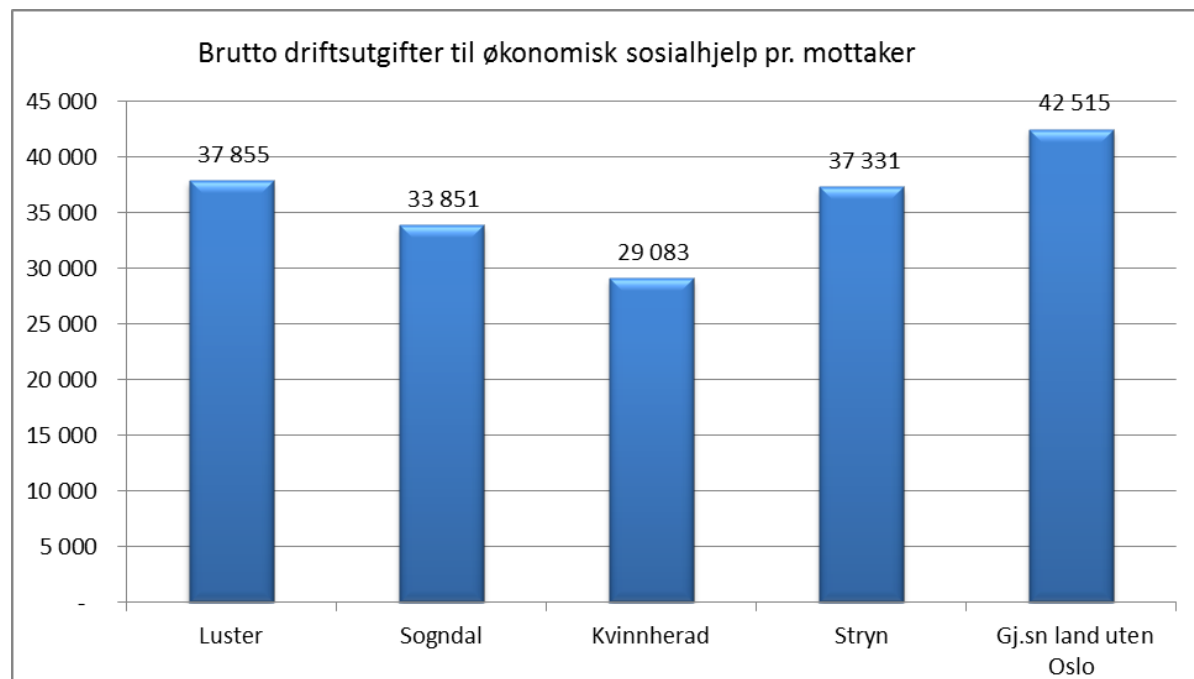
Historisk sett har kostnadene til økonomisk sosialhjelp utviklet seg slik:

Tidsserie

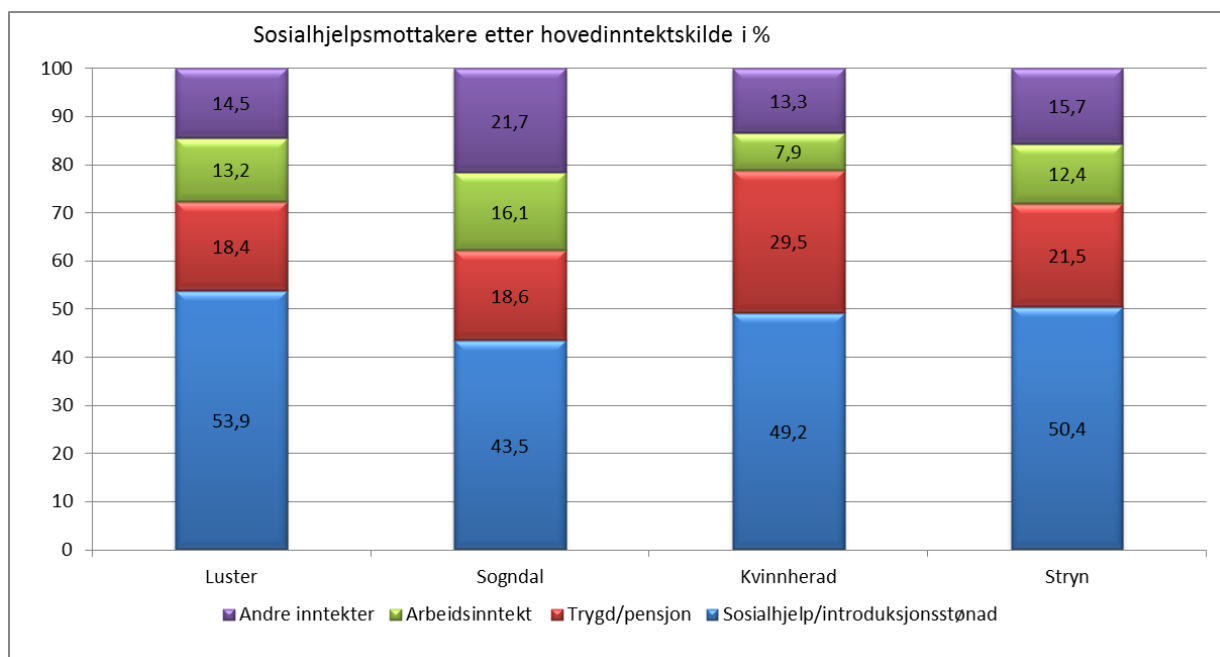
I diagrammet over ser vi at nettoutbetaling til sosialhjelp (målt pr innbygger 20-66 år) har svingt noe i Luster. I perioden 2009 - 2011 var det en kraftig vekst i utbetalingene, deretter var det en reduksjon frem mot 2013 før det har økt på igjen. Fra 2015 – 2016 var det derimot en liten reduksjon igjen.

Ser vi så på utbetaling av sosialhjelp pr mottaker, finner vi følgende:

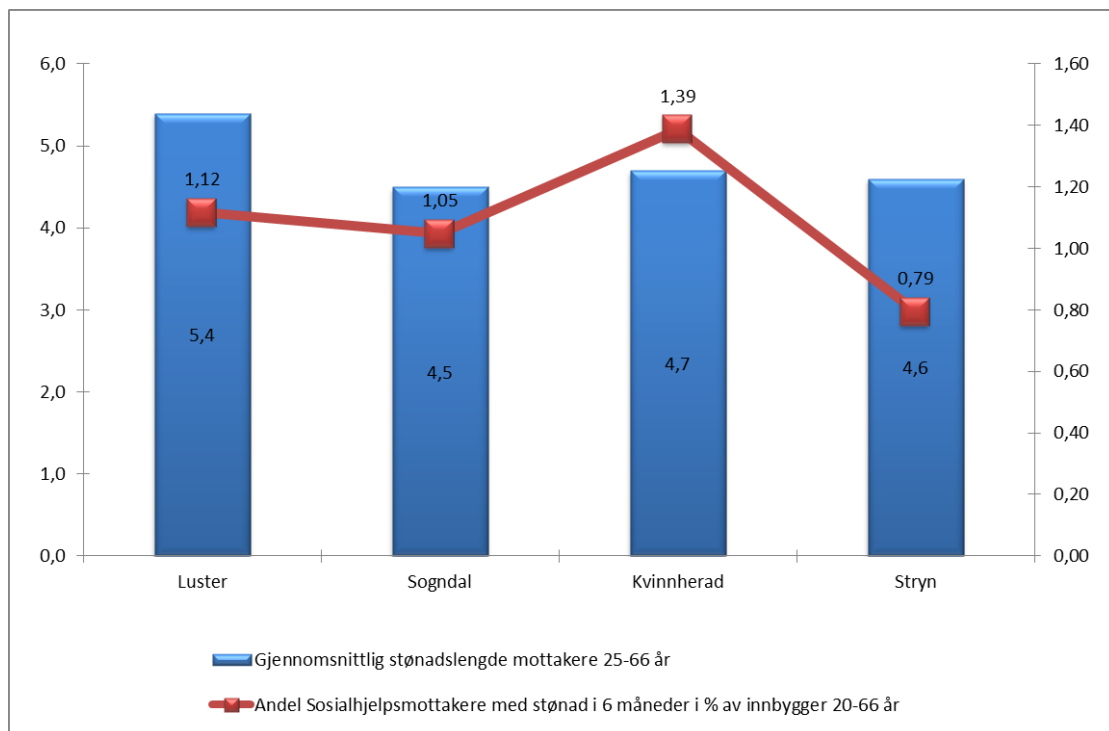
Her ser vi at Luster ligger høyest blant kommunene i utvalget med en utbetaling på kr 37 855 pr mottaker. Kvinnherad ligger lavest med kr 29 083 og landsgjennomsnittet er kr 42 515.

Hvilke type stønadsmottagere er det i Luster og hvilke andre inntektskilder har de eventuelt?

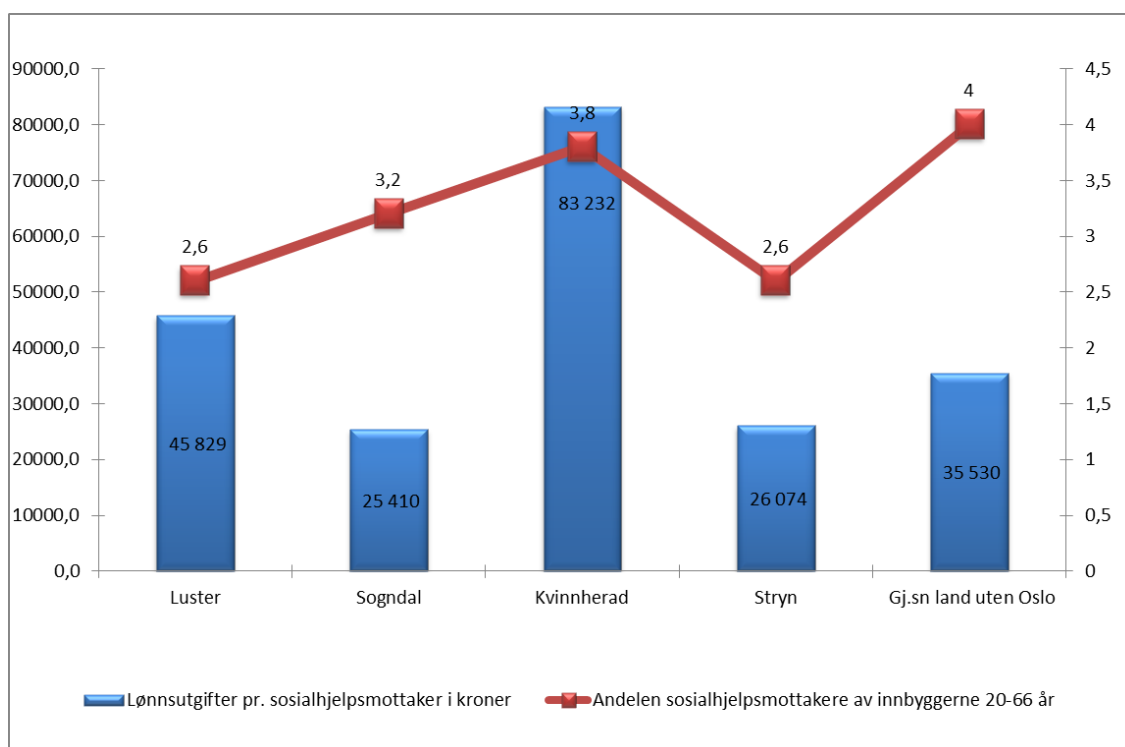
I Luster er det rapportert at 53,9 % av de som mottar sosialhjelp har dette som eneste inntektskilde. Dette er høyest i utvalget (men det er små variasjoner). 18,4 har det i tillegg til trygd/pensjon, 13,2 % som mottar det i tillegg til arbeidsinntekt og 14,5 har det i tillegg til andre inntekter.

Ser vi så på stønadslengden i kommunene finner vi følgende:

Luster har klart høyest gjennomsnittlig stønadslengde blant mottakerne med 5,4 måneder, og nest høyest andel langtidsmottakere av sosialhjelp. 1,12 % av alle innbyggere i aldersgruppa 20-66 år mottar sosialhjelp i mer enn 6 måneder.

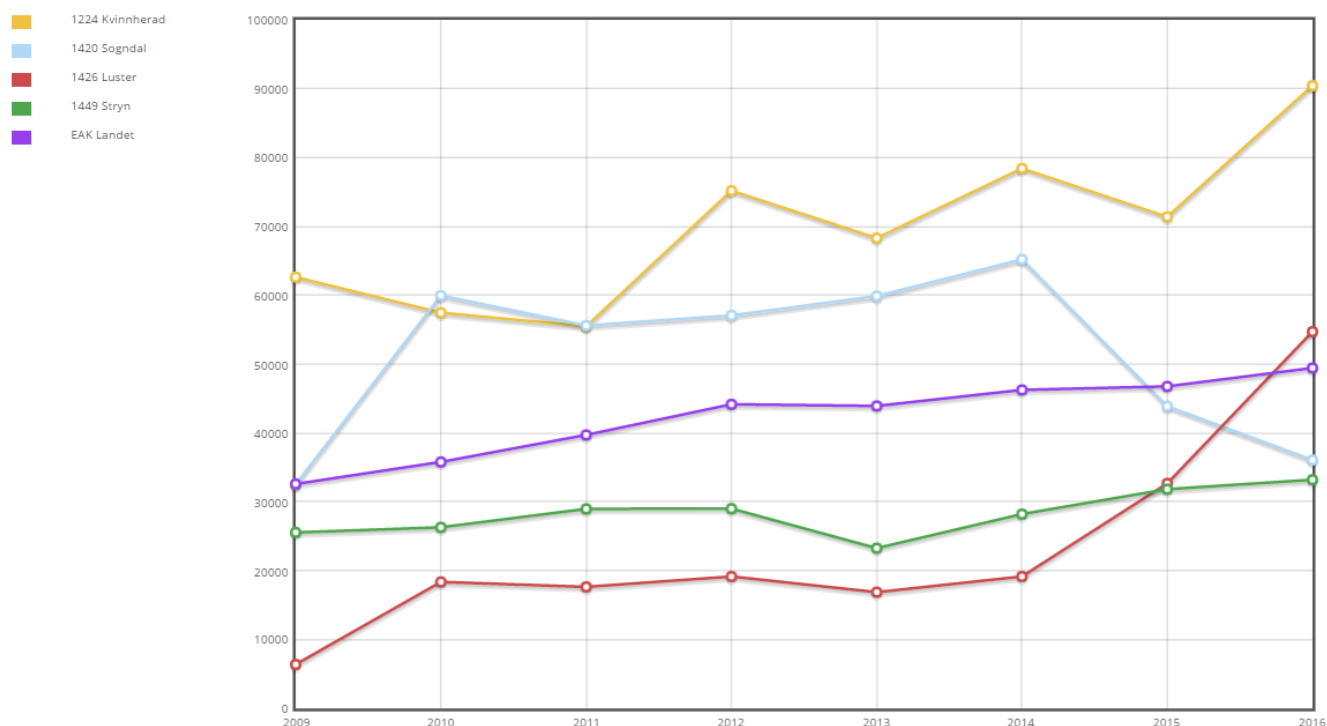
KOSTRA rapporterer fra 2015 ikke lengre på årsverk, men på lønnsutgift pr sosialhjelpsmottager:

Den røde linjen viser at 2,6 % av alle innbyggere i mellom 20 – 66 år i Luster mottar en eller annen form for sosialstønad, noe som lavest i utvalget sammen med Stryn.

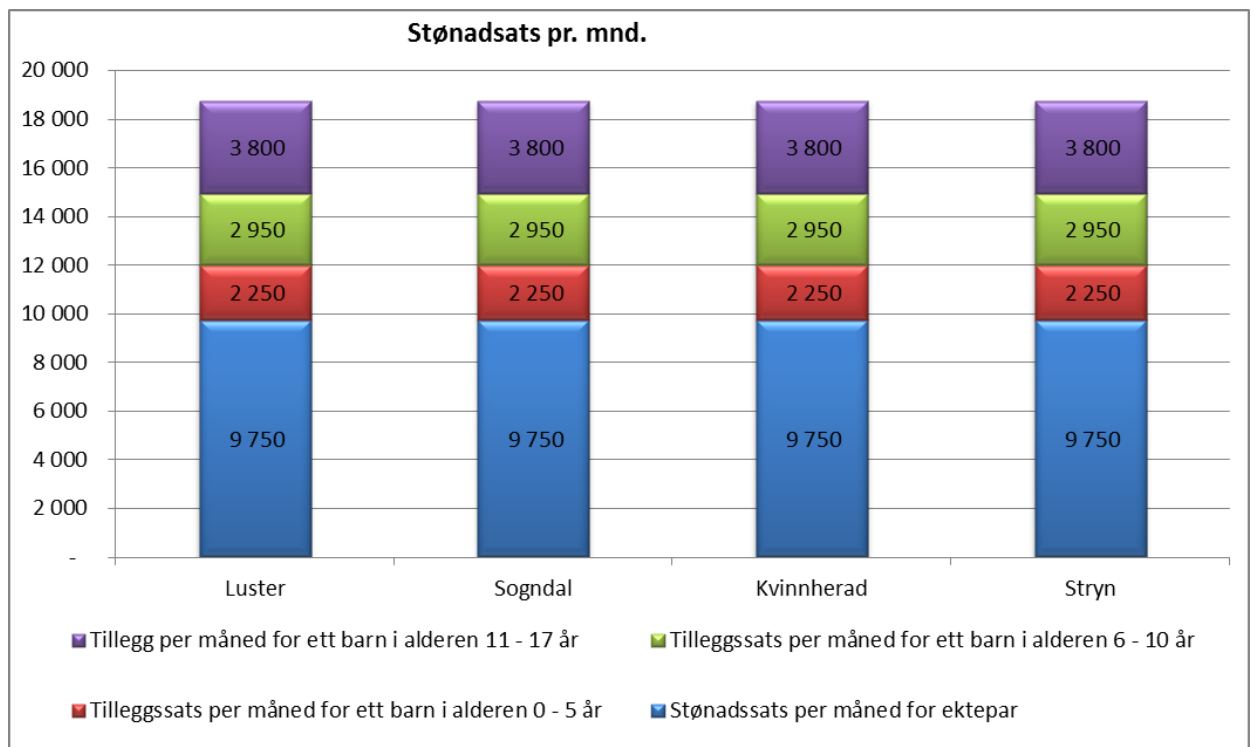
Som vi ser av den blå søylen ligger Luster med kr 45 829 pr sosialhjelpsmottager, noe som er nest høyest i utvalget. Dette er nesten dobbelt så høyt som Sogndal og Stryn. Historisk har utviklingen vært slik:

Tidsserie

Som vi ser i diagrammet over har det vært en kraftig vekst i lønnskostnadene i 2015 og 2016. Fra å ligge lavest i 2014, så ligger man nå nest høyest. Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som er årsaken til dette, men kommunen anfører at det har vært relativt høyt sykefravær ved kontoret i denne perioden som en mulig årsak. I samtale med kommunen anfører de også at økt bemanning i flyktningetjenesten og at en økonomirådgiver som tidligere var finansiert av eksterne prosjektmidler nå dekkes over ramma.

Til slutt ser vi på stønadssatser:

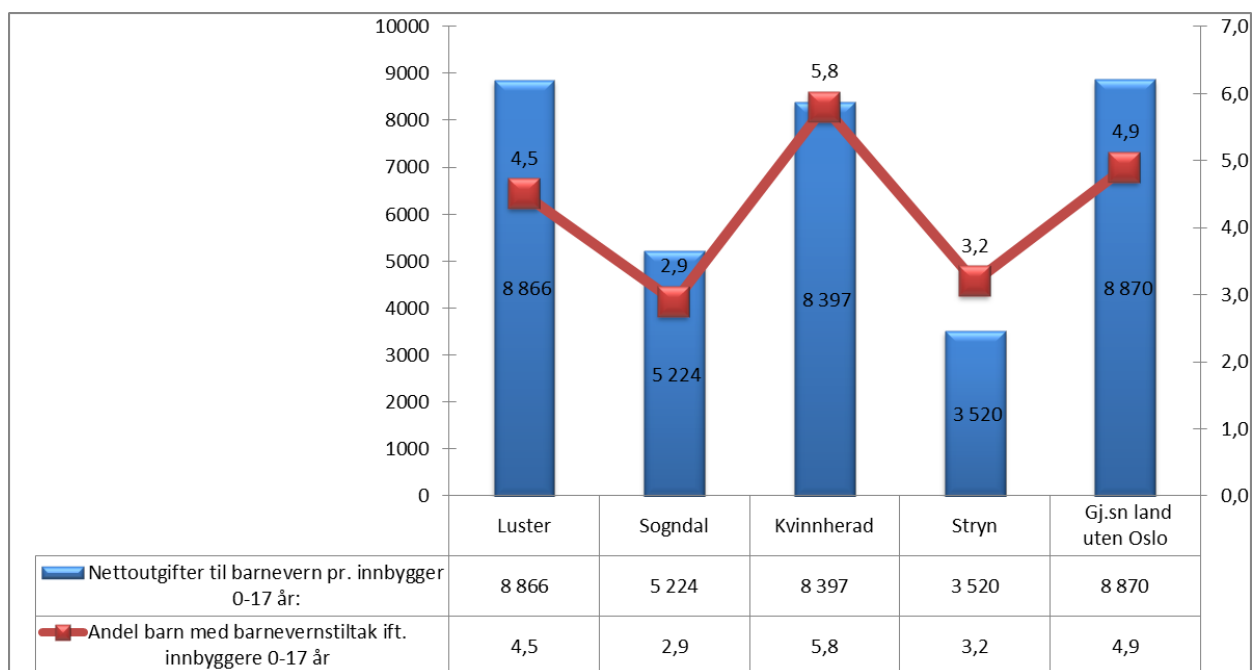
Her ser det ut som om samtlige kommuner i utvalget har lagt seg på de statlig anbefalte satsene fra Arbeids- og sosialdepartementet, noe som kan være et smart trekk for ikke å fremstå som en «attraktiv» kommune for nye innbyggere som ikke har noen form for inntektsgivende arbeid.

7 Barnevern

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 244 Barnevernstjenesten
- 251 Barnevernstiltak i familien
- 253 Barnevernstiltak utenfor familien

For barnevernstjenesten starter vi med netto driftsutgifter til barnevern pr innbygger i målgruppa.

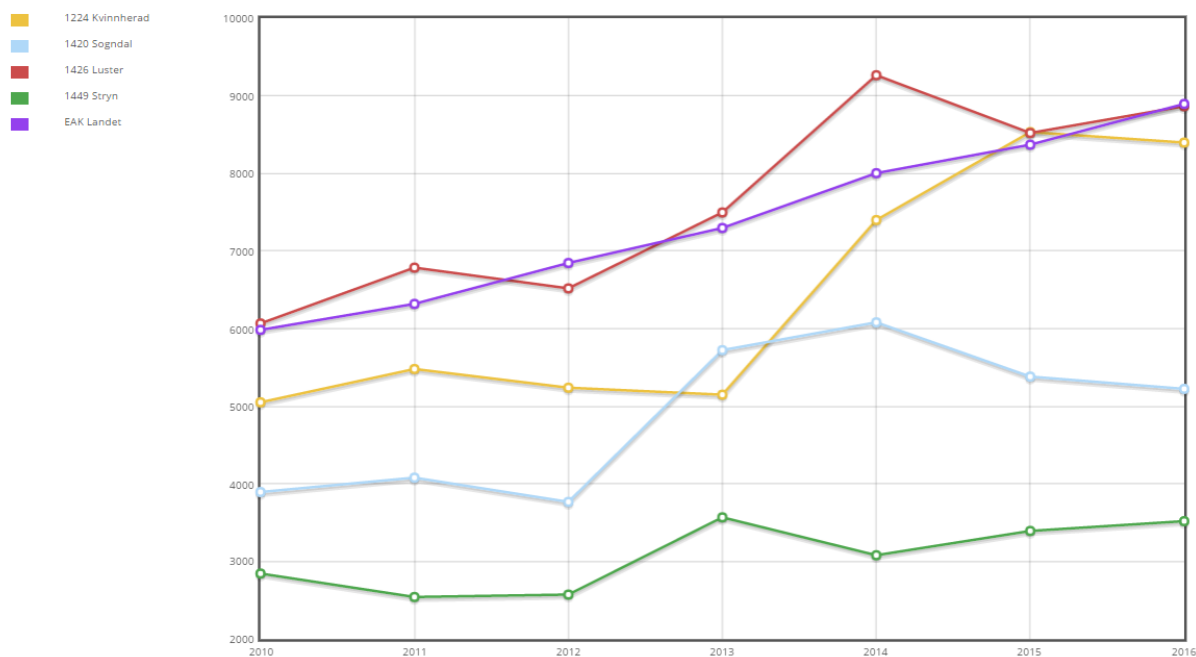

Luster ligger her med kr 8 866 pr innbygger 0-17 år. Dette er høyest i utvalget. Ser man ressursbruken i forhold til det objektive utgiftsbehovet (gjengitt på siden 9) er dette 2,7 mill mer enn beregnet utgiftsbehov. Tar man høyde for at også de lokale inntekten skal komme denne mottagergruppen til gode er ressursbruken 885' kroner høyere.

På den røde linjen ser vi andel barn med barnevernstiltak i forhold til antall innbyggere 0-17 år. Her ser vi at Luster ligger med 4,5 %, noe som er nest høyest i utvalget av kommunene, og men lavere enn landsgjennomsnittet som ligger på 4,9 %.

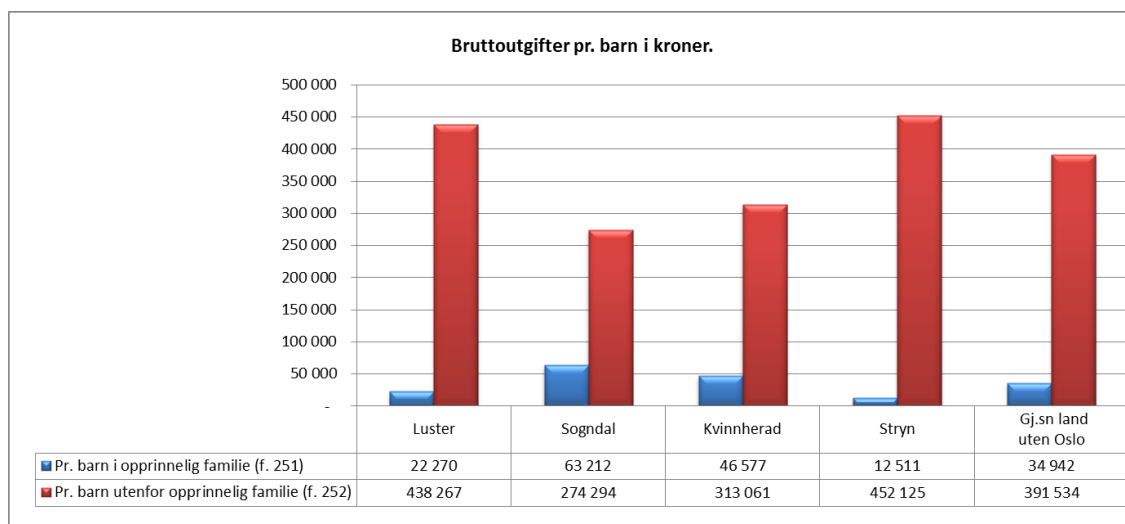
I diagrammet nedenfor, ser vi utviklingen over tid for kostnadene til barneverntjenesten i Luster:

Tidsserie

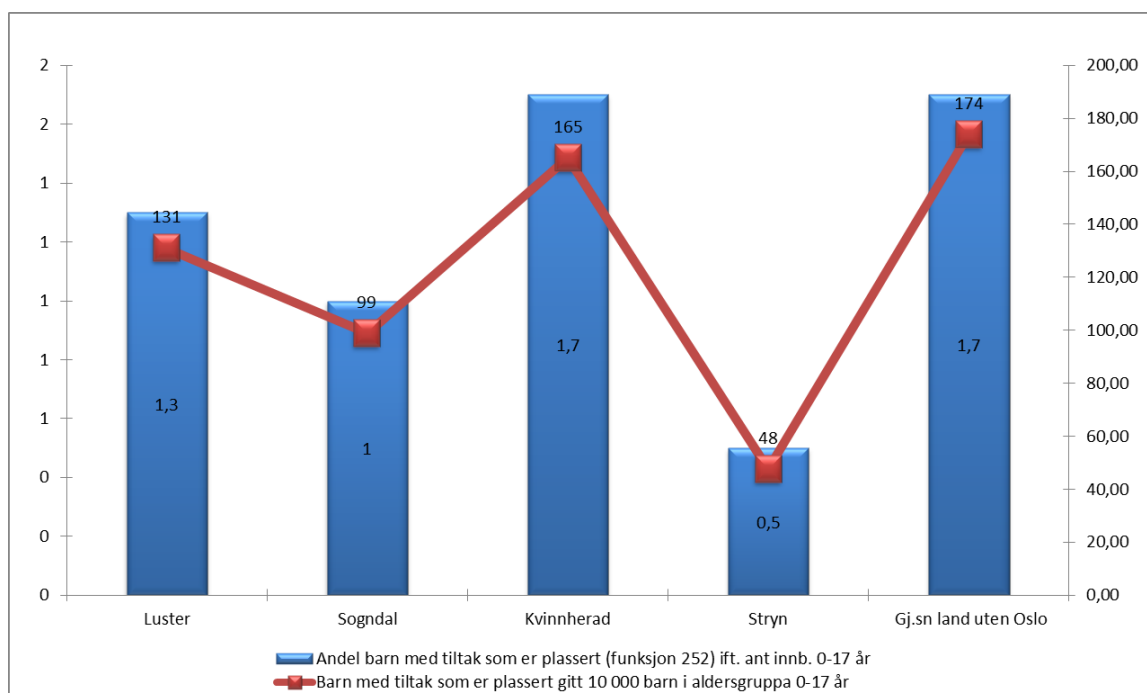
Vi ser at kostnadene har vokst omtrent som kostnadsutviklingen for landet i hele perioden med unntak av 2014.

Hvis vi så fordeler dette på funksjonene for barnevernskostnader, ser bildet slik ut:

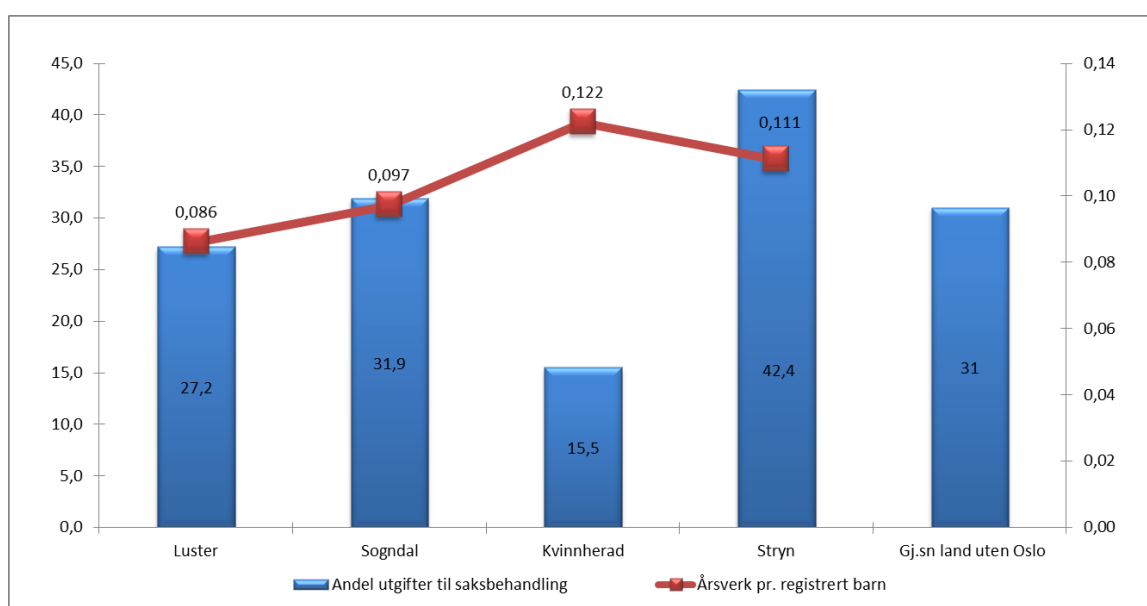
Her ser vi at brutto driftsutgifter pr barn som ikke er plassert av barnevernet er på kr 22 270. Dette er middels blant kommunene i utvalget. Når det gjelder barn som er plassert av barnevernet koster dette kr 438 267 pr barn, noe som er nest høyest i utvalget.

Luster har altså relativt høye plasseringskostnader og høye nettokostnader. Dette er fordi man har relativt mange barn plassert av barnevernet sett i forhold til antall barn i målgruppa:

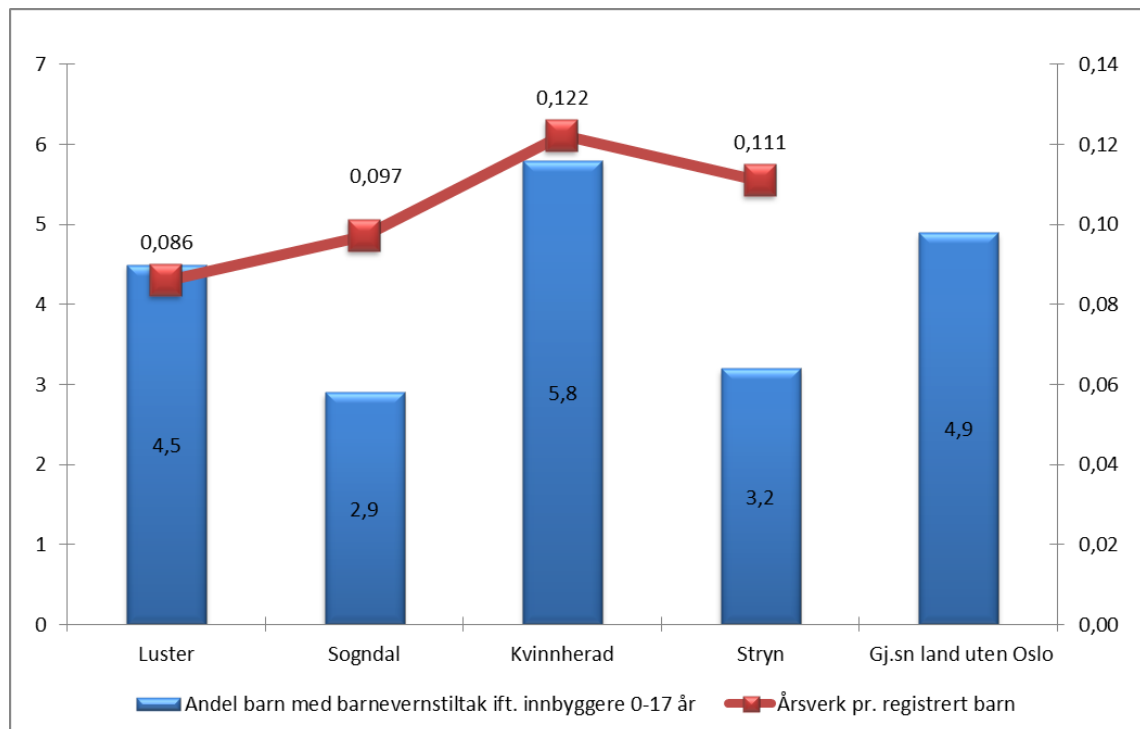
Gitt at Luster hadde hatt 10 000 barn i alderen hadde de hatt 131 plasseringer, mens Sogndal hadde hatt 99 og Stryn 48.

Ser vi på omfanget av utgiftene som går til saksbehandlingen og bemanningsfaktoren, får vi følgende bilde:

Andelen utgifter til saksbehandling varierer mellom kommunene. I Luster er andelen 27,2 % som er middels i utvalget. Ser vi på bemanningsfaktoren ligger Luster lavest i utvalget på 0,086 årsverk pr registrert barn, men det er små variasjoner. Erfaringsvis kan det være litt feil i føringene på årsverk ettersom barnevernet ofte er interkommunalt og kommunene/KOSTRA ikke alltid håndterer dette riktig.

I neste diagram ser vi på sammenstillingen mellom andel barn med barnevernstiltak og bemanningsfaktoren:

Vi ser her at i Luster har 4,5 % alle barn mellom 0-17 år hjelpetiltak eller omsorgstiltak i en eller annen form, noe som nest høyest i utvalget. Andelen årsverk pr registrerte melding til barnevernet er som nevnt over 0,086.

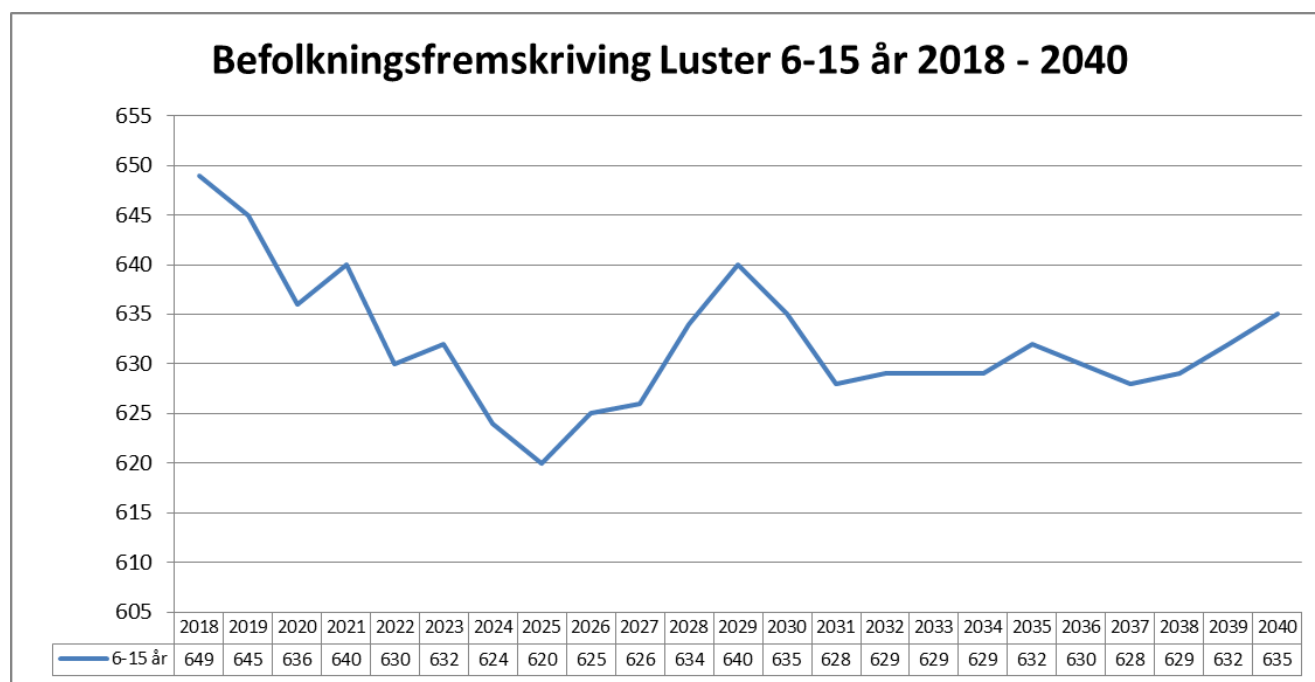
8 Grunnskole

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 202 Grunnskole
- 213 Voksenopplæring
- 222 Skolelokaler
- 223 Skoleskyss

Befolkningsprognose for unge frem til 2040

Når man skal planlegge for utviklingen i skole, er det viktig at man også har et blikk på fremtiden. Vi starter derfor med å se på hva prognosene sier om utviklingen i folketallet for innbygger 6-15 år i Luster kommune, i henhold til middelsalternativet (MMMM) fra SSBs befolkningsprognose fra 2016:

I prognosen ser vi at tallet på innbyggere i alderen 6-15 vil falle fra 649 elever i 2018 til 620 i 2025, for deretter å stige litt igjen, før det stabiliserer seg på ca 630 i 2030 og utover. Tallen viser estimert gjennomsnittlig utvikling for *hele* kommunen, og sier ikke noe om hvor i kommunen denne reduksjonen kommer eller om det er demografiske endringer internt i kommunen.

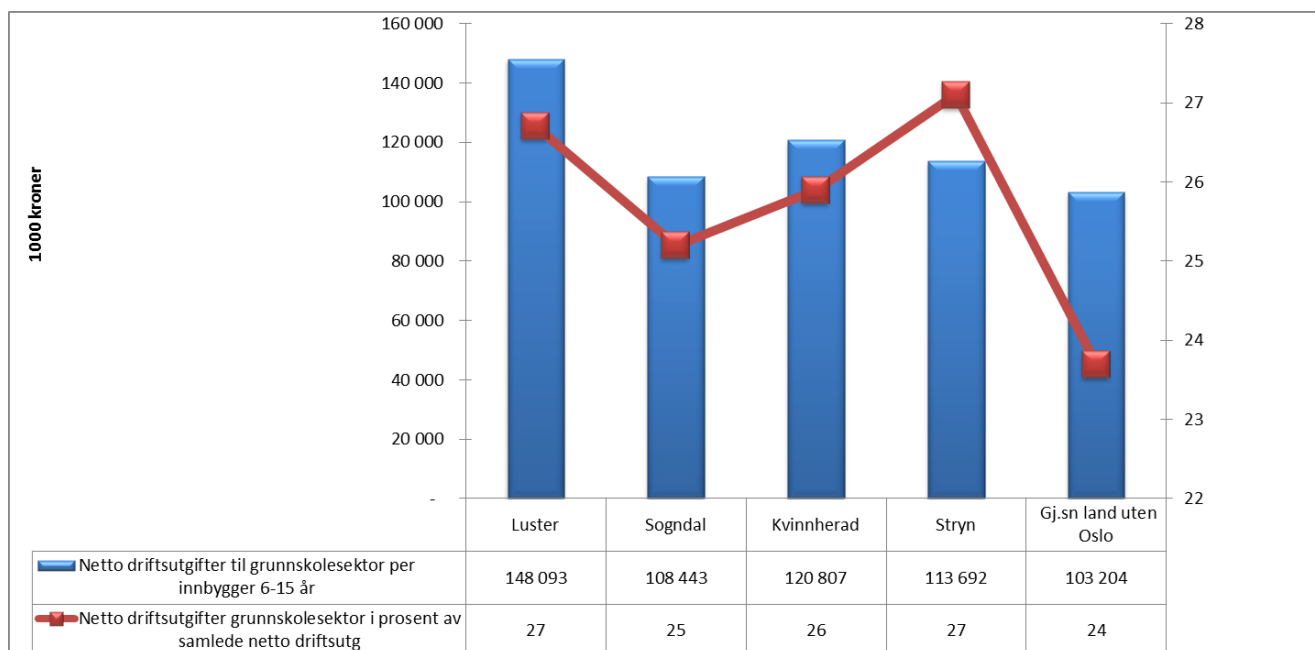
Hvis vi ser på delkostnadsnøkklene for grunnskole (2015 tall) finner vi følgende informasjon:

<u>Grunnskole</u>				
Kriterium	Luster	Sogndal	Kvinnherad	Stryn
Innbyggere 6-15 år	0,9716	0,9031	1,0217	0,9934
Sone	0,0600	0,0284	0,0566	0,0698
Nabo	0,0495	0,0354	0,0314	0,0473
Basis	0,0436	0,0291	0,0167	0,0309
Innvandrere 6-15 år, ekskl. Skandinavia	0,0162	0,0212	0,0279	0,0544
Norskfødte md innvandrerforeldre 6-15 år, ekskl. Skandinavia	0,0003	0,0004	0,0005	0,0010
Delkostnadsnøkkel grunnskole	1,1412	1,0176	1,1548	1,1968
Landsgjennomsnitt	1,0000	1,0000	1,0000	1,0000

Delkostnadsnøkken er her (som tidligere i rapporten) et verktøy staten benytter for å fastsette hvor mye det koster å drive skoletjenester i Luster. Landsgjennomsnittet er 1,000, mens Luster har en delkostnadsnøkkel for grunnskole på 1,1412. Dette betyr at Luster objektivt sett, har et behov i grunnskoledriften som er 14,12 % *mer* kostnadskrevende å drive enn landsgjennomsnittet. Det er lavere enn Kvinnherad og Stryn, men høyere enn Sogndal. Hovedårsaken til utgiftsbehovet i Luster er de interne avstandene i kommunen (sone og nabokriteriet).

Grunnskoleopplæring

Vi vil starte med å se på netto driftsutgifter pr innbygger 6 – 15 år illustrert ved de blå søylene, og hvor stor andel av netto driftsutgifter til grunnskolesektor (funksjonene 202, 222 og 223) utgjør av kommunes samlede netto driftsutgifter, illustrert av den røde linja:

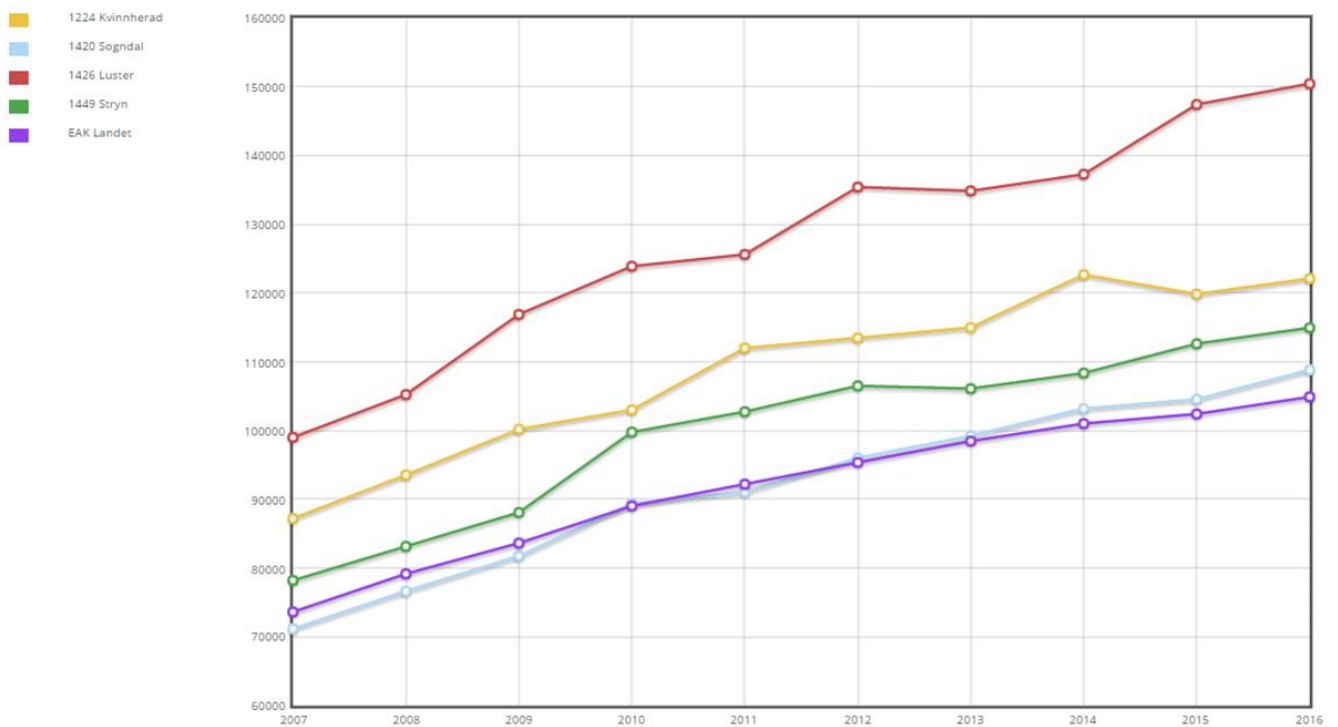

Her ser vi at for netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa (ekskl SFO), ligger Luster klart høyest i utvalget på kr 148 093. Lavest ligger Sogndal med kr 108 443 pr innbygger 6-15 år. En reduksjon ned til nivået til Sogndal ville bety en reduksjon kr 27,4 millioner i grunnskolebudsjettet i Luster. Som vi så på side 9 og 10, har jo Sogndal en ressursbruk på området som ligger godt under det objektivt beregnede behovet, men Luster må uansett redusere ressursbruken med 20,8 millioner for å komme ned på det objektivt beregnede behovet for grunnskole tjenester i kommunen og med 10,1 millioner når man tar med fordelingen av de lokale inntektene.

Ser vi på hva denne sektorens budsjett utgjør av kommunens totalbudsjett, ligger dette på 27 %. Dette er høyest i utvalget (sammen med Stryn), og 3 % høyere enn landsgjennomsnittet.

Tar vi så for oss utvikling for grunnskole tjenesten over tid (her inklusiv kostnader til SFO), får vi følgende bilde:

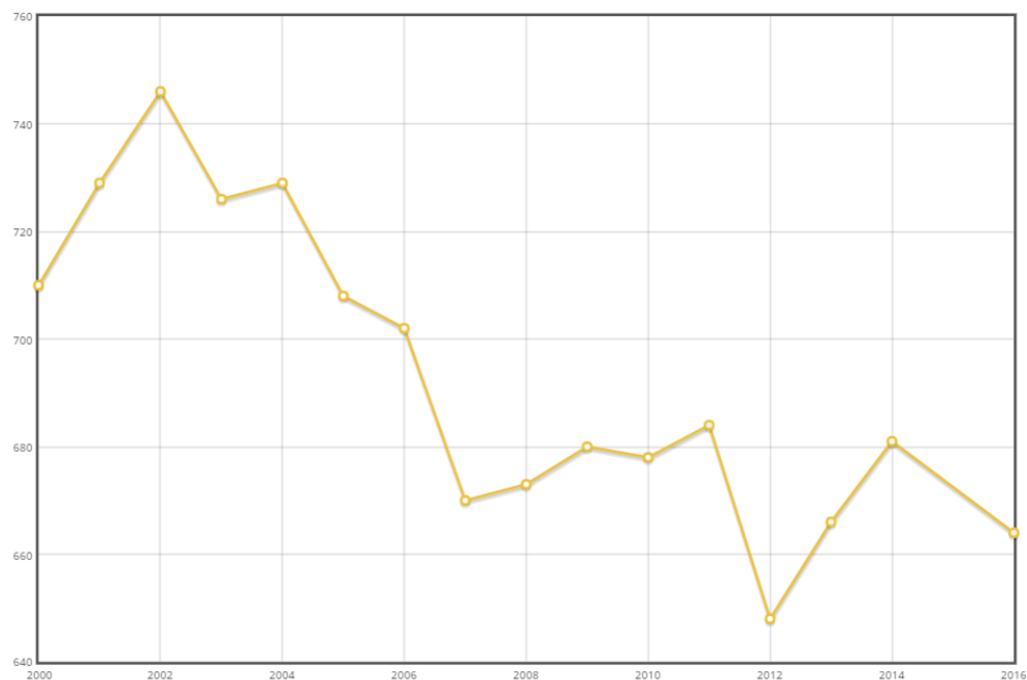
Tidsserie

Her ser vi at netto driftsutgifter pr innbygger 6-15 år i Luster har ligget høyest og vokst mer enn landet igjennom hele perioden. I 2008 brukte Luster 16,9 mill mer enn landsgjennomsnittet (regnet ut i fra 664 elever som er dagens elevtall). I 2016 brukte man 30,2 millioner. Man har altså hatt en produktivetsforverring på 13,3 mill i perioden (inflasjon ikke hensyntatt). Hovedforklaringen på kostnadsveksten i perioden frem til 2016 er at det har vært en kraftig reduksjon i antall elever i skolen i Luster.

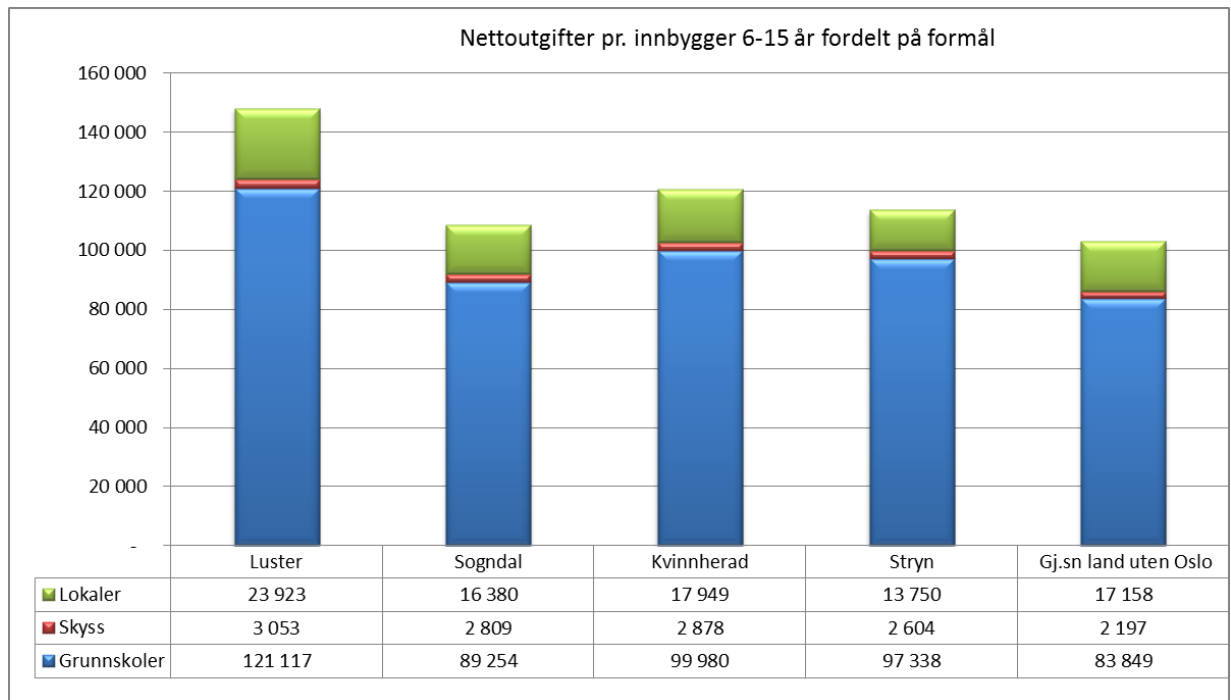
Tidsserie

■ 1426 Luster

I 2002 var det 746 barn i skolen i Luster. I dag er det 664. Når man da ikke kutter i kostnadene tilsvarende, så øker enhetskostnadene. I tillegg er det slik at hver innbygger 6-15 år bringer med seg et rammetilskudd fra staten på ca 115 000. Det betyr at Luster i 2016 har fått et redusert rammetilskudd på 9,4 mill pr år (målt i 2016 kroner) i forhold til det man hadde i 2002.

I diagrammet nedenfor er nettoutgiftene pr innbygger 6 – 15 år tatt med for de ulike funksjonene:

Luster kommune ligger altså samlet sett klart høyest i utvalget mht nettoutgifter pr innbygger i aldersgruppe 6 – 15 år i sammenligningsgruppa.

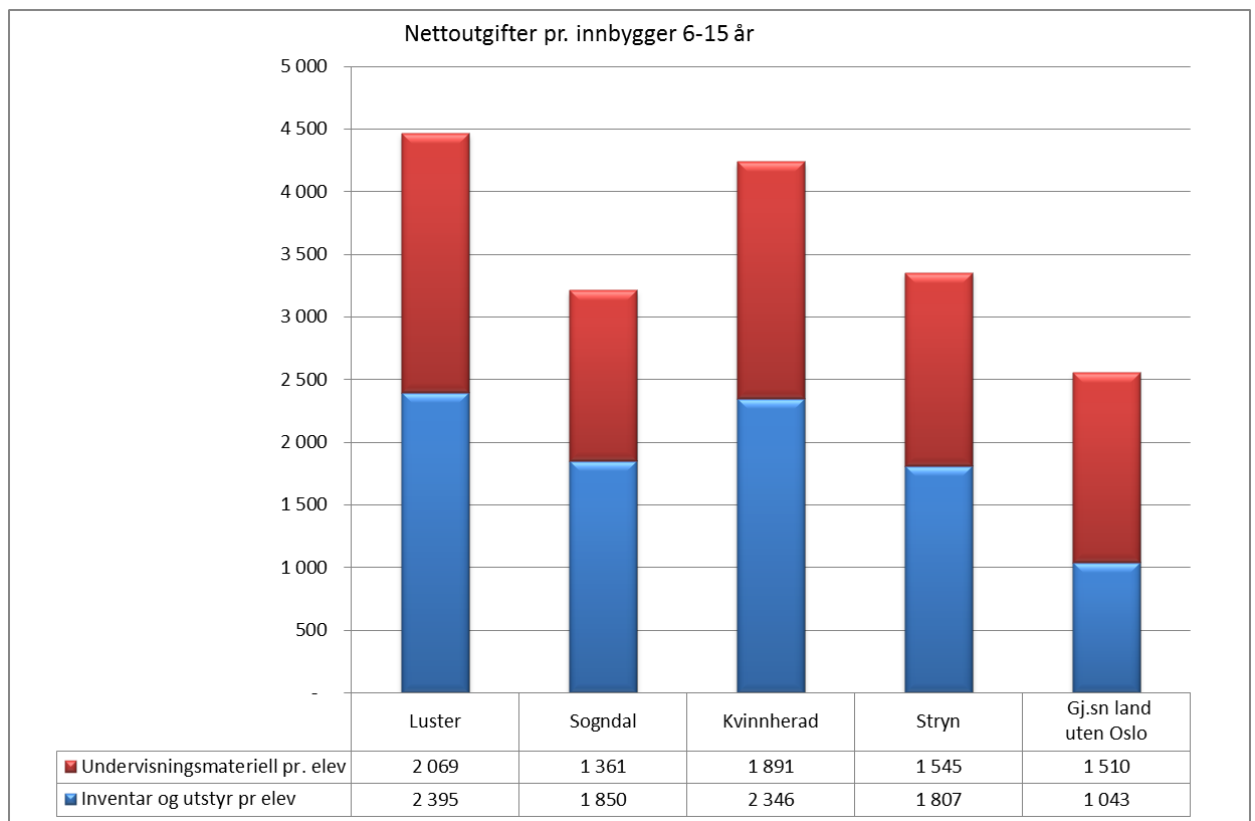
Ser vi så på de enkelte områdene for seg, finner vi følgende ressursbruk:

- ✖ For grunnskoledrift: høyest i utvalget
- ✖ For lokaler: høyest i utvalget
- ✖ For skyss: høyest i utvalget

Nettoutgiften til grunnskole vil normalt være avhengig av følgende elementer:

- ✖ Skolestruktur/antall skoler/gjennomsnittlig skolestørrelse
- ✖ Gruppestørrelse/antall elever i gruppene, lærertetthet pr elev
- ✖ Lærenes ansiennitet, dvs lønnsnivå og utdanningsnivå
- ✖ Andel elever som mottar spesialundervisning
- ✖ Forbruksmateriell og inventar / utstyr

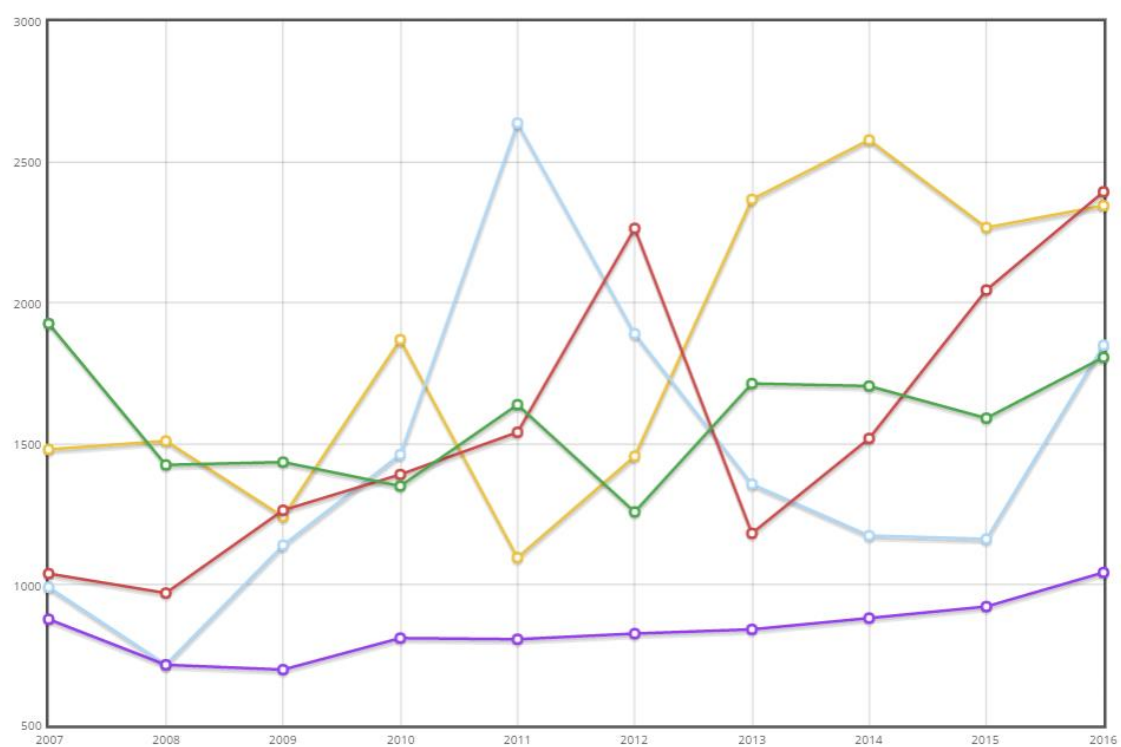
Det er noe variasjon i omfanget på utgifter til forbruksmateriell og inventar/utstyr i mellom kommunen i utvalget:

Her ser vi at Luster ligger høyest i utvalget mht utgifter pr elev til undervisningsmateriell på kr 2 069 pr elev. Til inventar og utstyr ligger også Luster høyest i gruppa med kr 2 395 pr elev. En reduksjon til Sogndals nivå ville betydd en reduksjon på 0,8 millioner til disse formålene i Luster. Luster har hatt noen svingninger på utgifter til inventar og utsyr, men de siste årene har ressursinnsatsen ligget høyt:

Tidsserie

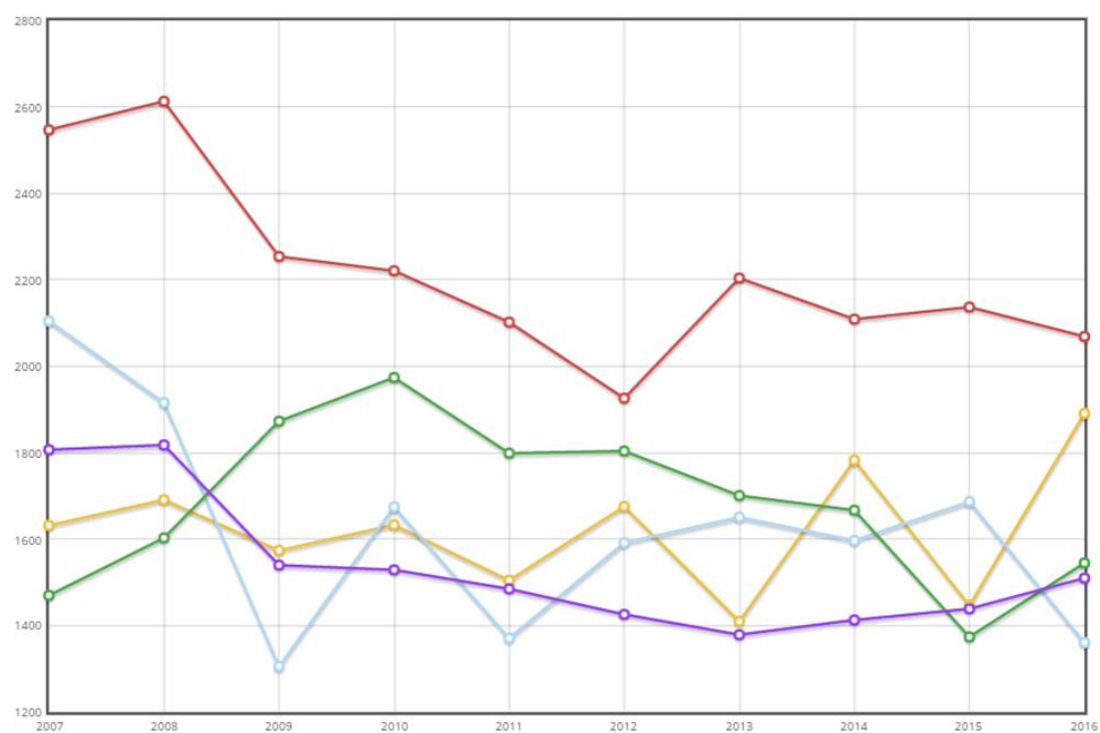
- 1224 Kvinnherad
- 1420 Sogndal
- 1426 Luster
- 1449 Stryn
- EAKUO Landet uten Oslo

Når det gjelder undervisningsmaterieell har man ligget relativt stabilt de siste årene:

Tidsserie

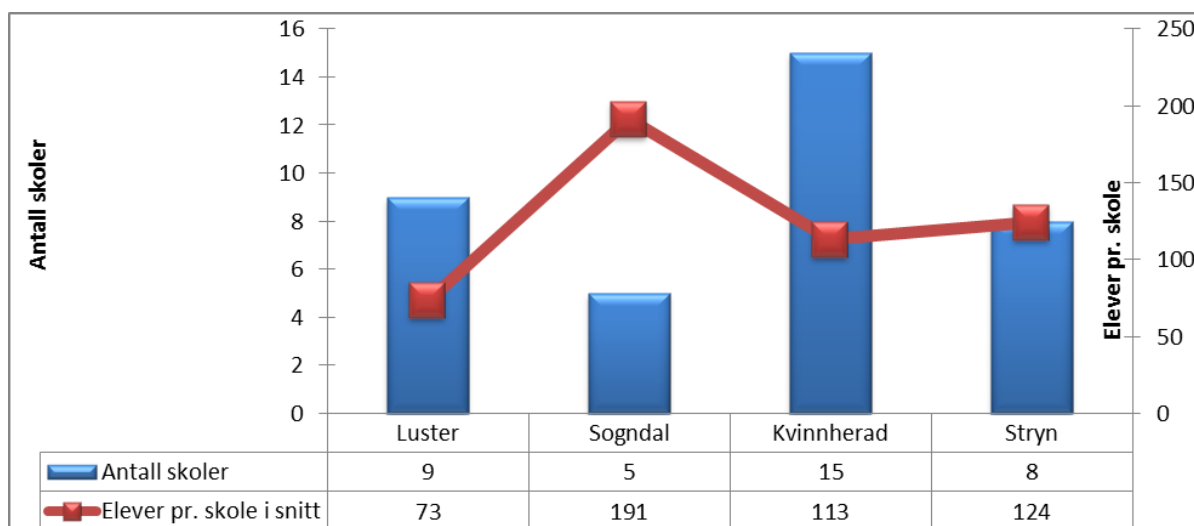
- 1224 Kvinnherad
- 1420 Sogndal
- 1426 Luster
- 1449 Stryn
- EAKUO Landet uten Oslo

Produktivitet i sektoren

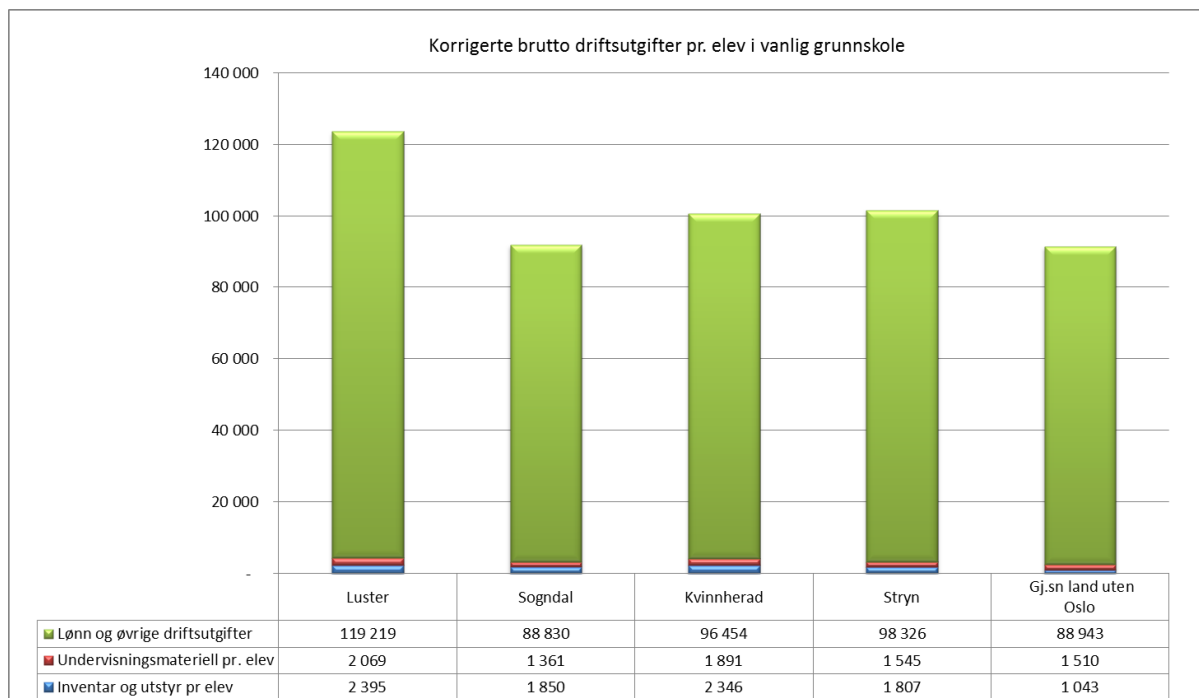
Som nevnt over påvirker kommunens skolestruktur og gruppestørrelser utgiftsnivået. Og normalt er det en nær sammenheng mellom ressursinnsats pr elev og antall elever pr skole. Erfaringsmessig vil få elever pr skole gjøre det vanskelig å få et rasjonelt elevtall pr årstrinn/gruppe. Våre erfaringer fra tidligere evalueringer viser derfor at små skoler i all hovedsak er dyrere å drive enn store skoler, nettopp som følge av begrensningen i å kunne få til rasjonelle/kostnadseffektive inndelinger av elevene i undervisningsgrupper og en optimal bruk av lærerressursene (i et økonomisk perspektiv).

Vi starter med å se på skolestrukturen som er en av de vesentlige kostnadsdriverne:

Luster hadde i følge tallene som fremgår av KOSTRA, 9 skoler i 2016, noe som er 4 flere enn Sogndal og 1 mer enn Stryn. Dette til tross for at Luster har 2 500 færre innbyggere enn disse to. Kvinnherad hadde 15 skoler, men de er også nesten tre ganger så store som Luster. På skolene i Luster går det 73 elever i snitt som er klart lavest blant kommunene i utvalget. Tallene viser dog bare *gjennomsnittlig* antall elever og ikke om Luster for eksempel har 3 store og 6 små skoler.

Produktivitet (eller enhetskostnaden) måles i KOSTRA med korrigerte brutto driftsutgiftene pr elev i vanlig grunnskole. For våre kommuner får vi følgende bilde:

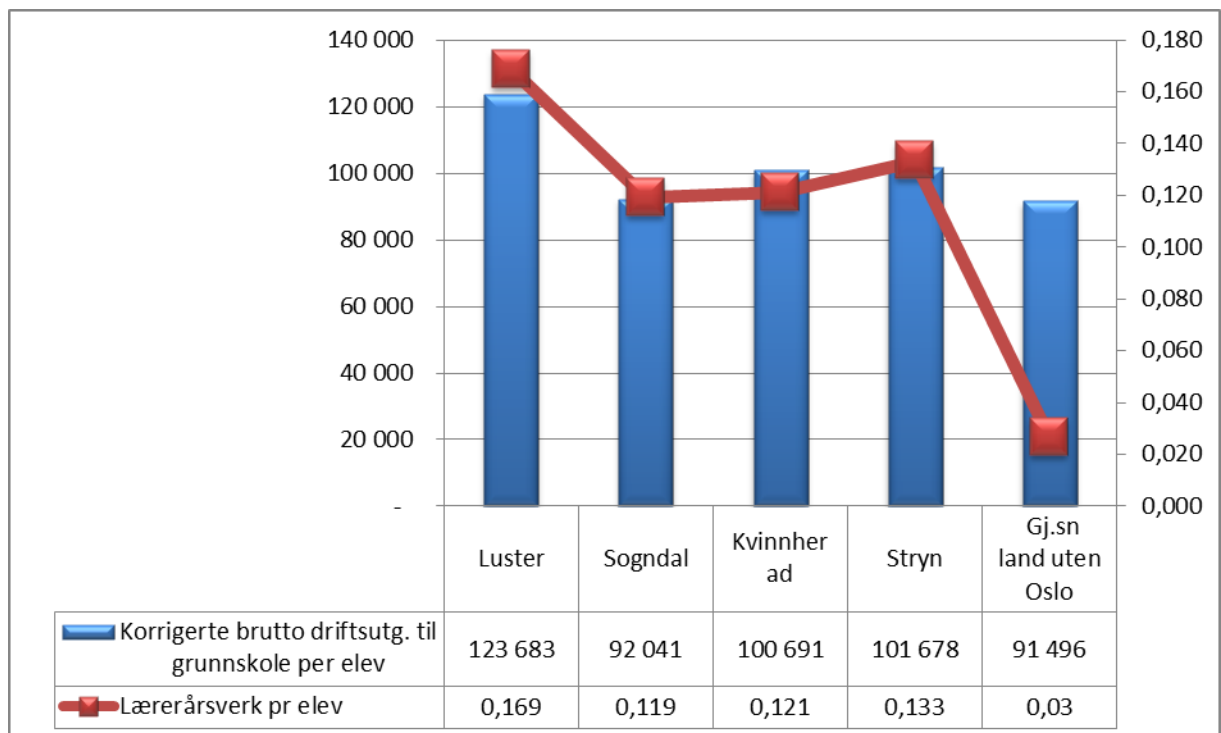
Driftsutgiftene til grunnskole fordeles i KOSTRA på områdene "lønn og øvrige driftsutgifter", "undervisningsmateriell" og "inventar og utstyr". Luster ligger samlet sett klart høyest i utvalget når det gjelder brutto driftsutgifter pr elev, og dermed med lavest produktivitet av kommunene. Ser vi isolert på utgiftene knyttet til lønn og øvrige driftsutgifter pr elev, som klart utgjør den største andelen av utgiftene, ligger Luster klart høyest i utvalget på kr 119 219.

Som vist over går i underkant av 90 % av driftskostnaden i grunnskolen til lønn. Størrelsen på kostnadene i skole knyttes derfor i stor grad enten til:

- lønnsnivå (lærere har et lønssystem som gir høy uttelling til lærere med høy ansiennitet og høy utdanning)
- lærertetthet

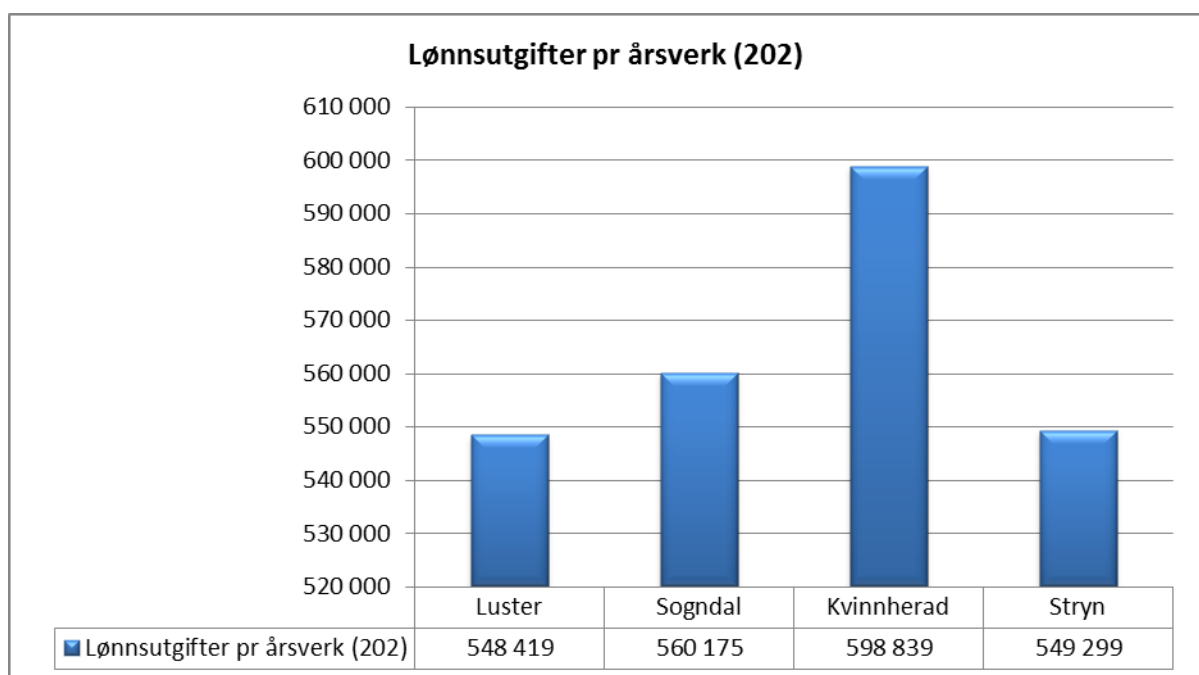
Eller eventuelt en kombinasjon av disse.

Ser vi på sammenhengen mellom produktivitet (funksjon 202) og årsverk får vi følgende:

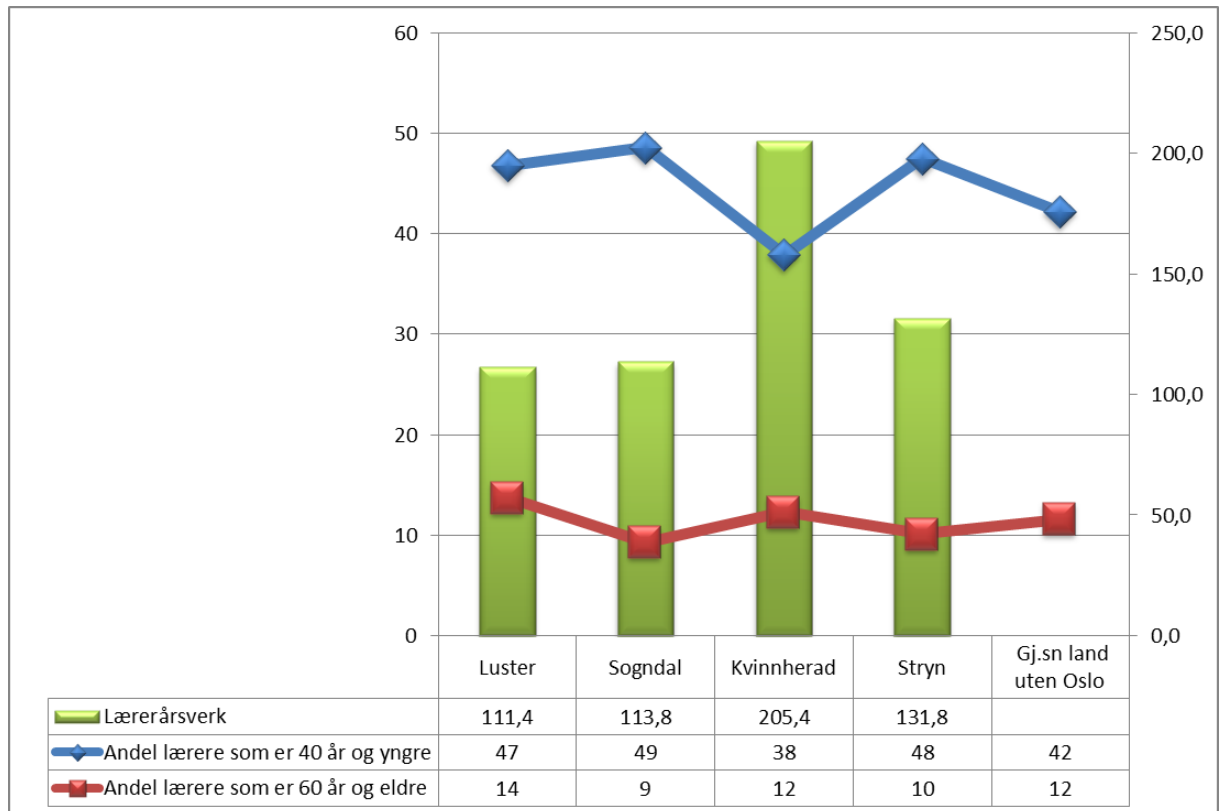
Luster ligger høyest i utvalget på korrigerte brutto driftsutgifter (eksklusive SFO) og har høyest nivå på andel lærerårsverk pr elev med en faktor på 0,169 (dvs 5,9 elev pr pedagog).

Når det gjelder lønnsutgifter pr årsverk, så er bildet slik:

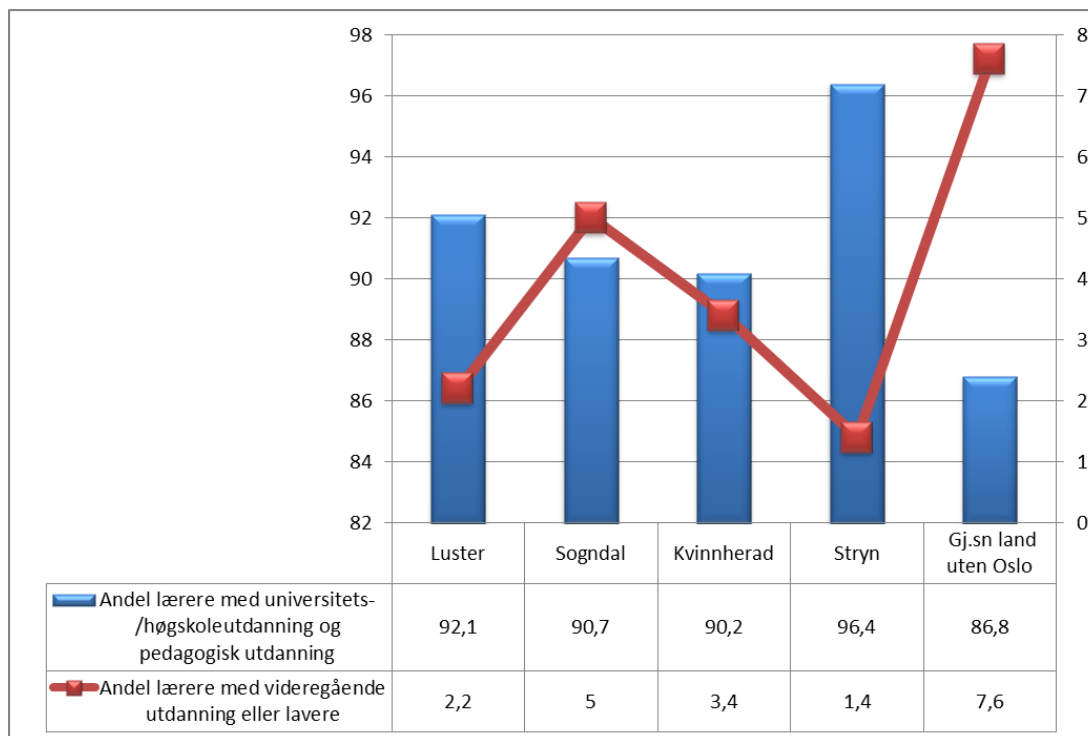
Vi ser her at Luster har lavest årsverkskostnad i utvalget på kr 548 419 (inkl sosiale utgifter og pensjon). Det er altså ikke dette som er årsaken til de høye nettokostnadene.

I diagrammet nedenfor har vi sammenstilt andel lærerårsverk som er over 60 år og andel som er yngre enn 40 år:

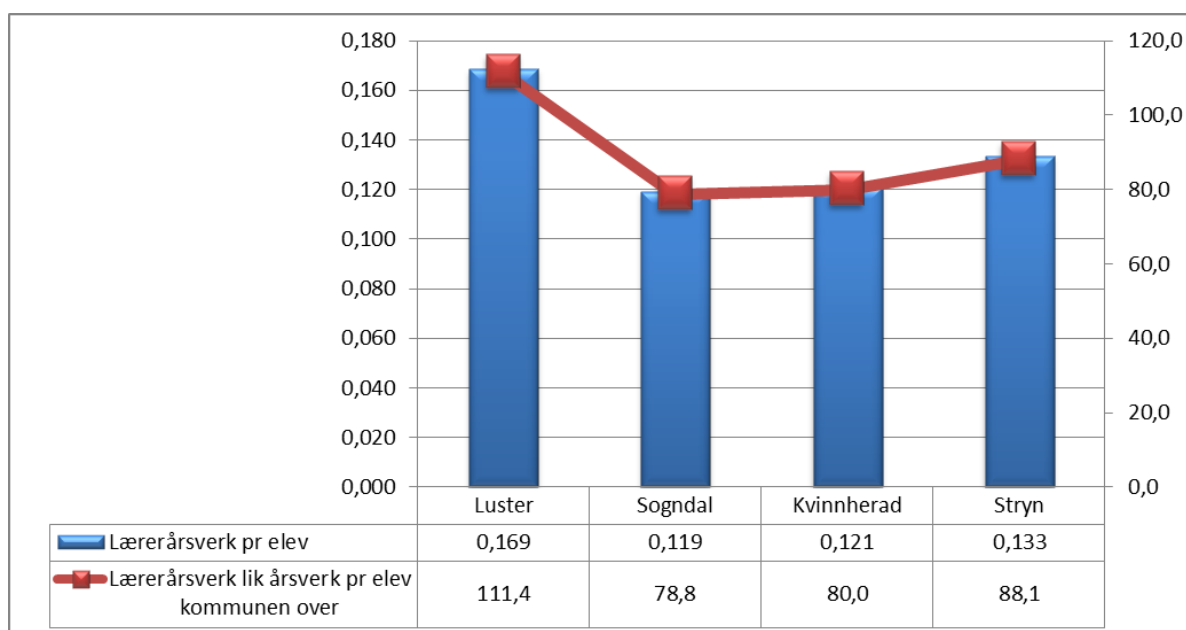
Her ser vi at Luster har høyest andel av andel lærere over 60 år (14 %) og middels andel lærere som er 40 år og yngre (47 %).

Hvis vi ser på utdanningsnivå, finner vi følgende:

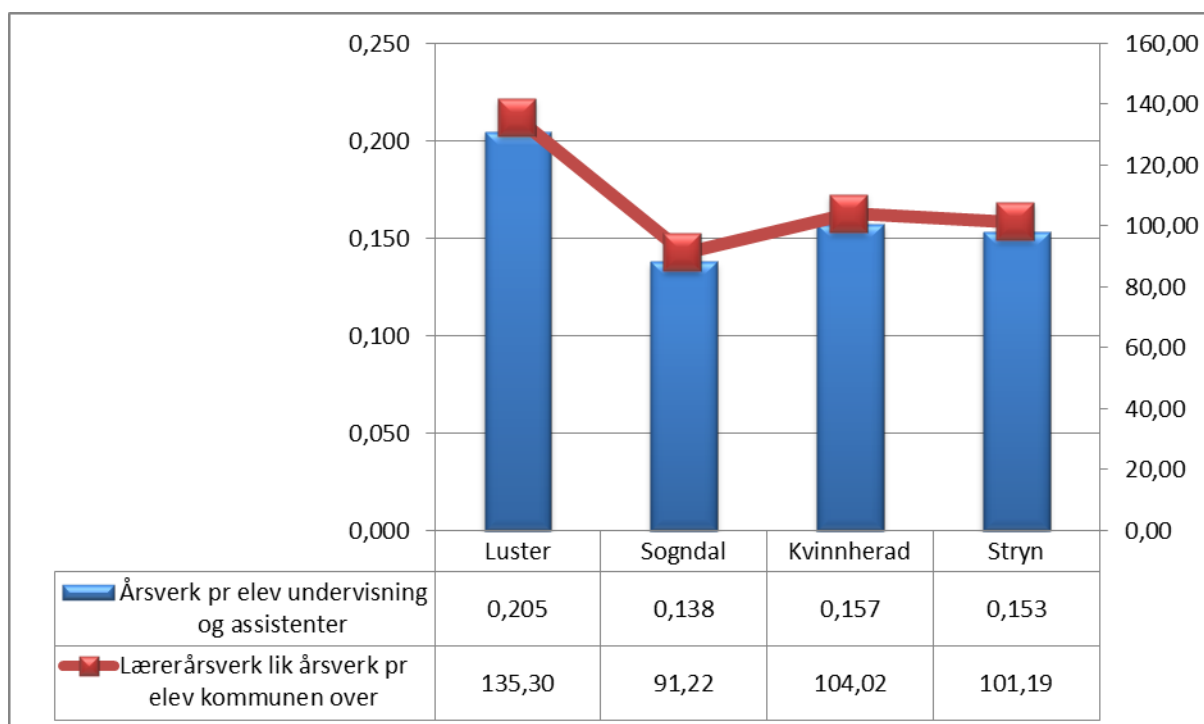
Her ser vi at Luster kommune har nest høyest nivå blant kommunene i utvalget på andel lærere med både pedagogisk og universitets-/høgskoleutdanning (92,1 %), og middels andel med videregående utdanning eller lavere (2,2 %).

Som vi så over, var årsverksinnsatsen pr elev relativt høy i Luster kommune. Vi ser nå på lærerårsverkene i de ulike kommunene, og hva det vil bety for Luster dersom skolene i Luster måtte justere sitt nivå lik nivået i de øvrige kommunene:

Luster har i følge rapporteringen 111,4 lærerårsverk (pedagogisk personell). Dersom skolen i Luster skulle hatt samme nivå/dekningsgrad som Sogndal (som ligger lavest) måtte man redusert med 32,6 årsverk pedagogisk personell til 78,8 årsverk. Skulle man hatt som Kvinnherad måtte man redusert med 31,4 årsverk til 80 årsverk. Skulle man hatt lærerårsverk som Stryn måtte man redusert med 23,3 årsverk til 88,1 årsverk.

Dersom vi gjør samme øvelsen men nå ser på både lærer og assistentårsverk får vi følgende oppstilling:

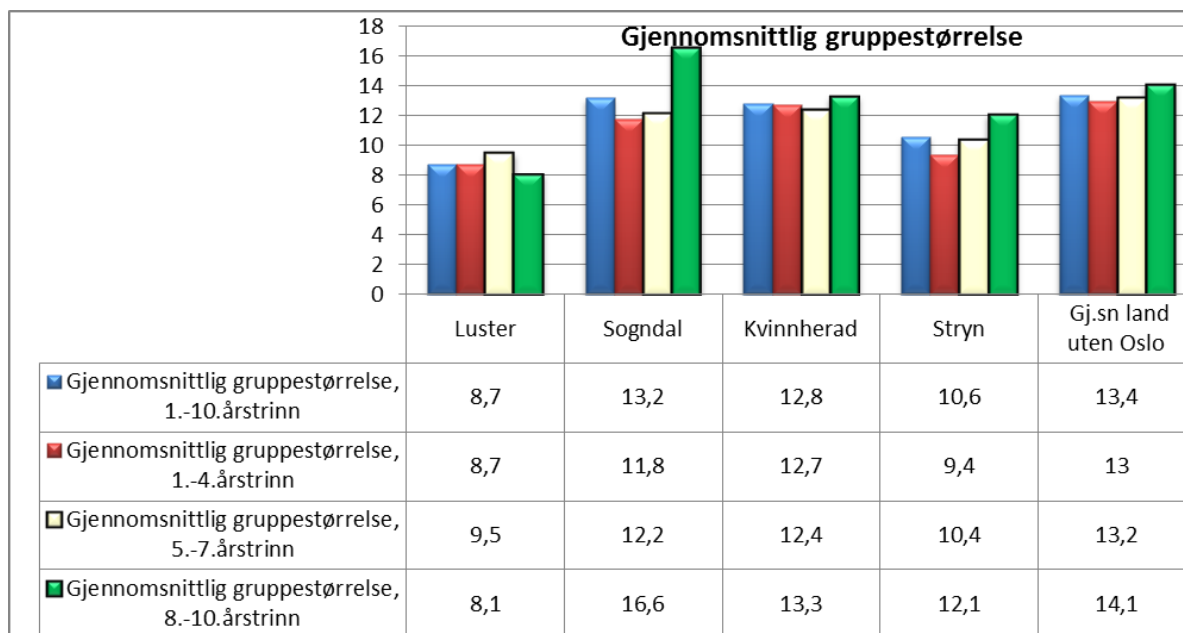

Her ser vi at årsverkstallen endrer seg for alle kommunene, og at avstanden mellom kommunene endres noe. Dersom Luster nå skal legge seg på nivået til Sogndal måtte de redusere med 44,1 årsverk. Avstanden til Kvinnherad endres ikke og er fortsatt 31,3. Skulle man hatt samme ressursinnsats som Stryn måtte man redusere med 34,1 årsverk. Samlet sett ser vi altså at bemanningsnormen er klart høyest i Luster.

Fra og med 2003 rapporterer ikke KOSTRA på klassestørrelse, men på gruppestørrelser. KS-Konsulent vil understreke at tallene for gruppestørrelser i KOSTRA er beregnede gjennomsnittsverdier. Gruppestørrelser i KOSTRA gir ikke et riktig bilde av de virkelige gruppestørrelsene i elevenes opplæringssituasjon. Tallene

for gruppestørrelser i KOSTRA er et uttrykk for gjennomsnittlig voksentetthet, og kun egnet til å sammenligne kommuner imellom eller å synliggjøre endringer i voksentetthet over tid i en og samme kommune.

Indikatoren nedenfor viser beregnet gjennomsnittlig gruppestørrelse ved å se på forholdet mellom elevtimer og lærertimer (eks elevtimer på barnetrinn/lærertimer minus morsmål på barnetrinn, også kalt gruppestørrelse 1):

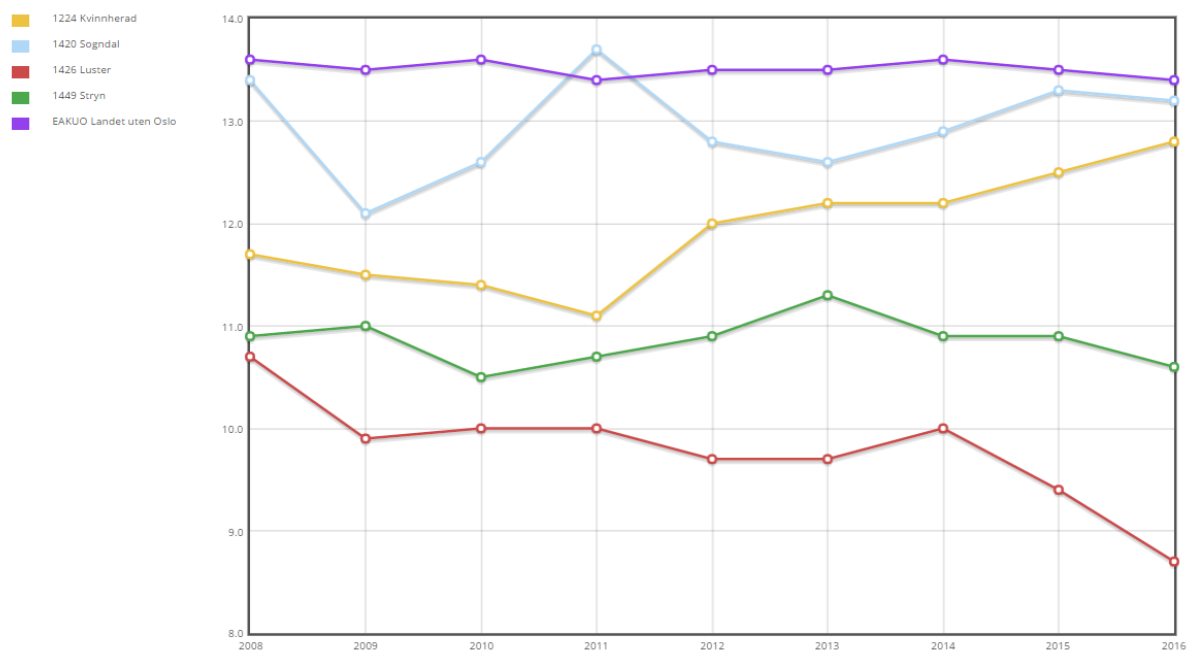

For barne- og ungdomstrinnet samlet viser denne indikatoren at Luster har et gjennomsnitt på 8,7 elever pr gruppe. Dette er klart lavest i utvalget. Størst gjennomsnittlig gruppestørrelse har Sogndal med 13,2 elever pr gruppe. Det er igjen viktig å understreke at dette er *gjennomsnittstall*. De faktiske tallene pr skole/gruppe kan variere svært mye fra dette.

Går vi til de ulike alderstrinnene ligger Luster lavest i utvalget mht gruppestørrelser for 1. – 4. trinn på 8,7 elever pr gruppe. For 5. – 7. trinn ligger Luster også lavest med grupper på 9,5 elever. Ser vi på gruppene i 8. – 10. trinn ligger Luster også lavest i utvalget med 8,1 elever i snitt pr gruppe.

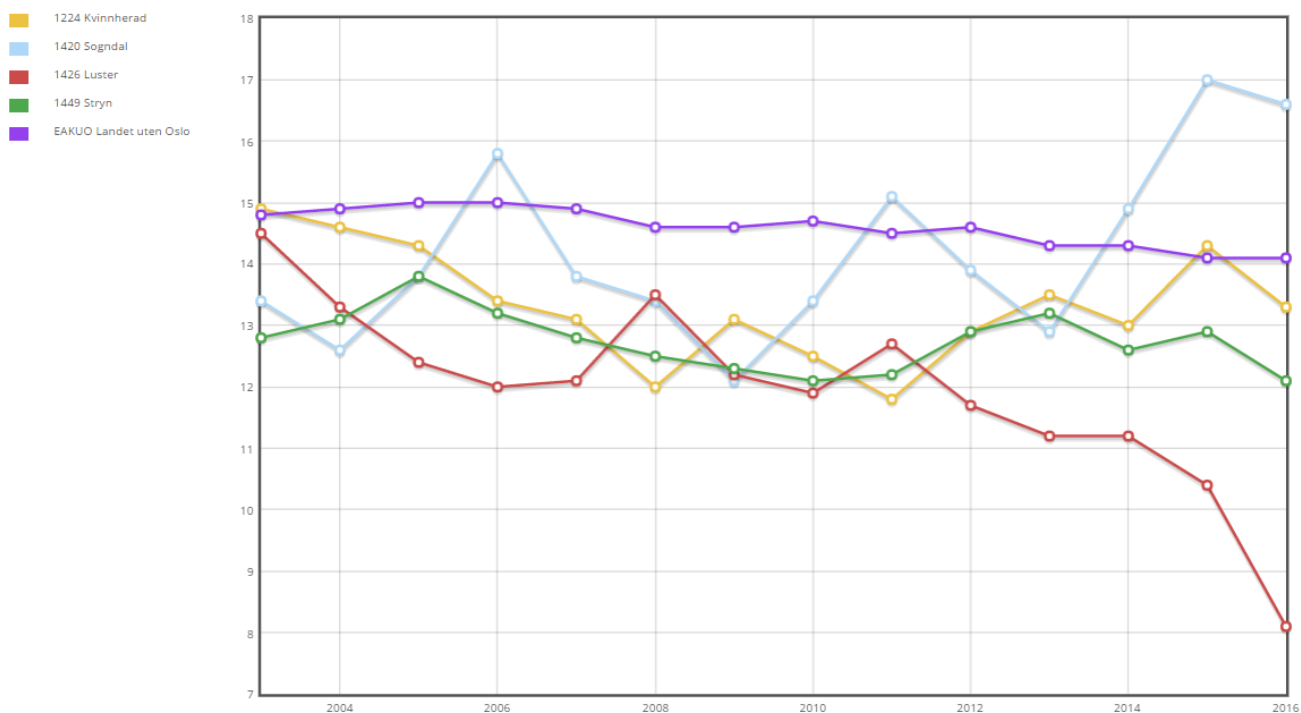
Som diagrammet nedenfor viser, har gjennomsnittlig gruppestørrelse ligget relativt konstant igjennom hele perioden men med kraftig reduksjon fra 2014 til 2016:

Tidsserie

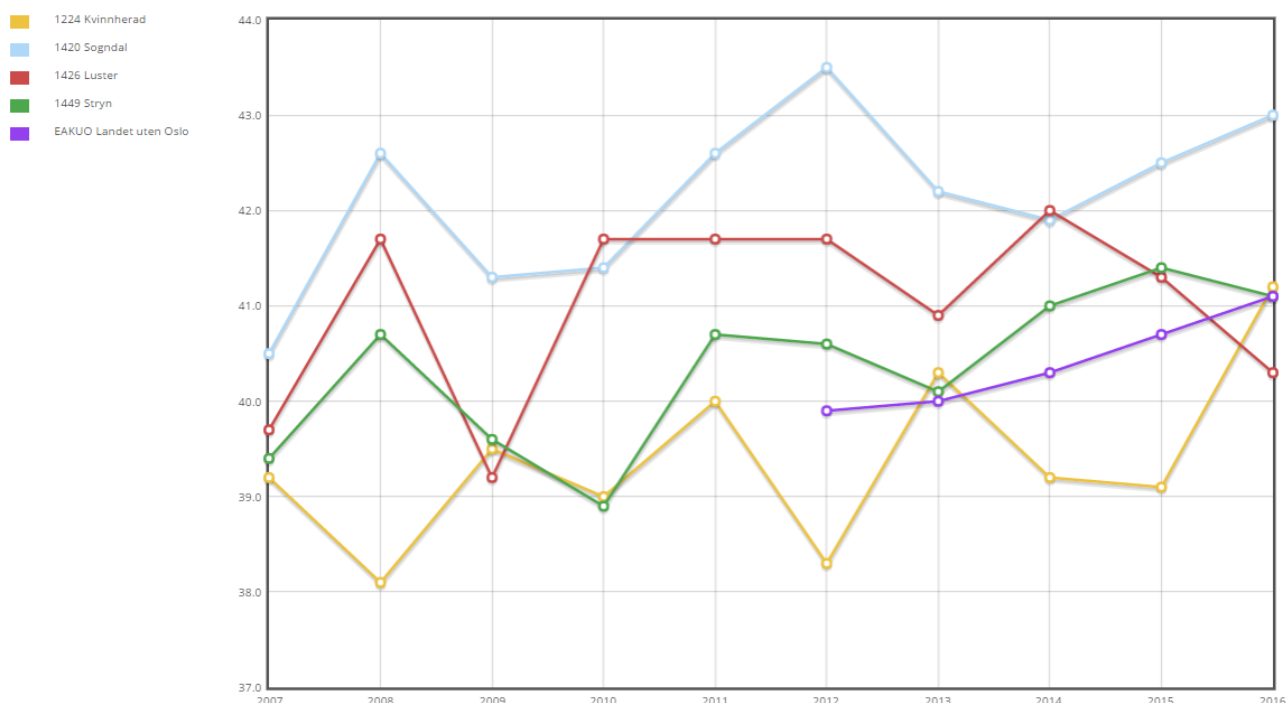
Går man dypere inn i tallene så ser man at utviklingen har vært relativt stabil for gruppene 1.-7. trinn, men at det særlig er på 8. – 10. trinn (se diagrammet nedenfor) at gruppestørrelsen har falt kraftig:

Tidsserie

Det anføres av enkelte grupperinger at gruppestørrelse det viktigste virkemidlet for å løfte resultatene i skole. Hvis vi ser på utviklingen for gjennomsnittlige grunnskolepoeng finner vi ingen støtte for i Luster i alle fall:

Tidsserie

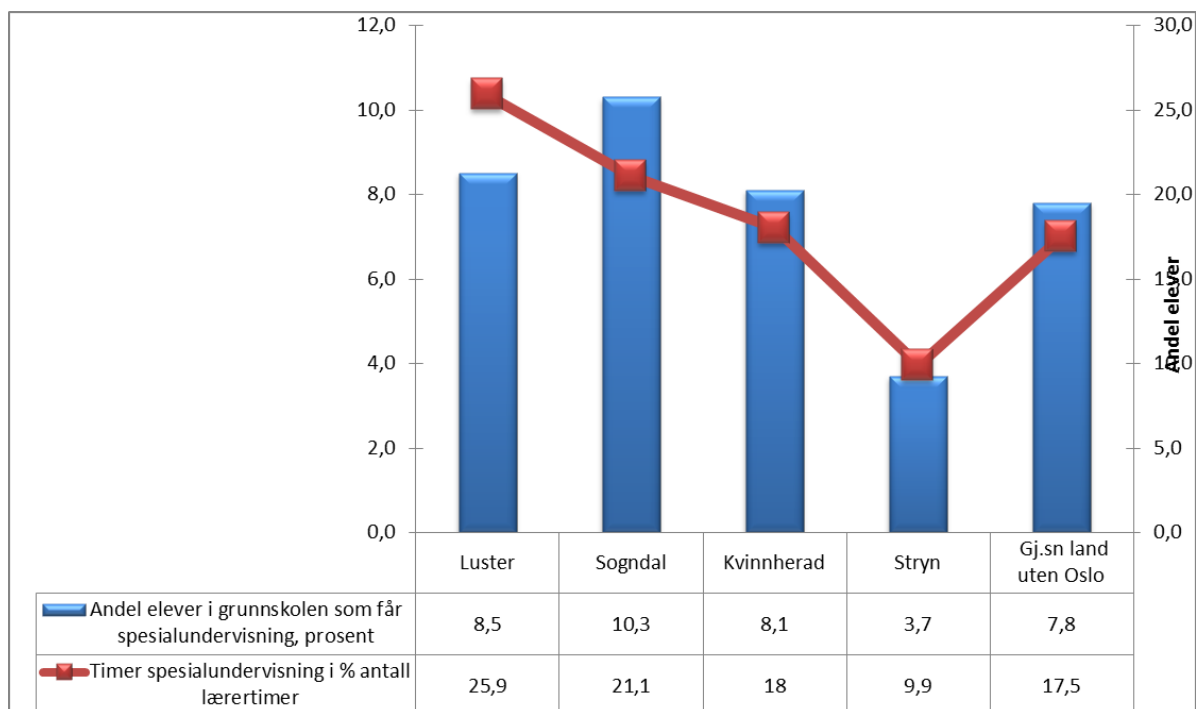

I 2007 hadde Luster en gruppestørrelse på 14,5 elever pr basisgruppe. I 2016 er det tallet falt til 8,7 elever pr basisgruppe. Som vi ser av diagrammet over har utviklingen i gjennomsnittlige grunnskolepoeng på ingen måte fulgt den utviklingen. Tvert i mot har den ligget relativt stabilt siden 2010, men med et ganske kraftig fall fra 2014 – 2016. Som vi så over var det i samme periode at gruppestørrelsen har gått ned.

Spesialundervisning

Omfanget av spesialundervisning er en kostnadsdriver i skolesammenheng, spesielt i de tilfeller hvor man benytter stor grad av 1:1-relasjon i tilretteleggingen av spesialundervisningen. De mest relevante indikatorene på dette feltet er andelen barn som mottar spesialundervisning, timer spesialundervisning i % av antall lærertimer, og antall årstimer spesialundervisning pr elev som får spesialundervisning.

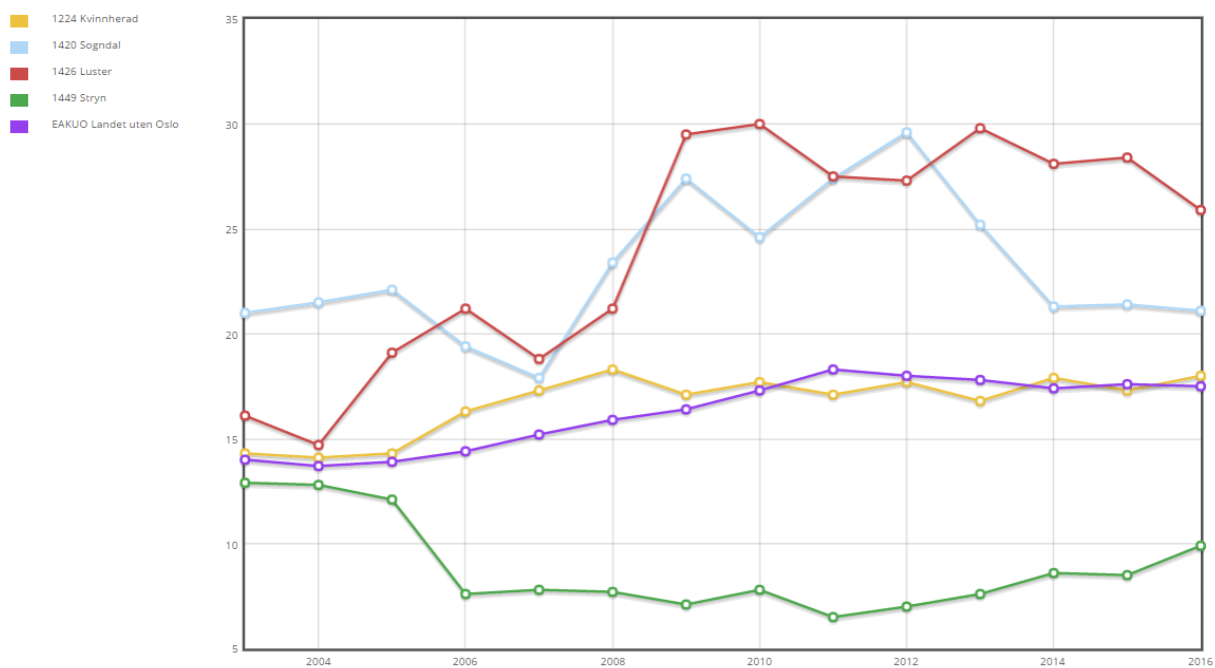
I diagrammet nedenfor er andelen elever med spesialundervisning illustrert med søylene, mens timer spesialundervisning i % av antall lærertimer er illustrert av den røde linjen:

Andel elever som får spesialundervisning i Luster utgjør 8,5 %, noe som er nest høyest i utvalget. Landsgjennomsnittet er på 7,8 %. For andel lærertimer som går med til spesialundervisning utgjør dette hele 25,9 %, noe som er klart høyest i utvalget og langt over landsgjennomsnittet som er på 17,5 %.

Hvis vi ser på den historiske utviklingen for andel lærertimer (i prosent) som har gått til spesialundervisning, finner vi følgende:

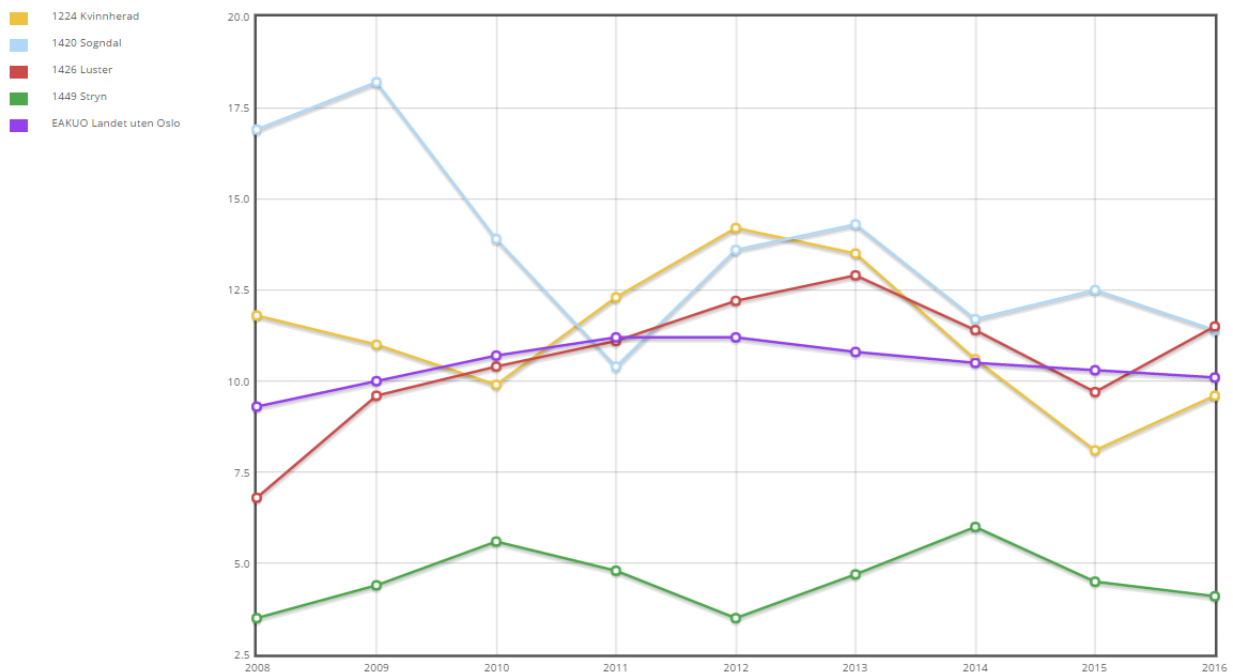
Tidsserie

Som vi ser av diagrammet hadde Luster en kraftig vekst i andel lærertimer som gikk til spesialundervisning fra 2004 til 2010. Etter det er den noe redusert. I 2004 gikk 14,7 % av timene til dette formålet, i 2013 var den oppe i hele 29,6 % mens den i 2016 er redusert til 25,9 %.

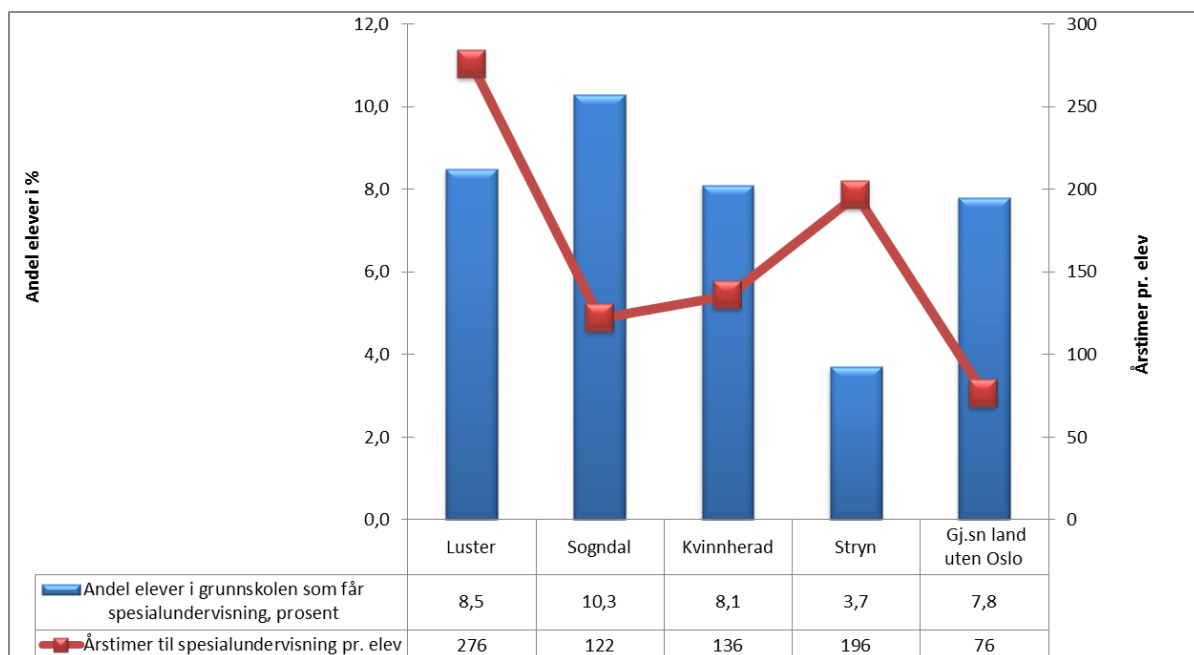
Hvordan har så utviklingen vært over tid når det gjelder andel elever som mottar spesialundervisning?

Tidsserie

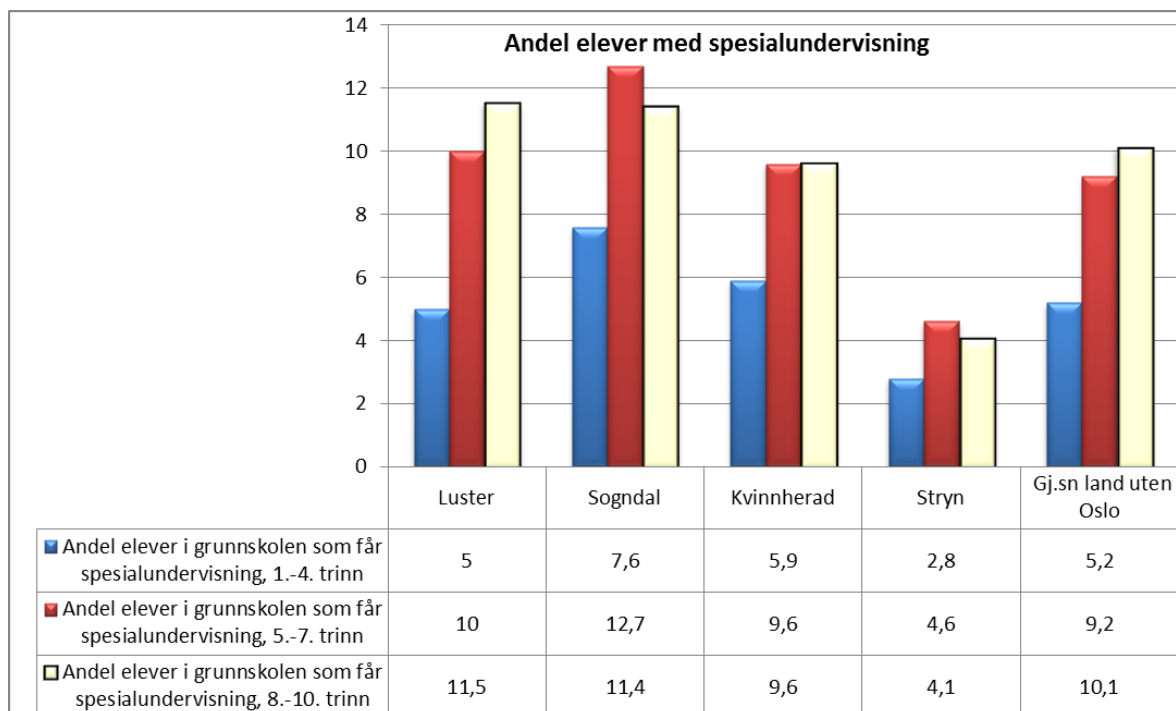
Her ser vi at det har vært en vekst fra 6,8 % i 2008, til 12,9 % i 2013, før den er redusert til 11,5 % i 2016. Det er altså ingen (svært liten) sammenheng mellom utviklingen i antall læretimer som går til spesialundervisning og antallet elever som mottar spesialundervisning. Om dette skyldes et endret behov eller endret praksis fremkommer ikke av KOSTRA.

Hvordan er så profilen på spesialundervisningen?

Her ser vi at elevene som mottar spesialundervisning i Luster får i gjennomsnitt 276 timer hver. Dette er suverent høyest nivå i utvalget, og mer enn dobbelt så mye som man gir i Sogndal og Kvinnherad og 3,6 ganger så mye som det man gir i gjennomsnittet for landet.

Ser vi så på fordelingen mellom trinnene finner vi følgende:

Vi ser at det i småskolen er rapportert at 5 % av elevene mottar spesialundervisning. På mellomtrinnet er det 10 % og på ungdomstrinnet 11,5 %. Mantra for (spesial)undervisning, er i dag «tidlig innsats», og at de som virkelig har behov skal få stor ressursinnsats. Det ser ut til at Luster gir mye til alle som har behov gjennom hele skoleløpet.

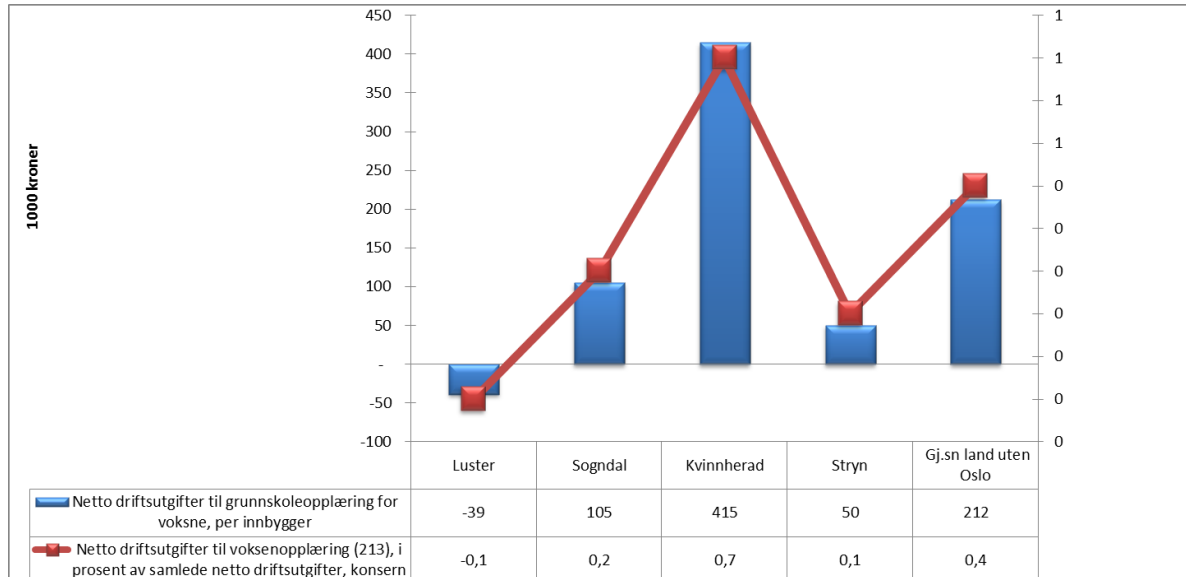
Det er vanskelig å vurdere hvilken effekt dette har ut i fra tallene, men svært mange skoleforskere (med professor Thomas Norddal i spissen) vil være svært skeptisk til denne måten å organisere undervisningen på. I 2017 ble for første gang «Skolebidragsindikatoren» publisert for grunnskole. Forskning viser at resultatene i skole varierer svært mye ut i fra foreldres utdanningsnivå. Det er dermed ikke mulig å sammenligne skolerresultatene i Luster (som har relativt lavt utdanningsnivå blant befolkningen) med skolerresultatene eksempelvis i Leikanger (som har svært høyt utdannet befolkning). Det interessante er å se *hva skolene bidrar med* for å løfte elevenes resultater ut over det man kan forvente med utgangspunkt i foreldrenes sosiodemografi. Det er dette som omtales som *skolebidragsindikatorer*. Er det slik at denne kraftige økningen i ressurs/lærerinnsetsen i Lusterskolen de siste 6-8 årene har økt skolebidraget? I tabellen nedenfor er dette sammenstilt. Landsgjennomsnittet er 3.4 for hele perioden.

Ungdomstrinnet		2014+2015			2012+2013			2010+2011		
Kommune		Tidligere resultater, NP 8. trinn (skala 1-6)	Resultater skriftlig eksamen 10. trinn, ujustert (skala 1-6)	Kommunebidrag og usikkerhetsintervall (skala 1-6)	Tidligere resultater, NP 8. trinn (skala 1-6)	Resultater skriftlig eksamen 10. trinn, ujustert (skala 1-6)	Kommunebidrag og usikkerhetsintervall (skala 1-6)	Tidligere resultater, NP 8. trinn (skala 1-6)	Resultater skriftlig eksamen 10. trinn, ujustert (skala 1-6)	Kommunebidrag og usikkerhetsintervall (skala 1-6)
1426	Luster	3,8	3,8	3,5 (3,4-3,7)	3,5	3,6	3,5 (3,4-3,6)	3,7	3,8	3,7 (3,5-3,8)

Som vi ser av tabellen er skolebidraget i Luster i 2014 og 2015 (SSB slår sammen 2 år for å jevne ut statistiske svingninger) på 3,5. Det betyr at man bidrar litt mer til elevenes læring enn det man skulle anta at resultatet ble ut i fra de sosio-demografiske bakgrunnsvariablene. I 2010 og 2011 var skolebidraget 3,7, dvs 0,2 høyere enn det som det er i dag. Man hadde altså et høyere skolebidrag før man fikk mer ressurser inn i skolen. Nå skal man være forsiktig med å generalisere for mye ut i fra dette, men det er i alle fall ingen ting som tyder på at den økte ressursinnsatsen har bedre skolerresultater i Lusterskolen når man ser på utviklingen i grunnskolepoengene (side 88) eller skolebidragsindikatorene.

Voksenopplæring

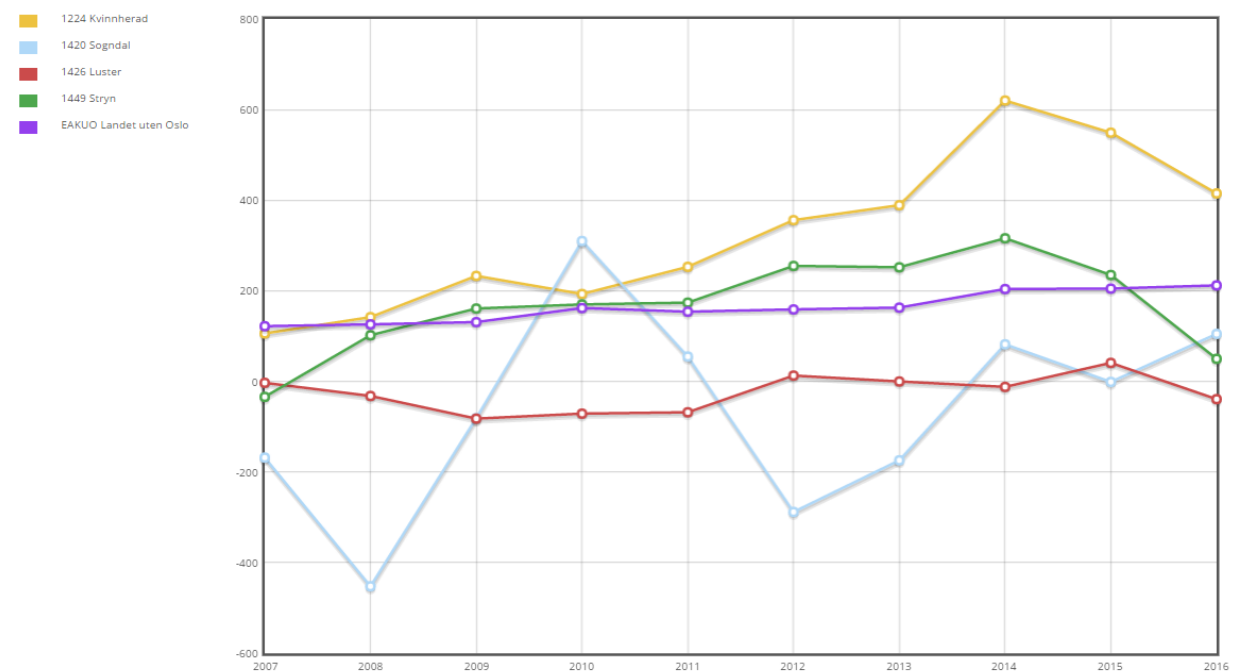
Det er svært begrenset hva vi finner av informasjon om voksenopplæringen i KOSTRA. I diagrammet nedenfor ser vi kommunens netto driftsutgifter pr innbygger til voksenopplæring:

Som vi ser av diagrammet, har Luster kommune en inntekt på kr 39 pr innbygger til voksenopplæring.

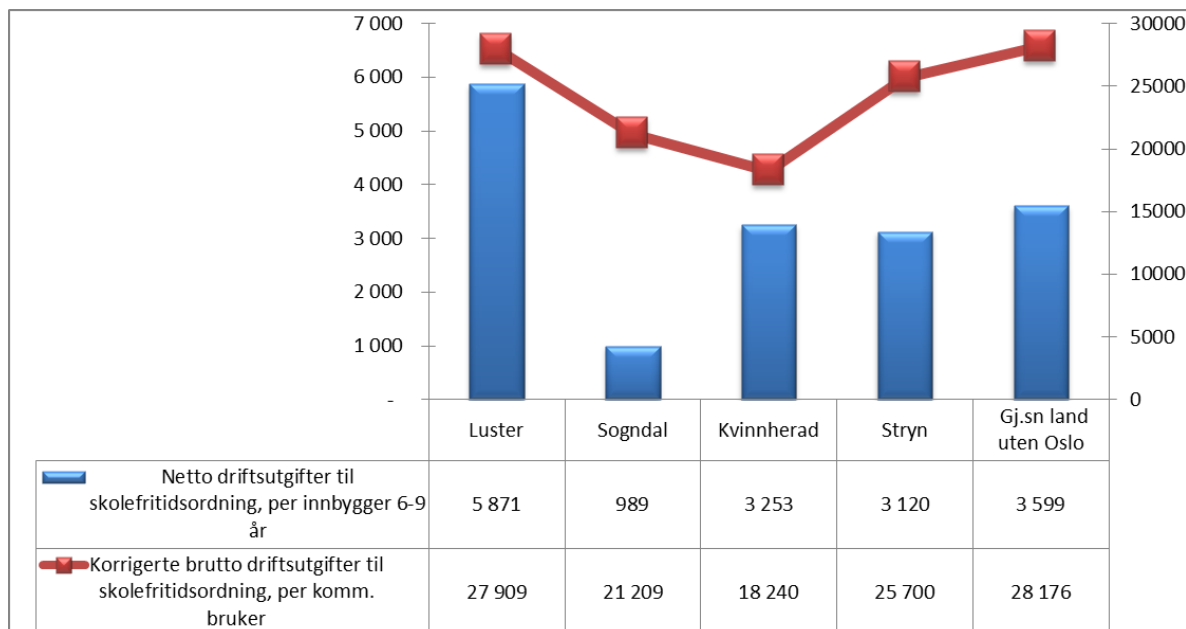
Historisk har utviklingen i kostnader til voksenopplæring i Luster omtrent ligget på dette nivået:

Tidsserie

Skolefritidsordning - SFO

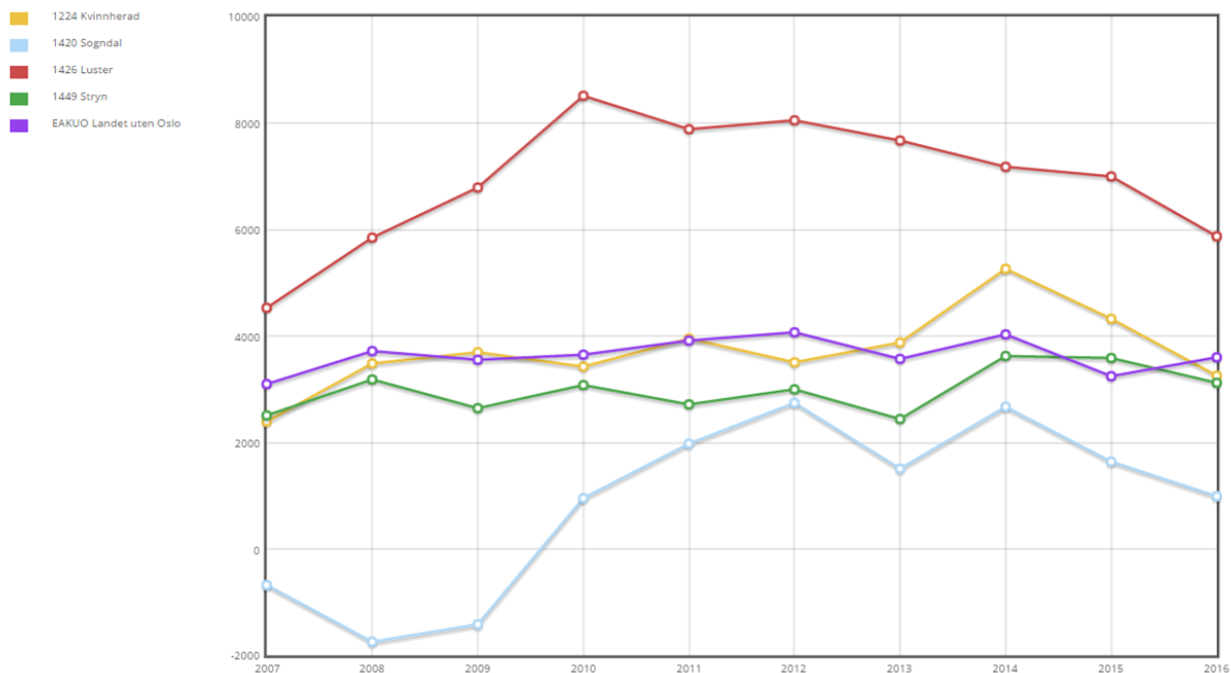
Også her kan vi starte med å se på netto driftsutgifter til SFO pr innbygger 6 – 9 år, illustrert med søylene, og på korrigerte brutto driftsutgifter til SFO pr bruker, illustrert av linja:

I Luster kommune har man en netto kostnad på kr 5 871 pr innbygger i aldersgruppa 6-9 år på SFO. Dette er klart høyest i utvalget. Her er Sogndal klart billigst med en kostnad på kr 989 pr innbygger 6-9 år, mens landsgjennomsnittet er på kr 3 599. Bruttokostanden (som er kostnaden før foreldrebetalingen er trukket fra) er på kr 27 909, noe som også er høyest i utvalget. Dette henger sammen med strukturen på tilbudet (Luster har mange og små SFO).

Utviklingene over tid har vært som følger:

Tidsserie

Som vi ser av diagrammet over har Luster i hele perioden hatt høyest netto driftsutgifter til SFO. Kostnadene steg kraftig fra 2007 til 2010, men har siden det falt en del.

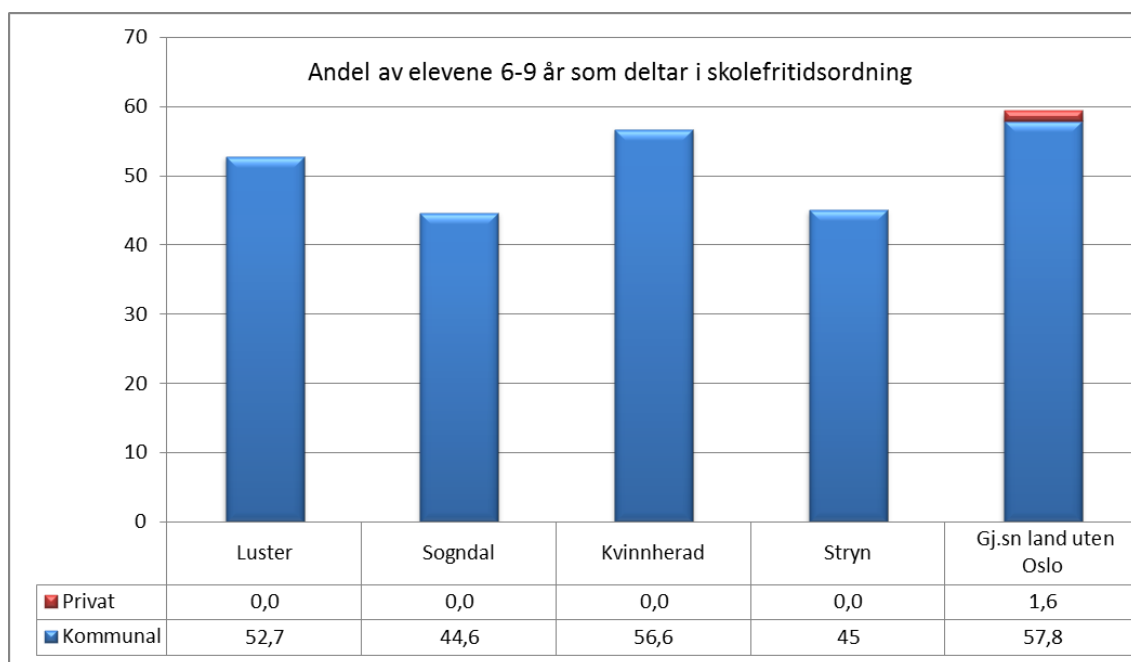
Netto driftsutgifter pr innbygger 6 – 9 år vil normalt variere med følgende:

- ✕ Antall skoler med SFO (som henger sammen med skolestruktur)
- ✕ Andel barn som deltar, dvs volum
- ✕ Oppholdstid pr uke
- ✕ Bemanningstetthet (barn pr voksen)
- ✕ Prisen foreldrene betaler
- ✕ Åpningstid ut over skoleruta

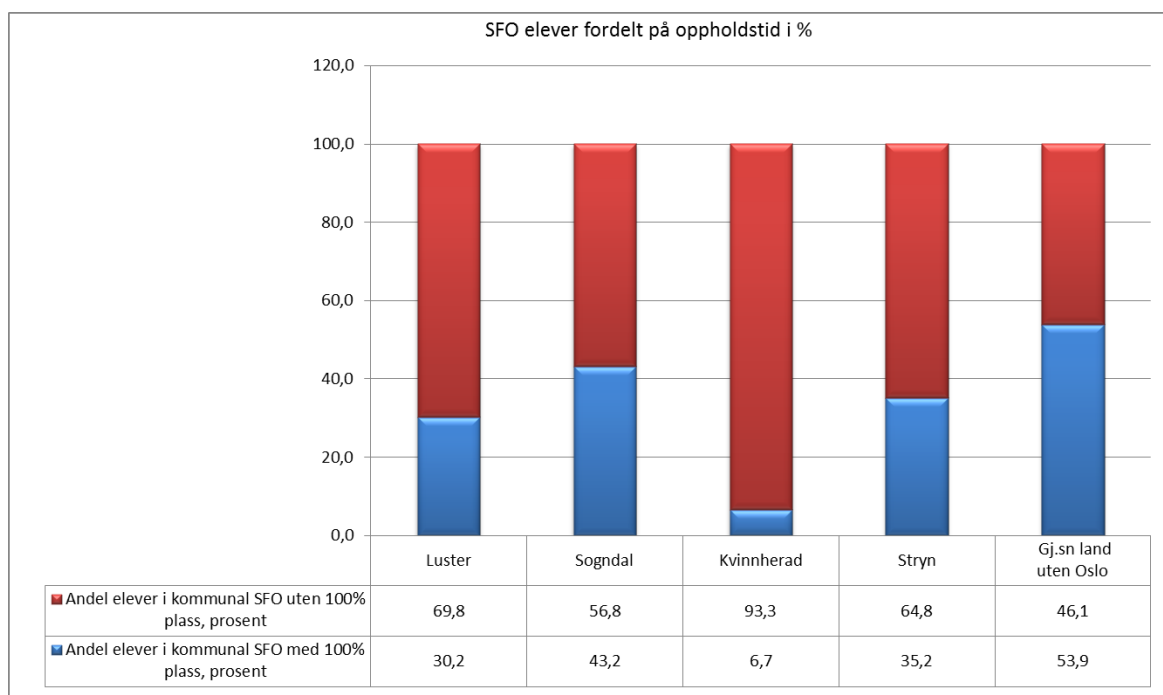
Produktiviteten/ressursbruk pr kommunal bruker målt som korrigerte brutto driftsutgifter vil normal variere med:

- ✕ Struktur, dvs antall steder som tilbyr SFO
- ✕ Bemanningstetthet pr barn
- ✕ Oppholdstid i gjennomsnitt pr barn

Diagrammet nedenfor viser at 52,7 % av 6 – 9 åringene i Luster går i kommunal SFO og ingen i et privat tilbud. Dette ligger middels i utvalget, og men noe under landsgjennomsnittet som er 59,4 % (inklusive private tilbud).

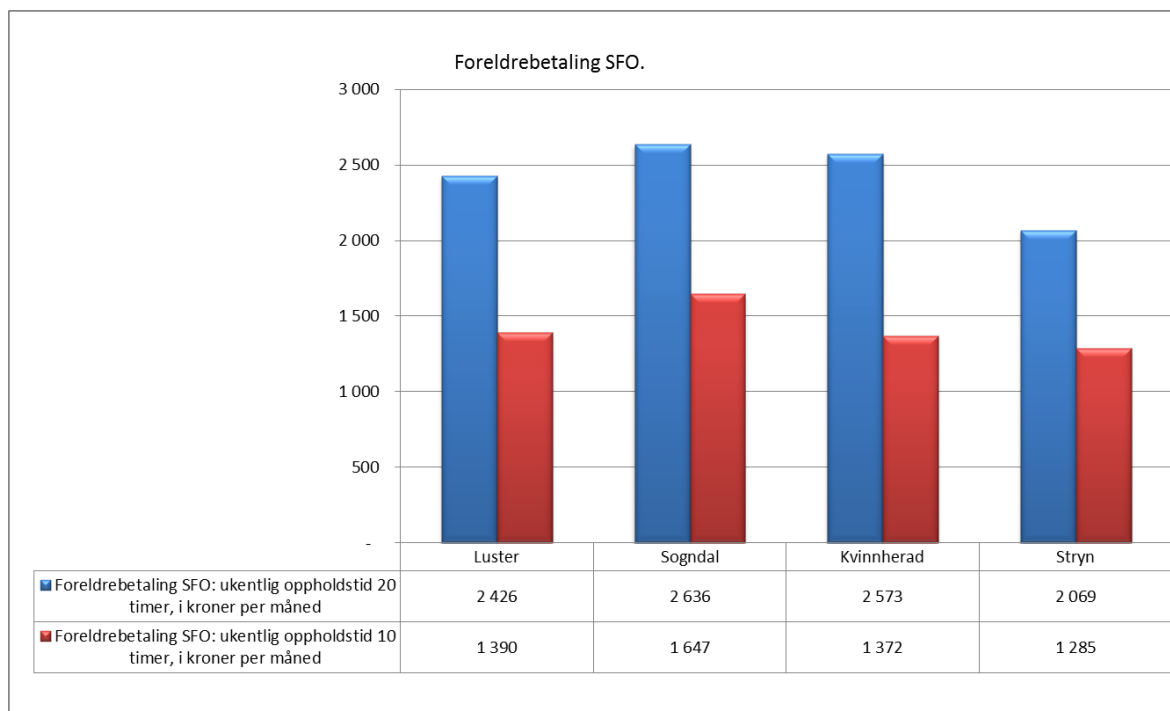

Dersom vi ser på oppholdstiden finner vi følgende:

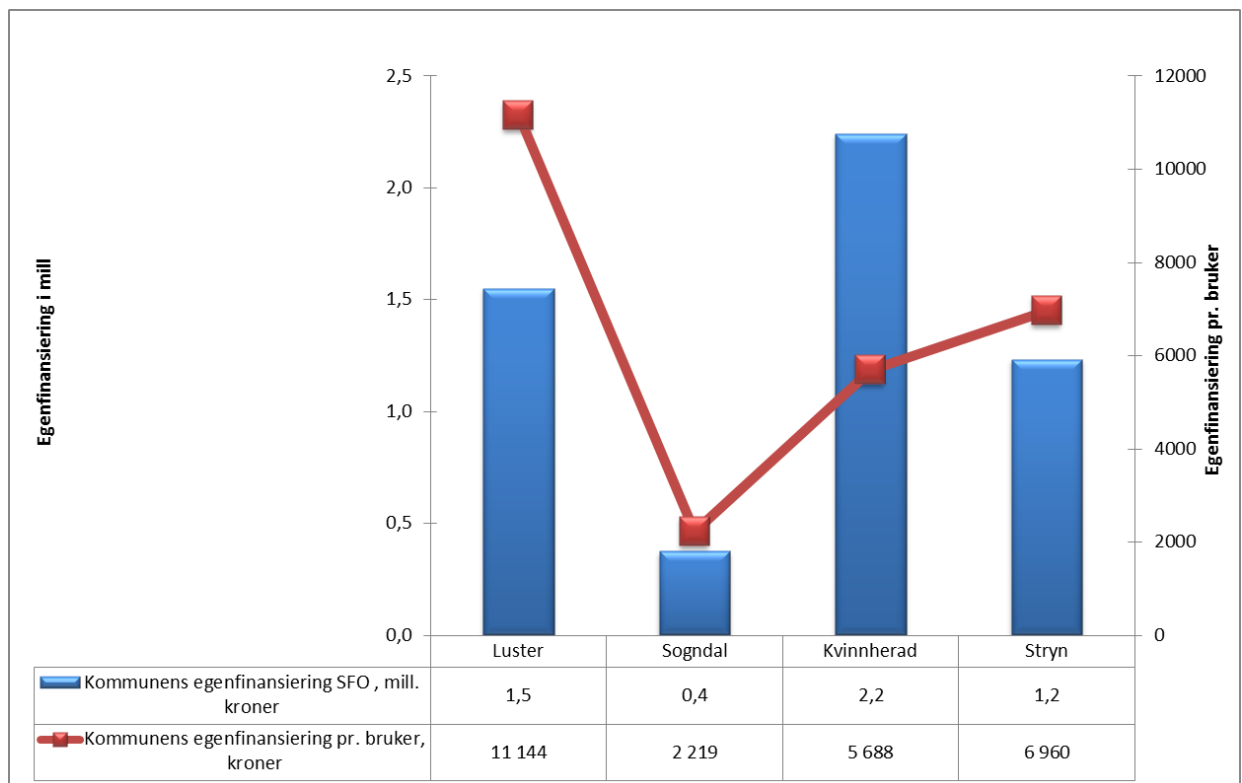
Her ser vi at fordelingen mellom full- og deltids plass varierer noe mellom kommunene. I Luster har bare 30,2 % av barna fulltids plass (blå søyle). Dette er nest lavest i utvalget og vesentlig lavere enn landsgjennomsnittet der 54,4 % av brukerne har fulltids plass.

Hvordan ser så finansieringsbildet ut:

Når vi så ser på foreldrebetalingen pr måned for SFO ligger Luster middels i utvalget for de med oppholdstid lik 10 timer pr måned (rød søyle) med kr 1 390. Ser vi på månedssatsen for ukentlig oppholdstid tilsvarende 20 timer, koster det i Luster kr 2 426 som også er middels i utvalget.

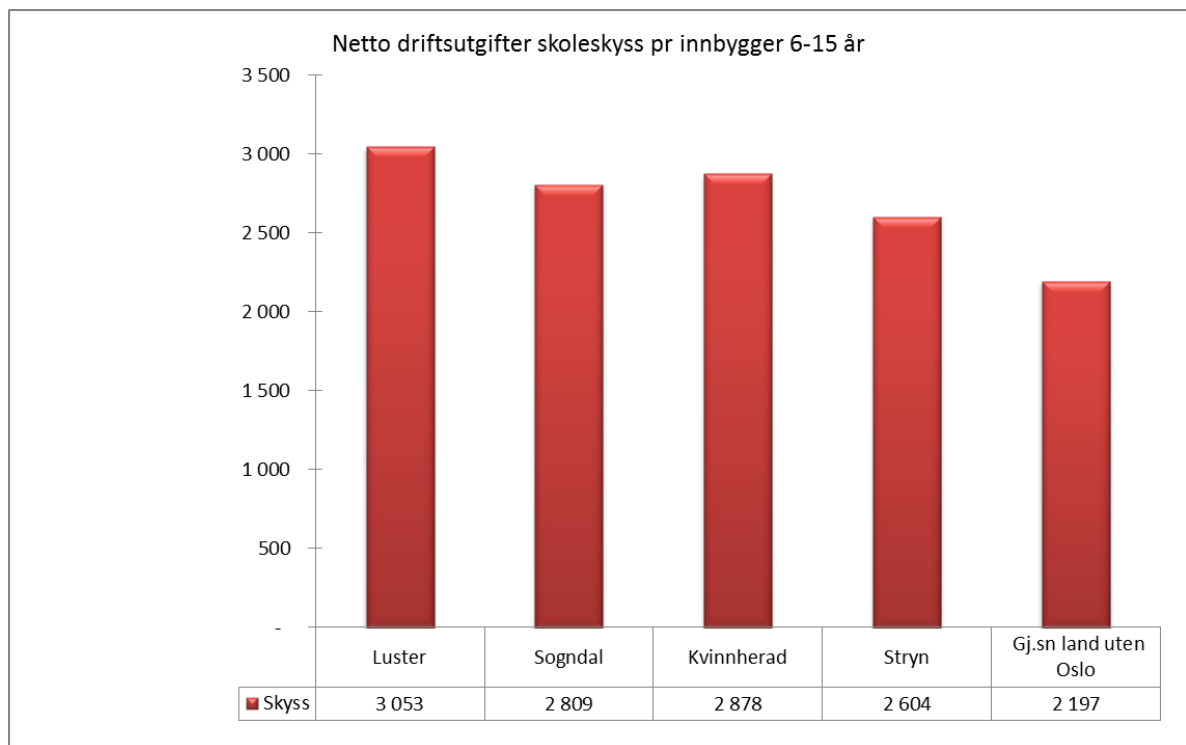
Ser vi så på kommunens egenfinansiering av SFO, er den som følger:

Luster kommunes egenfinansiering av SFO koster kr 11 144 pr bruker pr år eller total 1,5 millioner pr. Det er 24 kommuner i Norge som klarer å få dette til å gå til rundt til selvkost. SFO er ikke et område som ligger innenfor inntektssystemets beregninger (dvs at kommunen ikke mottar penger fra statene gjennom rammetilskuddet for dette), og tilbudet er fra statens side ment å gjøres opp til selvkost. NB; Dersom kommunen har brukere med spesielt tilrettelagte tilbud ut i fra vedtak, så er det ikke mulig å ta det med i selvkostberegningene. Det er derfor ikke sikkert at 0 er det rette selvkosttallet her.

Skoleskyss

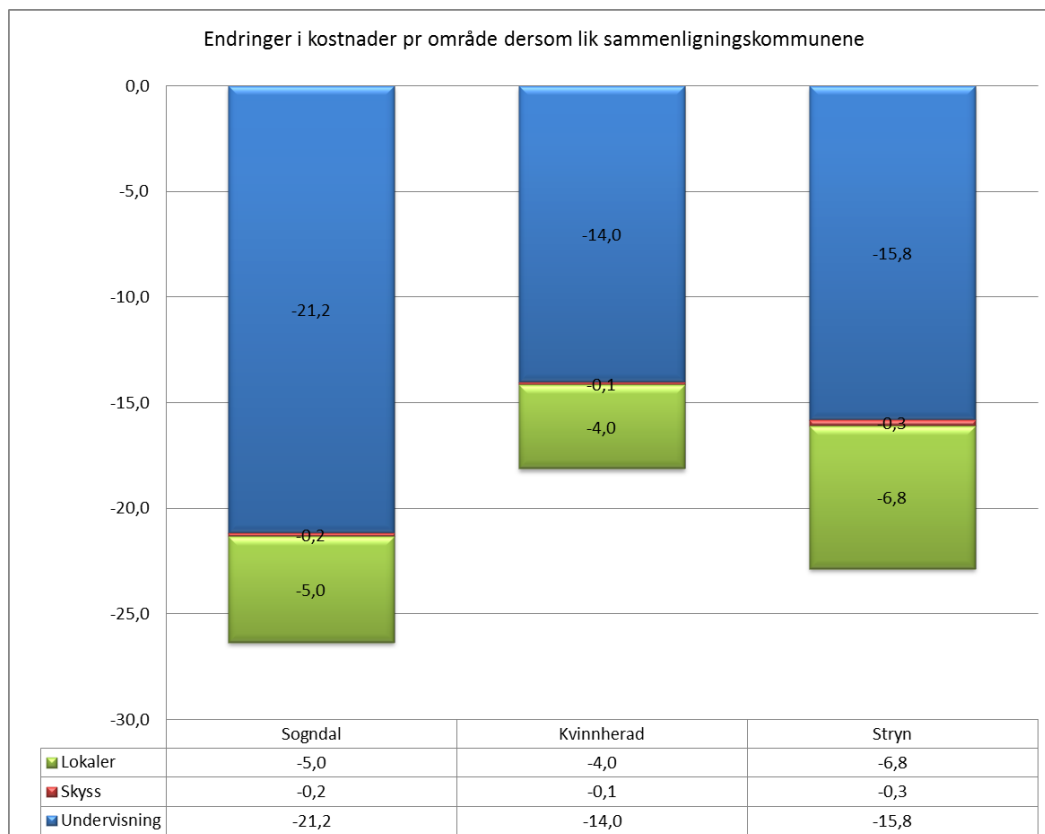
Utgifter til skoleskyss påvirker også kommunens utgifter til grunnskolesektoren. Ser vi så på enhetskostnaden og hvor stor andel av elevene som mottar tilbud om skoleskyss får vi følgende bilde:

Driftsutgifter til skoleskyss pr elev illustreres av søylene som viser at Luster har middels netto driftsutgifter til skoleskyss (dvs etter at refusjonen fra fylkeskommunen er trukket fra) med kr 3 053, noe som er høyest i utvalget (men det er små variasjoner her).

Oppsummering

Hvis vi sammenstiller netto driftsutgifter til undervisning (herunder både voksenopplæring, spesialundervisning og inventar og utstyr), skyss og lokaler mellom de ulike kommunene, og ser på hva det ville bety økonomisk for Luster om man la seg på tilsvarende nivå som de øvrige kommunene, får vi følgende resultat:

Tabellen er korrigert for antall elever i Luster og viser følgende:

- ✖ **Undervisning:** Hvis man skulle ha samme utgiftsnivå som:
 - Sogndal måtte man redusere med 21,2 mill
 - Kvinnherad måtte man redusere med 14 mill
 - Stryn måtte man redusere med kr 15,8 mill
- ✖ **Skyss:** Hvis man skulle ha samme utgiftsnivå som:
 - Sogndal måtte man redusere med 0,2 mill
 - Kvinnherad måtte man redusere med 0,1 mill
 - Stryn måtte man redusere med 0,3 mill
- ✖ **Lokaler:** Hvis man skulle ha samme utgiftsnivå som:
 - Sogndal måtte man redusere med kr 5,0 mill
 - Kvinnherad måtte man redusere med kr 4,0 mill
 - Stryn måtte man redusere med kr 6,8 mill

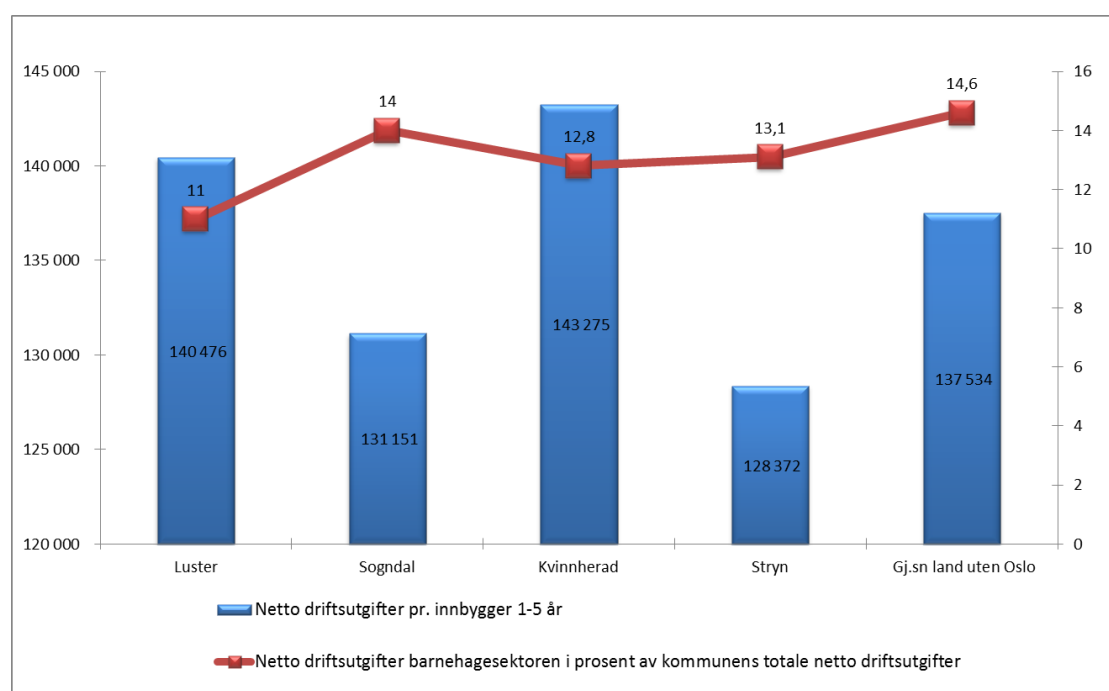
9 Barnehage

Ved gjennomgangen av barnehager er følgende funksjoner lagt til grunn:

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 201 Førskole
- 211 Styrket tilbud til førskolebarn
- 221 Førskolelokaler og skyss

Først ser vi på netto driftsutgifter pr innbygger 1 – 5 år illustrert ved de blå søylene, og hvor stor andel netto driftsutgifter til barnehagesektoren utgjør av kommunens samlede netto driftsutgifter, illustrert av den røde linja:

Av de blå søylene ser vi at Luster kommune ligger nest høyest i utvalget mht netto driftsutgifter til barnehage pr innbygger 1 – 5 år med kr 140 476. Stryn bruker minst med kr 128 372 pr innbygger 1-5 år på barnehage. Som vi så på side 9 og 10, har Luster en ressursbruk på området som ligger på nivå med det objektivt beregnede behovet, mens hvis man tar med fordelingen av de lokale inntekten så bruker man 7,5 mill mindre på barnehagene.

Ser vi på hvor stor andel barnehagebudsjettet utgjør av kommunenes totale nettobudsjett, henger ikke dette nødvendigvis sammen med profilen til netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa. Med 11 % i Luster, ligger kommunen lavest i utvalget mht til barnehagenes andel av totalbudsjettet, mens gjennomsnittet for

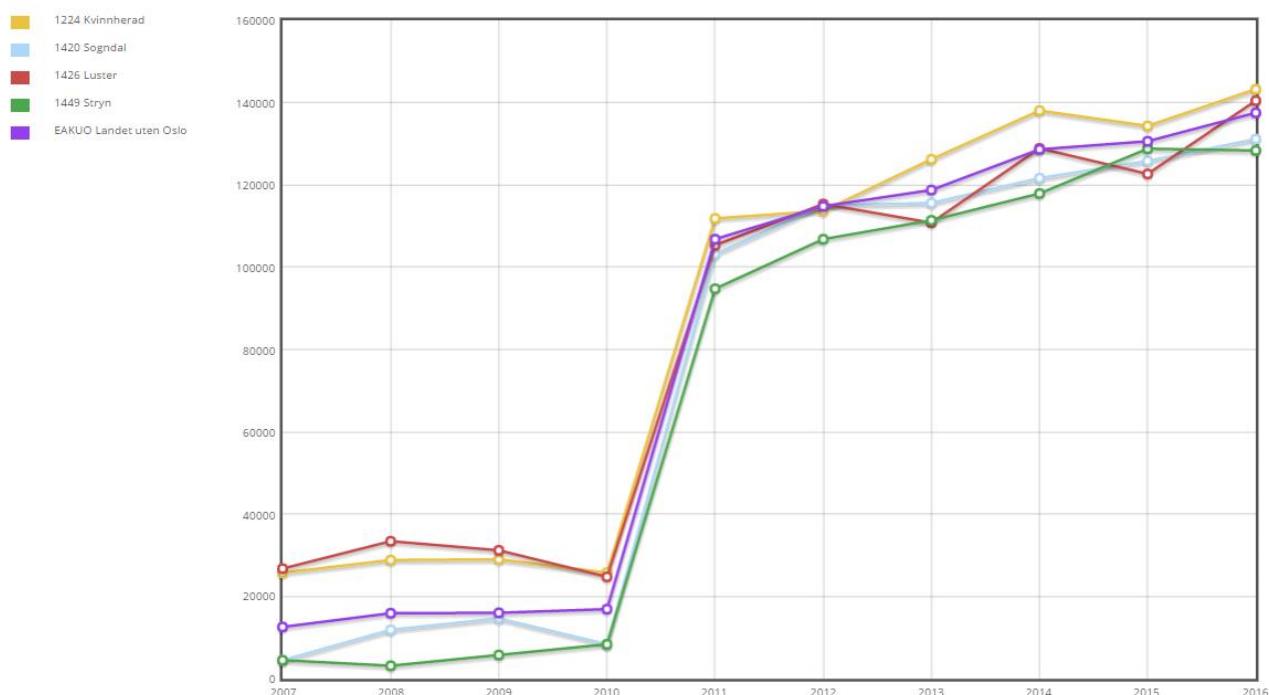
landet ligger høyest med 14,6 %. Tallene gjelder både private og kommunale barnehager.

Netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa er et resultat av en kombinasjon av følgende:

- ✖ Dekningsgrader i ulike aldersgrupper, hvor høy dekningsgrad gir høye nettoutgifter under ellers like forhold
- ✖ Struktur på tilbudet
- ✖ Bruttoutgiftene pr barn / årsverkstetthet korrigert for alder
- ✖ Nivået på foreldrebetalingen opp til max-pris

Ser vi på den historiske utviklingen av netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år (på konsernnivå - offentlige og private) så har den vært som følger:

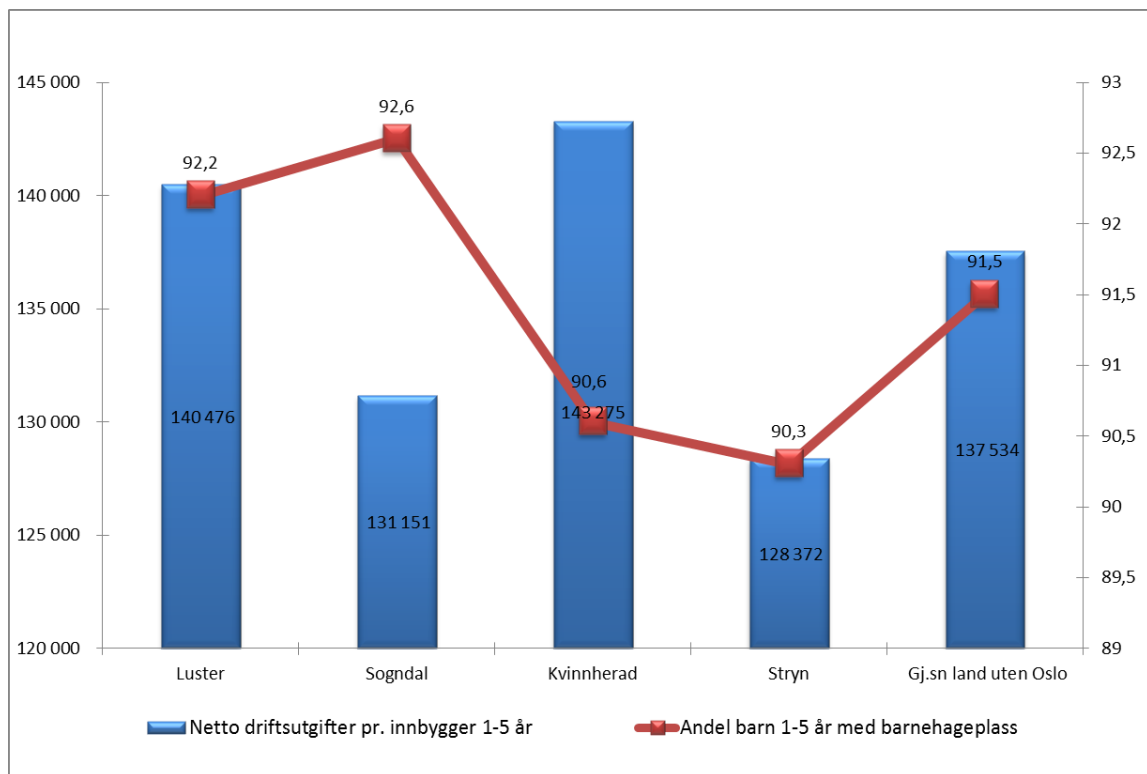
Tidsserie

Vi ser at Luster har hatt en vekst omtrent som landet fra 2010 og frem til i 2016.

Veksten fra 2010 til 2011 for alle kommuner, skyldes innlemmelsen av barnehagetilskuddet i rammefinansieringen. Tallene gjelder både private og kommunale barnehager.

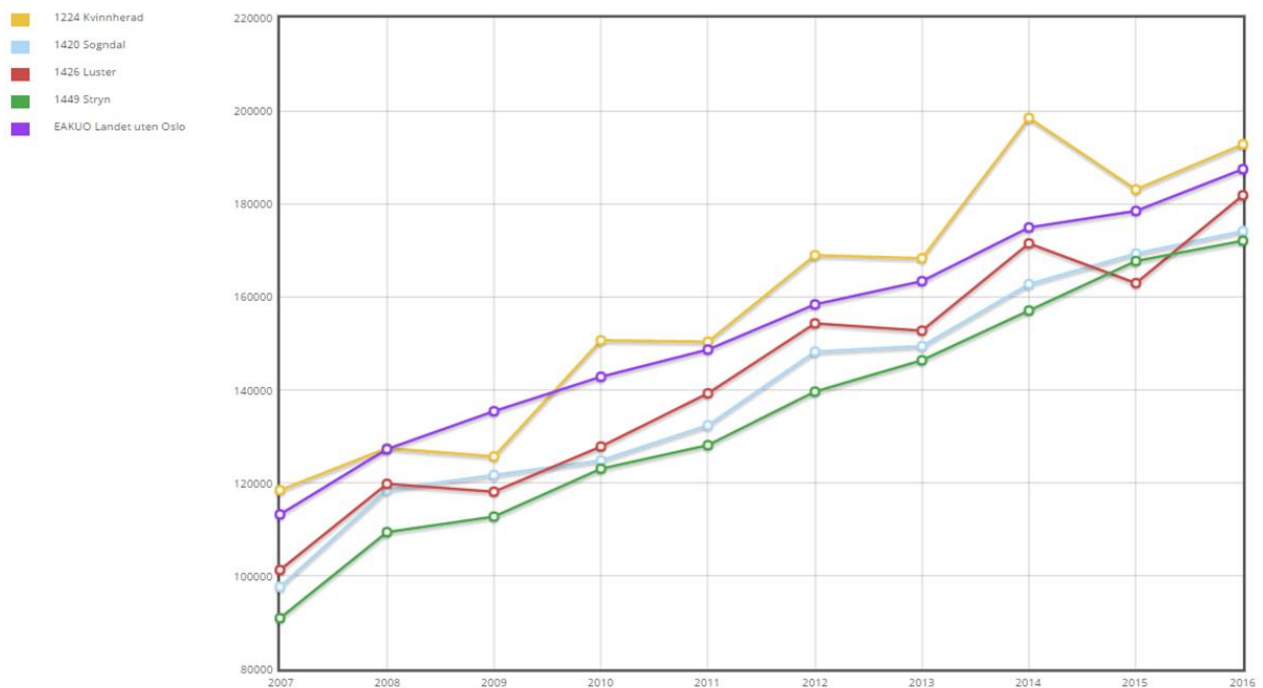
Ser vi så på sammenhengen for våre kommuner mellom prioritering og dekningsgrad, får vi følgende bilde:

Luster ligger med høy andel barn 1 – 5 år med barnehageplass på 92,2 % og kommunen ligger nest høyest i gruppa mht netto driftsutgifter pr innbygger.

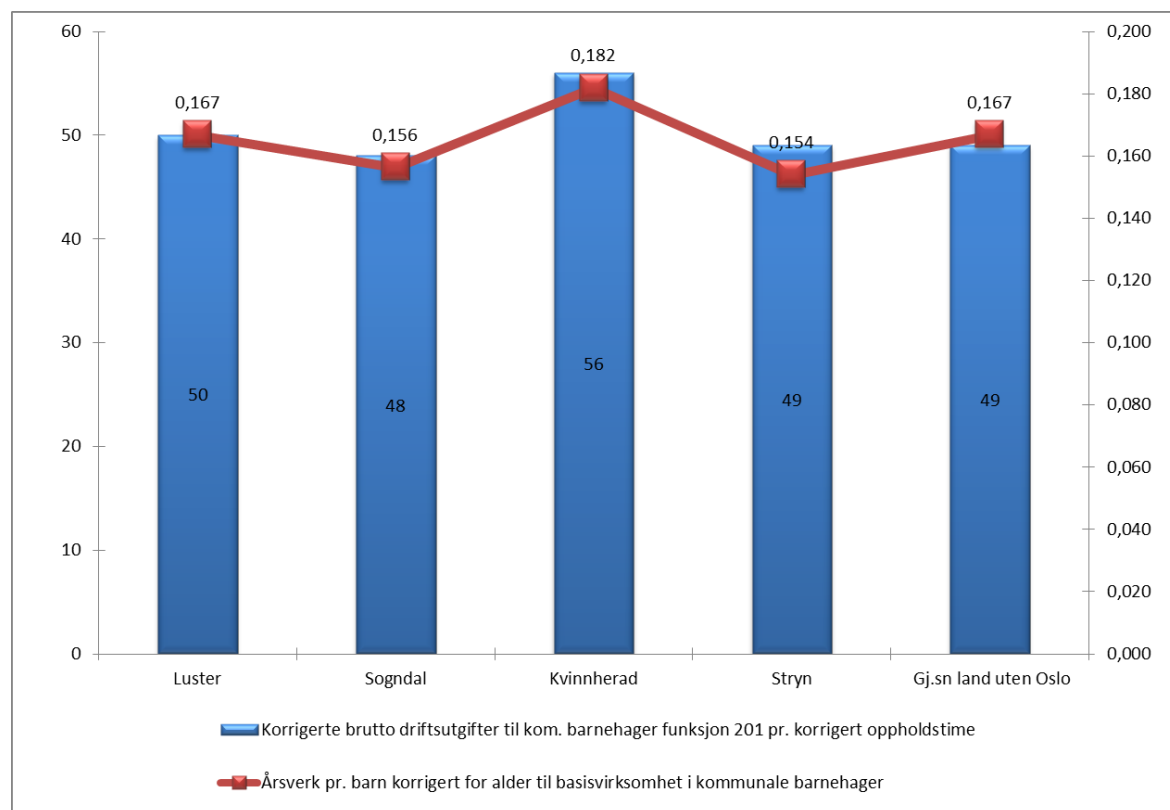
Ser vi på utviklingen over tid for korrigerte *brutto* driftsutgifter for *barn i kommunale barnehager* finner vi følgende:

Tidsserie

Her ser vi at i Luster i hele perioden har hatt brutto driftsutgifter pr barn i kommunal barnehage som har vokst omtrent som landsgjennomsnittet.

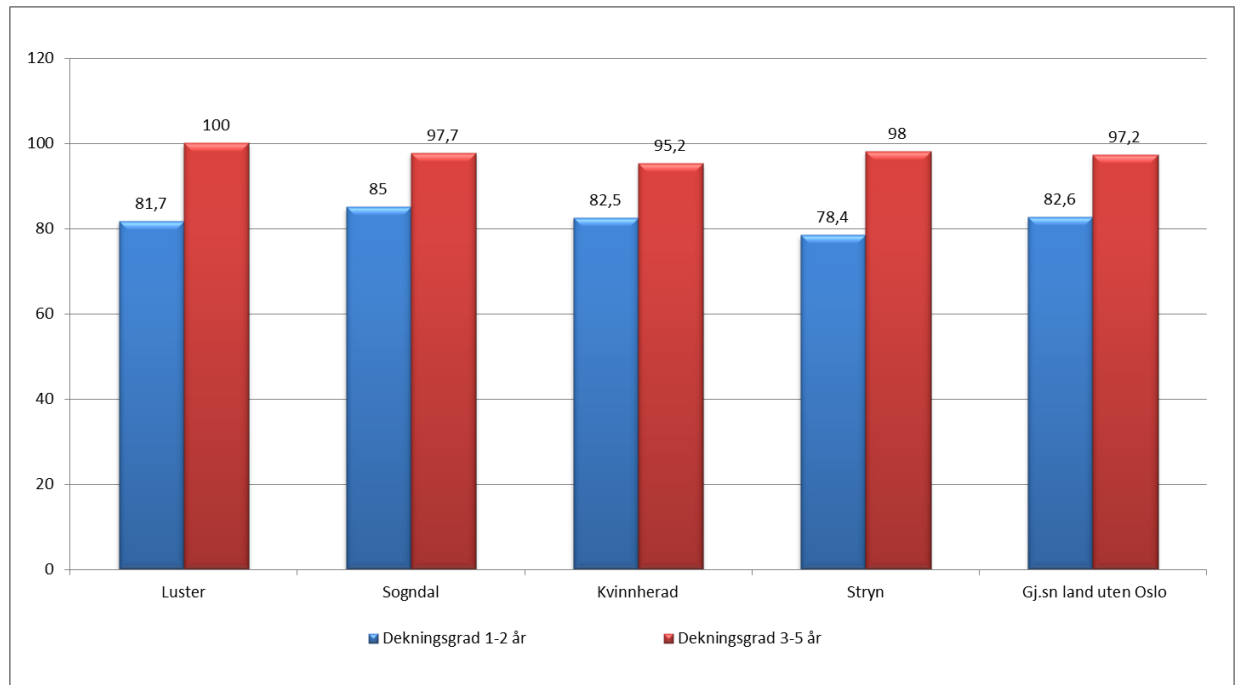
Ser vi så på sammenhengen mellom kommunens brutto pris pr oppholdstime og årsverk pr barn får vi følgende bilde:

Luster ligger med middels høye brutto driftsutgifter pr oppholdstime med kr 50, og med middels høy årsverksinnsats pr barn korrigert for alder med 0,167. Sogndal ligger med en ressursinnsats pr oppholdstime med kr 48, og med nest lavest årsverksinnsats pr barn i kommunale barnehager korrigert for alder med 0,156. En korreksjon ned til en årsverksinnsats på nivå med Sogndal i de kommunale barnehagene ville bety en reduksjon på 4,5 årsverk i Luster-barnehagene.

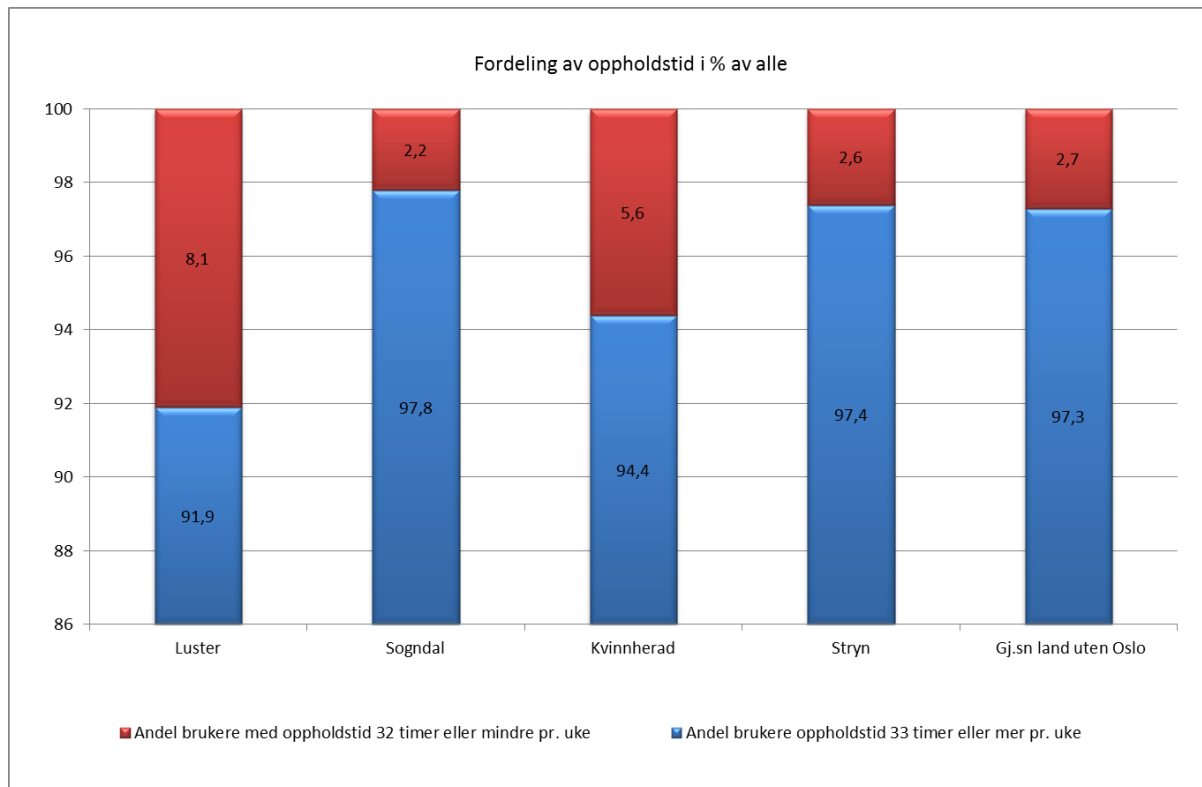
Det fremkommer ikke av KOSTRA hvorfor behovet/ressursbruken er forskjellig i de ulike kommunene. Erfaringsvis handler det ofte om struktur (mange små barnehager) og om utnyttet kapasitet i barnehagen. Men deler av forklaringen ligger gjerne også i forskjeller i utdanningsnivå, ansiennitet og bemanningssammensetningen mht andel assistenter, andel med fulltidsplass, samt at man kan ha kortere åpningstid enn de øvrige kommunale barnehagene i utvalget.

Dekningsgraden angir hvor stor andel av barna i aktuell aldersgruppe som har barnehageplass, og er delt i dekningsgrader for barn 1–2 år og barn 3–5 år. Forskjellen i disse to gruppene vises i følgende diagram:

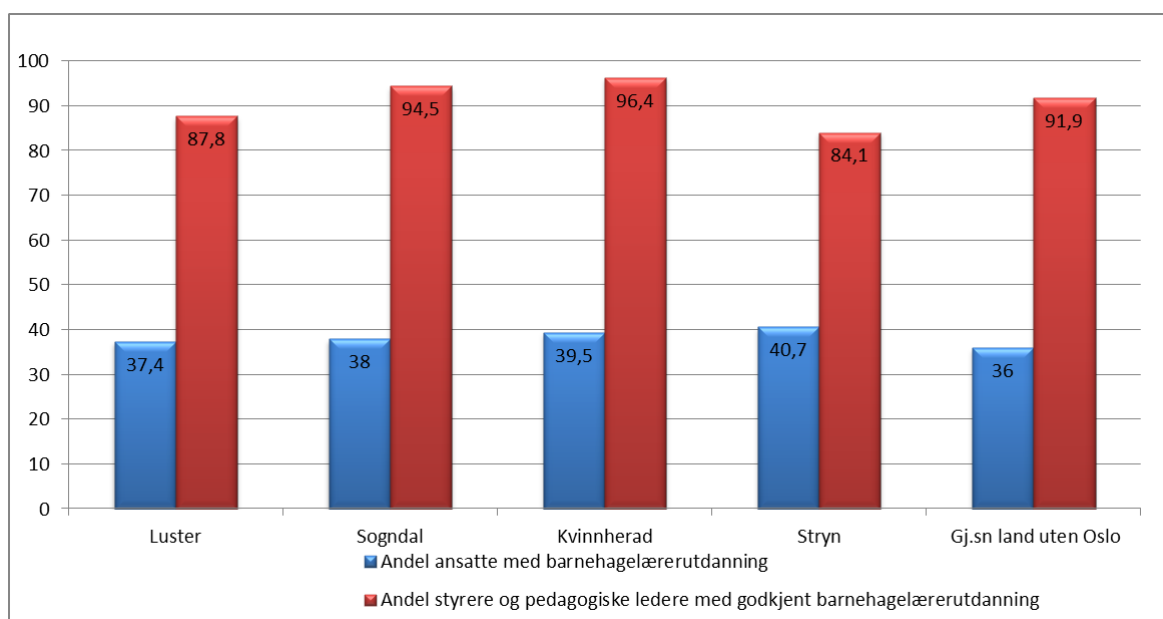
For aldersgruppen 3-5 år ligger i Luster med en dekningsgrad på 100 % som er høyest i utvalget. I aldersgruppen 1-2 år har man en dekningsgrad 81,7 %, som er middels i utvalget, og rett under landsgjennomsnittet.

Stor fleksibilitet i tilbudet utfordrer en mest mulig effektiv ressursbruk og kan kreve tilpasninger som driver bemanningsfaktoren oppover. Fordelingen mellom full og deltids plass ser vi nedenfor:

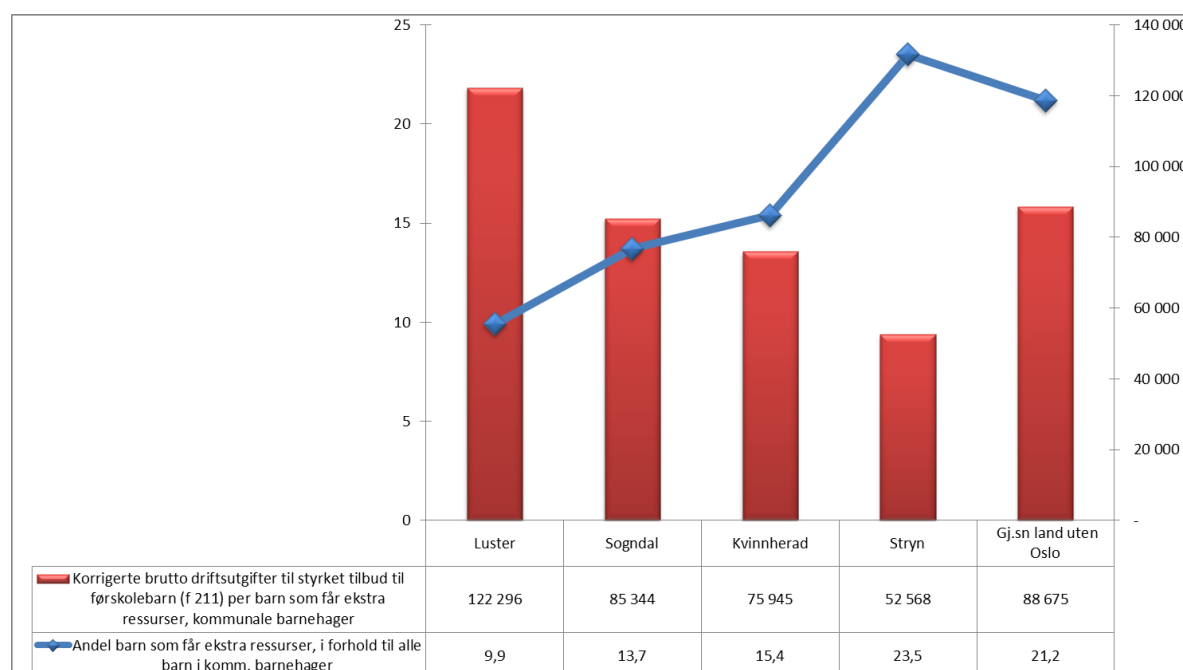
I Luster er det rapportert at 91,9 % av brukerne har fulltidsplass, noe som er lavest i utvalget.

Etter hvert som kravene og forventningene til barnehagene er blitt større, er det også her blitt enda viktigere å ha et kompetent personale på plass. Ser vi på utdanningsnivået i de kommunale barnehagene så er dette bilde:

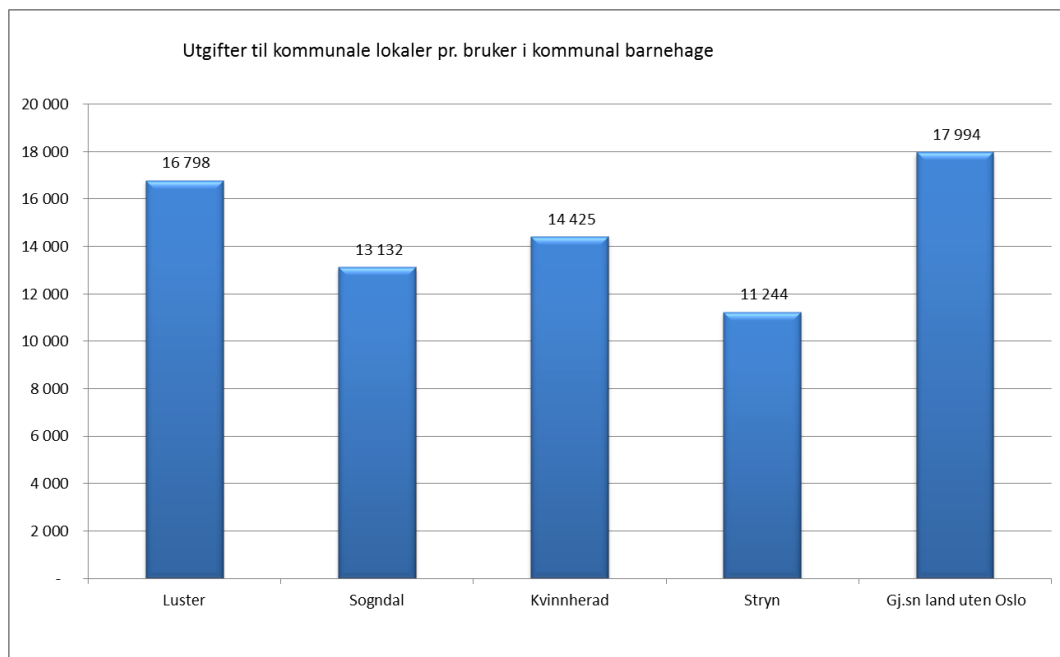
Luster ligger lavest i utvalget mht andel ansatte med barnehagelærerutdanning (blå søyle) på 37,4 %, men det er små variasjoner i mellom kommunene. Ser vi på andel styrere og pedagogiske ledere med barnehagelærerutdanning, ligger Luster nest lavest i utvalget med en andel på 87,7 % som har godkjent barnehagelærerutdanning, men også her er det små variasjoner i mellom kommunene.

Når det så gjelder barn som krever ekstra ressurser, illustreres det i diagrammet nedenfor. Andel barn som får ekstra ressurser med blå linje, og utgifter pr barn som får ekstra ressurser av de røde søylene:

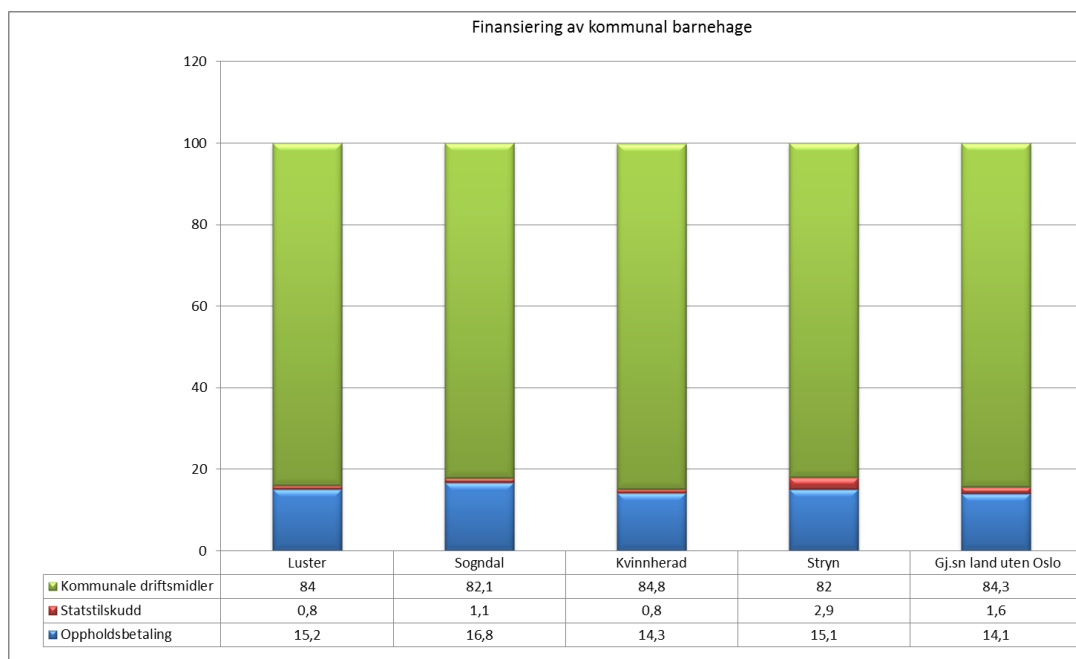
Andelen barn som får ekstra ressurser (blå linje) i Luster utgjør 9,9 %, noe som er lavest i utvalget, og under nivå med landsgjennomsnittet. Ser vi på omfanget av ressurser som brukes pr barn som får ekstra ressurser, så er den rapportert til kr 122 296, noe som er klart høyest i utvalget.

Ser vi så på utgiftene til lokaler pr bruker i kommunale barnehager er sammenhengen mellom kommunene som følger:

Luster kommune ligger her høyest mht til utgifter til lokaler pr barn i kommunal barnehage med kr 16 798 pr bruker av kommunale barnehager.

Til slutt et blick på hvordan finansieringsbildet ser ut:

Luster ligger med nest høyest andel i utvalget mht egenfinansiering av tjenestetilbudet via kommunale driftsmidler med 84 %. 0,8 % kommer fra statstilskudd (direkte tilskudd for flyktninger mm) og 15,2 % fra oppholdsbetaling, noe som er middels i utvalget.

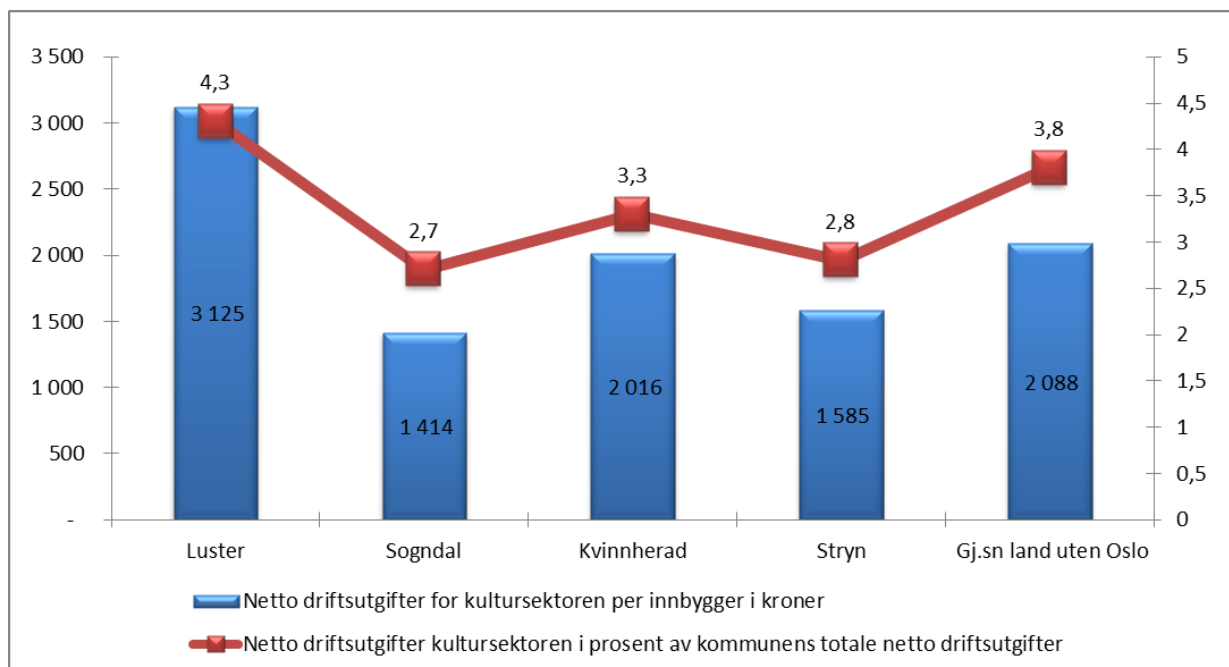
10 Kultur og kirke

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 231 Aktivitetstilbud til barn og unge
- 370 Bibliotek
- 373 Kino
- 375 Museer
- 377 Kunstformidling
- 380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg
- 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg
- 383 Musikk- og kulturskoler
- 385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andre kulturbygg
- 386 Kommunale kulturbygg
- 390 Den norske kirke
- 393 Kirkegårder, gravlunder og krematorier

Kultur

I diagrammet nedenfor ser vi nettoutgifter til kultursektoren pr innbygger illustrert ved de blå søylene, mens linjen illustrer hvor stor andel av kommunens totale utgifter som går med til kultur.

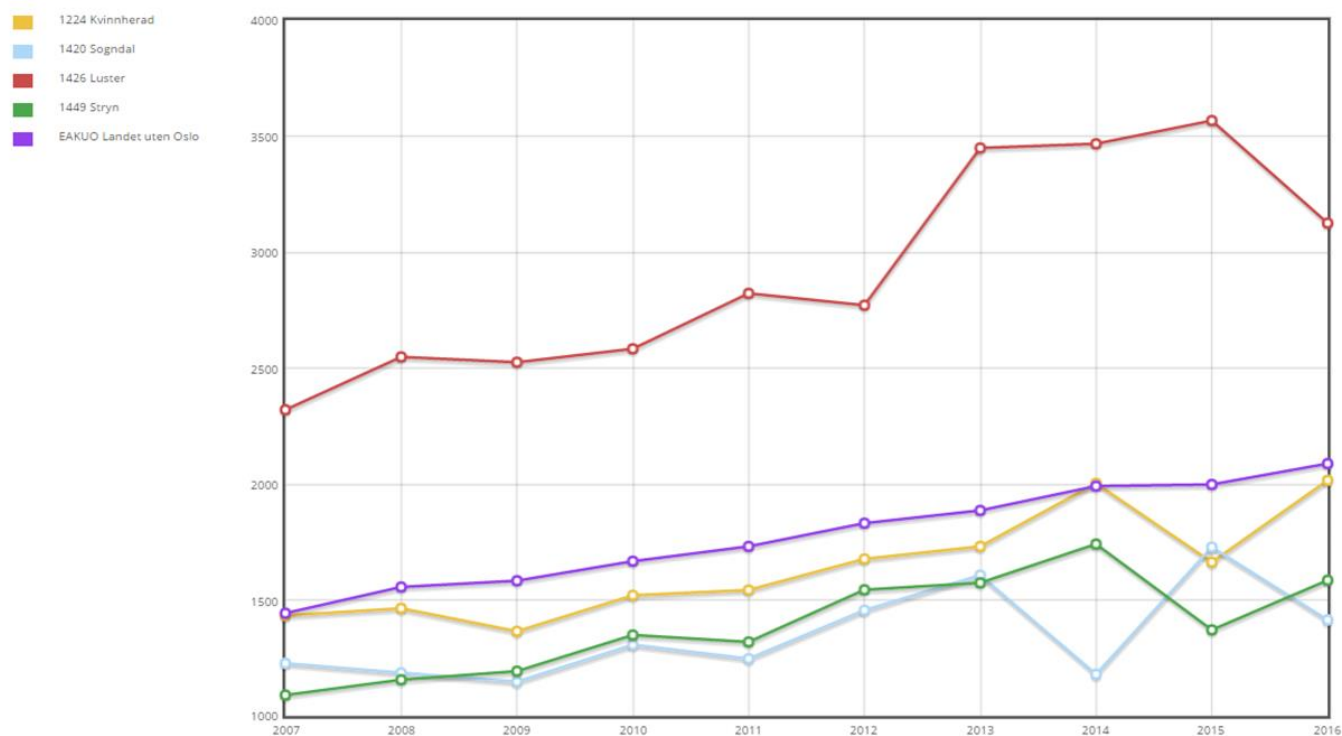

Luster ligger nest høyest i utvalget mht prioritering av kultur pr innbygger og bruker kr 3 125 pr innbygger. Sogndal ligger lavest med kr 1 414 pr innbygger. En reduksjon ned til nivået til Sogndal ville bety et kutt på 8,8 mill i kulturbudsjettet i Luster.

Ser vi på hvor stor andel dette utgjør av kommunens totalbudsjett, tilsvarer Lusters andel 4,3 %, noe som er klart høyest i utvalget. Sogndal bruker minst, der 2,7 % av budsjettet går til kultur.

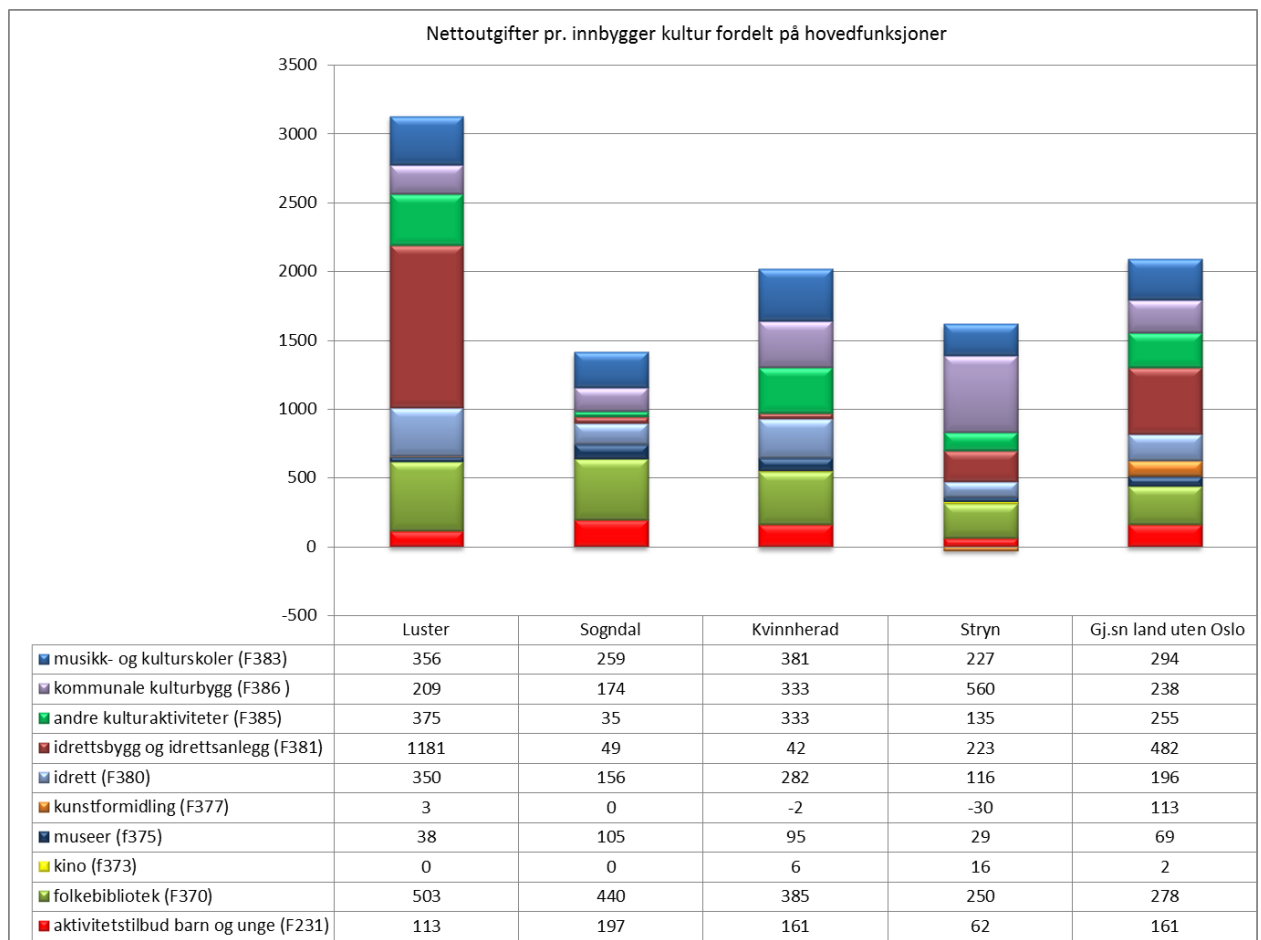
Historisk sett har kostnadsutviklingen vært slik:

Tidsserie

Luster har i hele perioden hatt kostnader til kultur som vokst omtrent som landsgjennomsnittet frem til 2012. Da åpnet Lustrabadet og man fikk en betydelig vekst i kostnadsbildet. I 2016 er kostnadene noe redusert igjen, men fortsatt ligger man på et nivå høyt over øvrige kommuner i utvalget.

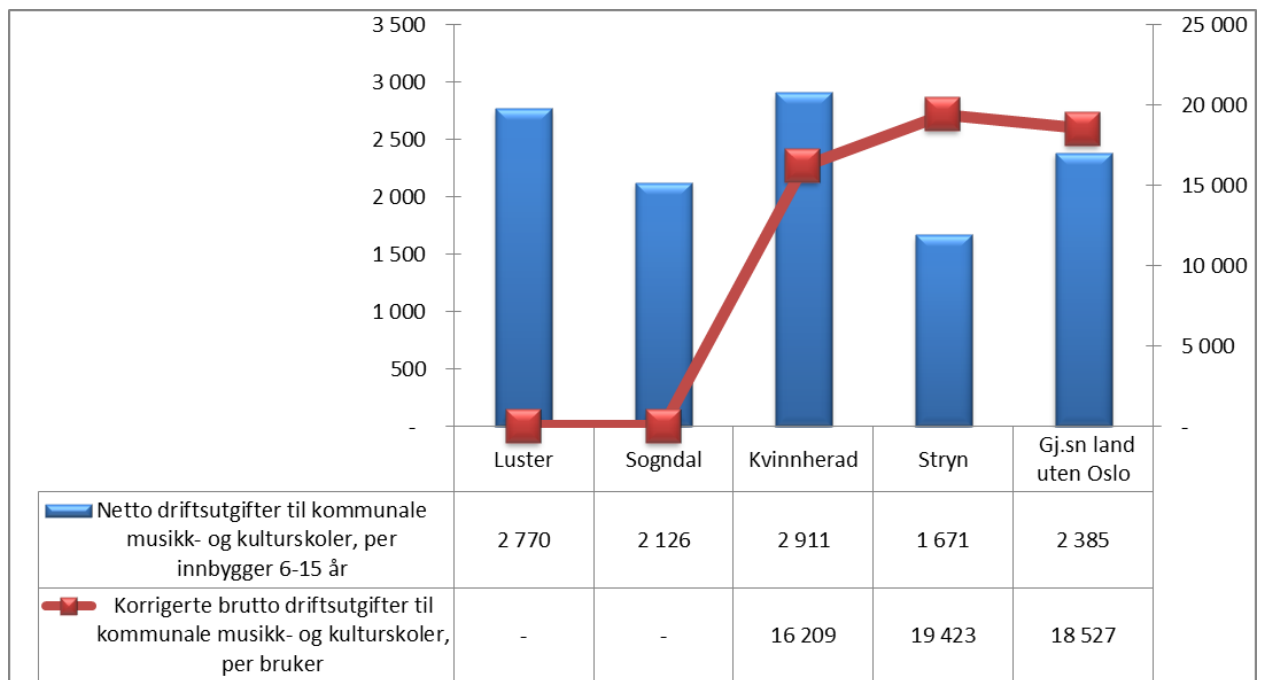
I neste diagram ser vi på hvordan nettoutgiftene fordeler seg på de ulike KOSTRA-funksjonene:

Ut fra tallene ser vi at Luster har en kostnadsprofil som skiller seg ut fra øvrige kommuner ved at man bruker vesentlig mer på idrettsbygg (Lustrabadet). Men også på bibliotek og andre kulturaktiviteter, har man relativt høy ressursinnsats.

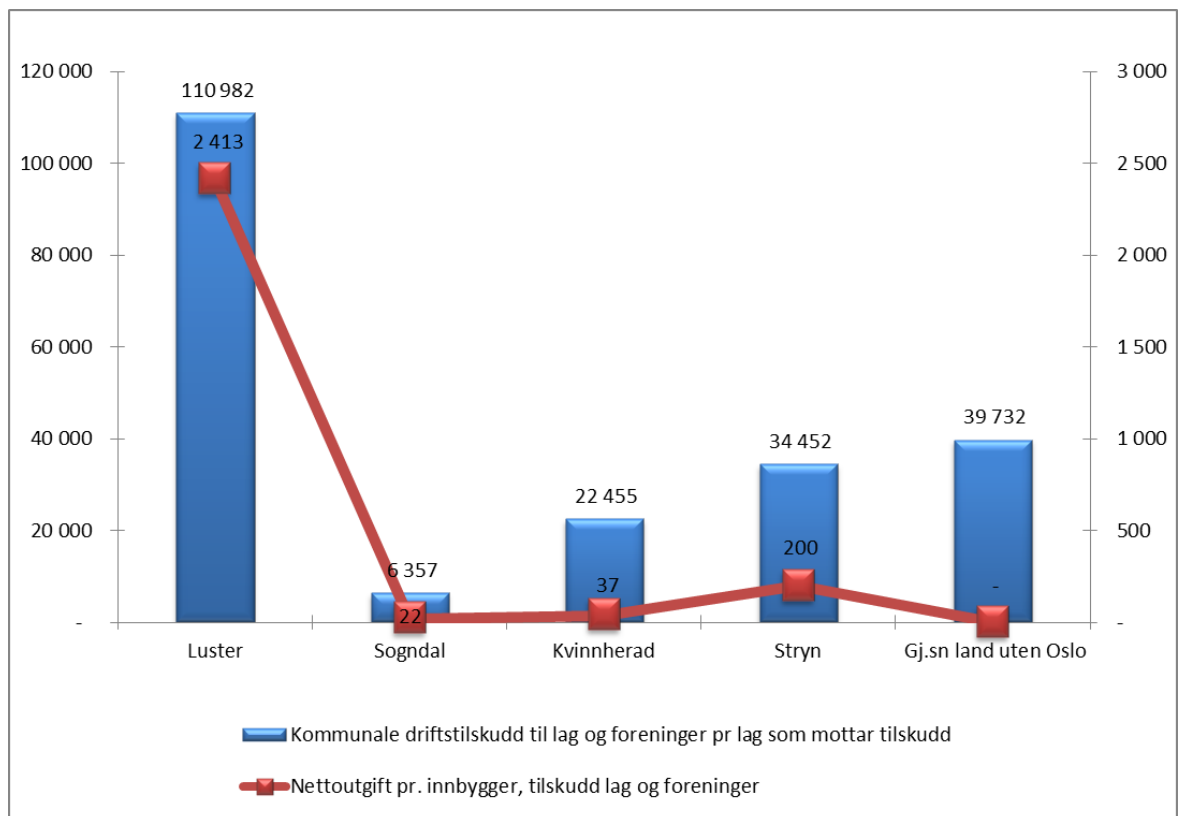
KS-Konsulent har for øvrig erfaring for at fordelingen mellom de ulike funksjonene her kan være noe tilfeldig, og da spesielt knyttet til bruken av funksjonen 385 for andre kulturaktiviteter.

Ser vi så på musikk- og kulturskoler isolert har vi følgende bilde:

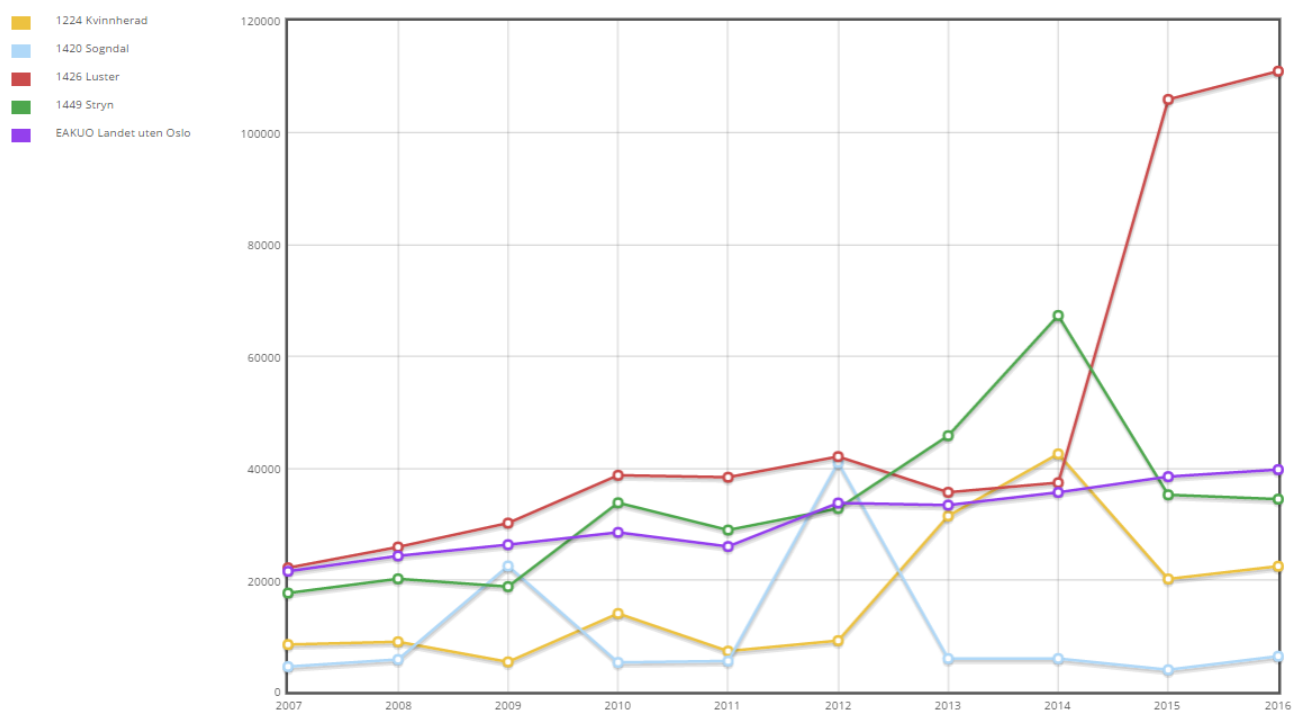
Ser vi først på netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppa ligger Luster på kr 2 770 som er nest høyest i utvalget. Stryn ligger lavest med kr 1 671 pr innbygger i målgruppa. Videre ser vi at korrigerte brutto driftsutgifter pr bruker for Luster er utgiftsført med kr 0. Dette er fordi dette gjøres som et interkommunalt samarbeid der Leikanger er vertskommune for organiseringen av tilbudet. KOSTRA klarer ikke å ta høyde for dette i sin rapportering.

Siste diagram i kultursammenheng tar for seg tilskudd til lag og organisasjoner:

Her illustreres nettoutgiftene pr innbygger av den røde linja, og kommunalt driftstilskudd pr lag og forening som mottar tilskudd av de blå søylene. Luster gir i følge denne rapporteringen et tilskudd på kr 2 413 pr innbygger i tilskudd til lag og foreninger, noe som er nest høyest i utvalget. De lag og foreninger som mottar tilskudd, får i snitt kr 110 982. På landsbasis utbetales et gjennomsnitt på kr 38 473 pr organisasjon som mottar kommunalt tilskudd. Her er det derimot en feilføring da tilskuddet til Den norske kirke også er tatt med i rapporteringen her. Ser vi på den historiske utviklingen ser vi at dette klart fremkommer:

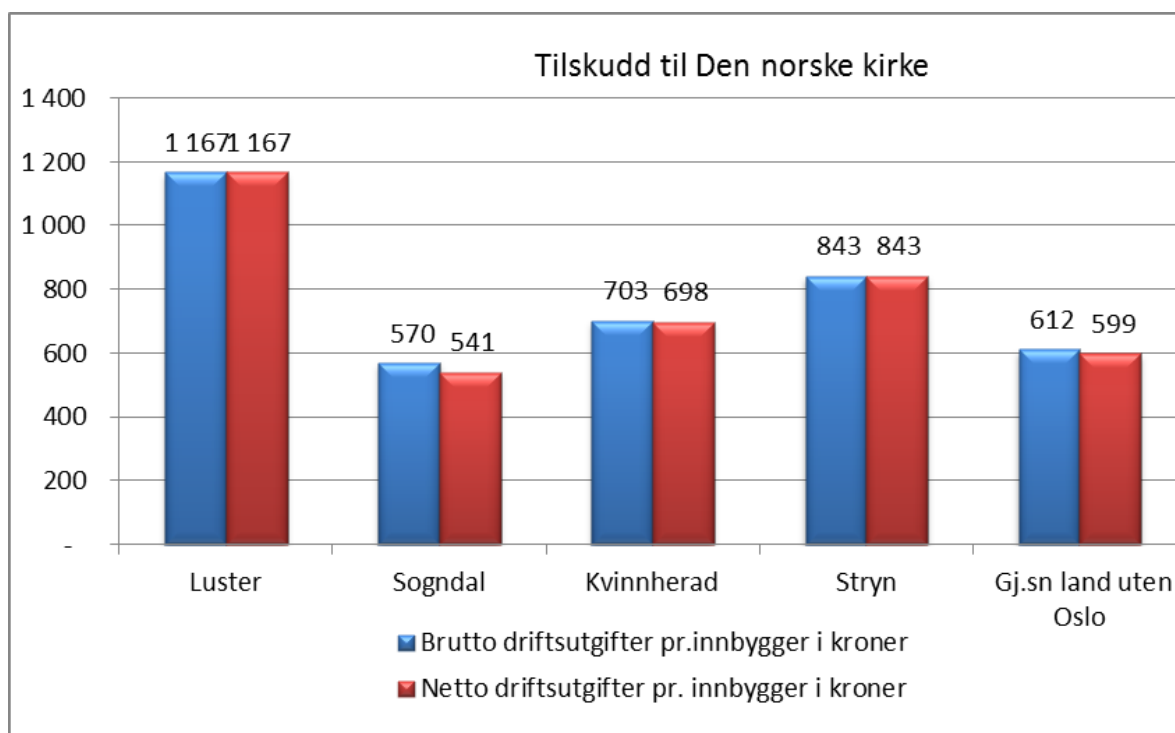
Tidsserie

Som vi ser her gjør kostnadene et voldsomt hopp i 2014 som følge av endret rapporteringspraksis i Luster. Dette vil bli rettet i rapporteringen av de endelige KOSTRA-tallen som publiseres 15. juni 2017.

Kirke

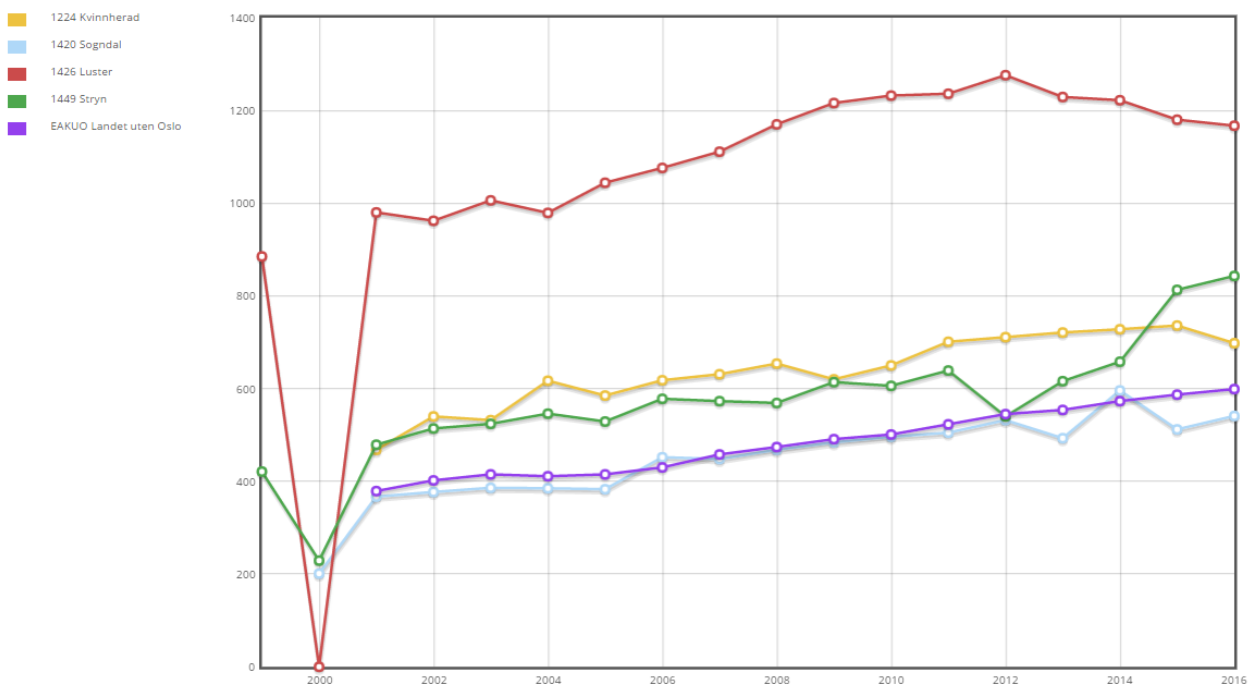
Ser vi på kommunenes utgifter til kirkeformål har vi følgende oppstilling:

Her ser vi at Luster yter et netto tilskudd på kr 1 167 pr innbygger, som er klart høyest blant kommunene i utvalget. Dette skyldes først og fremst at Luster har 8 kirker.

Den historiske utviklingen på området ser slik ut:

Tidsserie

Vi ser i diagrammet over at veksten i tilskudd til religiøse formål (Den norske kirke) har hatt kraftigere vekst enn utviklingen for landet igjennom perioden frem til 2012, mens tilskuddet er redusert ned igjen frem mot 2016.

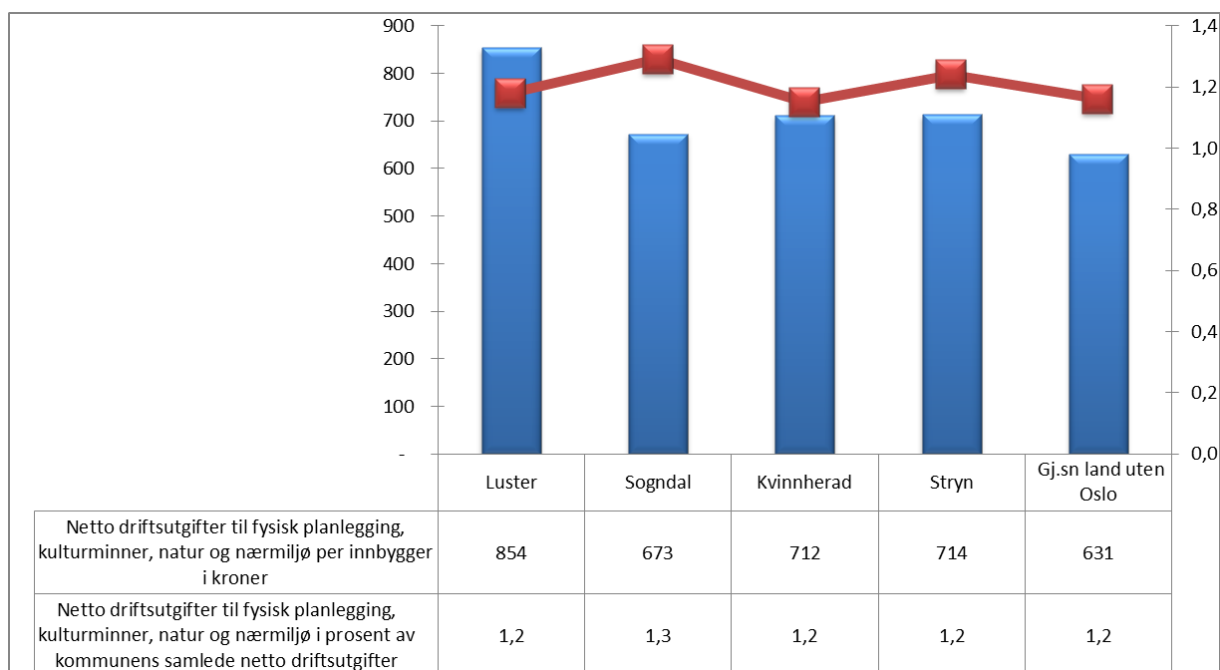
11 Plan, kulturminne, natur og nærmiljø

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 301 Plansaksbehandling
- 302 Bygge og delesaksbehandling og seksjonering
- 303 Kart og oppmåling
- 335 Rekreasjon i tettsted
- 360 Naturforvaltning og friluftsliv
- 365 Kulturminnevern

Dette er også et sammensatt kapittel mht omfanget av tjenesteområder som inngår.

Først ser vi på fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø:

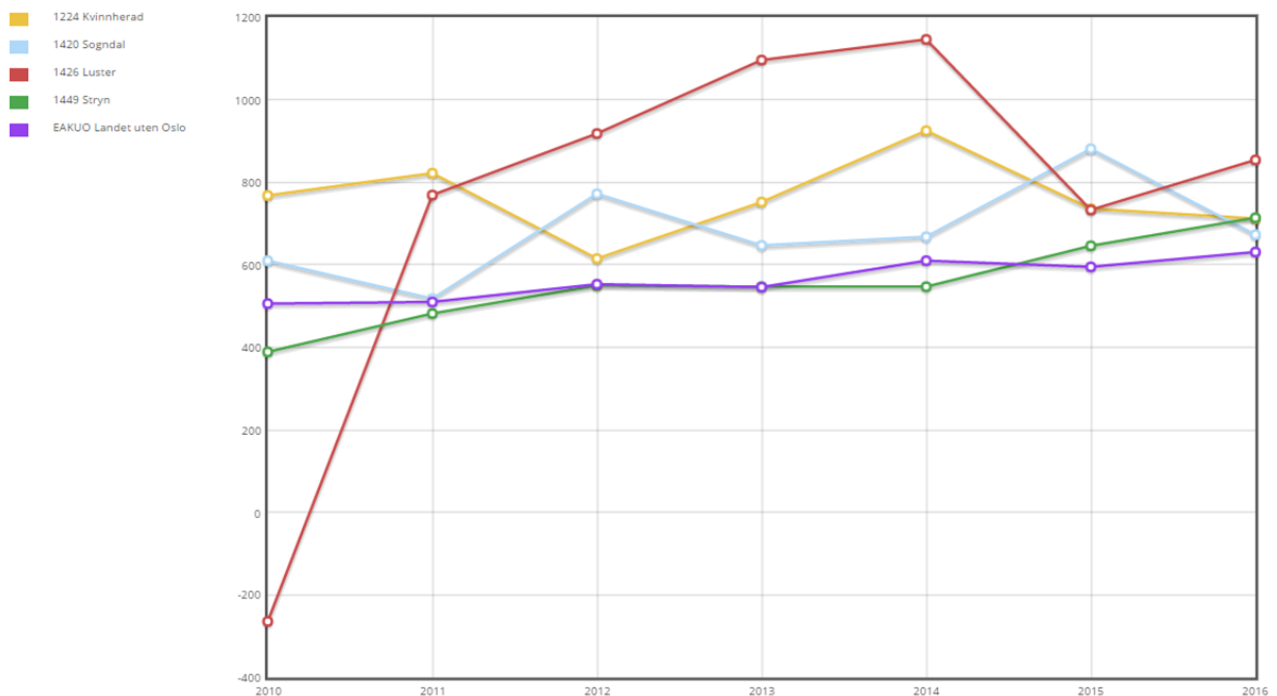

De blå søylene illustrer netto driftsutgifter pr innbygger til formålene, mens den røde linja illustrer hvor stor andel av kommunens nettoutgifter som prioriteres til dette området.

Luster som de andre kommunene i utvalget mht andel av sitt totale nettobudsjett, med 1,2 % til disse formålene. Landsgjennomsnittets andel ligger på 1,2 %. Videre ser vi at Luster med kr 854 pr innbygger ligger høyest i utvalget pr innbygger til fysisk planlegging, kulturminner og natur og nærmiljø.

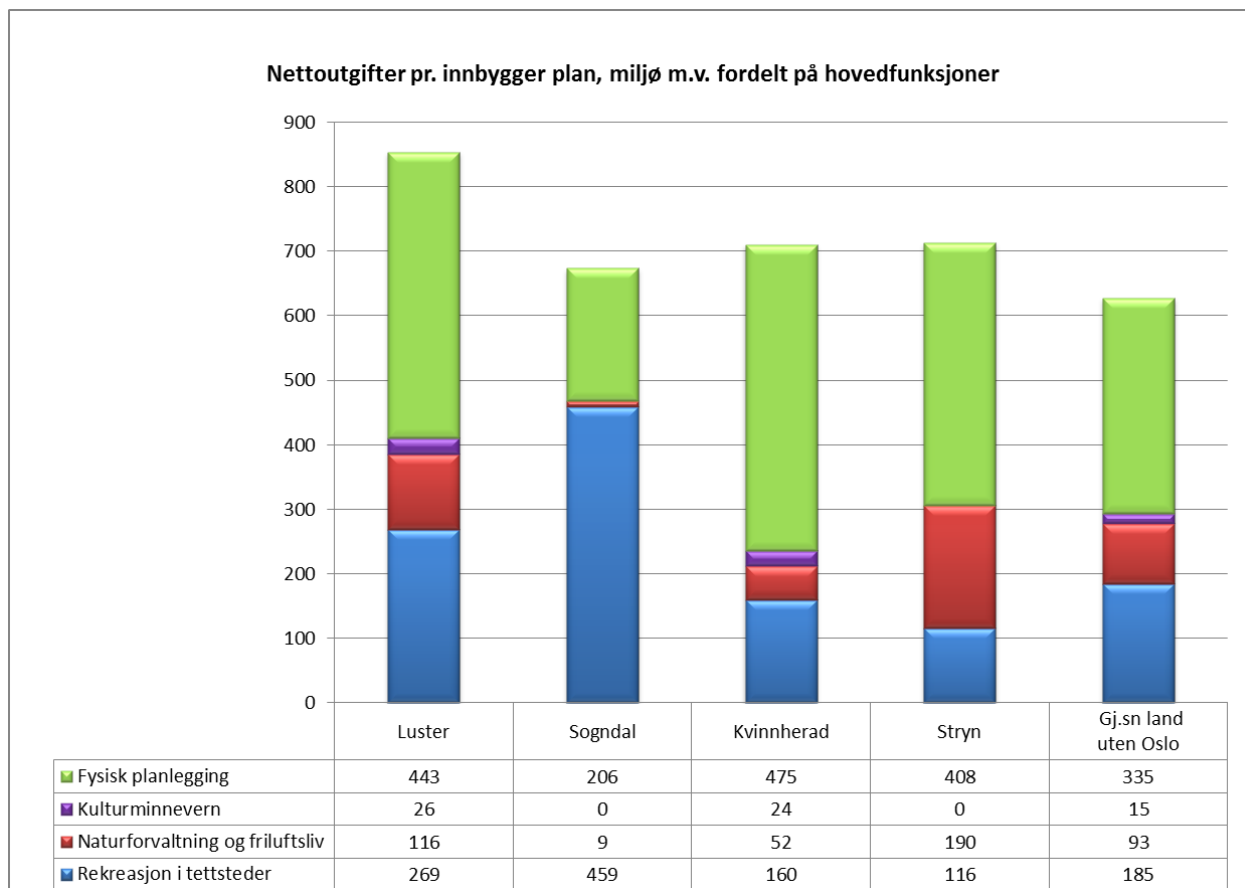
Hvis vi ser på den historiske utviklingen har Luster hatt et noe varierende kostnadsbilde for netto driftsutgifter pr innbygger til fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø per innbygger:

Tidsserie

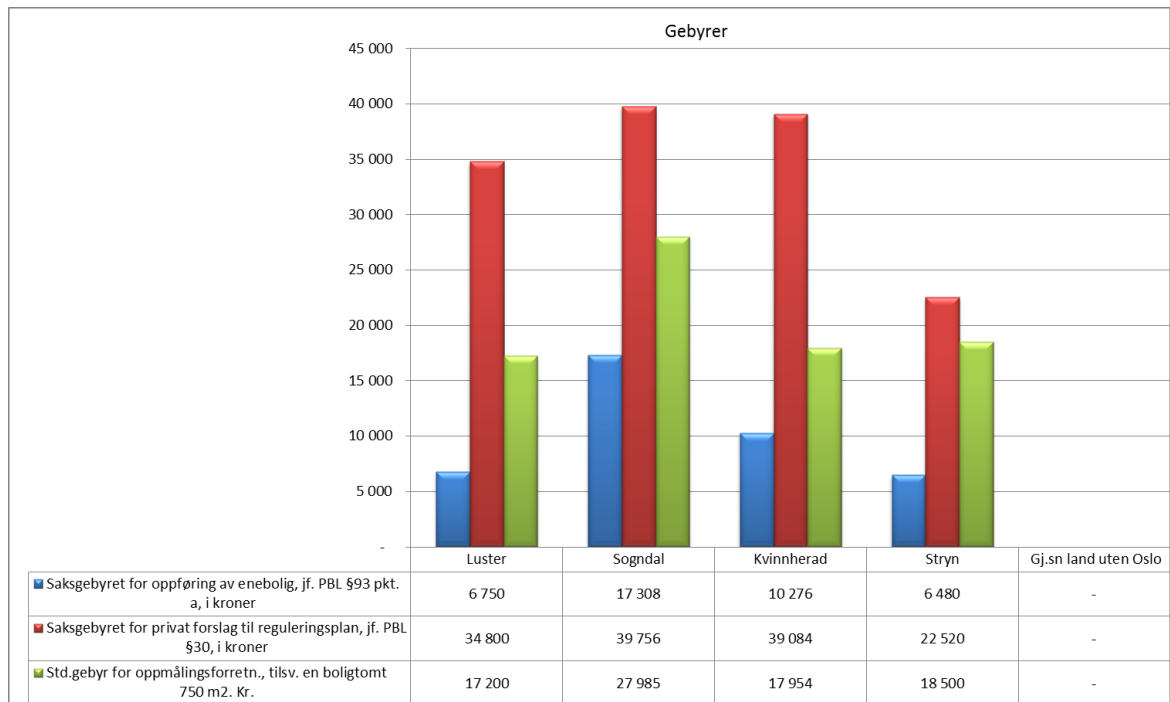
Som vi ser har det vært noen variasjoner i kostnadsnivået fra 2011 – 2016, men Luster har stort sett alltid ligget høyest av kommunene i utvalget.

Ser vi på prioriteringen illustrert av netto driftsutgifter pr innbygger fordelt på funksjonene i denne gruppa har vi følgende fordeling:

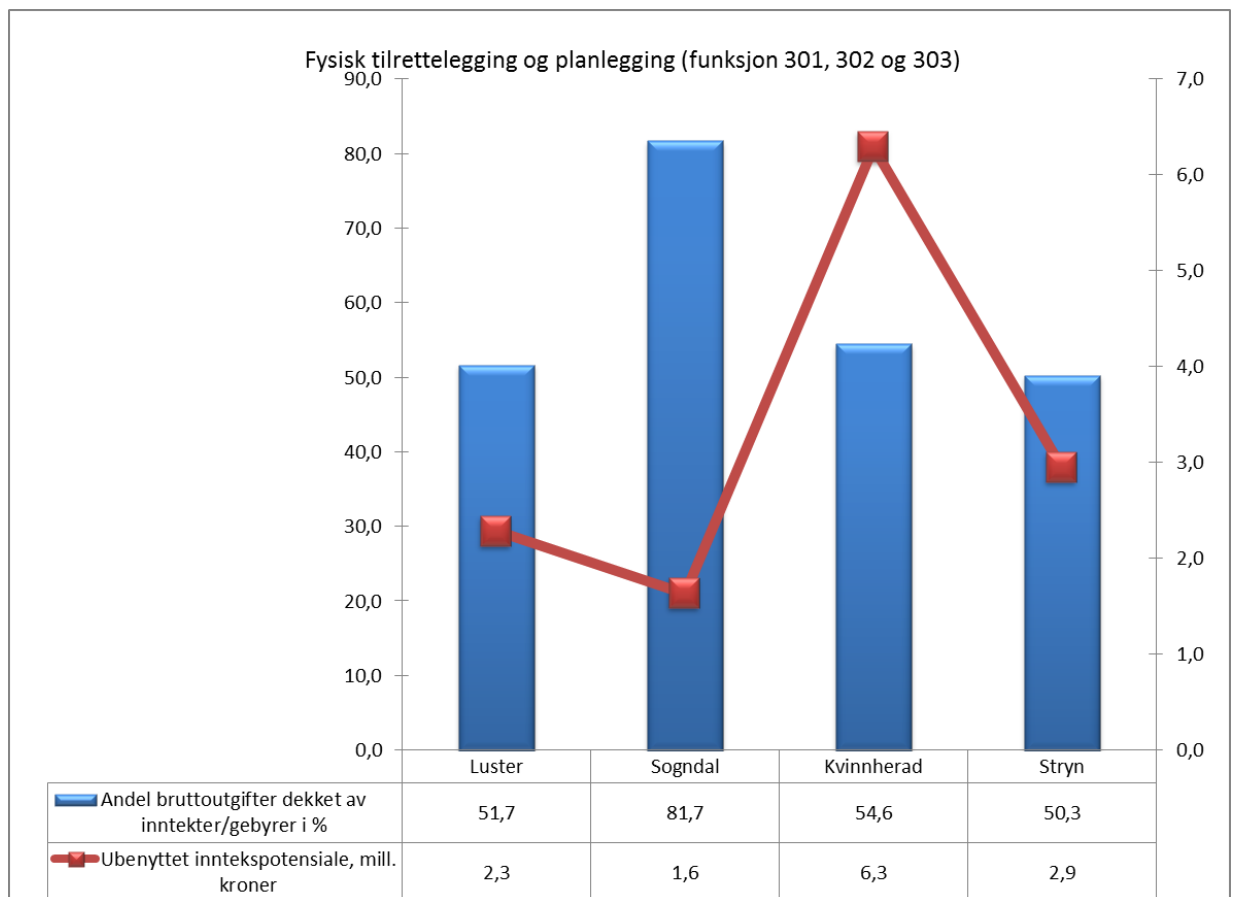
Når det gjelder fysisk planlegging (inkl byggesaksbehandling og oppmåling) ligger Luster høyest blant kommuner i utvalget med en netto utgift på kr 443 pr innbygger. Det er relativt små variasjoner med unntak av Sogndal som ligger vesentlig lavere med kr 206. Kulturminnevern har i de fleste kommuner lavest prioritet av ovennevnte områder, og Luster brukte kr 26 på dette i 2016. På naturforvaltning og friluftsliv brukte man kr 116 som er nest høyest i utvalget, mens på rekreasjon i tettsteder bruker Luster kr 269 pr innbygger, noe som er høyest i utvalget.

Ser vi på gebyrer for saksbehandling så varierer det ofte hvor stor andel av omkostningene kommunene velger å ta seg betalt for. Ser vi først på gebyrenes størrelse har vi følgende oversikt:

Her ser vi at det er noe variasjon i mellom kommunene. Saksgebyret for oppføring av enebolig ligger lavest (sammen med Stryn) i utvalget for Luster på kr 6 750. Selv om gebyret heter «oppføring enebolig» så gir det også føring for nivået på alle øvrige gebyrer for byggesaker. Når det gjelder saksgebyr for private forslag til reguleringsplaner så ligger Luster med kr 34 800, noe som er nest lavest nivå. Gebyret for kart- og delingsforretninger er lavest i Luster, med kr 17 954. Men også her er det små forskjeller til Kvinnherad og Stryn, men vesentlig større forskjell opp til Sogndal med kr 27 985.

Hva er så inntekspotensialet i denne sammenheng?

I Luster krever man inn 51,7 % av utgiftene dekket via gebyrer, noe som er lavest i utvalget. I praksis betyr dette for Luster at man har et *teoretisk* inntekspotensial pr kr 2,3 mill forutsatt at alle utgifter kan gebyrfinansieres. Her er det viktig å være klar over at en del av saksbehandlingen ikke kan gebyrfinansieres, som for eksempel klagebehandling, veiledning, kommuneplanarbeid, mm. Om dette forklarer avviket, ser vi ikke av tallene her.

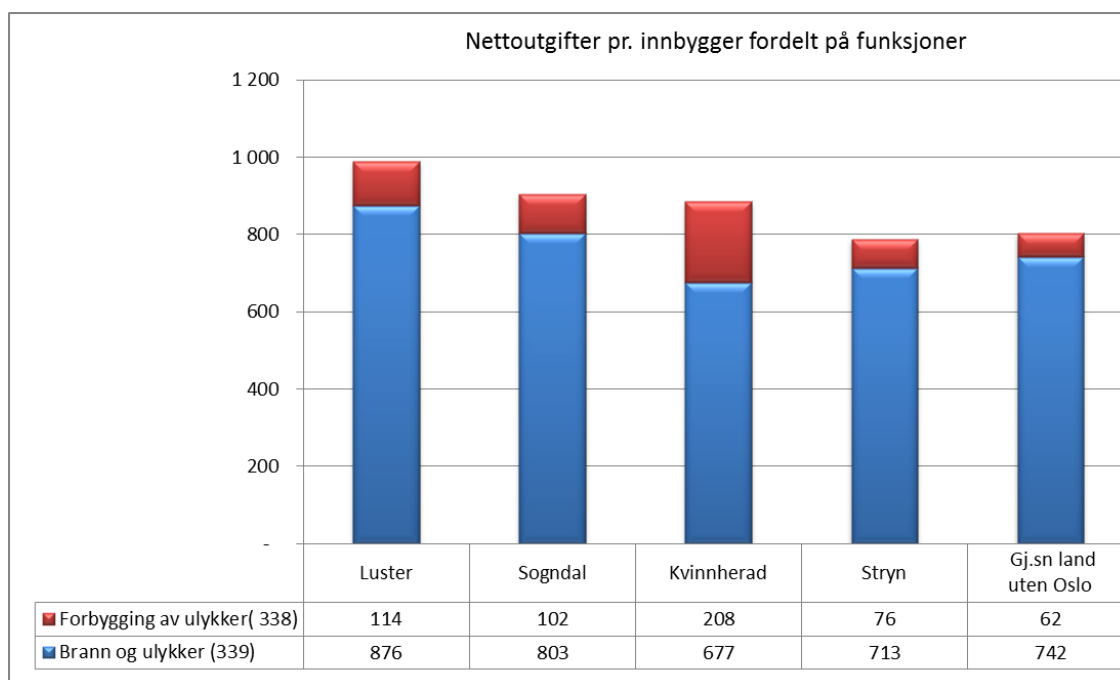
12 Brann- og ulykkesvern

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

338 Forebygging av branner og andre ulykker

339 Beredskap mot branner og andre ulykker

For brann- og ulykkesvern har vi følgende diagram:

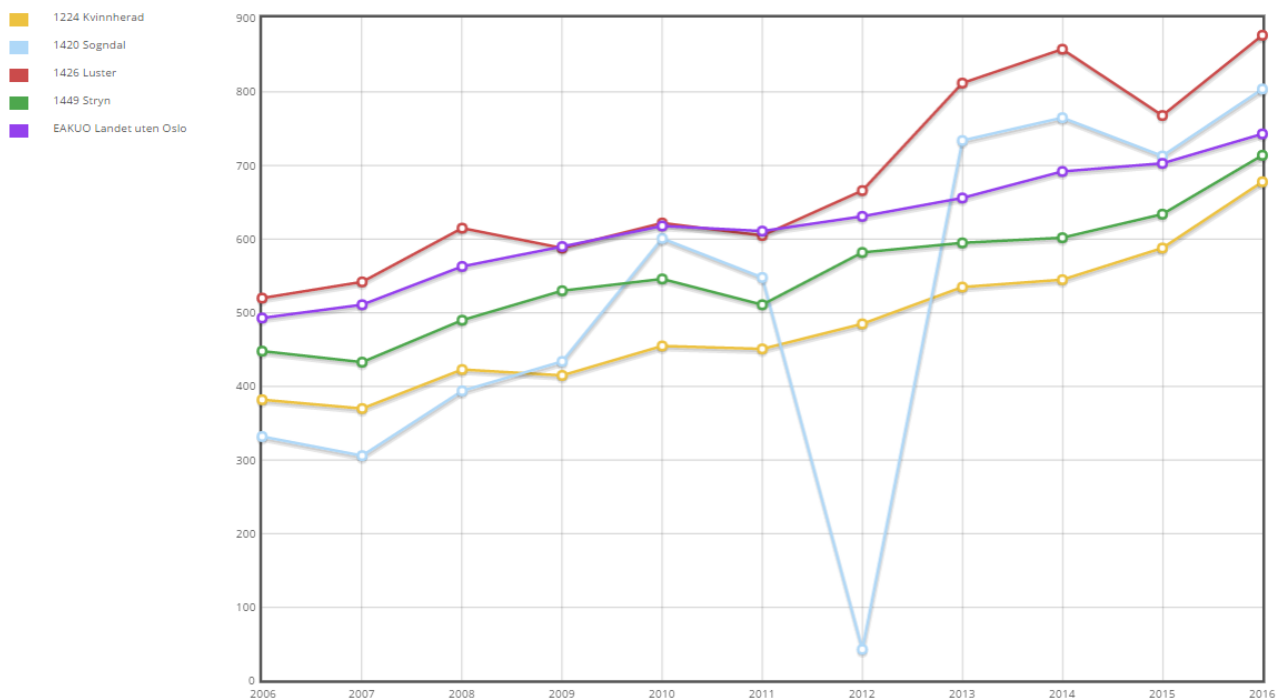
Her ser vi nettoutgiftene pr innbygger fordelt på forebygging og brann.

Forebygging er en tjeneste som kan gebyrfinansieres både mht feiling og kontroller utført av branninspektør. Av diagrammet ser vi at Luster brukte kr 114 på dette i 2016.

For brannberedskap ligger nivået på kr 876 pr innbygger i Luster. Dette er høyest blant øvrige kommuner i utvalget.

Hvordan har så utviklingen vært over tid?

Tidsserie

Luster har hatt en kostnadsutvikling for netto driftsutgifter til brann og redning som har vært noe sterkere enn veksten for landet og de øvrige kommunene igjennom hele perioden etter 2007. Dette skyldes først og fremst endringer i dimensjoneringsforskriften, endringer i lønnsforholdene for vaktpersonell, samt generelle kompetansekrav/pålegg fra DSB.

13 VAR (Vann, Avløp, Renovasjon)

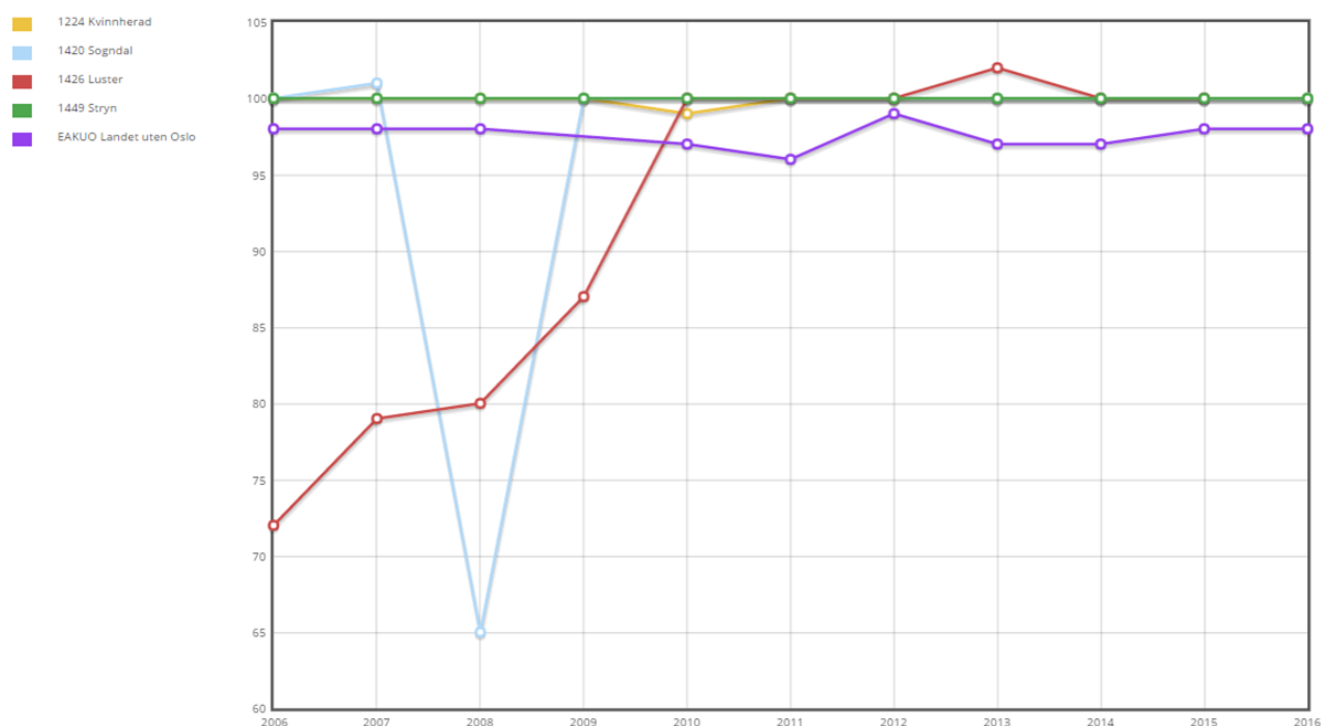
Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 340 Produksjon av vann
- 345 Distribusjon av vann
- 350 Avløpsrensing
- 353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann
- 354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l.
- 355 Innsamling av husholdningsavfall
- 357 Gjenvinning og sluttbehandling av husholdningsavfall

VAR-områdene er områder som er ment å gå i selvkost. Nedenfor sjekker vi bare selvkostregnskapene.

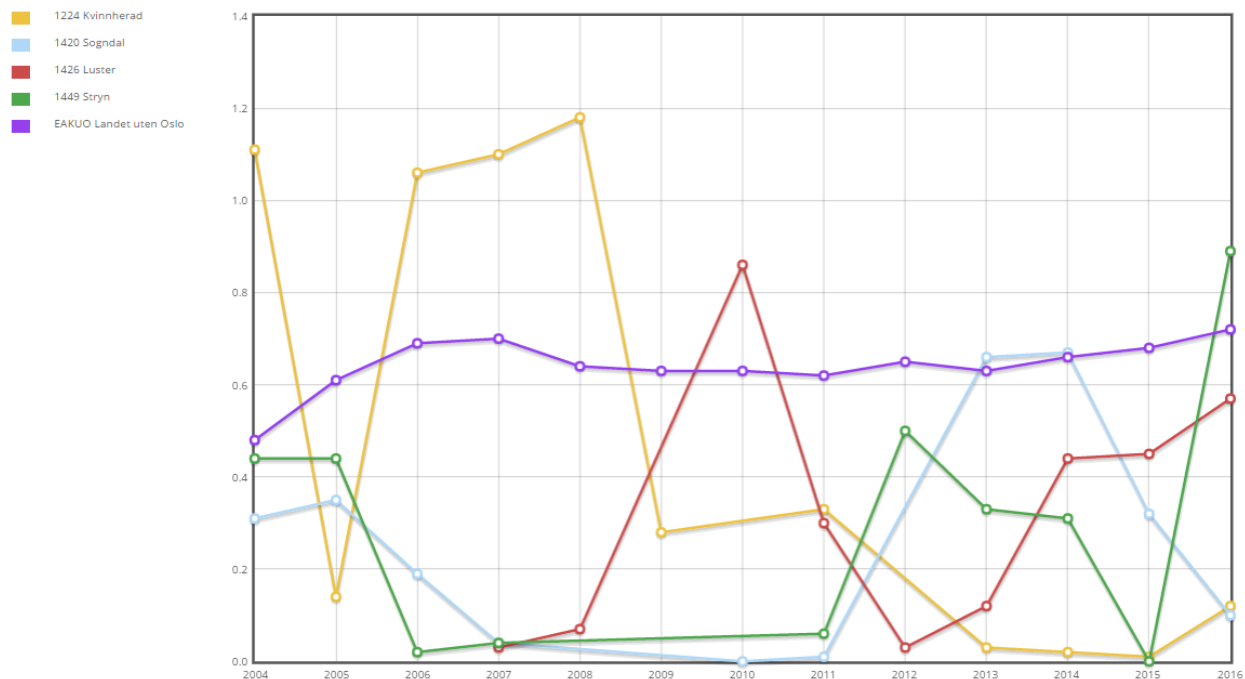
I diagrammet nedenfor ser vi at man historisk sett frem til 2010 ikke har gjort opp til selvkost på **Vann**-området i Luster, men at fra 2011 og fremover har man gjort det.

Tidsserie

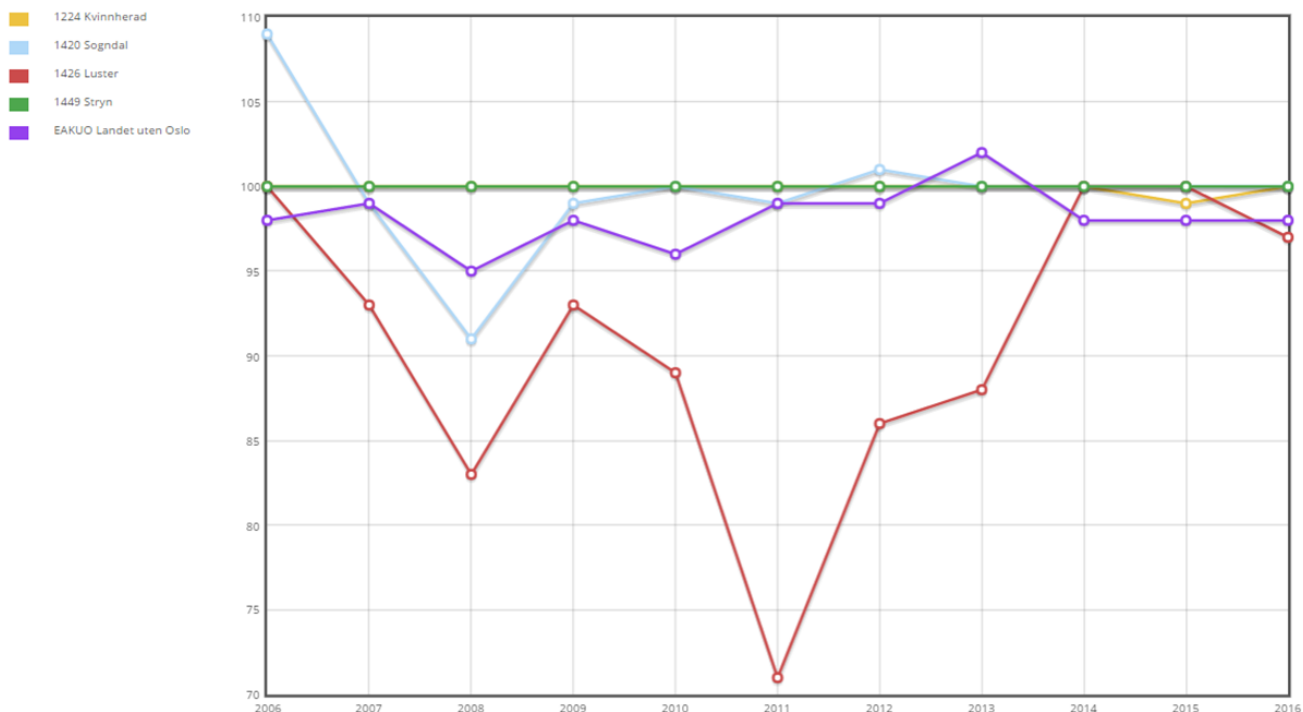
Når det gjelder gjennomsnittlig andel fornyet ledningsnett for siste tre år, lå man i 2016 på 0,57 %:

Tidsserie

I diagrammet nedenfor ser vi at man historisk sett ikke har gjort opp **Avløp** til selvkost i Luster (med unntak av 2014 og 2015):

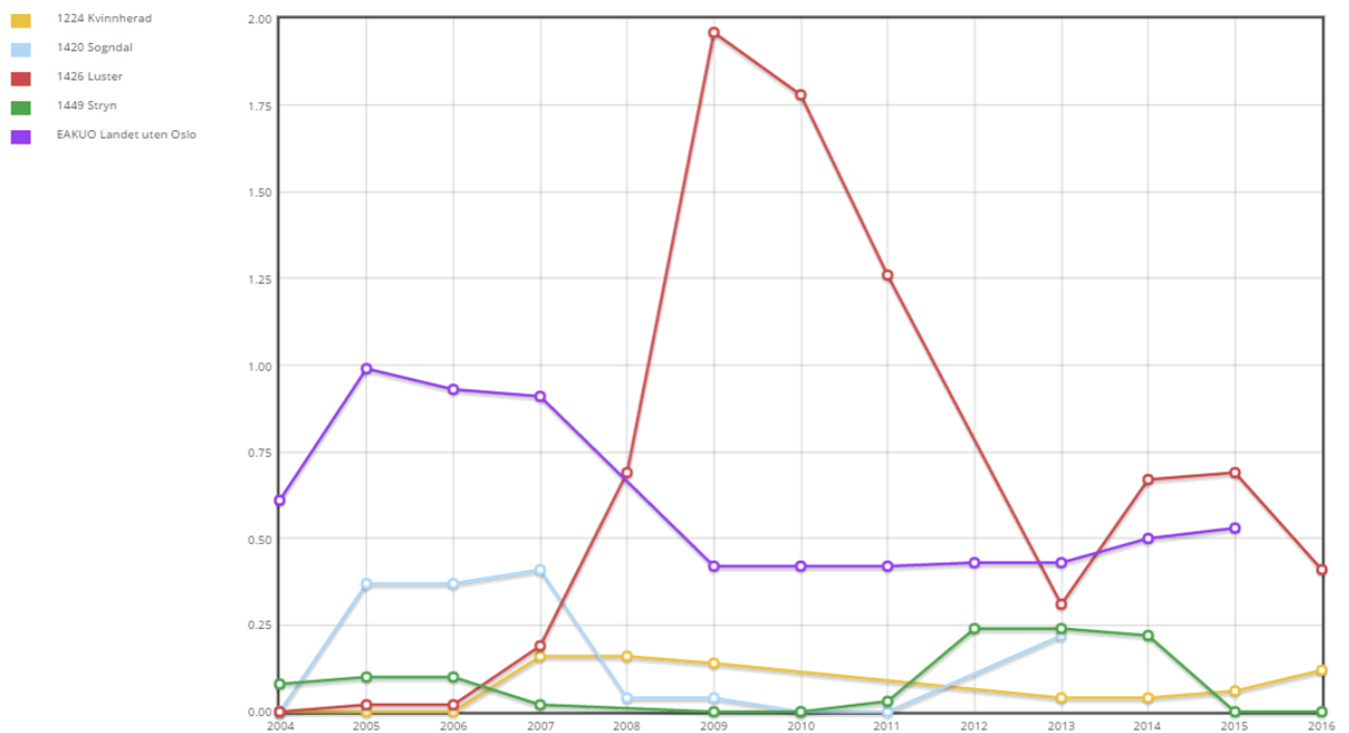
Tidsserie

Nå gjelder det jo ikke bare å gjøre opp økonomien til selvkost, men sørge for en gjennomsnittlig god standard på spillvannsanlegget. I diagrammet nedenfor har vi

satt opp gjennomsnittlig andel fornyet spillvannsnett i % for siste tre år for spillvannsanlegget:

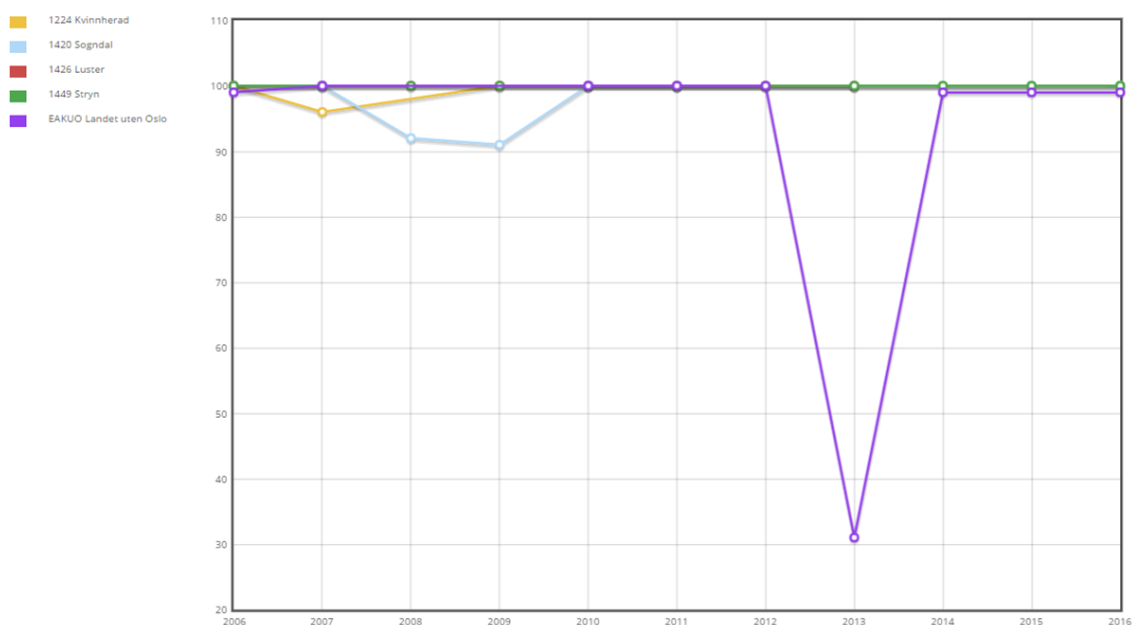
Tidsserie

Her ser vi at estimert fornyet andel for spillvannsnettet siste 3 år, er på 0,41 % pr år noe som er høyest i utvalget.

Når det gjelder **Avfall og renovasjon** så har dette tradisjonelt blitt gjort opp til (tilnærmet) selvkost:

Tidsserie

14 Samferdsel

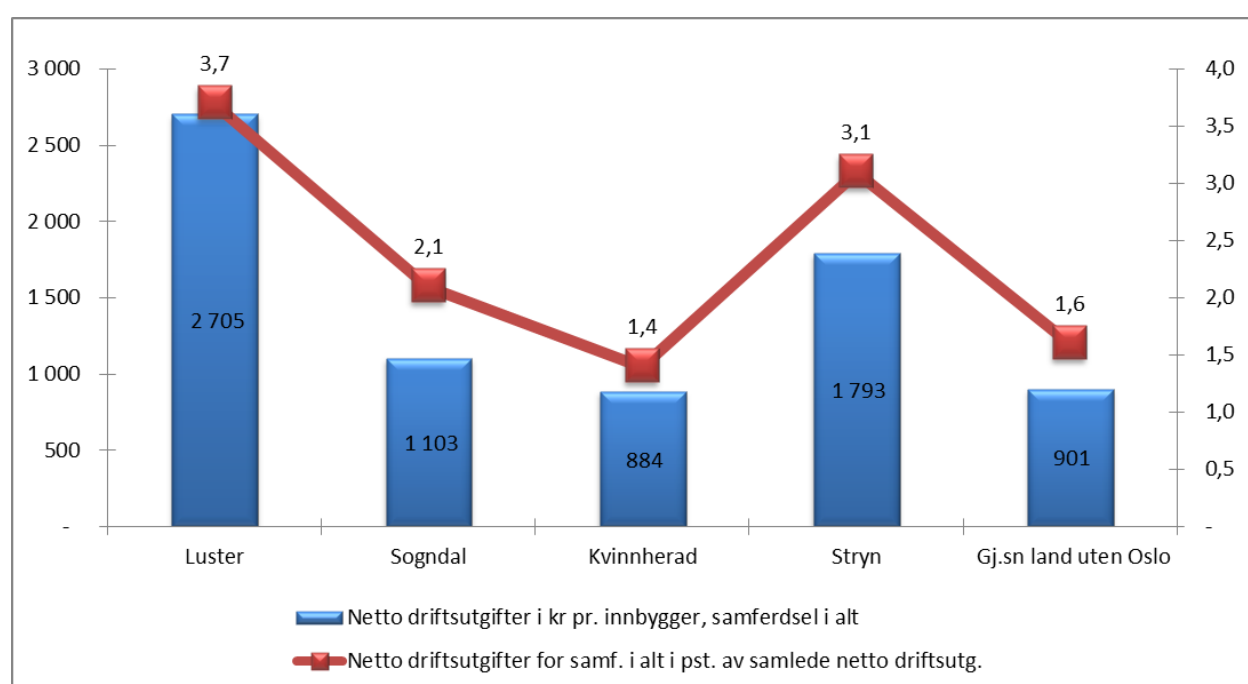
Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

330 Samferdselsbedrifter og transporttiltak

332 Kommunale veier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak og parkering

335 Rekreasjon i tettsted

På samme måte som over starter vi med å se på tall for prioriteringen. Andel netto driftsutgifter pr innbygger og andel netto driftsutgifter til samferdsel av kommunens totalt budsjett.

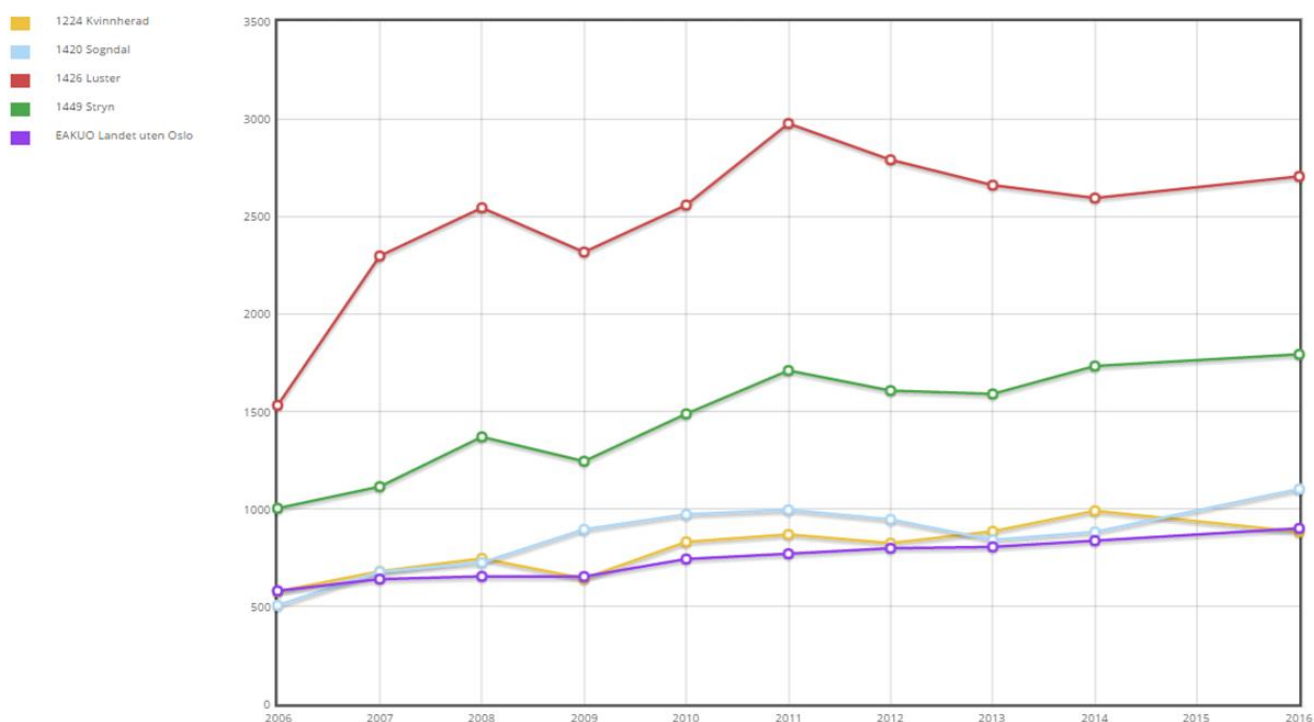

Netto driftsutgifter pr innbygger illustreres av de blå søylene og andelen av kommunens totalbudsjett illustreres av den røde linja. Av søylene ser vi at Luster plasserer seg klart høyest i utvalget med kr 2 705 pr innbygger til samferdsel. Kvinnherad kommune ligger lavest av kommunene med kr 884 pr innbygger. En reduksjon ned til nivået til Kvinnherad vil bety en reduksjon på 9,4 millioner på denne budsjettposten i Luster.

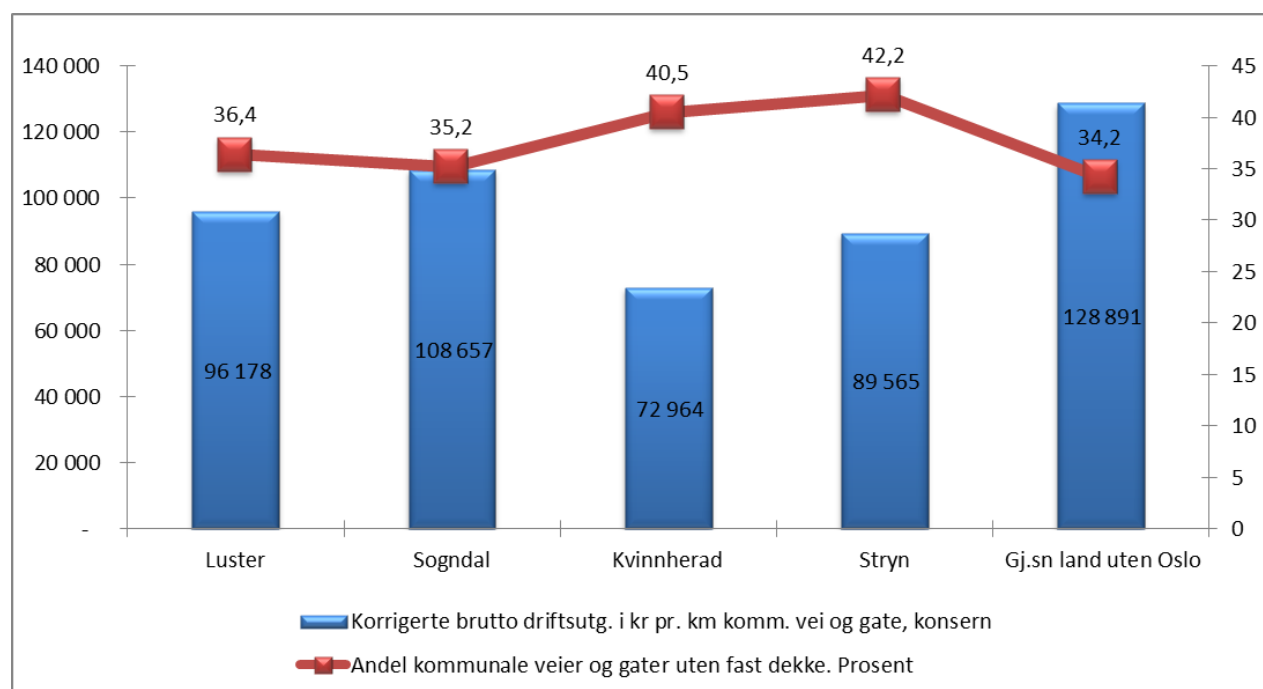
Andelen av totalbudsjettet som går til samferdsel i Luster utgjør 3,7 % som også er klart høyest i utvalget.

I diagrammet nedenfor ser vi at historisk har Luster hatt svært høye kostnader knyttet til samferdselstiltak og at kostnadsutviklingen har vært omtrent som for landet.

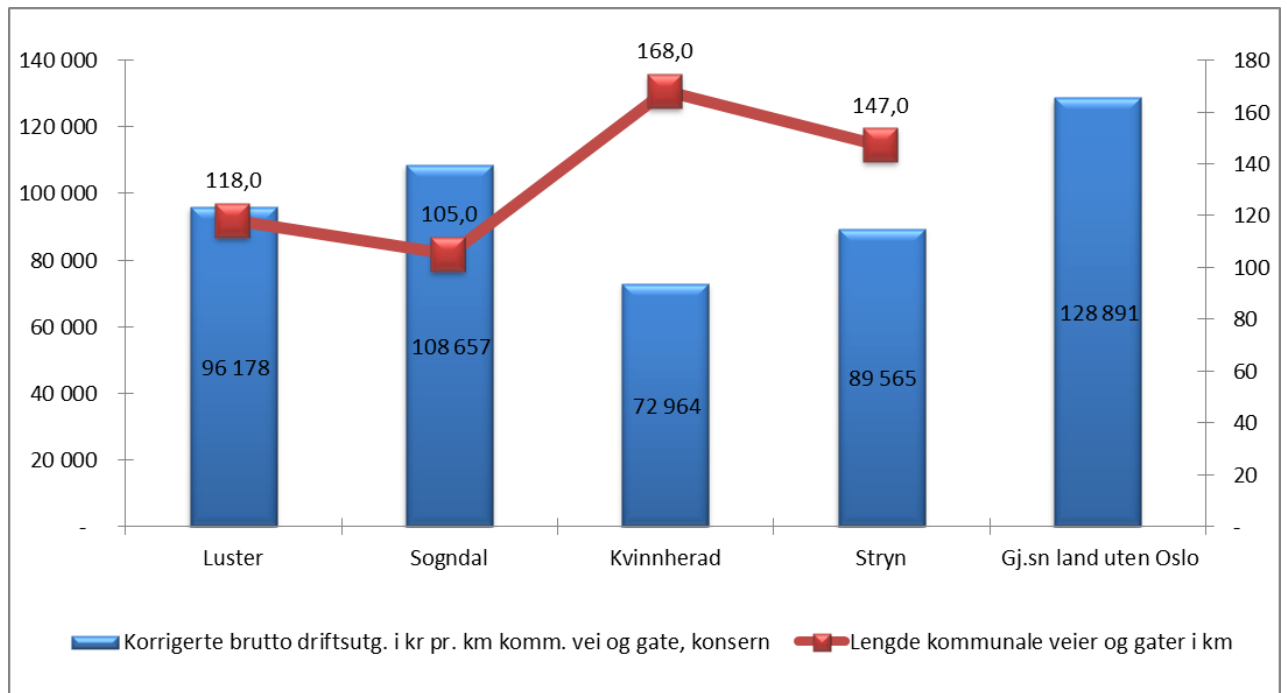
Tidsserie

Ser man på kostnadene pr kilometer vei finner man følgende:

Kommunen har heller ikke voldsomt mye mer vei enn andre kommuner:

Som vi ser har Luster 118 kilometer vei som er nest lavest i utvalget. Høyest ligger Kvinnherad med 168 kilometer vei. Kommunen gir i tillegg tilskudd til 9 kilometer privat vei. I samtale med kommune oppgir de at Luster har mange veier, med til dels korte strekninger spredt over et stort geografisk område, noe som trolig er med på å øke kostnadene.

I tillegg driver kommunen en kommunal ferge som utgiftsføres på samferdselsområdet. Denne utgjør en årlig kostnad på om lag 2 millioner kroner.

15 Kommunal næringsforvaltning og konsesjonskraft

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

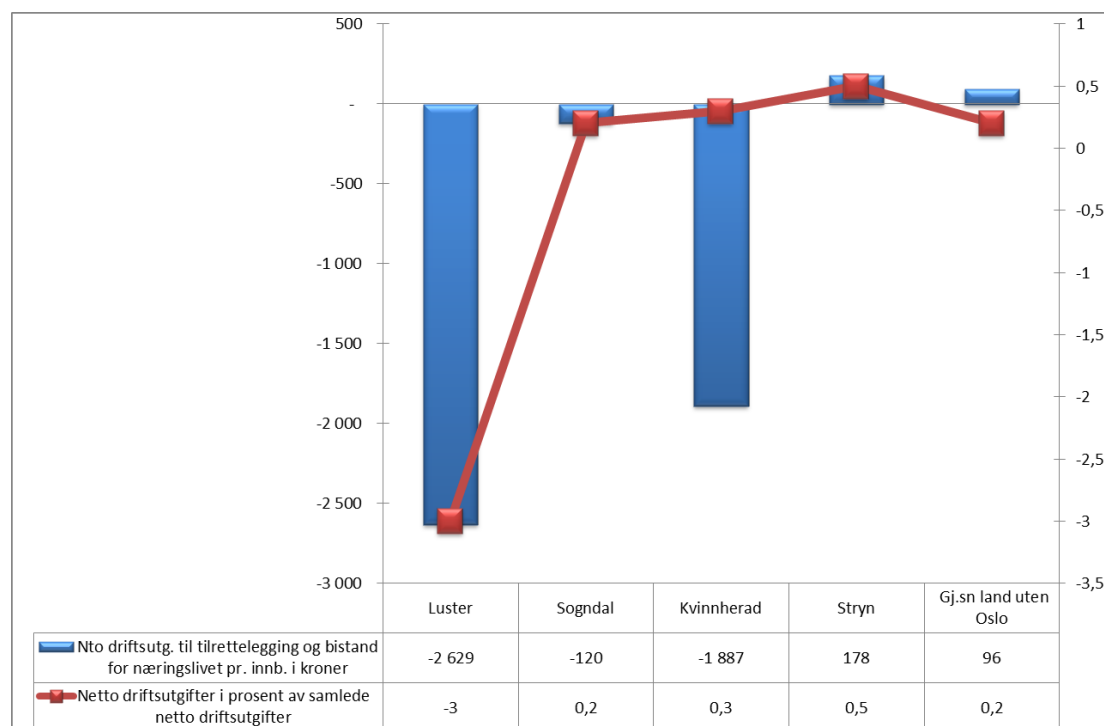
320 Kommunal næringsvirksomhet

321 Konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg

325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet

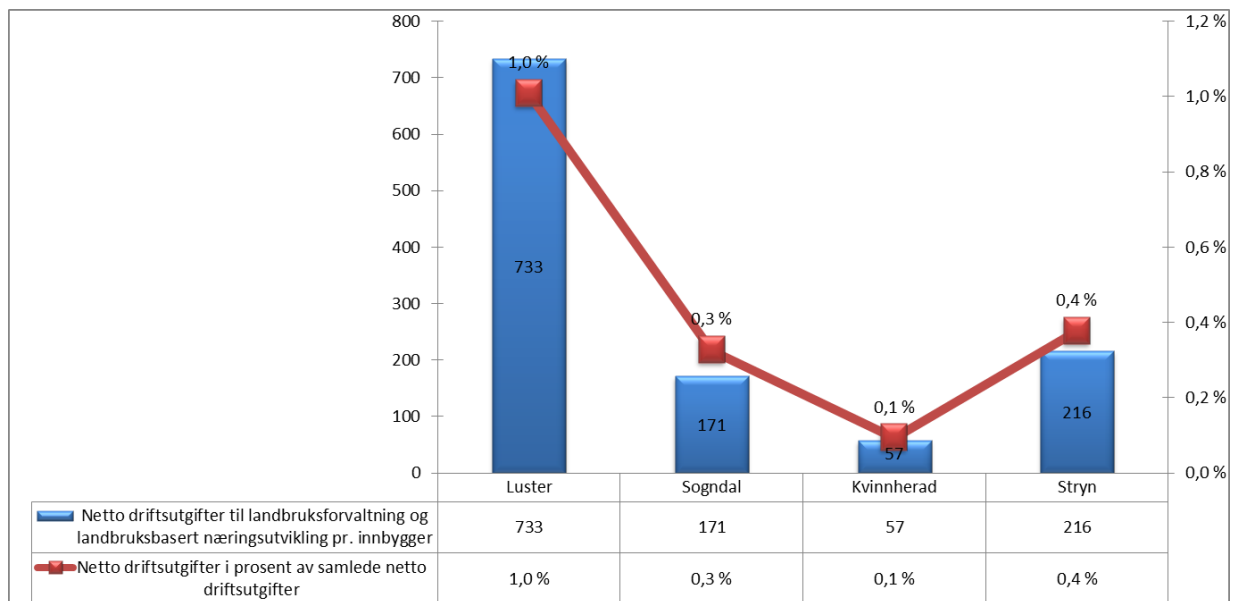
329 Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling

For næringsområdet (inklusive landbruk) er det begrenset hva vi finner av nøkkeltall i KOSTRA. Når vi ser på tallene samlet for prioritering av området (funksjonene 320, 321, 325, 329), finner vi følgende:

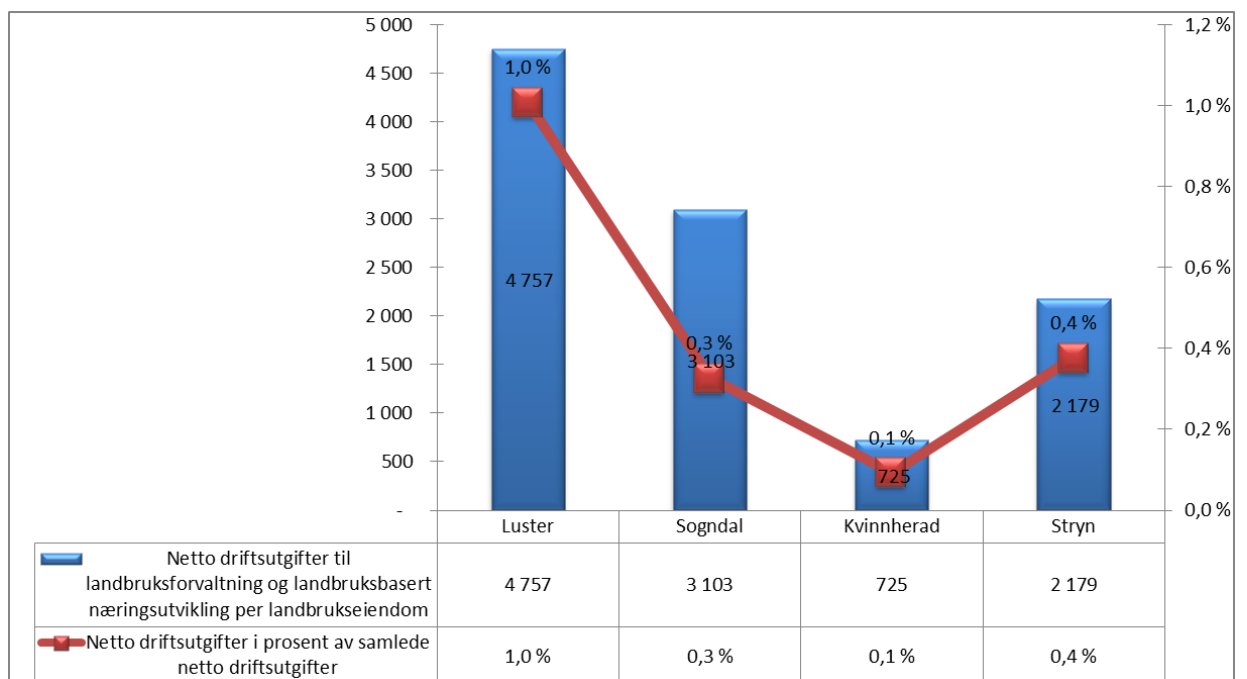
Av diagrammet ser vi at Luster kommunes tall for dette området er en netto inntekt på kr 2 629 kr. Det er i stor grad konsesjonsavgiften som skaper denne inntekten.

Ser vi på landbruksforvaltning (funksjon 329) isolert finner vi at andel netto driftsutgifter pr innbygger til landbruksforvaltning og andel netto driftsutgifter til området i % av samlet netto driftsutgifter har følgende profil:

Som vi ser av diagrammet over brukte Luster kr 733 på landbruksforvaltning i 2016 pr innbygger. Dette er høyest i utvalget. Dette utgjorde 1 % av driftsbudsjettet, noe som også er høyest i utvalget.

Ser vi på forholdet mellom netto driftsutgifter *pr landbrukseiendom* finner vi følgende:

Her ser vi at Luster brukte kr 4 757 i netto driftsutgifter til landbruksforvaltning pr landbrukseiendom i 2016, som er klart høyest. Lavest ligger Kvinnherad med kr 725 pr landbrukseiendom. Dette kan ha noe med hvilke type landbrukseiendommer som registret/i drift i kommunen.

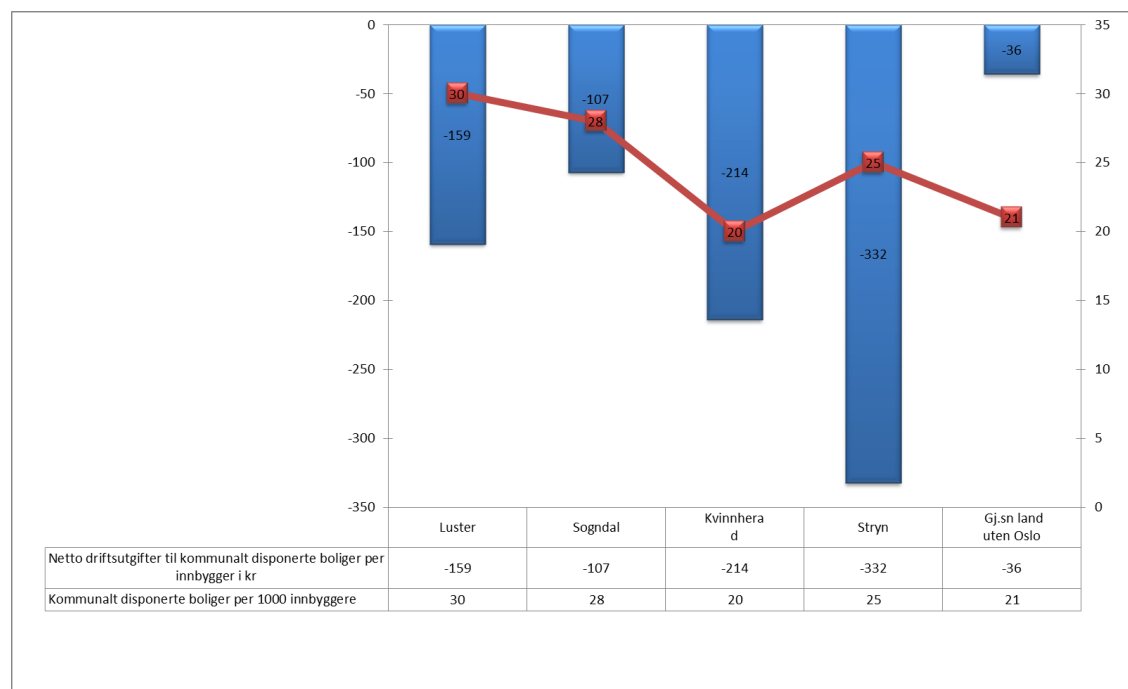
16 Kommunale boliger

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

265 Driftskostnadene til kommunalt disponerte boliger

Det er relativt begrenset hva vi finner av informasjon om kommunale boliger i KOSTRA.

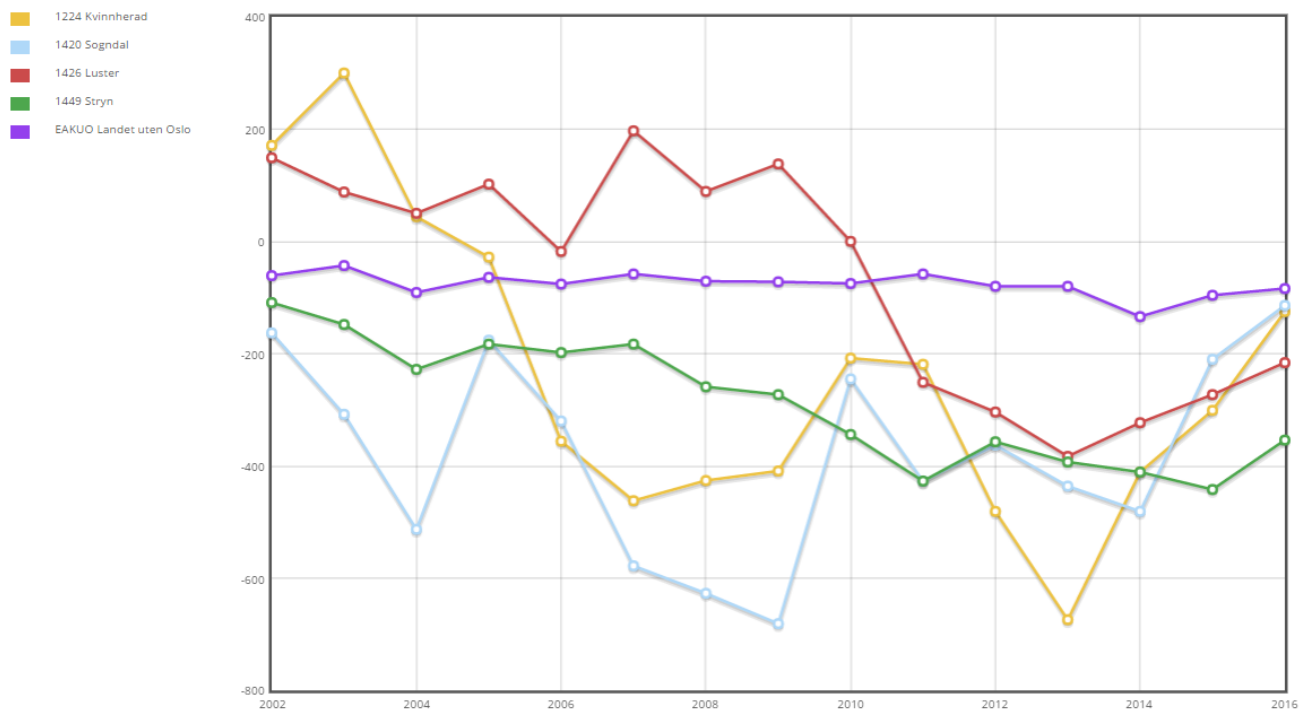
Vi starter med å se på netto driftsutgifter til kommunalt disponerte boliger. Indikatoren viser driftskostnadene til kommunalt disponerte boliger (funksjon 265) målt i kroner pr innbygger etter at egenbetaling og øremerkete tilskudd fra staten og ev. andre direkte inntekter er trukket fra. De resterende utgiftene må dekkes av kommunens skatteinntekter, rammeoverføringer fra staten, og indikatoren viser dermed også prioritering av kommunens frie inntekter:

Her ser vi at Luster ligger med en inntekt på kr 159 pr innbygger til kommunalt disponerte boliger. Vi ser videre at Luster har klart flest kommunalt disponerte boliger med 30 stk pr 1000 innbyggere.

Historisk har utviklingen på dette området vært slik:

Tidsserie

Vi ser her at Luster har hatt en inntekt på dette området siden 2010, men at man har hatt noen variasjoner tidligere år. Det fremkommer ikke av KOSTRA hva som er årsaken til denne variasjonen.

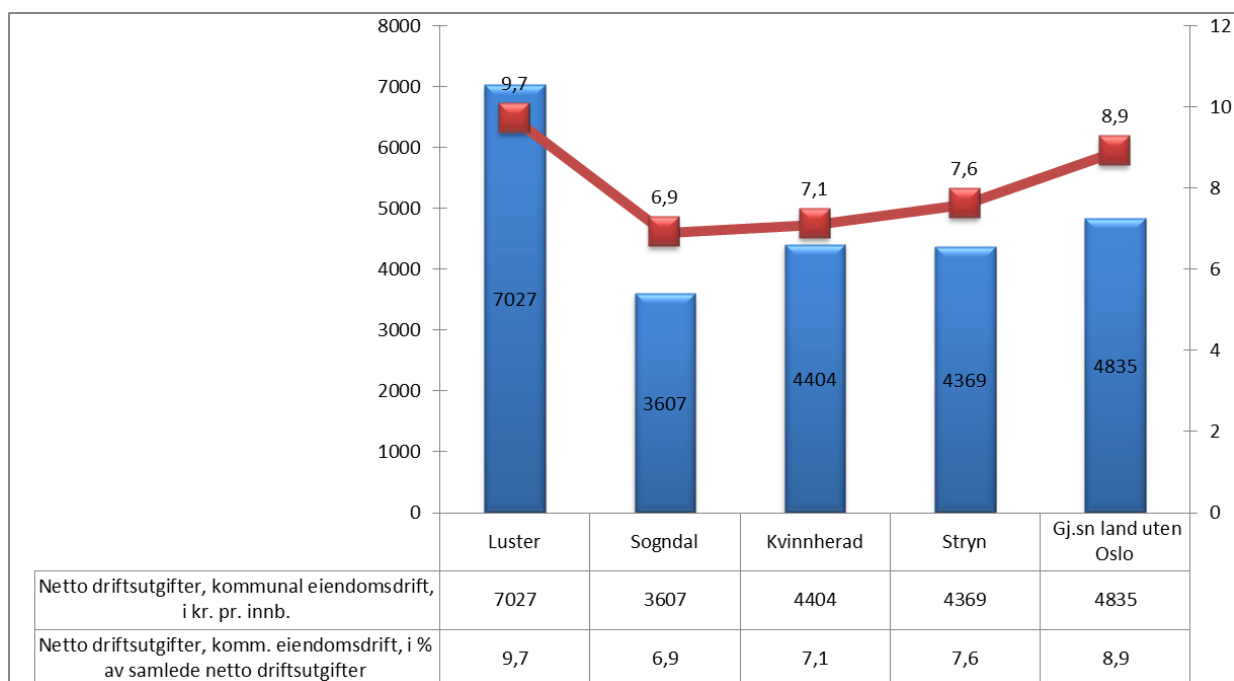
17 Eiendomsdrift

Kapitlet omfatter følgende funksjoner:

- 121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen
- 130 Administrasjonslokaler
- 221 Barnehager / førskolelokaler
- 222 Skolebygg
- 261 Institusjonslokaler
- 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg
- 386 Kommunale kulturbygg

Siste tjenesteområde ut er eiendomsforvaltningen. Dette er et samlekapitel for alle funksjoner som har med eiendomsdrift å gjøre, og som er redegjort for tidligere under de ulike tjenesteområdene.

Netto driftsutgifter pr innbygger til eiendomsdrift illustreres av de blå søylene, og andelen av kommunens totale budsjett illustreres av den røde linja:

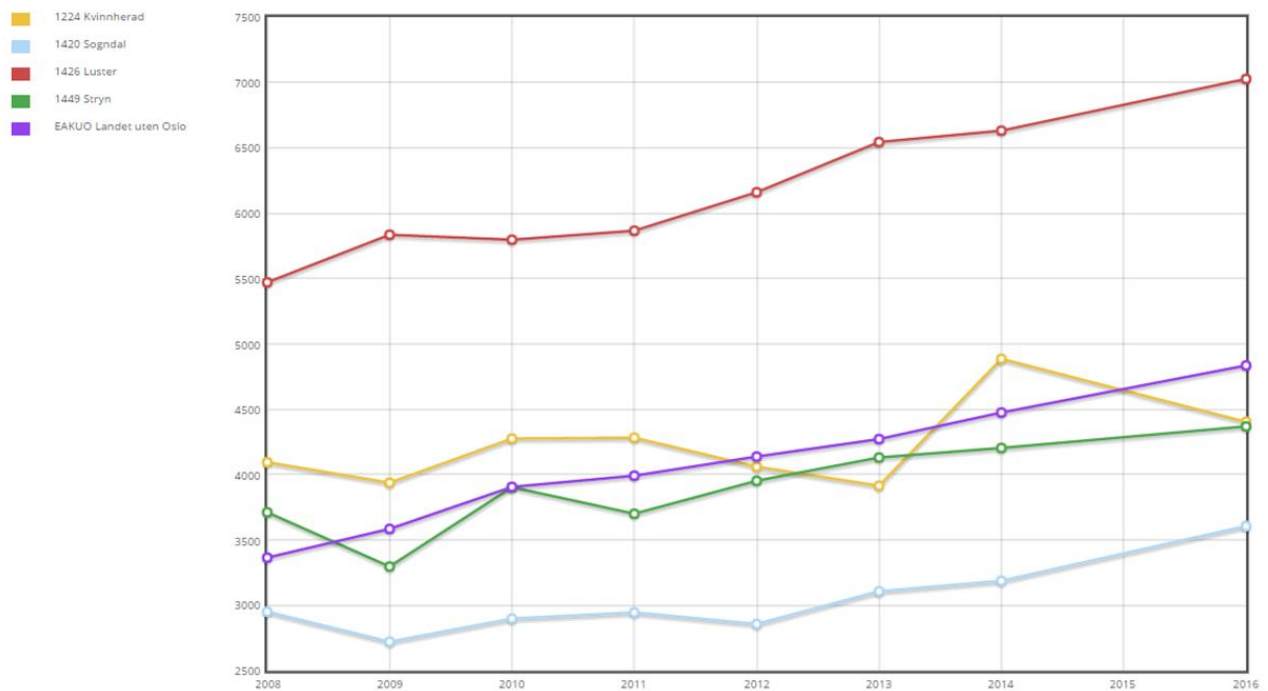

For kommunal eiendomsdrift (blå søyler) ser vi her at det er variasjoner mellom kommunen. Luster bruker klart mest med kr 7 027 pr innbygger på eiendommer og eiendomsdrift. Målt i andel av kommunenes totale nettobudsjett utgjør dette 9,7 % som også er klart høyest i utvalget. Nivået er vesentlig høyere enn eksempelvis

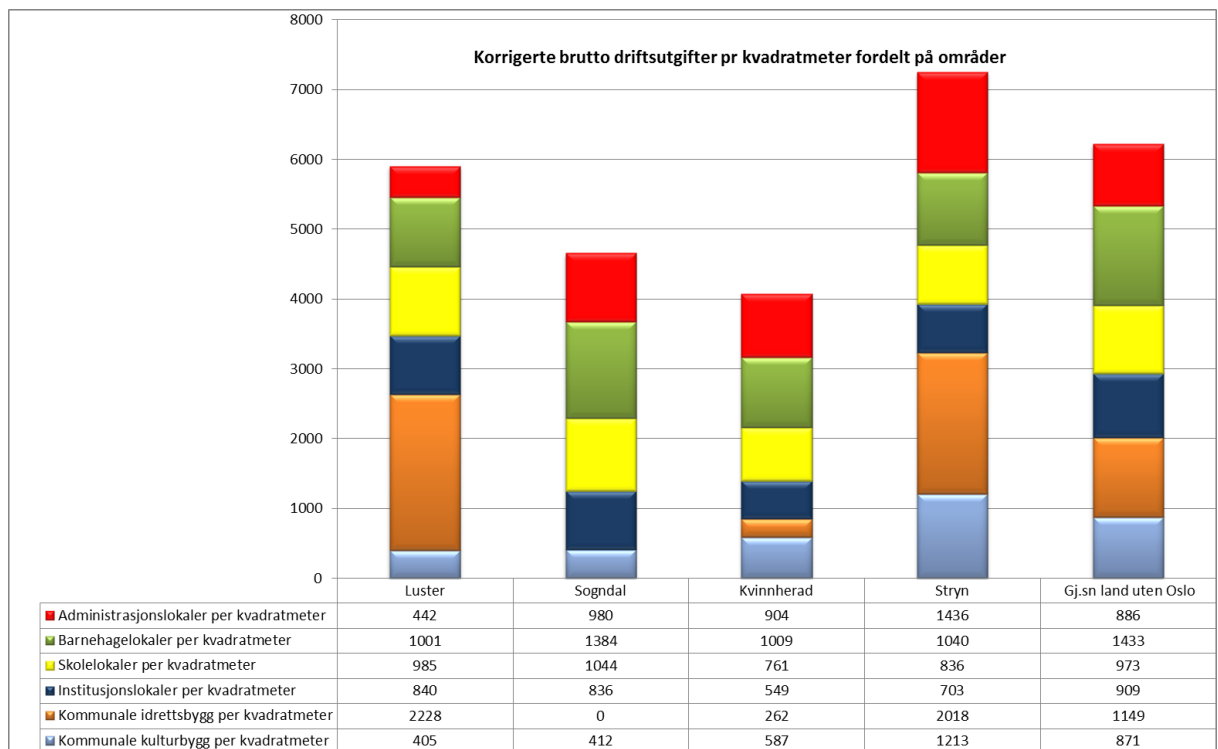
Kvinnherad og en reduksjon ned til nivå med Kvinnherad ville bety en reduksjon på ca 13,5 mill pr år.

Som man ser på diagrammet nedenfor, har Luster hatt en vekst i kostnadsbildet omtrent som landsgjennomsnittet igjennom perioden (men man ligger vesentlig høyere i utgangspunktet):

Tidsserie

Ser man så hva det koster å drive byggene pr kvadratmeter er det store forskjeller:

Her ser vi jo at det er idrettsbyggene (Lustrabadet) som særlig skiller seg ut.

18 Avslutning

Vi har i denne analysen gått gjennom ressursbruken til Luster kommune og sammenlignet de ulike tjenesteområdene med de øvrige kommunene i utvalget, basert på de foreløpige KOSTRA-tallene for 2016.

KOSTRA vurderer ikke kvaliteten på de tjenestene som gis eller om brukerne er fornøyde eller ikke. KOSTRA sier heller ikke noe om hvorvidt kommunen har valgt et riktig nivå eller omfang på tjenestene sine - altså ingen ting om hva som er rett eller galt. Denne vurderingen må kommunen gjøre selv ut fra den kunnskapen man har om sine brukere. Man kan imidlertid være oppmerksom på at det nivå man har på tjenestene, antakelig er et nivå som har utviklet seg over tid, og som er et resultat av en subjektiv praksis som har etablert seg i Luster kommune, og som gjør at man i andre kommuner og miljøer ville vurdert annerledes for tilsvarende bistandsnivå og omfang, noe som igjen påvirker ressursbruken.

Det er ikke noe «rett» eller «gal» ressursbruk beskrevet i denne rapporten. Det som til en hver tid er politisk vedtatt er pr definisjon rett. Det viktige er at Luster kommune selv gjør seg opp en mening om hvilket nivå på tjenestene som er “godt nok”, med de konsekvenser det får for kommunens totaløkonomi og øvrige tjenestetilbud, og at dette ikke baserer seg på tro, men på faktisk kunnskap.

KS-Konsulent as
Postboks 1378 Vika
0114 OSLO
www.kskonsulent.no
konsulent@ks.no
24 13 26 00